

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

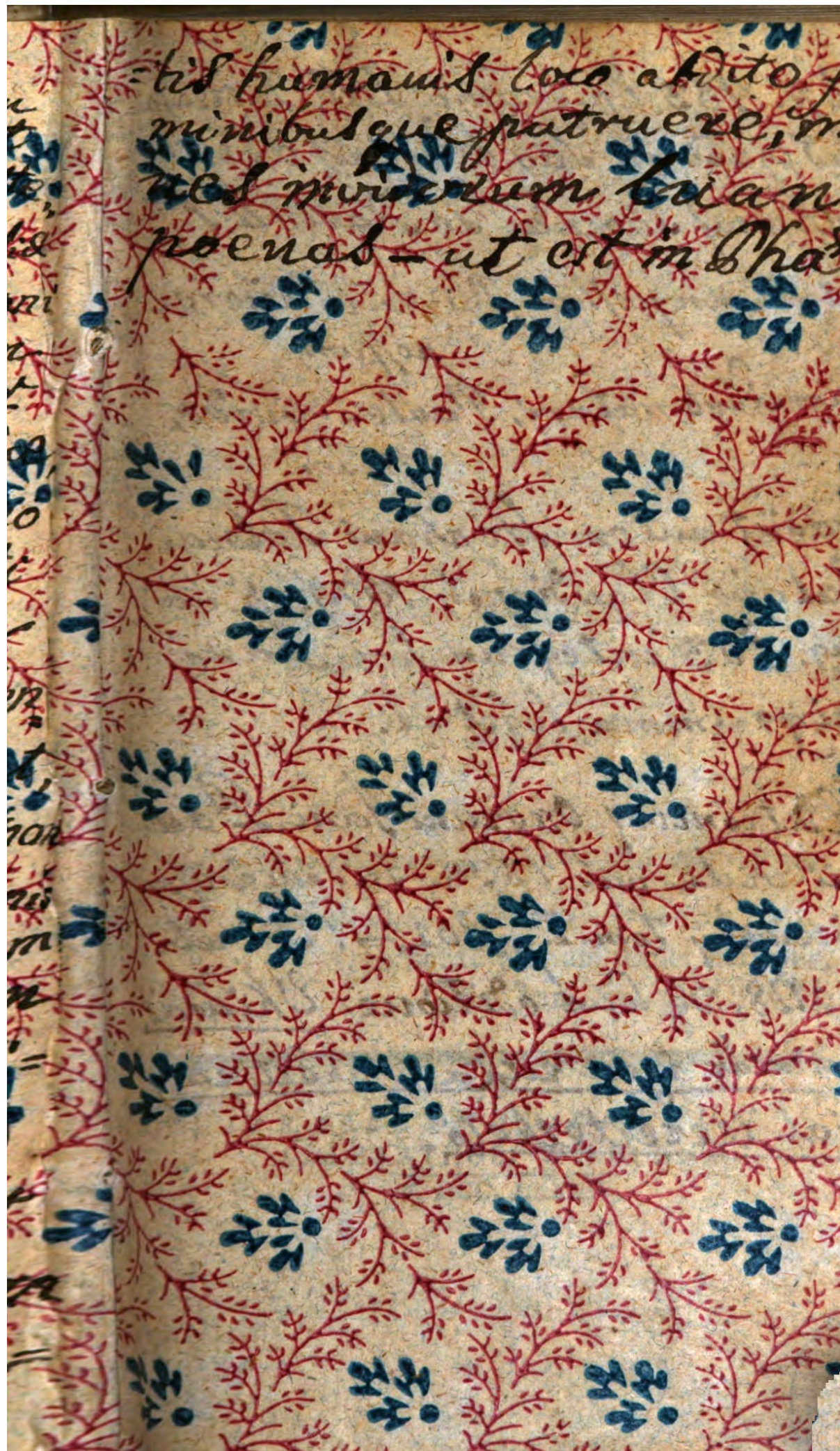

lectus mihi effudit dolorem cum
dixi subit animum, inquit
Thias Belius de Veteri illa
natura. Humo Sythica typis
1718. H. Oct. 14. S. J. p. 65. 6. Jan
Pannonii Annalium, quos cum
composuisse, Sannius auctor
est. Annales, inquit, patriae
heroicis ipsius versibus, uno
in volumine colligasse, multi
norunt. uti iam quidem
et males eius aliquando lren
nce conspecti et lecti prodeant
carceresque perfringant, no
seus, me deus, atque Ciceron
aut Viri, quae perire, mecum
excipienda ducere, tantum
quisque huic Vati iure tri
butendum censet. Quod
si Vulcano, vel Istro sunt
tradita, vel, ut quidam no
dissimularent, excremere

his humanis loco abito
minibusque patruere, m
res invicem. Luan
poenas - ut est in Pha

Ad p. 483. Epigramma LII. Distichon
aliud, quod in suo Kalai^z recitat
Stephanus Tolnai de Paulo II P. P.
Sanctum non possum; Patrem te dicere:

possum,
Cum video natum, Paulo secunde,
tuam.

Prodiit autem Stephani Tolnai
Kalai^z Claudopolis 1679. 8. ubi
pag. 803 integrum hoc Iani
Epigramma legitur.

De Editionibus Operum Iani Pau-
nonii vide an. 1878. Tudományos
Gyűjtőmunka Tom. I. p. 102. — 120. ubi
pag. 118. de hac editione: E'kiadás
í ma már igen ritka, s azért nagy
bajjal szerethető.

Hung
IANI PANNONII.

Poëtarum fui Seculi facile Principis.

In Hungaria.

Quinque Ecclesiarum olim Antistitis

P O È M A T A.

Quae uspiam reperiri potuerunt omnia. Ad
Manu scriptum Codicem Regium Corvi-
nianum exacta, recognita, et cum om-
nibus quae adhuc prodierunt editioni-
bus diligenter collata, plurimisque
Epigrammatis e praedicto MS.
nunc primum depromptis aucta,
& emendata.

P A R S P R I M A.

Nolunt Pieriae latere merces
Quas famae pretium manet perennis.
Jan. Pan. Ep. CCCLXXI.

TRAIECTI AD RHENUM,
Apud BARTHOL. WILD, Bibliop.
M. DCC. LXXXIV.

Lib. Hung. 226^a
e. 86

24. - B. no. C. 11.

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

[illegible]

LECTORI BENEVOLO. S.

En Tibi tandem aliquando, Lector benevole, Poëmatum Jani Pannonii editionem, magni quondam Praeceptoris, Celeberrimi Petri Vesselingii hortatu confilioque fusceptam, et curis juvenilibus olim praeparatam; in qua quidem adornanda quid potissimum fecuti, quibusve opibus et auxiliis adjuti fuerimus, quo facilius aequiusque de re tota existimes, quam brevissime fieri potest, edocendus esse videris. Prima igitur praecipuaque nobis cura, pro eo ac par erat, fuit, contextum dare quam emendatissimum, utique Janus prodiret lima-

tior et auctior quam unquam antehac prodierat; deinde id nobis negotii datum esse credidimus, ut spuriiis et supposititiis, quae nonnullorum incuria an iniquitate in Carmina Pannonii irreperant, exterminatis, qua fide et auctoritate quaeque nitantur, commonstraremus. Ubi ad haec sumus quatuordecim libris, uno videlicet manu scripto eorundem temporum quibus Poëta vixit aequali, et tredecim editis ac typo mandatis; quorum tamen singuli ita sunt comparati, nullus ut omnia Jani Pannonii monumenta complectatur, sed alii unam, alii plures vel pauciores lucubrationum ejus particulas conservarint. Ac primum quidem quod ad Codicem manu exaratum attinet, ejus copiam nobis fecit Doctissimus A. Fr. Kollarus Caesarianae Bibliothecae primarius Custos, atque Praefectus, eruditissimis ingenii monumentis in vulgus editis, fatis ubique terrarum gentiumque cultiorum notus, humanitate vero praeditus tanta, ut proprio quodam naturae munere factus ad studium de aliis bene merendi remque literariam adjuvandi esse videatur. Constat autem hic liber duabus omnino partibus, quarum una, eademque potior ex reliqui-

P R A E F A T I O.

v

quii Bibliothecae regiae Corvinianae Budensis per Lambecium A. MDCLXVI. Viennam translata, continet Epigrammata circiter CCCLXXXIV. Elegias XV. et Panegyricum Guarinianum. De hoc vide sis Lambecium ipsum Comment. Vindob. L. II. cap. IX. pag. 989. Altera pars hujus MS. per Jo. Sambucum Florentiae reperta, et mox A. MDLXVII. Viennae typis excusa, solo Eranemo absolvitur. Collato igitur hoc duplici libro, plurima Jani vulnera curavimus, quae, absque illo fuisset, nulla unquam ratione sanari potuissent. Porro in eis quos typis descriptos consulimus, agmen ducit Viennensis A. MDXII. ab Adriano Volphardo Transilvano emissus, in quo tamen praeter Panegyricum Guarinianum cura Pauli Crosnensis Rutheni emendatum et Illustri Viro Gabrieli Perenio Cubiculariorum Regalium Magistro, Comitique Ugochienti ac Maramarusensi dedicatum; itemque Elegiam de arbore foecunda nihil amplius reperitur. Deinde Anno sequenti MDXIII. Sebastianus Magius Hungarus Bononiae edidit, et Georgio Episcopo Quinque Ecclesiarum consecravit praedictum Panegyricum, una cum Elegia de Fonte Narniensi, et illa de arbore ni-

mium foecunda, duobus epigrammatis de Frando, et luctu Galeotti adjunctis. Insequenti Anno MDXIV. Jo. Camers Ordinis Minorum S. Theologiae Profesor edidit Viennae, Stephanoque Verbeutio dicavit X. Jani Elegias, quarum lemmata sunt: I. Ad Feroniam. II. Ad Mantegnam. III. Ad Blasium. IV. De Stella meridie visa. V. De apro et cervo. VI. De morte Barbarae. VII. In Lunam. VIII. Ad Constantium Poëtam. IX. De se aegrotante in castris. X. Conquestio de suis aegrotationibus. Hanc excepit editio quarta a Jo. Frobenio celebri Basileensium typographo A. MDXVIII. adornata, in qua ille sine ullo ordine poëmata, elegias, et epigrammata quaedam excudit, ita ut nonnulla e jam editis omitteret, nova quaedam adderet, quo de genere sunt: I. Carmen ad Frid. III. II. Epicedium Andreolae. III. Ad Apollinem cum e pede laboraret. IV. Ad Georg. et Ant. Scientas. Ad haec Epigrammata amplius XX. et duae Bap. Guarini ad Janum epistolae. Exhinc secuta est altera editio Bononiensis A. MDXXII. quam Adr. Volphardus dedit tripartitam. Pars prima habet solum Panegyricum Marcellinum, quae omnium pri-

prima est nobilissimi hujus poëmatis editio ,
quamque ille Francisco Vardenſi Episcopo Trans-
ſilvano luculenta praefatione dedicavit. Altera
pars Thomae Pellaeo Archidiacono Ozdenſi et
Canonico Albenſi dicata complectitur XV. E-
legias , quas exhibet etiam Codex Corvinianus.
In Tertia parte reperiuntur Jani verſiones quae-
dam e Plutarcho et Demosthene proſa oratione
conſectae , una cum loco Homérico de Glauci
et Diomedis armorum permutatione , heroïco
carmine expreſſo. Haec editionum omnium e-
mendatiſſima et accuratiſſima est , et huic ſane
Viro doctiſſimo Adriano Volphardo , qui ſe
Protonotarium Apoſtolicum fuiſſe , et Enye-
dini perquam celebri Transſilvaniae oppido mu-
ſeum habuiſſe refert , plus Noster debet uni ,
quam ceteris omnibus , qui in eo edendo ſtudi-
um et operam aliquam uſque adhuc poſuerunt ,
adeo ut hic vir ſervator Jani Pannonii ſuo me-
rito nominari poſſit , quippe qui ſummo ſtudio
in id incubuerit , ut egregia hujus Vatis inge-
nii monumenta quam correctiſſima et emendatiſ-
ſima in vitam et uſum revocarentur. Utinam
vero plura Jani opuscula in hominis diligentis-
ſimi manus incidiſſent ! multo certe limatiora

illa et longe politiora ad nos perveniscent. Hinc jam per annos XXX. prela typographorum Janus non exercuit, donec A. MDLIIL ab Hilario Cantiuncula Venetiis nova, inque duas partes divisa pararetur editio, et biennio post A. videlicet MDLV. Basileae per Jo. Oporinum alia rursus adornaretur; sed quae ambae editiones nulla accessione locupletatae; ea quae adhuc lucem viderant ordine fortassis paullo concinniore exhibent, sed emendationis nulla fere habita ratione, eoque parum nobis opis et auxilii praestiterunt. Sequebantur posthinc editiones octava, nona, et decima ab Jo. Sambuco profectae; quarum prima, quae exiit Patavii, e folis jam ante vulgatis constat, sed cujus inspiciendae nulla nobis hoc loco et tempore suppetit facultas; altera est Eranemi, quem Florentiae repertum Sambucus una cum suis Hungariae Regibus edidit Viennae A. MDLXVII. Francisco Forgachio Episcopo Varadenfi consecratum; tertia denique prodiit locupletior ibidem ex Officina Casp. Stainhoferi A. MDLXIX. ubi omnia Jani poemata quae uspiam adhuc edita fuerant et plurima quoque Epigrammata juris publici facta sunt; adjecta etiam alia parte quae

quae tota fere tunc primum lucem aspexit ; addidit nempe hic Sambucus superioribus editionibus praeter Eranemum quem biennio ante jam vulgaverat I. Carmen ad Ludovicum Gonzagam II. Epistolam ad Fontium ; quam tamen perperam ceteris annumeravit , cum sit opus Angeli Politiani. III. Elegiam ad Galeottum Narniensem. IV. Titi Vespas. Strozzae Elegias III. duas ad Janum , unam ad annulum suae puellae. V. Elegiam Jani de eodem annulo ad Strozzam. VI. Strozzae responsum. VII. Jani responfionem. VIII. Elegias porro Jani alias Octo : Ad Franciscum nempe Durantum Fanensem : Ad Antonium Mariam binas : Ad Borfium nomine Gaibanae : Epithalamia tria , ad Matthaeum Herbam , ad Salomonem Sacratum et Liberam Guarinam ; item ad Gulielmum Calefinum et Flordemiliam Guarinam ; quae ab Jano admodum puero scripta fuere : Denique carmen de rerum humanarum conditione , quod admodum est depravatum , nec Jani videtur esse. Adjecit insuper Sambucus Epigrammata plurima , quae Lusus Juveniles ex suo ingenio temere inscripsit , sed nimirum obscenis voluit hoc titulo veluti quoddam obtendere siparium ;

nam negari nequit esse in his epigrammatis quaedam adeo lasciva ut ipsos Catullos, Martiales, Petronios obscenitate Auctor fere aequasse, Theodori certe Bezae Juvenilia superasse videatur. Nos tamen ne haec quidem omittenda putavimus, quippe quibus semper displicuisset ista quorundam ambitiose tristium Scriptores evirandi atque mutilandi cacoëthes, unde nihil unquam ad morum integritatem utilitatis, damna vero innumerabilia prorsus in rem literariam ab omni memoria redundarunt. Etsi vero plurima epigrammata ediderit Sambucus, multa tamen de industria suppressit, vel et audacissime interpolavit, demendo, addendo, mutando, ordinemque perturbando, quae nos integra ad fidem Cod. MS. restituiimus. Et sane nihilo fidelius in edendis Jani operibus versatus fuisse videtur, quam in Historia Hungarica fertur, teste ipso Jo. Decio Barovio cordatissimo, doctissimoque viro, cujus de fide Sambuci iudicium, quod in praefat. Syntagm. Instit. Juris tulit, apponere libet: *Joannes Sambucus homo, ut nihil aliud dicam, de Historia Hungarica male meritus, etiam ea quae a Ranzano et Bonfinio, peregrinis alioquin auctoribus, vere ac*
sim-

simpliciter memoriae posteritatis commendata fuerant, tam turpiter favore partis alterius corrupti &c. Haec ille. Sed de Sambuco fatis, quem Lipsius dicebat plus famae quam doctrinae habuisse. Nos autem non tam doctrinam in homine quam fidem et religionem in alieno opere tractando desideramus. Quae post Sambucum usque ad memoriam nostram in publicum exierunt Pannonii nostri lucubrationes, ad Sambuci fere editionem sunt conformatae, vix ullam emendationis curam, novumque culturae studium, ac diligentiam praeferentes. Nam undecima editio Debrecinensis A. MDXCIV. foras data, sed solum Eranemum complexa, tota est e Sambuco expressa; laudanda tamen hoc loco Debrecinensium industria, qui sui popularis poëtae nobile carmen in Urbe sua, liberalissimarum artium semper studiosa luci committendum putarint; quo fatis probaverunt se jam tum literis politioribus, et ad humanitatem pertinentibus pretium statuisse justum, deque eruditione vera incorrupte judicavisse. Ex his itaque videmus seculo illo felici post natum Servatorem XVI. Musas mansuetiores ardentissime colente, in Germania, Italia, Hungaria,

ria, diversis temporibus, et locis undecies Janum nostrum prodiisse. Seculo sequenti sola editio duodecima renovata est Francofurti A. MDCXIX. in Deliciis poëtarum Hungaricorum per Jo. Phil. Pareum, quae pariter tota e Sambuci editione derivata, omnibus etiam ejus vitiis conservatis atque transcriptis. Tertiam decimam tandem, et quod sciamus, adhuc ultimam hoc quod vivimus peperit Seculum, eamque dedit nobis Ignatius Norbertus Conradi Budae A. MDCCLIV. admodum castratam et mirifice corruptam, ut si iterum ac tertio cum tot mendis qua studio, qua per librariorum incredibilem socordiam admisfis Jani opuscula ederentur, futurus sibi esset cultissimus poëta dissimillimus. Hic Norbertus addidit inedita adhuc XX. epigrammata, e MS. Vindobonensi, quo nos deinde usi fuimus, a Cl. Kollario sibi transmissa; quibus tamen edendis, illa quae omisit, aut corrumpi passus est, haudquaquam redimuntur. Ceterum fuerunt praeter haec, passim editae quaedam particulae Carminum Pannonii nostri, ut Elegia ad Constantium per Casp. Heltai ad calcem Historiae Matthiae Regis, Tria epigrammata de Galeotto, a Sigismun-

mundo Torda post praef. praemisfam Libro Galeotti de dictis et factis Matthiae R. Viennae A. MDLXIII. edito, et aliae alibi.

Haec itaque sunt illa praefidia et adminicula, olim a nobis Musarum amoeniorum studio ad novam carminum Pannonii vatis editionem ornandam collecta, quorum ope emendata, et in vitam usumque revocata ejus carmina, superioribus cummaxime distenti curis describenda Viro apud nos eruditionis laude clarissimo, nobisque amicissimo mandavimus. Laebes infinitae sunt exemptae, gravissimaeque mendae ac depravationes, quae in omnibus adhuc optimi poëtae editionibus infederant, et inveteraverant sublatae; sed vel sic tamen sunt loca quaedam insanabilia, ac desperata relicta, quae curationem et medicinam non admittebant propterea, quod neque liber MS. neque editi nobis adjumento fuissent, conjecturis autem temere nimis indulgere religioni haberemus. Diutius tamen editio libelli haudquaquam premenda et procrastinanda esse videbatur, non modo a nostratibus, sed etiam ab exteris eruditis per literas saepius expetita; in quibus honoris causa nominandus

us est Vir Clarissimus Christophorus Saxius, singulare literarum decus, et Academiae Traiectinae ornamentum; cuius auctoritas ut in aliis rebus omnibus ad eruditionem pertinentibus, ita hac in editione admaturanda plurimum apud nos valere debuit, cum propter gravissimum Viri iudicium, tum amicitiam et humanitatem erga nos prorsus singularem, magnae nobis semper voluptati futuram.

Totum autem opusculum in tres partes distributum est; quarum prima constat sex heroicis carminibus, altera duobus Elegiarum, tertia totidem Epigrammatum libris; ita ut prior liber XV. Elegias in MS. exstantes comprehendat, alter autem reliquas quae in eo non reperiuntur; in priore Epigrammatum libro similiter ea solummodo leges epigrammata CCCLXXXVI. quae idem Cod. MS. habet; in posteriorem illa fuerunt rejecta, quae Frobeniana et Sambucina editiones ad nos transmiserunt, sed in MS. non exstant. — Calci subiecta Appendix, in qua pauca quaedam cum Jani poematis edi solita collocata sunt, ubi etiam locus datus Epistolae ad Fontium, quam male Sambucus, et post hunc editores alii

Ja-

Jano auctori tribuerant. Extremo loco adjunctum videbis epitaphium Vladislai Regis in Varnensi clade caesi, quod fama a majoribus tradita, et omnium fere sermonibus apud Hungaros hodieque celebrata eidem Jano auctori illud vindicaret. Quas vero lectiones in notulis *Vulgares* appellamus, eas editionum praesertim Basileensium, Venetae, Sambucinae, et Pareanae esse scias.

Quodsi vero nostrum hoc quaecunque in gentili poeta emaculando et perpoliando studium, aequis hujusmodi rerum arbitris probari fenserimus, eosdem sperare jubemus tomum alterum, in quo nonnulla Plutarchi et Demosthenis Jano Pannonio interprete de Graecis Latine versa, variasque ejusdem Epistolas, et Orationes binas, nec non elogia, dedicationes, et praefationes doctorum hominum oratione prosa versaque consignatas, cum Vita Auctoris per nos, quoad per inopiam ejus aevi monumentorum fieri licuit, curatius descripta exhiberi, adnotationes denique locis carminum Jani obscurioribus illustrandis jam paratas, cum varietate lectionum praecipuarum, ut Lecto-

ri

ri constare possit, quae cui vel editioni vel MSto. debeatur adjici curabimus. Vale.

IANI PANNONII

(I.) *Silva Panegyrica ad Guarinum Veronensem praeceptorem suum.*

P R A E F A T I O.

Phillyridae monitis cum profecisset Achilles,

Edoctus pariter gramina, tela, chelyn;

Non Labyrintheos relegendem Thesea flexus

Ante, nec Alcidae monstra peremta manu;

5. Nec saevum Oebalio prostratum Bebryca caestu,

Nec matris fertur concinuisse toros;

Semiferi laudes quam praelufisse magistri.

Illa fuit tenerae prima Camena lyrae.

Vix dum fila levi tentarat tinnula plectro,

2 I A N I P A N N O N I I

10. Adspiceres placidas accelerare feras.
Iuncti gryphes equis, lepores venere molossis,
Contulit accipitri blanda columba latus.
Non tigrin cervus tremuit, non dama leonem,
Sedit et hirsutis agna propinqua lupis.
15. Mobilis Oetaeo de vertice silva cucurrit,
Nuper ad Herculeos silva recisa rogos.
Nudus Athos mutila Lemnon non attigit umbra,
Repsit ad auditos Pindus et Ossa modos.
Constitit Eurotas, et non nebulosus Anaurus,
20. Peneum supra nec Titaresus iit.
Carmen erat pueri, cithara quantum ille valeret,
Quam bene Paeonia pelleret arte malum.
Nosset ut iratos dictis lenire bimembres,
Impia tranquilla praelia pace domans.
25. Te non Ixion fallaci nube creavit,
Saturnus fratrem sed dedit ipse Iovi.
Non convivali tibi frangere pocula rixa,
Nubentes studium nec violare nurus.
Tu Phoebi nutris sobolem, tu sedulus hospes,
30. Acci.

SILVA PANEGYRICA

2

30. Accipis aeternos curva sub antra Deos.

Pro quibus alta manet meriti te regia coeli;

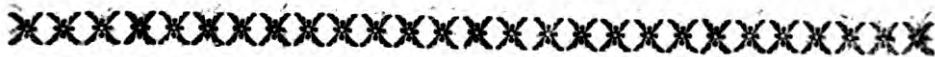
Contrahit et caudam Scorprios ecce tibi.

Haec pius Aeacides. Mihi pro Chirone Guarinus:

Hunc sibi praescribet pagina nostra ducem.

35. Imbuat ille meae, fas est, exordia Musae;

Pierium vati qui referavit iter.

PANEGYRIS:

Rustica si pietas consuevit rite quotannis

Flavescentes Cereri spicas, nova musta Lyaeo;

Arbuta Pomonae, baccas offerre Minervae,

Veris opes Florae, cuius sua munera Divum:

5. Iure, Guarine, tibi nos carmina nostra dicamus

Fontibus hausta tuis; mea nec lyra dignus ullum

Ante sonet, quam quo didicit crepitare magistro.

Verum ego si totum docili simul ore bibissem

Quicquid tu, invidia nil subducente, fluebas;

10. Tantarum haud possem fastigia tangere laudum,
Nunc cum parva tuae nobis sit portio venae,
Quid plus proficiam, nisi quod fortasse videbor
Susceptorum abs te non immemor esse bonorum?
Quanquam non alias similem sperare favorem
15. Thespiadum nobis liceat; nec justius illae
Affuerint ulli, quam te, Guarine, cauenti.
Sed de Parnasi cur nunc ego vertice Musas
Sollicitem? coeptis tantum ipse audacibus adsis;
Adspirasse simul Bromium et Paeana putabo.
20. Nam te haud exiguum gestare in pectore Numen
Certa fides. Quod si divinae vatibus haustum
Mentis, et infanis prisci tribuere Sibyllis;
Hae ventura vident, illi quod carmina pangunt;
Quid de te censere licet, qui totius aevi
25. Acta animo comprehensa tenes? nec cudere solum
Ipse potes numeros, magni sed Apollinis instar,
Hoc aliis praebes et tot facis esse poëtas?
Dos tamen ista tibi facili non indita casu,
Sed per difficiles accersit parta labores.

SILVA PANEGYRICA

30. Hesiodym gelidae pascentem in vallibus Ascrae,
Obvia nescio quae dominarum turba, disertum
Effecit propere, cum porrexisset edendam
Laurum, et Castalio potum de fonte dedisset.
Ennius in viridi carpens Helicone soporem,
35. Vidit Maeoniam subito vitalibus umbram
Irrepfisse suis, ac pulsa nocte resurgens,
Dictare annales et condere praelia coepit.
Te nec somnus iners, pecudum nec pabula frondes,
Sed propria erudiit solerti industria cura.
40. Vix tua reddebat graciles infantia voces,
Cum tibi non vano paribus contendere lusu
Tantus amor, quantus tabula chartave notatos
Balbutire apices et laetae ostendere matri
Discreta inter se variis elementa figuris.
45. Iam tum gaudebas digitis in pulvere ductas
Pingere literulas, et pasfim forte jacentes
Nondum intellectos tamen attrectare libellos.
Femineo quondam celatum fymate Achillen
Callidus Aeolides lituo deprendit et armis;

50. Te si virgineo genitrix velasset amictu,
Oblato actutum potuisses codice nosci.
Post ubi creverunt sensus crescentibus annis;
Non medicina tibi, scitu pulcherrima quanquam,
Actu foeda tamen, Logicae aut placuere protervae
55. Iurgia, inexplicitos frustra neſtentia griphos.
Nec verbosarum discors concordia legum.
Rhetoras et vates studio complecteris omni.
Quos si quis novit, nil ignorare probatur.
Inde carens vitio sermonis regula surgit.
60. Inde fluit cultae dulcis facundia linguae.
Hinc diſfertandi ſubtile paratur acumen.
Hinc rerum ſcitur ſeries et forma locorum.
Nec minus ingenuae diſcuntur quattuor artes,
Quae numeros, voces, meſſuras, ſidera, tractant.
65. Adde tot humanae praecepta ſalubria vitae,
Dogmate multifido pugnantibus edita ſectis.
Iunge etiam ſemper patientis, ſemper agentis
Materiae fluxus et fata regentia mundum.
Invenies illic (memorem ne ſingula) quicquid

SILVA PANEGYRICA

70. Tradidit Aegypto Babylon, Aegyptus Athenis.

Qui Superi et manes: quid agant post corpora mentes:

Quis Deus: unde ingens causarum pendeat ordo.

Ergo nil illis ornatu pulchrius unquam,

Nil usu melius donarunt Numina terris.

75. Hos tu praecipuos auctorum ex agmine tanto

Deligis, et nunquam foecunda volumina cessas

Nocturna versare manu, versare diurna.

Ac quaevis mixtus rauca inter pulpita ephebis,

Mox praeceptorum non tantum dicta tuorum

80. Percipis et retines; meliora sed ipse potenti

Ingenio profers; ac te jam consulit omnis

Turba, et discipulus doctori incognita monstras.

Multa tamen suberant libris obscura vetustis,

Praefertim externam nostrae admiscentia lingvam,

85. Quae cupidam certum penitus pernoscere verum

Mentem obturbabant et desperare jubebant.

Cum tuus ambiguum sic te est affatus Apollo:

Parce tuo, Iuvenis, nimium diffidere voto,

Praemia nec pigeat parituri magna laboris.

I A N I P A N N O N I I

90. Nil non posse tibi pater annuit; omnia disces,
Omnia tu veterum monumenta docebis avorum.
Sed non in patria dabitur, Romane, quod optas.
Longinqua emenso lustranda est Graecia ponto,
Ut tibi succedat perfecta scientia rerum.
95. Multi hanc extremum vestigavere per orbem.
Sic Plato Memphitas, Samius sic quaesivit exul
Asyrios; sic, quos vocitant Brachmanas, adivit
Multivagus Tyaneus, Indi mirator Iarchae.
Tu nunquam, per quae reptasti, tecta relinques?
100. Anne est turpe tibi (quod foedum Varro negavit,
Quod Cato) jam grandem puerilis prima Minervae
Orsa sequi, et veteris notulas agnoscere Cadmi?
Vel te forte movet solitus ridere loquaces
Inachidas Marius, qui plus cum Marte Lyaeum,
105. Quam me cum Musis coluit? Prudentior illo
Arpinas alius, cui copia vocis Achivae
Praestitit eloquio cunctos superare Quirites.
Grajis ingenium, Grajis dedit ore rotundo
Musa loqui. Ausoniis quicquid spectabile chartis,
110. Ae-

110. Aëtaei fudere fenes, et origine prisca,
 Vester ab Aeoliis descendit fermo Pelasgis.
 Nec modo Romanas aliud magis obruit artes,
 Quam quod Cecropidum studia intermissa Latinis.
 Quare age tu saltem, Danaas post longa Camenas
115. Secula redde tuis; tantae primordia laudis
 Praeripe, nec dubita praeclarum exemplar haberi,
 Quod mox multorum virtus accensa sequatur.
 Neve iter ignotum, medium neu terreat aequor,
 Salvum ego te ducam, salvumque, Guarine, reducam
120. Veronae ad muros, et fama nominis alti
 Oceanum tranare dabo, contingere coelum.
 His motus stimulis, vento caput et maris undae
 Credis, et Hadriacos, Veneta legis arbore, fluctus.
 Laeva monticolae Carni relinquuntur et Histri,
125. Nec non Illyriis pasfim gens mixta Liburni.
 Tum plaga Dalmatiae, tum Pyrrhi nobile regnum.
 His adversa jacens tellus Oenotria, dextra.
 Porro inter Pelopis terras et litora vectus

Si-

---

v. 119. in MSto: saluum Guarine reducam.

Sicaniae, Dictaea Iovis cunabula visis.

130. Nec petis oppositas, sine re modo nomen, Athenas,

Plena sed Aegaeo committens vela patenti,

Transis dispositas in magnum Cycladas orbem,

Ac Sporadum nullo sparsas fugis ordine cautes.

Mox hinc Lemnon, at hinc abscondis Lesbos et alta

135. Prospicis Iliacas Tenedi de rupe ruinas.

Excipit arctatum terris propioribus aequor,

Qua nitido effusam flevit vectore sororem

Phryxus, et infelix flevit Leandria virgo

Funera, qua junctam vix credens Seston Abydo,

140. Cantat adhuc Medos, nautarum fabula, pontes.

Fusior inde tua sulcatur nave Propontis.

Donec in Odrysios cecidit gravis ancora portus,

Aemula Romuleis tollens ubi moenia muris,

Thracius Euxinas angustat Bosporos undas.

145. Vir fuit hic patrio Chrysoloras nomine dictus,

Candida Mercurio quem Calliopea crearat,

Nutrierat Pallas. nec solis ille parentum

Clarus erat studiis, sed rerum protinus omnem

Naturam, magna complexus mente tenebat.

150. Postmodo sacrilegae rabies quem perfida gentis,

Errori quod se socium, pius ipse, negabat,

Sedibus ejectum, Latio transmisit, avitis.

Sancta nec ossa viri tumulis jacuere suorum,

Sed procul Arctoo rigat haec Constantia Rheno.

155. Hunc petis, et miris tot pulchra ornatibus unum

Quaeris in urbe virum, neu tantum verba docentis

Advena captares; sed proximus intima vitae

Arbiter inspiceres; famulus colis atria docti

Hospitis, et mixto geris auditore ministrum.

160. Tam cito non rapuit Neoclides Perfida vocem,

Barbara dum victi sedet ad praetoria regis;

Quam cito tu sectam quino discrimine linguam

Hauisti Crasso longe distinctius ipso.

Nec quisquam Hesperiiis natum dixisset in oris,

165. Cum tua Mopsopiam sonuisset ora loquelam.

Quod plane asfiduus fandi tibi contulit usus

Ac declamandi toties; nec more sinistro

Py-

Pythagorea annis servata silentia quinis.

Scire loqui haud satis est; penitus sed nosse laboras,

170. Historici quicquid, quicquid scripsere Sophistae;

Quicquid divini tegit alma poësis Homeri.

Inde alias, post inde alias transcendis ad artes,

Singula degustans, quae vel rigidissima firmat

Porticus; incertis vel contra sensibus edit

175. Helleboro tardam purganda Academia bilem.

Vel si quid melius Spatiantum interferit ordo.

Quive individuis e partibus omnia fingunt.

Non secus ac flavi stipatrix Daedala mellis,

Florentem primis subiit cum roribus hortum,

180. Omnia odorati populatur germina veris,

Nunc casiam, nunc illa thymum, nunc lene papaver,

Delibans, nunc fila croci redolentia parvo

Crure legens, donec fero jam vespere notas

Pulsat onusta fores et cerea testa revisit:

185. Sic Chrysolorei cupide tu pectoris omnes

Carpis divitias et corde recondis in imo

Sed.

Sedulus, ac nullam consumis inaniter horam,

Obsequiisve vacans domini, monitisve magistri.

Si quid ab his reliqui superest tibi temporis unquam,

190. Vel scribis, vel scripta legis, vel lecta reponis,

Multa ferens, multa et faciens. sudoris et algi

Nunquam expers, vini ac Veneris sed jugiter expers.

Nec magis indulgens somno quam pervigil Argus,

Aut Colchus Libycusve angvis vel inhospita Gorgon.

195. Nam cum te ardenti tandem indormire lucernae

Impulerat totis urgens fopor invidus alis;

Tu fesos acri stimulabas vulnere sensus,

Eduros teneris immergens artubus ungues.

Tantus amor veri, tantae sapientia curae!

200. Maeste animi, qui tam procul a natalibus arvis,

Instabili quantum Symplegade Sirmio; quantum

Pangaeis Alpes, Athesis diducitur Hebro.

Talia quaerendis perfudas otia Musis.

Quae satis aequa tuo reddam praeconia facto?

205. Quemve unquam simili flagrasse cupidine dicam

Aoni-

Vulg. v. 202. deducitur. v. 203. forte leg. praefudas.

Aonidum? Caeco latuit male tonsus in antro

Bellacem orando fregit qui pene Philippum.

Tu, te non propriae subter penetralia cellae

Clausisti, sed tam longe studiosus abisti,

210. Unde tuis de te nunquam vel fama rediret.

Induit Euclides muliebria tegmina membris;

Dorica pro Latio tu sumpsti pallia cultu.

Democritus contempsit opes, sed parte retenta;

Tu nil servasti. Putei mercede Cleanthes

215. Chrysippi secreta bibit; tu mille subisti

Iussa cliens doctoris heri. Dimisit avitos

Fortis Anaxagoras late sterilesce fundos;

Tu cor ut excoleres, fulcis tibi corpus arasti.

Scilicet haud unquam leviter pretiosa parantur;

220. Nec nisi difficili surgunt ingentia nisu.

Nimirum illa rudes mundo abstersura tenebras,

Ornatura novos, illustratura vetustos,

Per magnos cumulanda fuit doctrina labores:

Nec te aerumnarum pigeat, Guarine, tuarum.

225. Sudasti haud frustra, suus haec incommoda fructus

Obrui:

Obruit, et longe cedant dispendia lucro.

Hic licet Eoos currens ignotus ad Indos,

Barrorum dentes, Arabumve reportet odores,

Pexave lanigeris fulgentia vellera filvis:

230. Alter Hyperboreas timide rimatus arenas,

Eruat innumero servatos gryphe finaragdos;

Aut Erythraea legat quos celat concha lapillos:

Ille metalliferi scrutatus viscera montis

Palleat, et Strygiis, quam coelo, admotior umbris,

235. Effodiat, curet quam protinus abdere, massam:

Non tamen has aequabit opes. haec gaza Sabaeas

Exuperat species, ebur, aurum, serica, gemmas.

Quid, quod inutilius quidam haud leviora tulerunt?

Perseus et zephyrum pennis lustravit et austrum,

240. Tolleret ut domiti pretium Cepheida monstri.

Occidui Alcides solis devexa secutus,

Fulva Phoroneos ut poma referret ad Argos:

Trunca puppe audax Colchos ingresfus Iāson,

Serpentum excubias, taurorum incendia, pugnas

245. Horruit angvigênâm. Quae tantis digna periclis

Prae-

Praemia? flamenti nempe illita lana metallo.

Tu revehis victor, quod non modo vile nitenti

Pellicula, et malis Libycis et virgine fusca

Non mutare velim, sed pro quo cuncta recusam

250. Quae Mida convertit; quae pollens divite regno

Lydorum, aurifluis collegit Croesus in undis.

Altera perfecto, celebrabat Olympia, lustro

Elis, et Alpheus terrae per operta volutus,

Visa recensibat Siculis solennia Nymphis;

255. Cum te jam Grajo plenum praecordia Phoebus,

Admonuit patriae leviter Deus aure prehensa.

Ergo recedenti Byzantia Roma recedit,

Nec minus adversam condunt Chalcedona nubes.

Mollis laeva Asiae, dextra de parte ferocis

260. Vicina Europae tellus fugit, et vice iusta

Lata bis angusto succedunt caerula ponto.

Vos o Cyaneo volitantes aëre venti,

Iustitiae fratres, Divae omniparentis alumni.

Qui quatitis terras, et ab imo Nerea fundo

265. Er

265. Eruitis; per quos coeli variatur imago,
 Ut modo caliget nebulis polus, et modo late
 Rideat optati facies tranquilla fereni.
 Unde vices anni, nec non et frigora et imbres,
 Unde graves tonitrus et hiulci fulminis irae.
270. Sic vos *Hippotades* leni moderamine frenet,
 Nec ferus eversum *Neptunus* vindicet aequor,
 Paullisper cohibete minas et parcite flabris,
 Dum ratis haec *Italas* contingit fopes arenas.
 Non turpes thalamos piratarumve cohortem,
275. Delicias non illa *Phari* peregrinave nostrae
 Luxuriae fomenta gerit; meliore coëmtas
Mercurio sed ducit opes. Hac tota vetustas,
 Hac una, vehitur facundia bina, carina.
 Quae nisi *Orionias* evadat falva procellas;
280. Fandi ubi cultus erit? divina ubi carmina vatum?
 Ingenia *Hesperiae* quanta sub nocte jacebunt?
 Audimur. Spirant *Euri* post terga secundi,

Nec

Nec deest pollicitis proles Latonia Paeon.

Ille etiam, Ortygien cum jam tua prora subisset,

285. Fatidicas in te laurus commovit et ultro

Delia sortilegi patuere oracula templi.

Nulla nec optavit compleri numine Phoebas,

Dum servire suos gaudet tibi laeta furores.

Tum sic ex imis cortina remugit antris :

290. O felix! longam, placido cum funere, vitam

Cui tribuit pater, et decus indelebile clari

Nominis, et centum numerosa e prole nepotes.

Id tantum, Guarine, cave, tua ne bona solus

Possideas, unive tuus tibi luceat ignis.

295. Edita nec caeca te fors ambage fefellit.

Illico sensisti tua te impertire juberi

Omnibus, et sacros doctrinae effundere rivos.

Inde futurorum jam certior, aequora rursus

Mensa remetiris; nec longum tempus, et urbem

300. Ingrederis Venetam spoliis Orientis onustus,

Non Mavorte fero, placida sed pace paratis.

Laus fuit haec veterum, patrias traducere ad aras

Si

Si quid in orbe alio pulchrum rarumve notassent.

Transeo te regum victor, Luculle, duorum,

305. Ornasti Latios Scythicis qui fructibus hortos.

Nobilia sequear. Populo monstravit hianti

Mummius eversa, viventia signa, Corintho.

Persei Scaurus dedit ossa immania ceti.

Regulus immensi transmisit terga draconis.

310. Hic primus media discurrere fecit arena

Spectatas non ante feras, Italique volucres

Ignotas lucis, a Nilo aut Phaside duxit.

Ille novum lapidem Phrygia Libyave petitum,

Mirave longinquae portavit robora silvae.

315. Tu Latio cunctis infers majora triumphis,

Quae nec magnanimi dives victoria Pauli

Aequarit, Cypro nec quod Cato vexit opima.

Troius Aeneas raptos ex hoste penates

Attulit, et matrem torva cum Pallade Vestam.

320. Tu Divos Itala dudum tellure fugatos

Restituis; tecum virgo Tritonia, tecum

Somnifera insignis virga Cyllenius ales,

Tecum deserto remeant Helicone Camenae.

Tu Bacchi thyrsos et Phoebi plectra reducis.

325. Vix tactum bene litus erat, vix janua ludi,

Mandatis adaperta Dei; vagus omnia rumor

Gymnasia Italiae centeno murmure complet,

Affulsisse virum, gemina qui Pallade solus

Polleat, et duplicem praestet sitientibus haustum.

330. Curritur ad bifidi svavissima flumina fontis,

Atria nec capiunt studiosas ampla catervas.

Mirantur cuncti melius vel nostra docentem,

Vel nova Erechtheae promentem nomina linguae.

Mirantur caecis tandem prodire latebris

335. Sena tot auctorum mille indeprenta per annos,

Nec prius auditos puduit risisse magistros.

Verborum pars nulla perit, sed cuncta citatis

Excipiunt calamis et longa in secla recondunt.

Ceu cum depastis late foenilibus, aegrum

340. Lenta gregem tenuavit hyems, et debile langvet

Le-

- Iejuna pecus omne fame, si frigore pulso
 Afflavit tepidos zephyri clementia campos,
 Ocius erumpunt stabulis armenta reclusis,
 Ac primum virgas et quaelibet obvia tondent;
 345. Quodsi maturas jamdudum vallis apricae
 Planities ostendit opes; huc agmine facto
 Irrevocata ruunt et laeto vere fruuntur,
 Pastorum tacitas pertentant gaudia mentes.
 Ad tua sic avidi contendunt limina coetus.
 350. Ut meliora novae decerpant dona Minervae.
 Ast aliis deserta vacant subsellia, nec jam
 Ipse manet cathedra modo qui dictabat ab alta,
 Sed se discipulis comitem properantibus addit.
 Omnis conditio, sexus simul omnis et aetas
 355. Accelerant, plebi stipatur curia. mixti
 Primaevus canis, maribus sedere puellae.
 Multi, quos vitae ratio diversa tenebat,
 Iam Musas et plectra volunt. Mercator avara
 Profilit a mensa. Neglecto durus aratro
 360. Rusticus, et posita festinat cuspide miles.

Nec reliquis pretium manet artibus; ars tua cunctis

Praefertur studiis. Radio geometra relicto

Te petit. assuetus rerum disquirere causas

Se tibi submittit sapiens. tua testā frequentant

265. Morborum curas et legum scita profesli.

Patribus in primis summi pia gloria voti

Erudienda tuae committere pignora curae.

Nam quis te melior vel provexisse volentem,

Vel contra ignavo discendi subdere calcar?

370. Principio recte das fundamenta loquendi,

Recte scribendi compendia tradere callens,

Ne lingua accentu, calamo ne dextera peccet.

Mox argumento formatur epistola ficto.

Proxima volvendis annalibus otia dantur.

335. Declamare dehinc et carmina fingere monstras,

Dum matura suam facundia crescat in arcem

Per certos evecta gradus. Nec scripta recenset

Omnia, sed tantum recipit quae fida vetustas.

Quodsi quem imbutum non pura fruge notasti,

380. Agricolae ritu filicem prius eruis arvo,

Semina deinde jadis fructus latura metendos.

Par morum doctrina tibi; quis Zeno? quis unquam

Sic potuit Crantor vitiis avertere mentes,

Ac teneram dextro pubem deducere ramo

385. Angustum qua surgit iter? Non cera figuras

Tam digito subigente trahit, quam mollis ephebus

Te ducit fingente virum. Nec verberare torvo

Aut ferula infans, sed majestate potenti

Tranquillus delicta premis; cessante flagello

390. Objurgata tuis paret lascivia frenis.

Nil igitur mirum si te mercedibus amplis

Tot sibi certatim populi petiere magistrum,

Nec vero tu te prius una in fede locasti,

Quam sparsa innumeras tibi disciplina per oras.

395. Sic genitus Celeo Siculae nova semina matris

Non Pandionis tantummodo condidit arvis,

Sed procul aërio vectus per inania curru,

Chaonias late jussit vilescere glandes.

Emeritos donec taciturni conscia sacri

400. Orbe peragrato colubros disjunxit Eleusin.

Tu mare frenantes Venetos, tu Antenoris alti

Instituis cives. tua te Verona legentem,

Finis et Italiae stupuit sublime Tridentum.

Nec jam flumineum referens Florentia nomen.

405. Ac Phoebos quondam, nunc sacra Bononia Marti.

Tandem mansurum placida statione recepit

Pacis et aligeri Ferraria mater Amoris.

Qua Padus in geminos iterum se dividit amnes,

Luget et ambustum fratrem pia silva fororum.

410. Hic tum Nicoleos rerum retinebat habenas,

Stirpis Atestinae clarum decus; ille venustis

Artibus ut natum simul exornaret et urbem,

Te Phaëthonteos Musis sacrare colonos,

Te Leonelleae voluit superesse juventae.

415. Oppida nam fieri Plato si felicia dixit,

Purpura cum sapiat, vel cum sapientia regnet;

Divinum hic quiddam tum duxit jure futurum,

Si

Si rector doctam moderetur doctior aulam.

Nec frustrata virum sua spes; videt ecce suprema

420. Aetheris e specula, quod tota mente petebat.

Nam cultam studiis Leonellus cultior, alma

Sic in pace regit patriam, sic jure quieto

Temperat, ut reliquis late cum ferrea volvat

Urbibus, huic uni vehat aurea tempora Titan.

425. An non Saturni sunt illic secula patris

Bella ubi nulla fremunt, nisi quae descripta leguntur?

Semper ubi laetas populo plaudente choreas,

Intus festa sonant, et picta palatia surgunt,

Arva foris gravido locupletat Copia cornu?

430. Fortunati ambo. plebs praefide, plebe tyrannus.

Ambobus sed tu tantorum causa bonorum.

Per te belligeris praelatus fratribus, alto

Ille fedet folio, monitis et se inde fatetur

Profecisse tuis, quod te complectitur omni

435. Parte sui et feris mandare nepotibus optat.

Nec secreta tibi Larium negat ulla fuorum,

Formandam pariter credens cum conjuge prolem.

- Per te, Mars alias lituis dum perstrepat oras,
 Sola vacat citharis Ferraria, sola triumphat,
 440. Principibus foecunda piis, foecunda disertis
 Civibus, et pariter cunctis habitata Camenis.
 Nec solas, quas ipse doces, hic cernimus artes.
 Adfunt et reliquae, sed tu dux omnibus illis.
 Tot siquidem medici, gemino tot jure periti,
 445. Tot triplicem amplexi sophiam, te propter in istum
 Confluxere locum; Tu si vada Syrtis iniquae
 Incoluisse velis, Scythicove in vertice fidas,
 Si vaga Sarmaticis figas tentoria campis,
 Aut in Getulis habites magalibus; illic
 450. Gymnasium fiet, studia illuc cuncta meabunt.
 Verius ergo potes dici tu conditor hujus,
 Quam qui cornigerum jungens cum matre juvenum,
 Primus ei, ducto sanxit pomoeria fulco,
 Transtulit et curvum, portam dum signat, aratrum.
 455. Scilicet est majus fragiles attollere pinnas,

Ag-

Vulg. v. 452. cornigeram - juvenecam. In MSto: cornigera j. & matre juvenecam.

Aggeribus fossas praecingere, turribus arces,

Quam populo silvis excito ac vallibus imis,

Ingenuas artes et vitae inducere cultum!

Quin et structorum celebravit honoribus illos

460. Fama prior, per quos vaga turba coivit in unum

Corpus, et insulsum gentes posuere rigorem.

Nec secus Amphion Tyrios, me iudice, muros,

Cynthus erexit Phrygios; dum pectine dulci

Attractas cogunt in moenia crescere petras.

465 Vox, chelys illa, fuit, duri, saxa illa, coloni.

Hoc, Guarine, tibi nuper Ferraria, pacto

Fundata est; talem tua quam praesentia fecit,

Ut jam nunc veteri tam sit diversa juventae,

Plena senescenti quam distat Cynthia Lunae.

470. Ante rudis rerum, nunc ipsis aemula Athenis,

Nulli nota prius, totum nunc clara per orbem,

Incelebris quondam, magni nunc hospita mundi.

Nam te audituri terrarum ex omnibus oris

Huc

Vulg. v. 459. celebravit nomine tales. v. 468. diversa Nivento. MS.

Huc coëre viri; tua nec te Oenotria tantum,

475. Miratur. movere tuae praeconia famae

Hos etiam, Musas qui condemnare solebant.

Ad te permenso descendit Dalmata ponto.

Ad te Creta, Rhodos, properavit et ultima Cypros,

Sole Rhodos, Iove Creta, Cypros Cythereïde felix.

480. Pro te Sequanicos Galli sprevere magistros,

Germani argutam pro te liquere Viennam.

Venit et Herculeis vicina Hispania metis.

Axe sub Arctoo positi venere Poloni.

Venerunt alio volitantes orbe Britanni.

485. Me simul hos inter, fatis et sorte Deorum,

Pannoniae tellus tenero tibi misit in aevo,

Qua mox Danubio mixturus nomen et undas,

Pingvia culta secat leni jam gurgite Dravus.

Urbs si quem tota una colit, fatis esse beatus

490. Creditur, et tumida resupinus laude superbit.

Ludi turba tui est quicquid jacet inter Hiberum

Ac Tanain, quicquid discedunt Cydnus et Albis.

Qua-

Qualiter in mediis reddens oracula Delphis,

Gentibus a cunctis acceditur augur Apollo,

495. Hunc notus et boreas, nec non occasus et ortus

Consultit in dubiis, et rerum abscondita discit,

Quis bello morbisve modus; prudentia cujus

Prima viri; miseros quis felicissimus inter

Mortales; quae longarum fortuna viarum.

500. Ille licet caecis penitus demersus in antris,

Tempora cuncta tamen momento cernit in uno.

Volvere nec Parcae, populivè inquirere tantum

Sufficiunt, quantum solus valet edere Paeon.

Sic ad te toto certatim ex orbe profecti,

505. Agrestes animos et barbara corda reponunt.

Nec tuus asiduo fons unquam deficit haustu,

Purior et major sed in omnia pectora manat.

Ut Pharon immenso foecundat flumine Nilus,

Magnus ut Euphrates Chaldaeos irrigat agros,

510. Gurgite nec tantum collectus laberis uno,

Sed velut innumero prorumpens ore Timavus,

Mul-

- Multiplices aperis rivos. scatet ille Latinis
 Artibus, hic Grajis. bibit hinc provectior aetas,
 Inde minor, prima seu quis maduisse Minerva,
 515. Rhetorico potius cupiat seu nectare tingi,
 Seu velit annales, seu dia poemata vatum.
 Quos tu non trito vulgi de more, retexis,
 Plana et aperta sequens; ceu qui vaga retia summis
 Ducit aquis, fundo nec praedam quaerit in imo.
 520. Grandia sed parvis, sublimibus infima miscens,
 Nil indiscussum penitus, dubiumve relinquis,
 Syllaba uti nullum, tenuis vel litera fallat.
 Qui structurae ordo; quae sit sententia vocum;
 Quae nota verborum servata fidelibus annis;
 525. Quodlibet a quam decurrat origine nomen,
 Quid distent unum quae significare videntur;
 Qui stilus, aut numeri species; quis carminis auctor;
 Argumenta quibus veniant e sedibus; et quos
 Excuset ratio, commendet forma colores;
 530. Narrandi quae lex potior; quod saepe per artem

In

In medio soleant prima et postrema locari,
 Nec se a principiis moveat tractatus et imos
 Definat in fines; sed gratius ordine verso
 Ultima praeveniat, longe prius acta reseruet.

535. Tunc tamen exuperas cum rerum abstrusa recludis,
 Cum veterum sectas inter figmenta latentes
 Producis; nec te solertior edere quisquam,
 Mystica secreto quid celet fabula sensu.
 Quod vastum sine lege Chaos; quae bella Gigantum;

540. Qui Pyrrhae lapides, Phaëthonteive calores;
 Quas Progne plumas, quae cornua sumferit Iō;
 Daedalus arma quibus Minoia fugerit alis;
 Quae vis reppulerit solem; quo robore coelum
 Fulciat altus Atlas; quod virus Gorgonos atrae;

545. Quid facies habitusve notent et sacra Deorum.
 Nempe etiam quoties divinam Aeneida versas,
 Haud frustra Aeolio ventos in carcere ponis.
 Ter quater et dictos ostendis jure beatos.
 Quid supplex Erycina patri; mutatave Divae

550. Ef-

550. Effigies; vel nube cava contextus Achates.

Illa tot in primis stabulantia faucibus Orci

Quid sibi monstra velint; quae tres ex ordine Parcae;

Quae totidem Furiae; quod rami divitis aurum;

Quam pulchrum occulta condant sub imagine verum

555. Trux avis, unda fugax, volucris rota, pendula moles,

Ac reditura flex, et futilis urna fororum.

Quae rabidi tria colla canis; quae cruda senectus

Remigis; Elysiae quae pigra oblivio Lethes;

Cur novies fufam metuant Styga fallere Divi;

560. Cocytus lacrymis, Phlegethon cur igne redundet;

Per geminas diversa volent cur Somnia portas;

Nec Smyrnaea minus belle penetralia pandis,

Qua tenuit Siren, qua vi Titania vertit;

Qui Veneris cestos, triplicis quae flamma Chimaerae;

565. Quid Iovis adjutor Briareus; dejectus ab alto

Mulciber; inclusus cavea Gradivus athena;

Aethiopum mensae; cum conjuge Tethyos irae;

Aurea quid signet pendens ex aethere funis.

Ta.

Talia dictantem pronis te aurita juvenus

570. Sensibus attendit. Sic cum Lesbous Arion

Dorsa recurva premens mediis tinniret in undis

Dulce melos, toto cantu commota profundo

Monstra maris, saevos damnarunt mitia nautas.

Sternuntur fluctus, rupto caput excita somno

575. Phoea levat, nec tarda ducem balaena moratur,

Raucum Nereides rident Tritona protervae.

Non Acin Galatea gemit, non mater Achillen.

Nec plus Inoae meminit Melicerta ruinae.

Non centum saltare vetant Aegaeona nodi;

580. Fatidicus Proteus stat vultu immobilis uno;

Nec vitasse velit mutantia gramina Glaucus.

Iam filet, Isthmiacis ficit jam solibus udos

Ille finis, et adhuc fervent freta lata choreis.

Ipse dies pulchro distingvitur orbe laborum.

585. Mane salutatis, petitur schola publica, Divis,

Socratis antiquo nil concessura Lyceo,

Tot.

Vulg. v. 580. stat motu immobilis uno. v. 581. Nec vitasse velit.

Tot juvenum clara fulget stipata caterva.

Vergilius primum legitur, vel proximus illi

Quilibet; hunc sequitur qui contudit arma togatus;

590. Aut implere vicem Ciceronis idoneus alter.

Exin vicinam conscendis Principis aulam.

Hic te Nicoleos audit Leonellia proles,

Ac morum simul et studiorum insignia sumit.

Talis Aristoteles rerum secreta docebat

595. Pellaeum juvenem, quibus ille accensus in omnes

Extendit terras animos; nec digna magistrum

Destituit merces. nam compensante Philippo,

Instaurata manet pretium Stagira laboris.

Post reditum prandere datur, gula dicere possit

600. Quod modicum; natura satis. post prandia rursus

Lectio codicibus miscetur Graeca Latinis.

Ac variae sub te certantur iudice lites,

Donec in occiduum declinet Cynthus axem.

Haec inter, cunctis late tua janua tota

605. Luce patet; notae deservit vespera turbae,

Quam tecum domus una tenet; non temporis illic

Incasum momenta volant; saepe exule somno

Ad pingves longa vigilamus nocte lucernas,

Aethereis nostros astris mirantibus ignes.

610. Agmine tu medio sublimis vel nova dictas,

Vel dictata iteras non intellecta, paratus

Quaesiti decies aenigmata solve nodi.

Sed minus est cultas abs te quod discimus artes,

Plus quod virtutes. procul hinc malefada libido,

615. Improba rixa procul. Sic te sub praeside cuncti

Degimus, aeditimos templis ut degere fas est.

Tanta quies animis, ea casti cura pudoris!

Vidi ego non unum, quem perditus ante ferebat

Transversum luxus, postquam tua limina dextris

620. Contigit auspiciis, mores posuisse finistros.

Ut quondam audito Polemona Xenocrate dicunt

Corruptum subito vitae mutasse tenorem.

Scilicet a fructu felix agnoscitur arbos;

Laeta probat messis quam pingvi creverit arvo.

625. Haud

---

v. 609. Quidam: vincentibus ignes.

625. Haud aliter qualis tua sit doctrina, patefcit
Discipulis, Guarine, tuis. non Daunia tantos
Olim terrā viros, nec dives Iōnia fudit
Siccave Cyrene vel Nilo interflua tellus;
Quantos tu latum sparfisti folus in orbem.
630. Inde duplex Venetae procesfit gloria gentis,
Barbarus, et plectro celebr Leonardus eburno.
Inde Iovis genitus de stirpe Georgius alti,
Cretaea, simili pavit quem lacte, sub Ida
Digna polo nutrix, et apes non rauca fecutae
635. Cymbala, purpureis mel congefere labellis.
Hinc veterum nulli cedens Caftellus avorum.
Martius et, Latiae nunc jam lux altera lingvae,
Martius undifono quem Narnia monte creavit,
Martius aeternum Iani sub pectore nomen.
640. Hinc Aganippaeo Tobias fonte rigatus.
Sed Titus hac ipfa longe perfufior unda,
Seu lituo pugnās, cithara feu cantet amores,

In-

Intexens Paphiae laurum Parnasida myrto.

Clarus et historia Fatius; nec dignus iniquis

645. Iam Petrus podagris, et acerbo Lamola leto.

Multi praeterea, quorum si nomina quaeram,

Promptius enumerem veris tibi gramina, foetus

Autumni, brumae nimbos, aestatis aristas;

Astra quot in coelo, pelagi quot in aequore conchae.

650. Quos inter nec me venientia secla tacebunt.

Primus ego Eridani patrium de gurgite ad Histrum

Mnemonidas Phoebo ducam comitante forores.

Primus Nyfaeos referam tibi, Drave, corymbos,

Ac viridi in ripa centum sublime columnis

655. Constituam templum, media, Guarine, fedebis

Aureus in camera, picto super iridis arcu,

Insistens Lunam, radiis et solis amictus.

Ut nec Phidiacum miretur Pisa Tonantem,

Nec Rhodos immani surgentem mole Colosson.

660. Sta-

---

v. 652. Quidam: Mnemosidas. Vulg. v. 653. Primus ego Nyfae,
v. 657. Lunae,

660. Stabunt et vivis spirantia signa figuris.

Idaeam assimulans conjux Thaddaea parentem,

Bis senae juxta facies, tua sancta propago,

Coelicolūm totidem vultus imitata serenos.

Omnis ibi Europae sacris operata juvenus,

665. Suspendet tibi dona tholo, certabit et omnis

Non caestu crudo pubes, nitidave palaestra,

Sed fidibus tentis et svave crepantibus hymnis.

Victores apio crinem cingentur amaro.

Ipse coronatus vittis et fulgidus ostro,

670. Inter psallentes, candenti in veste, ministros,

Pontificis ritu fumos adolebo Sabaeos.

Interea has tenerae tibi me sacrare juventae

Primitias, triplici jubet haerens Gratia nexu,

Gratia Lethaeos nunquam potura liquores.

675. Tempus erit cum jam maturis viribus audax,

Sanguineas acies et Martia bella tonabo

Ioannis magni, quantis modo caedibus acres

Tur.

Turcorum obruerit populos; quibus ille profundas

Aequarit valles cumulis; scit saepe cruentus

680. Hebrus, et albentes etiam nunc osibus agri

Paeoniae, ac mediis Rhodope calcata pruinis.

Nunc te, qua possum, tenui modulabor avena.

Otia forte tibi si quando parva legendi,

Festave lux, annive quies consveta, remisit;

685. Cetera cum solos discurrit turba per agros,

Messe perusta genas, pressive immunda racemis;

Tu condis transfersve aliquid quod profit in usus

Communes, et te memori procul inferat aevo.

Aut vernum ad solem cum garrit aprica senectus,

690. Vel mediis brumae tenebris Caprive diebus,

Cum stertunt reliqui, cella tu clausus in alta,

Adrodis digitos, pluteum vel caedis et atro

Paullatim niveam signas humore papyrum.

Unde, licet tanto curarum pondere pressus,

665. Plu-

Vulg. v. 679. tumulis, stet s. cruentus. v. 690. Cancrive. v.

692. Quidam: Abrodis.

695. Plura fecuturis animi monumenta dedisti,
Quam qui secreta vacui spatiantur in umbra.
Illa docent structis adnectere nomina verbis,
Haec vocum explanant proprias ex ordine vires.
Iungis ad haec, magni fuerit quae vita Platonis,
700. Blandus adulator rigido quid distet amico.
Misfa nec in levibus juvenatur epistola nugis,
Sed semper studiis aliquid, vel amoribus affert.
Haec etiam possum multorum aequare libellis
Quae feris in cathedra, vel si qua ex tempore profers.
705. Sin meditata sonas; funduntur pectore ab uno
Isocratis numeri, Xenophontis gratia, torrens
Isaei, cultus Lyfiae, Demosthenis ardor.
Qualem te ingenuas laudantem audivimus artes,
Cum pridem Octobres studiorum exordia nobis
710. Restituere Idus, et misso in dolia musto,
Garrula solliciti rediere ad scamna comati.
Quis tunc Musarum sacris non ignibus arsit?
Quem tuus Aonio non impulit Euchius oestro?
Aut qualem rapti nuper te, in funere diro

715. Principis, orantem tristis Ferraria sensit.

Tempore non homines tantummodo luximus illo,
Mite genus; planxere ferae, planxere volucres;
Moesta comas nullis excusfit flatibus arbor.
Moesta cavis gemuit plorabile rupibus Echo.

720. Ipsa dolor tetigit coelestia; fletibus auctum

Vix ripae tenuere Padum; nec largius unquam
Gemmea populei lacrymarunt succina trunci.
Orphea ab Elysiis remeasse elementa putabant
Vallibus, et nuptae mortem deflere secundam.

725. Inachiae vero tibi tanta peritia linguae,

Ut facer haud alio traduci interprete malit
Plutarchus, chartis nec plus se agnoscat in ullis,
Ambiguus patrione magis sermone niteat,
Sive rudimentis pueriles instruit annos,

730. Sive alterna ducum committit facta priorum.

Iste tamen juveni dederat praeludia quondam,
Majorem natu magnus nunc Strabo fatigat,
Pontificis summi jussu. Quae gaudia pubis
Pieriae, cum jam supremum rarus ad unguem,

735. Cedron olens, minio rutilans, et pumice laevis
 Servantis tandem loculos evaserit arcae?
 Felices annos, felicia nostra profecto
 Tempora! quis tantum duce te cognoscere primis
 Auctorem licuit; quo non diffusius alter
740. Explicat, inclusum Neptunus ut ambiat orbem,
 Quo de fonte ruant medias dirimentia terras
 Aequora; vicinis quaenam discrimina regnis;
 Qui pasfim populi; silvae, juga, flumina, portus,
 Oppida; quo quaeyis fluitet circumsona ponto
745. Insula; distantum quae sit mensura locorum.
 O qui nosse cupis quicquid de Tethyos undis
 Eminent; Alcides quantum vel Liber obivit;
 Hoc lege creber opus. brumales haec tibi somnos
 Contrahat, et multum, membrana, absumat olivum.
750. Quodsi Cecropiis non summus in artibus esfes,
 Primus eras; reliqui vel te didicere magistro,
 Aut in discendo tua sunt exempla secuti.
 Praecepta et multis tribuisti, exordia cunctis,
 Nec quisquam norat Cadmea elementa Latinus

755. Ante tuum in Thracas felix iter; at modo nemo :

Iam Sicyona petat, fabricatricemve Corinthon,

En habet in mediis, illud quod quaerit, Hetruscis,

Italia ut per te major sit Graecia rursus,

Ac redocere rudes sua dogmata possit Achivos.

760. Ergo quae reliquis contingunt singula, solus :

Iuncta tēnes, et plena datur tibi summa bonorum,

Sunt qui scripta animo penetrant aliena sagaci,

Ipsi nulla queunt inopi deducere vena.

In latebris aliqui non fane vilia cudunt,

765. Sed coram densis nil hiscere coetibus audent. :

His Latia clavis lingua deest Graja facultas,

Vel si forsan adest; non sic ut vertere possint.

In te concurrunt simul omnia, nec prior ullus

Auctorum arcanas penitus deprendere mentes,

770. Reddere Romana Danaum gravitate leporem,

Dicere vel nexa pedibus, vel voce soluta.

Quae duo vix unquam tribuit Caducifer uni.

Vatibus et cum sit vel simplicis ardua metri

Gloria; tu pariter quaevis in carmina promptus,

775. Nunc

775. Nunc gravis Heroo graderis, modo curris Iambo,

Nunc tristes Elegos, modo laeta Anapaestica ludis.

Quidam nil aliis tradunt, cum plurima norint,

Seu livore aliquo, seu quae sit norma docendi,

Ignorant, fugiunt seu taedia dura laborum.

780. Haec tua praecipue laus est. quippe haud tibi credis

Te soli genitum, sed toti protinus orbi.

Viventes hinc ore mones, per scripta futuros,

Ut jam uni triplex aequae tibi debeat aetas;

Praeterita, extinctos veterum quod reddis honores,

785. Postera, quod calamo; praefens, quod voce laboras.

Pro quibus officiis, doctorum jure virorum

Te chorus omnis amat, reveretur, laudibus ornat.

Tu pater et princeps, tu censor et arbiter illis,

Si quando dubiis discors sententia pugnat

790. Iudiciis; fastu nec sic tumet ullus inani,

Ut non esse tibi se praedicet ipse secundum,

Tres te Aretini, Lusci duo, Poggius unus,

Suspiciunt pariter; quamvis laudatus ab illo

Scipio, Caesareis, te vindice, cesserit actis,

795. Te

795. Te Victorinus veneratur, et ipse Philelfus,
 Sfortia qui laxis cecinit modo praelia nervis.
 Rupibus et sparfos decorans Vergerius Histros.
 Te placidi vates, Clarium ceu numen, adorant,
 Te colit et tantis e millibus approbat unum,
800. Nec tua dicta unquam stellis verubusve notavit,
 Corrector veterum, contemtor Valla novorum.
 Me tamen haudquaquam tua tam facundia praestans,
 Quam perfecta movet virtus, et desino linguam
 Mirari nimium, quoties confidero vitam.
805. Eximium quamvis, adeo sanctissima vincit,
 Eloquentia probitas, et cedunt moribus artes.
 At bona pars vitiis animi, decus oris opimi
 Inquinat, et quantum doctrinae luce refulget,
 Tantum criminibus sordet polluta nefandis.
810. Prima tibi est semper magnorum cura Deorum,
 Quos te prae cunctis mortalibus unice amantes,
 Aequali pietate colis, mox ipse colendus
 Proxime post Superos hominum, quos rite ferino
 Aevum agitare vetas; quos ore et corde politos

815. Ac

815. Ac vere facis esse homines; quin morte subacta
Vincere fata doces, et iter super aethera monstras.
Nec te unquam trepidae rapuit ruber impetus irae.
Quin etiam dentes passus Livoris iniqui,
Carpentum nunquam potuisti carpere mores.

820. Nec tua in alterius valuit facundia famam,
Aufoniis hodie vitium commune difertis.
Sed semper facies hilaris tibi, mixta lepori
Semper inest gravitas, ac mitis ruga severae
Frontis, et in laeto non dura modestia vultu.

825. Inter discipulos et caros inter amicos,
Iucundi sine felle sales, et melle faceto
Conditi; nec rus sapiunt tua dicta, sed urbem.
Qualia Cecropiis olim sonuere theatri,
Quae doctus magni praeferret Tiro patroni

830. Lusibus, et prompti mallent strinxisse Lacones.
Haud tamen idcirco tibi disciplina tuorum
Laxior; horrescit rigidos domus intima frenos,

Ac

Vulg. v. 830 struxisse.

Ac famuli dominum, nati novère parentem,

Quos tu temperie tali moderaris, ut illos

835. Non premat asperitas, non indulgentia solvat.

Hinc animis vigor et probitas; hinc pectora sacris

Culta Deo studiis; et ne morer, omnia patris.

Sed longe ante alios minimus de stirpe virili

Eminet, et fratres tantum Baptista verendos

840. Antevenit, quantum reliquis intermicat astris

Sirius, aut versans plaustrum glaciale Bootes.

Iam cathedram doctor, jam scandere pulpita rhetor

Audet, et intentas fando suspendere mentes.

Plausibus exultant aedes aut templa Deorum,

845. Dum favet et juvenem laudatrix concio flammatur.

At tibi praedulces rumpunt pia gaudia fletus.

Non secus ad patrium carmen gentile Caystrum,

Cum tener edidicit defecti pullus oloris,

Tentat et ipse modos, nec jam genitore canoro

850. Deteriora crepat; tum protinus agmine densò

Mirantum septus volucrum, candentibus alis

Tollitur, et dominum quaerit super aethera Phoebum.

Ille

Ille volat, pulsae resonant modulamine nubes.

Sed nec munificum quisquam neget esse, quod amplas

855. Haud dispergis opes, contentus et ipse pusillo.

Quod non ulla tuo fremitant spectacula sumtu,

Nec Paron imminuunt tacturae fidera moles.

Quod tua plaudentem non pascunt horrea vulgum,

Nec popolare pluit rapiendos misile numos,

860. Non ideo non tu longe diffusior illis

Quos tam vana juvant. donis meliora caducis

Te tribuente tui capiunt, Guarine, clientes,

Quae saturent avidas indeficientia mentes,

Nec senio valeant aboleri, aut fulmine frangi;

865. Ad furum secura dolos et tela latronum.

Haec tu dispensas, haec tu partiris in omnes,

Tam iusta trutina, nulli ut sua portio desit,

Sed referat quivis quantum capit arca cerebri,

Tam tenui pretio nemo ut nonolvere possit.

870. Multi quippe tibi nulla mercede docentur,

Om.

Vulg. v. 857. Pharon. v. 859. placet-mittere. v. 862. carpunt.

Omnes exigua; quanquam quae digna Camenis

Pensio? quis totum virtuti aequaverit aurum,

Quod Scytha, quod Besfus, quod Arabs, quod congerit Astur?

Quid memorem parcae frugalia fercula mensae?

375. Ingenium simul et nervos laedentia puris

Vina domas lymphis; ac sola more vetusto

Contentus coena, vix unquam prandia nosti.

Quae tibi sobrietas hos plane contulit annos,

Ut jam bis decimi tangens confinia lustris,

380. Non pede, non oculo, non sensu debilis ullo,

Purpureum clara serves cum voce colorem.

Vive, precor, quantum non ipse Gerenius heros,

Quantum non Phoebi volucris rediviva; nec hausto

Pulvere mensa suam virgo Cumaea senectam.

385. Vel potius gravior quoties accesserit aetas,

Vernantem primo reddat tibi flore juventam

Diva ministratrix aeterni nectaris Hebe.

Nec te prae nostro, capiat pater inclyte, mundo,

Elysiumve nemus, vel coeli tertius orbis,

390. Qua rarus visu Cyllenes errat alumnus.

D

Sed

Sed sis perpetuus studiorum praeful, et istis
Merfarum in tenebris animarum publica lampas.

Dum servant elementa fidem; dum sidera currunt;
Haec studia, hic omnes vitae tibi cursus in annos,

895. Haec clara humanum merita in genus; inde per orbem
Victurum, mundi dum stabit machina, nomen.

Salve magne parens, cunctis decus addite seclis,
Optime doctorum, doctissime salve bonorum.
Salve instaurator Latiae, revocator Achivae

900. Pallados; ipsa tuis titulis Evandria mater

Cesferit, Arcadio vates afflata Lyceo.

Illa bis octonas Latio intulit hospita formas,

Quas quondam Tyrius Grajis monstraverat exul;

Tu quicquid veterum dederat solertia patrum,

905. Reddis, et in lucem longa e caligine promis,

Qui nisi prostratas relevasses funditus artes,

Priscorum vanus staret labor. alta Quirinus

Fundavit Romae, reparavit regna Camillus;

Sed tantum ambobus major tua gloria, quantum

910. Cedunt arma togae, concedit laurea linguae.

Nec

Nec quenquam proferre potest spatiosa vetustas,
 Qui plus praestiterit populis. Tirynthius heros
 Pestiferis terras purgabat et aequora monstris,
 Ille et nigrantis custodem Cerberon Orci,

915. Tergemina totidem religatum colla catena,
 Ostendit vivis, et sidera ferre coëgit.
 Per te Barbaries, qua nullum Tartara monstrum
 Tetrius ima ferunt, supera de sede fugatur
 Eminus, et Stygias iterum gemit acta sub umbras.

920. Immenfus nil Sole gerit praestantius orbis.
 Sol Iovis est oculus, mens mundi, lucis origo,
 Rerum temperies, cor coeli, spiritus aethrae,
 Astrorum dominus, menfor revolubilis acvi,
 Sensilium sensus, viventum vita, propago

925. Nascentum, largitor opum, largitor honorum,
 Telluris pariter conjux foecundus et undae,
 Fatorum rector, Deus idem summus et omnes.
 Phryx licet Attinem, Phoenix hunc dicat Adonin,

Hinc

Vulg. v. 927. omnis.

Hinc Persis Mithran, Pharos inde Serapin adoret,

930. Pana colat Tegeë, Memphis deploret Osirin;

Verum Paeonia quamvis levet arte dolores,

Quamvis ille suis illuminet omnia flammis;

Saepe tamen tristi feralia tela sinistra

Iactat, et obtenta radios abscondit in umbra.

935. Saepius hiberno declivis frigore torpet,

Semper et obscurae jussus decedere Nocti,

Invidet alternam superis fulgere sororem.

At tua lux animos, non segnia corpora lustrat.

Nec scit defectum, nec tempore langvet in ullo,

940. Noctibus et roseis simul irrestincta diebus,

Curat et assidue, quos fert incitior morbos.

Haud igitur sine mente quidem, sine numine Divum

Crediderim talem te nostra in secula natum.

Nam tua Lucinae cum jam pia vota potenti

945. Conciperet genitrix, et plenis mensibus infans

Viscera maturo premeres genitalia partu;

Orbe procul medio, qua Pegasis ungula sacras

Fodit aquas, geminis et cornibus aethera rumpit

Deu-

Deucalioneis Parnafus inobrutus undis,

950. Moestior ad moestas Clio sic orsa sorores:

Cum bene, germanae, variantia supputo mecum

Tempora; vicinus cineri nimis esse supremo

Mundus, et a ferro jam degenerare videtur.

Nam licet in chalybem defluxerit aurea quondam

955. Vita patrum; tamen egregios vel pace vel armis,

Omnibus in terris late generabat alumnos.

Haudquaquam nunc vis eadem mortalibus aegris;

Improcera ferunt hebetes sed corpora sensus,

Nec longum numeri fatalis vincula durant.

960. Interea pravi mores, perversa voluntas

Segnibus ingeniis; et in actus prona nefandos

Spernit turba Deos, ac vana tonitrua ridet,

Nec putat ad Siculos sudare Pyrammona folles.

Sed non ulla magis, quam nos, despecta per orbem

965. Numina; multus adhuc Cererem veneratur arator

Multus adhuc spoliis bellator Martia ditat

Templa; nec artificii defunt sua dona Minervae.

Fulmineos dentes, ramosave cornua cernas

Postibus in Triviae. Neptuno litore in omni

970. Votivae pendent tabulae. Tibi mater Amoris,

Centum vel fola fumant altaria Cypro.

At nobis jam nullus honos; communia nusquam

Herculeis delubra focis, secretave saltem

Silvarum; et rigui, per amoena suburbia, fontes.

975. Hos pridem in saltus, toto velut orbe fugatae,

Cessimus; hinc etiam pellit nos barbarus hostis,

Ignotos postquam Phryxæa per aequora Turcos

Fraterna Eoï traxit discordia regni.

Heu pietas! heu prisca fides! nunquamne resurget

980. Clara sub obscuris facundia versa tenebris?

Nunquamne ingenuæ remeabunt amplius artes?

Quid viles nobis, genitor, pro nectare lymphas,

Quid coeli pro luce dabas horrentia Tempe?

Quas modo sacrilegus tentet violare Pyreneus,

985. Nunc inhonora vocent raucae in certamina picae.

Iam tandem emeritis requiem, iustissime Divum,

Ac

Ac pacem largire poli. Quo dignior astris

Erigone? et nitidi bis septem lumina tauri?

Sin minus, immitis patrui regna atra petemus,

990. Qua soror infernos servat Proserpina lucos,

Inter et Elyfias veterum spatiabimur umbras

Cultorum exsangves, sine voce et corpore vultus,

Nulla adeo in vivis si jam solatia restant.

Talia dum queritur, procul aspicit Arcada fratrem,

995. Caerula praepetibus scindentem nubila plantis,

Ille ut Cirrhaeo paullisper colle resedit,

Castalios latices invisit et antra Dearum.

Non illis citharae, non ferta virentia cordi,

Plectra silent, disiecta solo crinalia marcent.

1000. Ergo ubi sive ultro (nam quid non sentiat Hermes?)

Agnovit causas, seu forte docentibus ipsis;

Cognatum tali solatur voce dolorem:

Solvite tristitiam, luctus removete, sorores,

Gaudia certa fero. Nam cum modo forte recentes

1005. A bustis animas, pallentem duco sub Orcum,

Ast alias iterum post lustra ducenta reduco

- Ad superos, et bina frequens per limina curro,
Vidi exultantes gemina de gente disertos
Tot veterum manes; quod jam meliora redirent
1010. Tempora, cum studiis florerent omnia priscis,
Vidi secreto, vasta in convalle, recessu,
Cum Genio et Vita Parcas, et Morte sedentes.
E quibus una retroflexa cervice filebat,
Altera perspicuum speculi intendebat in orbem,
1015. Tertia prospectu lustrabat inane barathrum.
Ducere cum subito varias coepere choreas,
Atropos in zephyrum vestigia movit ab euro,
Simpliciore gradu; cui protinus obvia Clotho,
Multiplici torfit septena volumina gyro,
1020. Ambabus similes Lachesis dedit ultima gestus.
Tunc has divino sanxerunt carmine sortes,
Candida inauratis volventes licia fufis:
Quanta fuit, magnus Romam dum Augustus habebat,
Tanta per Europam doctorum turba redundet.
1025. Tu vero Oenotriis puer olim debite terris,
Nascere, tantorum princeps et causa bonorum.

Per te facundas, jamdudum muta, loquelas
 Ora dabunt hominum; tu vitae mortua reddes
 Nomina; tu nati revocabis ad oscula matrem.

1030. Nascere. sic rerum leges, sic Iupiter urget.

Haec cecinere Deae. voces Natura Dearum
 Ferreis in tabulis adamante notavit acuto.
 Nonne vides eadem totus portendat ut aether,
 Uraniae numeris sibi respondentia faustis?

1035. Quam bene fatorum concordant sidera pensis!

Quare age, deterfo moeroris surgite laetos
 Squalore ad thyasos; juvet in paeana canorum
 Contentas rupisse fides. Tibi tibia fletur
 Euterpe, et biforis Tritonia fistula buxi.

1040. Argutos digitis, Erato tu, percute nervos.

Tu grave Melpomene, tu molle, Thalia, sonato.

Omnia Calliope concentu temperet uno.

Nunc et Pirene, nunc et Libethrides undae

Ambrosia scateant; lactis Permesia rivos

1045. Ripa det, Aoniae revirescant largius umbrae.

Quodsi, quae tanto coretur germine tellus,

Nosce ferunt animi; non longa ambage docebo:

Urbs est Vindelicas qua plana asurgit in Alpes

Italia, et patulos Athesis vagus exit in agros,

1050. Verona, auctorem referens cognomine Brennum.

Dividit hanc fluvius, sed ruptum ponte quaterno

Continuatur iter; medio sublime theatrum

Eminet, et longe templorum culmina vincit.

Inde olim vestrum scitis prodisse Catullum,

1055. Plinius inde fatus; sed nunc venit altior illi

Gloria; Scaligeris nec se jactaverit aequae

Regibus, et magni Canis armipotentibus actis.

Illic jam toti reboant genialia montes

Carmina; jam glauca praevelat arundine crinem

1060. Mincius, et vitreo gestit Benacus in antro.

Dum modo laxatae fufum de ventre parentis,

Ipsa liquore sacro foveat Ilithyja Guarinum.

Fasciola ligat ipsa manus et crura nitenti.

Audio Maenalia salientes Pana cieuta,

1065. Hor-

1065. Hortantem Satyros; plenis et flore canistris,
 Ludentes video circum cunabula Nymphas.
 Vos mora lenta tenet, nunc o nunc ite citatis
 Gresibus, et cupidis ereptum auferte Napaeis.
 Velate aërio nimbi rutilantis amictu.
1070. Quis Charitum gremiis, vestro quis dignior infans
 Ubere? Hyanteos jam nunc sine reptet ad annes
 Parvulus, et Phoebo velit advagire canenti.
- Sic ait, et dictis parent Heliconides ulro.

IANI PANNONII

(II.) *Panegyricus, ad Iacobum Antonium
 Marcellum Venetum.*

PRAEFATIO.

Cantantem umbroso pueris Silenon in antro,
 Rustica dum Veneti vatis avena sonat;
 Ingenium quid, ait, tractando vilia, perdis?
 Maecenas Tusco stemmate clarus eques.

5. Quam-

5. Quamve tibi famam Meliboei flebile carmen
Afferet? infelix aut Corydonis amor?
Pastorumve bonus lites sedare Palaemon?
Vel modo qui nato riserat ore puer?
Illatusve polo, residensve sub ilice Daphnis?
10. Vel quorum lynces obstupere modis?
Anxius aut Moeris? flagransve cupidine Gallus?
Iam tibi, ut haec ludis, quarta recurrit hyems.
An te Musa ideo forsan delectat agrestis,
Reddidit ereptos quod tibi Caesar agros?
15. Caesar agris majora dabit, si praelia dicas
Aëtia; pro calamis fume poëta tubam.
Duc age Dardanias, Lavina ad litora, classes,
Sacra Dionaei concine bella ducis.
Albana et laeto fundantem moenia Iulum
20. Omine; quo manat Iulia fonte domus.
Finierat monitus. placuit sententia vati,
Paruit, et filvis praetulit Arma virum.
Nunc ego si divi sequar alta exempla Maronis,
Temporibus nostris quis mihi Caesar erit?

25. Nempe togatorum generosus stirpe Quiritum

Marcellus, Venetae firma columna rei.

Seu facta inspicio; factis non clarior alter;

Seu merita; officiis haud prior ullus adest.

Ille meis primum Musis impendit honorem,

30. Non qualem ficto quilibet ore solet.

Ille brevem fecit late discurrere famam,

Illius hospitii nostra resecta fames.

Hunc igitur patri jungent mea plectra Guarino,

Dignus et ille suo, dignus et iste, loco.

35. Iure fuit primus, tribuit qui carmina nobis,

Qui favit studiis, jure secundus erit.

At vos, Cecropia propter quos arce relicta,

Maluit Euganea Pallas in urbe coli;

Tam triplicis Sophiae, gemini quam Iuris alumni,

40. Este, precor, nostris, turba benigna, sonis.

Nuper laeta meae plaussit Ferraria cannae,

Auribus en vestris nunc graviora damus.

Quorum non meruit si barbara Musa favores,

Is meruit, grata quem crepat illa lyra.

45. Hic nam Marcello foecundi praedia ruris,

Hic Lare natali plus habitata domus.

Hinc dulcis nurus, et longe dulcissima conjux,

Haec materna suis patria pignoribus,

Non minus ut Veneto posfit Patavinus haberi,

50. Tot vobis illum, vos sibi vincla ligant.

Ergo huic praestetur, nobis quod forte negatur,

Materia incomtum saepe tuetur opus.

Vulg. v. 48. Hic.

P A N E G Y R I S.

Solus populea projectus nuper in umbra,

Eridani ad ripas, argutos inter olores,

Pierios tacito meditabar pectore rhythmos;

Cum subito assistens, posita sic aegide, Pallas:

5. Quod tibi Thespiadum, Iuvenis, pia cura, sororum

In

In numeros aptatur opus? quosnectere tentas

Metrorum sub jura pedes? iterumne Guarini

Ludere vis ludum? vel te pastoria forsan

Has inter potius delectant sibila silvas?

10. Lascivive placent Elegi, aut jurgator Iambus?

An tardus Scazon? veterisve undena Phalaeci

Syllaba, dulce jocis spargens epigramma facetis?

Desere jam tandem pueriles desere lusus,

Ac, si fama tibi, viridis si laurea cordi,

15. Magna ordire animis. Inopi quid stringere terras

Lintre juvat? medio da grandia vela profundo.

Illa paludosis procul errans cymba lacunis

Pene vacat; pretiosa vehit miracula pinus,

Quae lato venit ecce mari. cum laeta coronis

20. Attigerit portus, et arenas dente trifulco

Fixerit, o quanto resonabunt litora plausu!

Ingenio vires et vatibus addere nomen

Materies excelsa potest. Licet ipse vetustos

Contemplere patres; nullus nisi nobile demum

25. Quod caneret, selegit opus. praeclara sonantur

Uberius; nequeunt splendescere vilia rerum,
 Aut aegre perculsa, negant tamen edere fructus,
 Quos petitis sacri, gens ambitiosa, poëtae.
 Carmine Trojano, non Ranis vivit Homerus.

30. Nec rudibus Silvis, Thebis et Achille perennes

Status emeruit titulos. aeterna Maronis

Gloria, non Culicis nugae, fera praelia Turni.

Tu simul ut sublatum humo per multa virorum

Ora voles, levibus ne jam amplius instrepe chordis,

35. Nec calamos, plenis sed classica faucibus infla.

Ire nec in fenium, canive evolvere retro

Te seculi monimenta velim; qui prisca retextit,

Acta agit, et medio praefert Hyperione lychnum.

Quis Trojam et Thebas, Lacedaemona nescit et Argos?

40. Persea vel coelo nantem, vel Iäsona ponto?

Qua non in scena malus insanivit Orestes?

Coenavit Tereus? erravit Agenore natus?

Pulpita Tantaleis cui non detrita cothurnis?

Quis

Vulg. v. 34. non amplius instrepe.

Quis non Herculeo suspendit fidera collo?

45. Thesea quis tacuit? quo non memorante volavit

Axe Pelops, planta Hippomenes, et Daedalus alis?

Adde quod ingrati fubeas et crimen iniqui,

Si vetera amplexus damnes praesentia, et una

Invideas vivis titulos, exempla futuris,

50. Haud aliter dignus venia, quam tempora clarum

Si tua nil habeant; sed quae resplenduit aetas

Vel bello vel pace magis? Revocasfet in aurum

Iupiter, et toto purgasfet secula ferro,

Ipsa ego Saturni si non exosa veternum,

55. Ingeniis hominum penitus rubigine terfa,

Limassem fegnes animos, et tempore longo,

Pigra per artifices acuissem pectora curas.

Hinc tot castra ducum, tot nostras cernis Athenas;

Nunc nova proferri, nunc antiquata novari.

60. Pellaei ut regis possint, vel Caesaris aevo

Iam vestri certare dies; sic cultibus aequis

Vita nitet, mentes sic excitat aemula virtus.

Quid tibi nunc artes recitem, mea dona, magistras?

Seu fabricanda ratis veniat, seu machina belli,

65. Centum Argos, totidem reperire licebit Epeos.

Hippolytus rapiatur equis; Chironis alumnum

Inveniet Phoebe. placeant simulacra Tonanti;

Phidiaca insignis jam maiestate nitebit.

Tota velit pingi Paphie; procedet Apelles.

70. Si Tyrus et Sidon, si concidit alta Corinthus,

Aera tamen spirant, nec purpura segnius ardet.

Aspice per terras, pulsantes aethera moles;

Cedit Cresfa domus, Babylonis moenia cedunt,

Quod Salomon templum, peltata aut struxit Amazon,

75. Pyramides, junctis et Mausolea Colosfis.

Aspice fulcantes Neptunia caerula clasces,

Turrigeras arces, aut Cycladas ire profundo

Credideris; tanto malus stat vertice, tantus

Remorum numerus, tantum se carbasa pandunt.

80. Nobiliora vocant; quae mecum Phoebus et Arcas,

Curat, et Aoniae, coelestia plectra, forores.

Nam qui tot videre Linos, tot Arionas anni?

Quando Castalias carpere tot agmina lauros?

Ip-

Ipse tantorum siccatae in pocula vatū,

85. Pegafides tenui manant jam gurgite lymphæ.

Nec defunt, cultis quos illi versibus ornent

(Hoc modo præcipue studium revirescere coepit.)

Martia turba, duces, et gaudens sanguine miles.

Ferrum celat equos, ferrum sesforibus ipsis

90. Est tegimen, ferrum totos sarcitur in artus.

Nonne vides, veterum renovato ut more Quiritum,

Iam vallum fossa metator, et aggere cingāt?

Excubiis simul et stationibus omnia fervet?

Ut paribus quadret legio distincta manipulis?

95. Excurrant alae? solidentur robore frontes?

Cornua promineant? secedat inutile vulgus?

Ultima subsidiis, firmentur terga, repostis?

Eminus et primum telis, mox cominus acri

Pugnetur gladio? Murum si frangere tempus,

100. Non aries, non testudo, non vinea solum

Vecta rotis, aut turris adest; ignota vetustis,

Nec

Vulg. v. 87. et 88. hoc ordine: Martia. Hoc modo.

Nec nisi de coeli nebulis consveta timeri,

Saxea de caveis prorumpunt fulmina ahenis.

Quare age, cum pleno sese tibi Copia cornu

105. Offerat, et tantis aliquid defume canendum.

Neve tua aequaevis defit facundia rebus.

Sed quamvis trifidus florescat gentibus orbis,

Urbibus et gentes vigeant, et civibus urbes,

Nulla tamen regio est quam tu componere possis

110. Felici Italiae, seu glebae fertilis uber,

Seu fortem mirere situm, seu farta beatis

Oppida divitiis, seu splendida jura virorum.

Hesperias vero longe supereminet urbes

Haec, quam non muris clausam, sed Syrte vadosa,

115. Intimus extremo circumtonat Hadria fluctu.

Conditor huic nemo; terrarum cladibus ortum

Debet, et est ingens alienis facta ruinis.

Nil reliquis commune gerens; fundamina tectis

Non sicco stant fixa solo; sed desuper altas

120. Vec-

120. Vecturus moles subter freta textitur agger.

Haud mora, qua vituli nuper jacuere marini,

Qua modo delphines volucris lufere natatu,

Insula se tollit, veluti Latonia Delos,

Dispulsis subito celsum caput extulit undis.

125. Nec quia de multis corpus concrevit in unum,

Disfidet ipsa sibi; nulli concordia major,

Nec tam longa quies; nec par reverentia legum.

Non famulam plebem dominatrix durius urget

Nobilitas; non plebs regni confortia raptans,

130. Patribus insultat, placidi quam docta sequestri

Fabula conciliet, vel ademtus fascibus horror.

Hinc sua millenos indelibata per annos

Succubuit nullis Libertas virgo tyrannis.

Hinc miti ditione tenet, quod Creta recedit

135. Alpibus, Haemonio quod distat Larius Hebro.

Hinc super Oceanum, super et mare cognita rubrum,

Suscipit et reddit toto commercia mundo.

Hujus Patricias tantum Marcella propago

Exuperat stirpes, quanto discrimine praestat

140. Sideribus Titan, Dis Iupiter, omnibus aequor.

Maurocena licet numero sit laeta suorum,

Contarena potens opibus se jactet opimis,

Alta Trivisanam juris doctrina decoret,

Foscara consiliis, cultu Iustina loquendi

145. Fulgeat; aeternae tulerint praeconia famae

Pisana aequoreis, et Lauretana tropaeis.

Verum quae reliquas partitis singula lustrant

Dotibus, huic uno pariter cumulantur acervo,

Sed nec Marcella de gente illustrior ullus,

150. Quam claris Iacobus adest Antonius actis,

Plenam virtutum complexus pectore summam.

Cui si Romulidum studeas opponere laudes,

Non erit integrior Curius, constantior illo

Maximus, Idaei melior nec numinis hospes.

155. Regulus aut fidei, Cato vel fervantior aequi,

Sin Grajos aequare pares; concesserit uni

Miltiades animis, Cimon pietate, Pericles

Consiliis, probitate Solon, gravitate Lycurgus,

Celsa Ducis facies, et honorae gratia formae,

160. Af-

160. Afflarat Phrygio qualem nec Cypria nato,
 Pridem nota tibi, dum vatem magnus egenum
 Hospitio toties Heros foveat, ac vice iusta,
 Excipiunt humilem Tirynthia regna Molorchum.
 Quin etsi nunquam visus tibi forte fuisset,
165. Obvius in media poterat notescere turba,
 Tantus in ore decor, tanto super agmina surgit
 Vertice, tam passim digito monstratur ab omni
 Augusta effigies; multum cui ponderis addit
 Canities, nigro parce intermixta capillo.
170. Quodsi facta viri, cunctos celeberrima quanquam
 Per populos, nondum locuples tibi prodidit auctor,
 Humanis si certa magis rumoribus optas;
 Accipe veraci veram dictante Minerva
 Historiam, coelo dubita neu credere testi.
175. Sed calamum niveis jam nunc memor imprime chartis.
 Hunc ego materno rapui nam sedula parvum
 De gremio; calida mox accedente juventa,
 In bivio vitae dubium, vitare sinistros
 Commonui anfractus; aditu qua subdola blando

180. Ridet, et incautos praeceps via mergit ephebos.

Paruit, et dextro super ardua calle tetendit

Me praeunte sequens, nec terruit asper euntem

Limes, et angusti scruposa exordia rami.

Ex illo quos non subiit, me teste, labores?

185. Quis sese expedit non, me auxiliante, periclis?

Hostili quoties fessum jam strage, refeci

Viribus occultis? quoties tela inter et enses

Texi, et Gorgoneos praetendi impune cerastas?

Dilectus nec me talem sibi sensit Vlixes,

190. Per mare, per terras, lustris mea cura quaternis.

Bina expertus et hic elementa, sed ordine verso,

Nec simili studio. Tellus praestruxit Vlixen

Fluctibus; aeratis durata hic brachia tonsis

Contulit ad frenos, et equo post transtra resedit.

195. Quid? quod jactari ventis, huius lusus, at illi

Poena fuit; quid? quod castra ille coactus adivit,

Hic et inaccitus, nedum indeprensus ab ullo.

Tam-

Vulg. v. 197. deprensus.

Tam melior terra, quam fortunatior undis

Neritio, et plus quam Smyrnaeo carmine dignus.

200. Tempus erat, roseas, tenero cum vellere, malas

Vestit, et oblectat trepidos lanugo parentes;

Nocte una stratis, secum haec Marcellus, in altis,

Suspiciens patula, mediam te Luna, fenestra:

Mene ultra in patriis torpere penatibus, inquit,

205. Nescio quos apices discentem et femina vocum?

Nec mores hominum potius cognoscere et urbes?

Virtutem et, toto latitantem quaerere mundo?

Iam certe positis, amicit me purpura, bullis.

Iam sparsae periire nuces; minor eruta Pyrrhus

210. Pergama diripuit, protexit Scipio patrem.

Nec me major erat, meruit cum nomina Magni

Pompejus, nec cum Macedon irrupit in orbem

Ultima thyrsigeri calcans vestigia Bacchi.

Ast ego desidia quales, heu! perdo lacertos,

215. Quam

Vulg v. 199. Naritio. v. 208. forte pro *amicis me*, leg. *cessit mihi*. Vel pro *me* leg. *nec*.

215. Quam belle opperior senium, moriturus et ipsis
Laudibus! et quisquam Romano sanguine cretum
Praedicat? aut spoliis haeredem adscribit opimis?
Forfitan et quiddam promittant somnia magnum,
Haud spernenda nimis; siquidem ab Iove noctis imago.
220. Nam modo per pontum gemino Tritone videbar
Gestari, et leves conchis avellere gemmas.
Cum subito ad patrias converso lumine sedes,
Aurea prospicio divi fastigia Marci
Nutare, ingentem jamjam tractura ruinam.
225. Accurri, et certo confestim a Numine jussus,
(Hoc ego Numen eram,) titubantia tecta levavi
Suppositis nitens humeris; stetit ardua turris
Firmius, et mediam sublimior impulit aethram.
Abrupere meos, spectantum gaudia, somnos.
230. Surgamus, nec vana Deum portenta sequamur.
His dictis, rapto propere coopertus amictu,
Templa puer primo contermina visit Eoo,

Mul-

Multa putans animis, et cum precē fusus ad aras.

Facta ubi vota Deis, nactus Nabataea petentem

235. Litora forte ratem, trabibus se condidit altis.

Nec prius est celeri perceptus abisse carina,

Quam poma Alcinoi felicia legit in hortis.

Laeva dein curvae praevectus faxa Maleae,

Plena Cydoneo subducit lintea portu.

240. Hic quamvis aevi cupidus monumenta vetusti

Noscere; quo Minos sit consiliatus in antro,

Quas parvo latebras assignet fama Tonanti,

Quae fudit Titanas humus; quibus improbus umbris

Pasiphaës erravit amor; qua turre volarit

245. Icarus, ignoto positurus nomina ponto.

Daedalei superent vestigia si qua laboris;

Non tamen ille horum quicquam perquirere curat,

Quam prius ad tumulum supplex procumbit avitum.

Quippe ibi Marcelli Pario sub marmore Petri

250. Osa jacent; magni quae Numinis instar adorat

In-

Insula, mentitum Iovis haud venerata sepulcrum.

Iure quidem; nam tura Petro debentur et arae,

Qui pelago pacem, patriae qui nobile foedus

Restituit; Venetis quondam sua regna carinis

255. Barbara Lagei praecluserat ira tyranni.

Plurimus unde urbi quaestus, quo tota fovetur

Europa, et gelidas Oriens transinigrat ad Arctos.

Obsidionis erat facies, sic nulla volabant,

Ut prius, in lato Marci vexilla profundo.

260. Mittitur e tantis unus, qui rupta queratur

Conventa, et placidis immisceat aspera verbis.

Ut patuit Babylon; tumidus fera corda Sesostris

Ponit, et innumero legatum munere placat.

Panchaeas cumulans mesfes, et dentibus albis

265. Nigrantem asstipans Hebenum, ac solidantia plagas

Balsama, Erythraeis quicquid celatur arenis,

Quicquid lanigera Ser pectit ab arbore, quicquid

Indica odoratis decussit summa ramis.

Adjicit et cineres Hyperionis aede petitos,

270. Quos centum post lustra Deo dicat advena Phoenix.

Nec

Nec mirere, viro quod tantum humana potestas
 Praestiterit. Nitido venientem forte sub ortu,
 Ipse salutavit, quo matrem murmure, Memnon.
 Solverat os; tacitis stupuere Aegyptia sistris

275. Orgia, et amisum Memphis non planxit Osirin.

Nec cataractarum fanti obstrepuere fragores.

Finierat; miti sua dicta probavit Anubis

Latratu, et blandis mugitibus annuit Apis.

Ergo diu vacuis iterum secura patefcunt

280. Aequora Marcicolis, et litore tutus Eoo,

Italus Arrabios mutat mercator odores.

Ut cum forte ferox fortem indignatus iniquam,

Ipse suis Pluton furiis ardescit et altos,

Oppugnare parat, calcato foedere fratres,

285. Vincula terrigenum laxans centena Gigantum;

Pacifico tum si Caducifer ab Iove misus,

Fatorum alleget leges adamante notatas;

Ille Dei svasu rabidas moderatior iras

Mitiget, et nigri solvat se concio belli;

290. Haud secus eloquio Petri composita quievit

Tem.

Tempestas. Reduci plaufissent quanta fuorum

Gaudia? quas illi pensasset patria grates?

Invida sed medios abscidit Creta recursus.

Marcellus meritos ut avo perfolvit honores,

295. Intrat et ipse Pharon, laetis qua magnus opimat

Nilus aquis coelo spectabile Delta sereno.

Incedit roseae, niveo candore, juventae

Gentibus exultis mirandus; et hospite pulchro,

Plus quam sole suo fuscae Mareotides ardent.

300. Ille nihil. tantum gentilia monstra colentes

Irridet populos; aut cum se rettulit amnis,

Surgere semianimes stupet in nova corpora glebas,

Festinamve notat Casio de vertice lucem.

Aut Menelaëi vestigat busta Canopi,

305. Consulit aut nullis asstrictum Protea vinclis.

Verterat annus iter; Berytos et alta Damascus

Vifuntur, sacris Libanus qua cedrifera umbris

Horret, et extinctum plorat Cythereis Adonin.

Hunc Phoenices habent tractum, qui sidera primi

310. Spectarunt, primi vocum pinxere figuras.

Primi puniceo fucarunt vellera luto,
 Molle ubi Sidoniis latus acclinavit in herbis,
 Taurus, Agenoreos procul avecturus amores.

Annua ut hinc etiam juvenem Cynosura revexit,
 315. Non freta jam breviora juvant; offendere crebros
 Poenitet in scopulos, et tam prope cernere terras.
 Nec putat esse Thetin, quod litore clauditur ullo.
 Proinde animis majora parat; libet ire vel astris
 Longius, ac totum post terga relinquere mundum.

320. Alter et Oceani lateat si in fluctibus orbis
 Scrutari, extremas intra nec sistere Gades.
 Gratus et iste labor, quanquam inclementior ortu
 Occasus; non hic Syriae Meroëve calentis
 Deliciae; sed Scylla vorax et avara Charybdis,

325. Sed ferus immiti peior Laestrygone Cyclops,
 Sed plena infidiis et semper amara voluptas,
 Quicquid et in nostrum non finxit Homerus Vlixen.
 Marcellum nec dura tamen fregere, nec ullae
 Cepere illecebrae. Blandam Sirena reliquit

330. Nec malo affixus, nec ceris oblitus aures.

Pocula vitavit Circes, nec Moly ferebat.

Loto pastus erat; rediit memor; Ipsa facultas

Sordebat juveni discrimina semper amanti.

Carpserat Hesperia fulvos ex arbore foetus

335. Triftis, et indignans quod inaservata pateret

Praeda sibi, et saluum mallet vigilare draconem.

Incustoditum campis errabat Hiberis

Armentum; raperem si non impune liceret,

Inquit, et obstaret triplici trux corpore pastor.

340. Quodsi quem laudum sitis, et fiducia dextrae

Extulerat contra; tunc laeto in praelia vultu

Ibat ovans; cessere armis, cessere palaestra,

Audaces in cuncta viri. Non Baeticus hastam

Incola; non aequè torfit venabula Maurus.

345. Saxum ingens olim nec tu, Polypheme, rotasti

Tam procul; Antaeum rursus si fata dediscent,

Gaetulum primo vicisset Marte Gigantem,

Nec tangi vetuisset humum. Bonus omnia, verum

Haud unquam melior, quam cum levis ense micabat

350. Disiecto; In tenui pendebant aëre plantae,

Nec

Nec tener ulla pedum vestigia pulvis habebat.
 Splendidus at rapidis agitur mucro lacertis,
 Mucro, solius fulgore notabilis umbrae,
 Non scuto, aut oculis poterat, non arte caveri;

355. Vix etiam ferro; ferrum tetigisse putares,
 In facie jam vulnus erat. Sic vibrat ahenò
 Lumen aquae; sic cum properat vaga fulmina Brontes,
 Scintillae abfiliunt; sic rupta tonantibus Euris,
 Rima per attritos diffulgurat ignea nimbos.

360. Sed peragamus iter. jam Sardo et proxima Cynos,
 Iam minor ac major Balearis, et angvibus atris
 Terra nocens; nec non Ebusi pineta virentis,
 Vanuerant; Libyae propior jam Europa coibat.
 Apparet surgens trans nubes eminens Atlas,

365. Opportuna quies volventi secula coelo.
 Prospicit hic stellas, aliam confidere collo,
 Iam senis, ast illam, reparato robore, pronas
 Continuare vias; hanc summa ad culmina anhelos
 Nunc primum alipedes crepitanti urgere flagello.

370. Apparent celsae diversa e parte columnae,

Montibus excisae geminis, siue Herculis illud,
 Naturae seu matris opus; quis crederet unquam
 Tam modico tantos immittere ore liquores?
 Nerea quis cursu fluvios superare rapaci?

375. Hic ubi in adverfo remos luctamine frangi
 Conspiciunt comites; frustra turgentia retro
 Flectere vela rogant; animos sed Noster inertes
 Increpat, et pulso, clavum citus ipse, magistro,
 Corripit, ac medios secat irrevocabilis aestus.
380. Tranferat rerum metas, et aperta ruebat
 Immeni jam terga maris. Quid nunc tibi diras
 Terrorum species, quid monstra immania fando
 Persequar, aequoribus non unquam cognita vestris?
 Nam Tuscum et Superum; Dictaea et Cypria Doris,
385. Iönium et Syrtes, nec non Euxinus et Aegon,
 Quae tandem miranda ferunt? Quod Nautilus illic
 Velificat; spargit piceos quod Sepia fuccos,
 Quod Torpedo suum, mittit per lina, venenum,
 Piscantis vincitura manus; affixa carinis
390. Parva quod ingentes Echeneis detinet alnos;

Quod

Quod glutit Vulpes, Scolopendra quod evomit hamum,
Transfigit quod cuncta Trygon; quod Stella perurit,
Versicolor Polypus conchas quod fallit hiantes,
Quod sparsis mordax foliis Urtica vagatur,

395. Spongia quod tetros effundit secta cruores,
Quod Loligo volat; depastas ruminat algas •
Quod Scarus; in siccis cubat Exocoetus arenis?
Iunge relucens tranquillis saepe Lucernas
Noctibus, et facilem jura ad socialia Pinnam.

400. Iunge exertantes turbato cornua Ranas
Limo, et praesagum boreae venientis Echinum.
Isthmius his ludit per stagna Ephyraea Palaemon,
His curas Galatea levat. Marcellus et ipsas
Oceani horrendo collisas turbine vidit

405. Nereidas; vidit quae nec Cepheas aequet
Bellua, nec missus vota ad Theseia taurus.
Pars quota porrectae, per bis duo jugera, Pristres?
Aut formidatae balaenis grandibus Orcae?

Qua-

Alii v. 407. Pistres.

Qualia foecundus terrarum ambitor in imis

410. Plurima fert specubus; quin et (mirabile dictu,)

Nunc Rota, nunc ramosa viros exterruit Arbor,

Cornibus aut Aries, Elephas aut dente petivit.

Nunc homini asfimilis presfit maris incola pinum

Infidens lateri; nunc proluit ore tremendo

415. Elatus supra carchesia summa Phryseter.

Haud magis ista tamen curat Marcellia virtus,

Quam juba latrantes circum Masfyla molosfos.

Propositum nec linquit iter; stat tendere prorsus,

Quantum agit aura ratem, quantum patet extima Tethys,

420. Trans zephyri fines, trans pascua Solis equorum.

Ille et felices animas visurus adisset,

Qua Fortunatos coeli clementia campos

Temperat, et nullo tellus creat omnia cultu;

Ni semel haec ipsum sedes aeterna maneret,

425. Post vitae mortalis onus. Nam corpore clausos

Elysiis miscere nefas. ea causa subegit

Dexteriores sequi; vena qua divite profert

Cassiteris nitidum plumbi, non una, metallum.

Lu-

Lustrat circuitu, Cantabrica litora, longo,

430. Lustrat Aquitanos; refluui simul ora Garumnae,
Caesareo donec tentatos Marte Britannos,
Pervenit, et mundi Iuvernâ in calce natantem.

Sol duodena citis percurrebat astra quadrigis.

Non illi occiduos fatis explorare recessus,

435. Quaerit et Arctoos; glaciales Orcadas ultra,
Ostia Rheni ultra, gelidae ultra sidera Thyles,
Remigio euectus; bis sex ubi mensibus anni
Una dies, nox una venit; nec jugis amoeno

Vere tepescit hyems. Iam pone nitebat eunti

440. Parrhasis; oppositum jam declinabat in austrum
Pronus et ille polus; jam zonas, climata, circos,
Aetheris, et totum penitus transcenderat axem.
Procesurus adhuc, si non concreta rigerent
Aequora Hyperboreis Maeotidos aemula crustis.

445. Ergo Caledonias sua carbasa rursus ad urbes
Torquet, ibi alterna pensat requiete laborem.

Hu-

Vulg. v. 436. Thules.

- Humida nox coelum sublustri obduxerat umbra,
Quam tu nec noctem, sed longa crepuscula dicas;
Cum juveni ignaro Francisci inopina parentis
450. Offert se in somnis ac talia fatur imago:
Nate, mihi de tot longe carissime natis,
Te nunc extremo positum sub cardine mundi,
Aspectare juvat, quo merfus gurgite Titan
Stridat; et Icarios propius numerare Triones.
455. At tibi tantisper multo jacet obruta luctu
Tam felix paulo ante domus, tot dives alumnis.
Nam mihi foecunda dederat de conjuge Phoebus
Sex et viginti diversae pignora fortis.
E quibus, ut fruerer media vel parte meorum,
460. Bis terni juvenes, septem vixere puellae.
Tot generi, tot me inde nurus, cognomine dulci
Dixerunt focerum, tot avum fecere nepotes.
Nullus ut e Veneta jam nobilitate superfit
Non Marcellorum mixtus cum sanguine sanguis.
465. Sed reliqui nostram non deseruere senectam,
Quos genui, et patriae pariter subiere labores.

Tu

Tu minimus natus, spe maximus, avia fulcas

Dum vada, ceu pulsus terris ex omnibus exul,

Dum Noton et Borean, Zephyrum rimaris et Eurum,

470. Immemor o nimium tanto jam tempore nostri;

Interea geminas rapuit tibi dura sorores

Atropos, et totidem nostro de semine fratres,

Me simul, et crebro duplicavit funere funus,

Permutans atra, genialia festa, cupresso.

475. Nec pro me aut hominum quenquam, aut incuso Deorum.

Exegi longos summis in honoribus annos,

Pompa triumphalis facili langvore solutum

Extulit, et pietas privatam publica vicit.

Unus tanta tamen prescit solatia moeror,

480. Composuit nostros, quod non tua dextera, visus.

Quanta tibi coram dixem, si praesto fuisses?

Quanta revelassem venturis congrua rebus?

Quod quoniam haud licuit, per tot procul arva, tot undas,

Umbra levis faltem, Iovis huc tibi numine veni.

485. Iam rigidus condit lustrum venerabile Censor,

Multivago immensum cursu metiris ut orbem,

Tutus et incolumis, tanquam tibi vincla ligarint

Neptunum, et ventis impleverit Aeolus utres.

Sive tuam movit rerum prudentia mentem,

490. Nullos non ritus populorum et jura notasti.

Mox effundendos placuit seu cogere census,

Sat tua navali crevere peculia lucro.

Quocirca si qua est vel nunc tibi cura tuorum,

Si prece defuncti, si jussu tangere patris;

495. Da reliquum patriae, da caris tempus amicis,

Da consanguineis, et (cui post me omnia debes,)

Quam potes accelera viduatam visere matrem.

Te solum nunc illa cupit, te tota superstes

Clamat, et haud aliter domus in te nixa recumbit,

500. Quam nunc me acclinem tu sustentare videris,

Casurum en subito, tua si fulcimina defint.

Iam primum infandis, hanc vexat avunculus Azo

Litibus, et causis sine fine forensibus urget.

Nec dubium quin tota adimat patrimonia vobis,

505. Ni

• Vulg. v. 500. acclivem.

505. Ni monitus nostros memori tu pectore condas,
 Stat thalami in dextro secretus pariete riscus,
 Scriniolum inISCO nucea compage dolatum,
 Mille in scriniolo veteris chirographa cerae.
 His tibi productis damnabitur actor iniquus.
510. Constitues isto cum facta domestica pacto;
 In luxum cave te, malefvada vel otia solvas,
 Sed fortes humeros civili subjice curae.
 Orator mittendus erit; tu curre per Alpes.
 Armorum ingruerit strepitus; sis primus in armis.
515. Suggestum svasor, judex conscende tribunal,
 Nec tibi sit quicquam patria dilectius ipsa.
 Hanc ego praeposui sceptris regalibus unam,
 Hanc ego thesauris. bis me Roma inclyta cepit
 Legatum, et toties referentem optata remisit,
520. Ut civem complexa suum. Patriarcha regebat
 Caesarei tunc frena Fori, quem saepe Senatus,
 Nomine de Veneris dictam rogitaverat arcem,
 Quo locus haud alter tutandis aptior Histris.
 Postquam communes frustra videt ire precatus,

525. Me tentare jubet. - (Certo mihi foedere victus
 Ille erat.) accedo. proprium ceu postulo munus,
 Impetro, non unam, sed binas insuper arces,
 Collatis et longa fruor per tempora donis.
 Post hyemes aliquot, patribus sententia fedit,
530. Ne quisquam in terris Venetus castella teneret,
 Si qua forent intra senos haud vendita menses,
 Publica deinde forent; Genuam quippe ista potentem
 Res labefactavit; Pisas servire coëgit.
 Hoc ubi decretum mentes concussit avaras,
535. Quis sua mox grandi bona non venundedit auro?
 Solus ego in fiscum gratis mea, Nate, redegi,
 Tradita ne externis, nostros aliquando gravarent,
 Nec loculos numis, patriam sed finibus auxi,
 Urbica privatis relevans aeraria damnis.
540. Hinc cognata tibi virtutum exempla petantur;
 Haec imitare libens. Vivum simul addo magistrum,
 Est germanus, avi prisco tibi nomine, Petrus,
 Nunc Antenoreae praeful castissimus urbis,
 Pene modo Romae, dum cogit laeta verendos

545. In coetum Basilea patres, et sancta requirit
 Concio, quis superi claves mereatur Olympi.
 Hunc tu si audieris, nunquam te devius error
 Auferet in praeceps, nunquam non recta sequeris,
 Quodsi praecipitem subigas tranquillior iram,
550. Tu Marcellus eris, merces haud parva laborum
 (Quam tantum affectas,) veniet tibi fama perennis,
 Illa tamen major, luteo quod carcere liber,
 Ingrediere pias, meritorum praemia, valles;
 Imperiosus ubi Torquatus, et hirta Camilli
555. Caesaries, et qui pacem tibi, Pyrrhe, negavit;
 Cum tribus et Deciis pauper Serranus; ubi omnes
 Marcelli; inter quos et me viridisfima laurus
 Umbrat, et aeternas melior foveat aura per herbas.
 Ne nullum me forte putes, neu funera vanis
560. Nostra fleas lacrymis, et mecum Numina laedas.
 Sed jam, Nate, vale. mediis nam mane tenebris
 Imminet, et saevae lucem cecinere volucres.
 Talia dicentem dum captat inaniter umbram,
 Discussus motu periit sopor. Illico remos

565. Expedit, et medio suspendit lintea malo,
 Incertum moerens, et spem formidine librans,
 Dexter ut a terra navim promovit Iäpyx,
 Profiliunt alacres de fluctibus Oceaninae;
 Pars choreis lustrant et dulcia carmina dicunt,
 570. Pars vario tristes folantur munere curas.
 Nec pasfim ramis plorata electra, vel ostrum
 Vile ferunt; aut quae capiti substrata Medusae,
 Mollia faxificum traxere corallia virus,
 Sed nullo digne pretio taxanda, nec unquam
 575. Nota prius superis miracula promere certant.
 Forte maris domitor Saturnius ipse redibat
 Aethiopum a mensis; tum largo nectare laetus
 Sistit equos, et sic placido prior ore salutat:
 O Venetum matura salus, o Romula vere
 580. Progenies; casus si noscere cura futuros;
 Bellum immane tuis, bellum inquam civibus instat
 Partibus a Ligurum, quo tota Oenotria late
 Intremet, et tanto quatientur cuncta tumultu,
 Perfidus Aufoniis, quantum intulit Hannibal oris.
 585. Hic

585. Hic tibi magnarum pandit se occasio rerum,
 Hic tua nobilibus clarescet dextera factis.
 Materiam virtutis habes; fortuna theatrum
 Quo spectere, dedit. facies nec te ulla pericli
 Terreat, arma tibi Sicala jam fudat in Aetna
590. Lemnius, et Phrygio clypeum caelamine format,
 Sponte sua, qualem nunquam Tithonia conjux,
 Nostra nec obtinuit Nereis supplice fletu.
 Haec, ubi perstringens Liparen tibi palmula radet,
 Offeret ipse Deus; sed ne coelestibus armis
595. Par desit sonipes; en nostrum fuscipe munus.
 Currite et ignipedem propius deducite Glaucum
 Caerulei aurigae. Viden' ut per frena rubentes
 Inficit albenti spumarum aspergine gemmas?
 Quam bene colla levat? quantos flat naribus ignes?
600. Nec tibi inexpertum donabimus. huc age dorsum
 Scande feri, et stimulos costis Melicerta parumper
 Imprime, saepe ferox tua verbera sensit Arion,
 Tu delphine meo, celeri vel mugile pendens,
 Aërius per vela salis. Fugit ecce sagitta

605. Ocior, et longe ventos post terga relinquit,
 Pendula nec fummos libant vestigia rores.
 Quin etiam vastum, rapido per inania saltu,
 Transabit scopulum; facili dein iussus habena,
 Ter quater exiguum, sua membra rotavit, in orbem.
610. Hunc tibi largimur, nostro licet ante negatum
 Gradivo toties; pro quo mihi saepe dedisset
 Castor in aetheriis signatum Cyllaron astris.
 Hoc residens, catulos, vitro sine, tigridis Indae
 Tu, licet, abripias. hoc te Rhiphaea volentem
615. Per juga, Phoebei nequeant comprehendere gryphes.
 Hoc supra nubes, subter vaga sidera vectum,
 Bellerophontae non urat flamma Chimaerae.
 Dixerat, et dederat. Grates, Marcelle, parabas,
 Cum genitor versa postremam cuspide puppim,
620. Impulit, Idalia non segnior illa columba,
 Emicat, et Venetis, dicto prius, haesit arenis.
 Interea Italiam litui sonuere per omnem.

An-

- Angviger Insubrum pollens ditione Philippus,
Cuncta lacescebat furialibus improbus armis,
625. Praecipue Venetos. quibus in sua litora pulsus,
Cetera non aegre Liguri accessura colubro
Spes haud vana viro. rapit et privatus in illos
Impetus irarum. torquet modo rapta furentem
Brixia; tum pactis dependum pacis iniquae
630. Bergomon, et priscis Macalodum aequabile Cannis,
Haec ulciscendi stimulis immanibus ardens,
Ductori fido, (Perusinae hic gloria gentis
Nicoleos Picininus erat,) memorabile bellum
Mandat et innumeras vacuat delectibus urbes.
635. Nec minor Adriacos tutandi cura Quirites
Exacuit regni. socio sibi foedere patrem
Iungunt Eugenium, nec non te Sforzia proles,
Cui servit Picenus ager, conjurat in unum
Arnus, et extremi Genuae discordis alumni.
640. Ut super Olliacas tenui discrimine ripas,
Nigri illinc angves, rutili hinc fulfere leones.
Fortior et coepit Perusinus Marte secundo,

Mar-

Marcicolas urgere duces; ac proxima portas

Claudit, et excubiis firmavit Brixia muros;

645. Marcellus, (quamvis nunc primum fune ligato,

Vix patrio data tuta Lari, vix rapta suorum

Oscula,) solis adhuc radiis niger et maris aura,

Profilit, et celeri patriae tentoria gresu

Vel privatus adit; trabeas, vexilla, secures,

650. In tantis longum ratus expectare periclis,

Nec civem laudans, qui non prius ista mereri,

Quam gestare velit. Sed nullos curia fasces

Cui dederat, praefaga ultro mox castra dederunt.

Solus et hic, tironis adhuc cum munus obiret,

655. Praefecti suscepit onus, nec protinus omen

Defuit, et primis, patuit venturus, in orsis.

Est lacus, Iseum perhibent, qua se Ollius ingens,

Explicat, angustis et rursus faucibus artat.

Hac invasurus Venetos erat impiger hostis.

660. Tutatura lacum, Marcello praefide, clasfis

In-

Instruitur; venit ille ferox, transire laborat,

Bis pulsus refugit; conatu elusus inani

Finitimas late tendit popularier arces.

Sed Marcellus et huc, ratibus legatur omisfis,

665. Protegat ut terras, modo qui defenderat undas.

Continuo antiquis, nova munimenta, ruinis

Adjicit, et fossis vicinas diruit aedes.

Pabula per campos succendit, et aggerè rupto,

Mergit inundatos, subitis torrentibus agros.

670. Rustica ceu steriles, stipula crepitante, novales,

Urere cura solet; placidi ceu vertice clivi

Prata rigaturos fulcis deducere rivos.

Hinc Phaëthonteos, Ligur hibernare coactus

Trans latices; facili servata hinc plurima damno

675. Oppida. Restabat gelidae pars ultima brumae;

Non expectata cum coepit hirundine, pontes

Injectare Pado, Picinus in omnia praeceps.

Festinum hic etiam Marcellus praevenit hostem,

Cogit et a magnis vacuum discedere coeptis.

680. Haud aliter Fabius, cui primum vincere, pugnam

Detrectare fuit; cupidum configere Poenum
 Cunctando longe Latiis arcebat ab oris,
 Nunc fronti oppositus, lateri nunc desuper altis
 Collibus insultans, compulsus donec in arctos

685. Anfractus, densa legionum indagine sepsit,
 Iam jam captivum, mira nisi fraude reperta
 Nocturni arsisent taurorum in cornibus ignes.

Haec tum Marcello primi praeludia Martis.

Quae gravis ut didicit, fama celebrante, Senatus,
 690. Claro laudatum, sed pleno mille periclis,
 Praeficit officio. Locus est, vulgaria majus
 Turba Casale vocat. quicquid de jure Cremonae
 Eridanum citra protenditur uberis agri,
 Accipit hinc leges; Sed pendent tecta vetusto

695. Quasfa situ, et nulli propulsant bella paratus.
 Huc Iuvenem paribus, suffragia publica, votis
 Conjiciunt. Magicis non tam cito floruit armis
 Medae cantata seges; nec tam cito tracti
 Pectine Thebano coëre in moenia montes,

700. Quam cito Marcellus putres juvenescere muros

Compulit, et variis emuniit omnia telis.

Neu derivatas, fossis proclivibus, undas,

Eliciant actae, per viscera caeca, cavernae,

Grandia transversis innectens robora truncis,

705. Obruit ante humiles, per subterranea, ripas.

Nondum subsidiis, fuerant quae sponsa, receptis,

Consummarat opus; stellis cum quinta fugatis,

Attulit et lucem simul et Pallantias hostem.

Qui per oloriferum, triginta millibus uno

710. Transpositis Titane Padum, castella sequenti

Cuncta rapit propiora die; mox inde Cafali,

Applicat horrifonas, tormenta rotantia, petras.

Tum virides fossas, trabium qua nulla cavanti

Compago obstiterat, cuneis exhaurit opacis.

715. Non tamen ante loco potitur, post multa fuorum

Funera, Marcellum quam bella suprema cientem,

Alta superfuso, lapidum sepelivit, acervo,

Diruta vix tandem per mille tonitrua turris.

Qualem jam gelidae prensantem cornua lunae

720. Otum, discussus toto Iove texit Olympus.

Fit fragor, et longa penitus depressa ruina

Urbis tecta crepant; sonitu procul horruit ingens

Larius, et summas, refugus tremor impulit Alpes.

Attoniti excidio properant se dedere cives.

725. Ipsum pulvereâ laterum sub strage repertum

Attollunt fidi moesto clamore sodales,

Semianimem, et mixtos revomentem in sanguine dentes.

Vix oculis infusa dies, et pondere vasto

Fractus, anhelanti singultit pectore thorax.

730. Restitui pugnae tamen orat et arma reposcit,

Ni circumfusus cogat desistere vulgus,

Tendentem palmas et non sua vulnera flentem.

Liber abit, tanti sed pressus mole doloris,

Saeva catenatus quam si inter vincla federet.

735. Quid, Marcelle, gemis? vicisti victus, et amplum,

Ista levis lucrum vestro jactura refudit

Imperio. Nam dum circa te bella morantur,

Tuta retro aestivas collegit Brixia menses.

Scilicet haud aliis venturam tempore tanto

740. Auxiliis latura famem; nec nobile fidi

Ac-

Aequatura decus, fato meliore, Sagunti.

An cecisſe pudet? Sic ceſſit prodigus alti
Sangvinis Othryades; ſic auſus claudere Medis
Thermopylas; ulti ſic regia crimina Bruti.

745. Mucius et flammis ſpectatus, Cocles in undis.

Purior adverſis virtus nitet; aſpera fortes
Oſtendunt; nunquam verum felicibus actis
Fama dedit titulum. Si te tua facta remordent,
Dux ea miratur Marias; ſtupet Itala tellus.

750. Patria quam laudet, rerum mox ſumma probabit

Auſpiciis permiſſa tuis. I, vertice recto,
Vultu hilari, magno miſceſcit fœnore Divum
Ira; ſemel laeſos fors deinde benignior ambit.

Tum vero ingenti Peruſinus turbine ductor

755. Regna petit Venetum. non Ollia lympha ruentem

Summovet, et centum praetentae finibus arces.
Mittitur anguſtis iterum ſuccurrere rebus
Marcellus; ſummi jam fultus culmine juris,
Brixia cum toto pariter cui credita bello.

760. Tempore ab hoc quantos pro libertate labores

Primus sustulerit; Marci quam saepe ruentes
 Fulserit unus opes; si promere singula pergam,
 Ante pater longum componat Cynthus annum.
 Plura alias vacui. rerum nunc summa sequamur.

765. Compulerat Venetas, Cenomana in moenia, turmas

Improba vis Ligurum; nec spes erat ulla salutis;

Sed simul et castris certum impendebat et urbi

Mature exitium. Muris vexilla manerent?

Pascere non poterat tam densum Brixia vulgus,

770. Milite, cive simul, profugis et plena colonis.

Pugnarent acies? Superabat viribus hostis.

Cetera praefidiis, exiret turba, relictis?

Pervigil hinc Alpes, camporum hinc plana tenebat

Aemulus, et medias Benaci obstruxerat undas,

775. Ut via nec trepido cursori tuta pateret,

Nedum tanta ullo possent evadere furto

Millia. Marcellus tamen atrae noctis in umbra,

Invia per nemorum, per acutis aspera petris,

Culmina, per multo valles torrente sonoras,

780. Per varios hostes et tela minantia mortem,

- Aligero non vectus equo, non axe draconum,
 Nec Tegeaea ferens nexis talaria plantis,
 Sed generosa pia succensus pectora flamma,
 Obsessam primum solus penetravit in urbem.
785. Confiteor, potui nebulam praetendere ituro,
 Ut Cytherea Phrygi; propria nisi laude careret
 His humana dolis virtus subnixa Deorum.
 Inde ubi communis placuit fuga, rursus in altos
 Provifurus abit, simili discrimine, montes,
790. Cui ponenda iugo, vel cui custodia ponti
 Esset, et insidiae qua plus a parte cavendae.
 Omnibus his, sparsos per Rhaetica saxa tyrannos,
 Quorum ducendi fuerant per regna manipuli,
 Fallere majus erat, ne quid jurata Philippo
795. Barbaries contra strueret, neu coepta vetaret.
 Horum praecipuum, quem nec celare licebat,
 Nec vitare usquam; miro sibi callidus astu
 Conciliat Paridem; quanta non arte ligarat
 Carpathium quondam, proles Phoebèia vatem.
800. Tum demum primo referatis vespere portis,

Educit tacitas, Plcinino absente, phalanges,
 Nec tam incredibiles unquam metuente recessus.
 Neu fraudis nomen plus, quam virtutis haberet
 Tam clarum facinus; caeco Fortuna periculum

805. Miscuit effugio. Paridi nam subdita postquam
 Arva, retro liquere viri; fragor horridus aures
 Impulit, ac toti fremuere in praelia saltus;
 Saevior et nunquam rediit de rupibus Echo.
 Indigenae duri de summis saxa rotabant

810. Collibus, et densa telorum nube premebant.
 Accessere imbres, subitis et turbida nimbis
 Flumina, et assiduas inter, jejunia, pugnas,
 Altera lux miseris per tales acta tumultus,
 Altera nox; cum solus opem, solatia solus

815. Tu, Marcelle, dares; tu collaudata foveres
 Vulnera, tu grati praeberes pabula victus,
 Ingustata tibi. Vix tandem tertia tutis
 Defixit campis sacros aurora leones,
 Quingentis hominum, totidem fortassis equorum

820. Amisfis; Festas juvat inter vina choreas

Flec-

Flectere, vel dulces in cespite carpere fomnos;

Aut exhaustorum seriem garrere malorum.

Marcellum haec inter memori sic voce canebant,

Populea madidum crinem velante corona:

825. Sancte parens, tu nos mediis e faucibus Orci

Eripis, et patriam, servato milite, servas.

Quae tantis laurus, quae civica digna rependi

Evaleat meritis? Non si Daphnones Orontis,

Non si tota tuos cingat Dodona capillos;

830. Sit fatis, et sacrae ludant per tempora glandes.

Tu Cato, tu Xenophon, Scythica hic per frigora Grajas

Egit reliquias; Illum in fervoribus Afris,

Dipsas, et innocuo basiliscus lumine fugit.

Tot tibi cesferunt scopuli, tot tela, tot amnes.

835. Te duce vel Nili secretos quaerere fontes,

Te duce Sarmaticas ausim calcare pruinas.

Tu mihi, tu semper numen; tibi vota quotannis

Martis ad armifoni, castaeve ad Palladis aras

Rite feram; feros et ferre jubebo nepotes.

840. Huc ades, et nostris, paullum tua seria, ludis

Solve, propinati neu munera temne Falerni.

Quam tu contigeris pateram, mihi sacra manebit,

Hic mihi nectar erit, quem tu libaris Iacchum.

Securae tali resonant Paeane cohortes;

845. At non propterea respirat Brixia prorsus;

Sed licet infestus fossis Ligur incubet ipsis,

Praesenti, vicina fames plus, hoste timetur.

Marcellus (ne qua penitus sibi parte vacillet

Publica res, monitis, opus admirabile, nostris

850. Concipit, exemplum referat cui nulla vetustas,

Per colles tractam Benaco immittere classem.

Quae simul annonam septis, simul arma ministret,

Hanc unam interea rebus superesse medelam,

Dum majore manu, tepido mox vere, coacta,

855. Infensos totis deturbent finibus angves.

Certa sed obstabant coepris loca; proinde refectos

Ducit eo cuneos. capitur Cornaria primum,

Dura dein capitur cum Nagi Peneda Burgo.

Adduntur positae Benaci litore in ipso

860. Torboliae, ruta portum statione daturae.

Iam

Iam vero et naves stabant sub montibus altis,

Quas ex Hadriaco susceptas aequore, multa

Mole per adversas Athesis subvexerat undas.

Quanquam omnes, quis res visa aut audita, furorem

365. Illius orsa vocent. Quin jam negat ordo fabrilis :

Artifices vano dextras adhibere labori,

Suggestit et lente mala diffidentia, quicquid

Praecipitur. ridere hostes, miserescere amici,

Improba vefanus convicia fundere livor.

370. Non tamen his quicquam, gravitas Marcellia, nugis

Tangitur, aut ponit rumores ante salutem.

Nec mora correpta, succinctus et ipse, bipenni,

Herculeas struit ante vias. Silvestria caesis

Subsidunt montana jugis. quod demitur illinc

375. In subjecta cadens, valles exaequat hiulcas.

Tota loci facies alia est, genus omne ferarum

Diffugit, et quaerunt habitata cubilia Fauni,

Nec sua mirantes agnoscunt lustra Napaeae.

Qualis Abydenam ficcis ubi Dorida plantis

380. Calcavit Xerxes; versa praeposterus ira,

Fregit Athon; et qua jacuit leo nuper et ursus,

Ignota admisso, volitant jam carbasa ponto.

Qualis et in Latium deducens Punica faevus

Monstra Libys, ruptam sibi cedere compulit Alpem,

885. Cum filices putruere rogis, et torrida flammis

Saxa superfusi frigus dissolvit acetī.

Postquam indignantes, hominum vestigia, rupes

Edidicere pati, longo super ardua lapsu,

Ductilis impositas promovit machina puppes.

890. Quo non mortalis penetret solertia curae?

Quadrata advexam tollentia robora navem

Uncta volubilibus subigit vertigo cylindris;

Nec nisi velivolo solita insultare profundo,

Lubrica per tumulos reptat, per tesqua triremis.

895. Diriguere Dei; rerum periisse tenorem

Proclamat Natura parens, ac fulmina supplex

Flagitat, Osfaea ceu rursus mole prematur

Pelion, et celsi jam vertice nixus Olympi,

Si-

---

v. 891. forte leg. adnexam.

Sidera centeno lambat serpente Typhoëus

900. Ni pater omnipotens Parcas testatus ab alto

Soletur trepidam; non coelo bella parari,

Terrenis proprios sed gentibus esse labores,

Talia Fortuna moliri urgente coactis.

Difficilis trabibus fuit in sublime cacumen

905. Ascensus; gravior sed erat descensus in imum

Supremo de monte lacum. Non ulia tenebant

Vincula, ne vasto ruerent per prona tumultu.

Quin una abruptis, effugit libera, nodis,

Mille simul frustrata manus; et turbine tanto

910. Per declive latus canum decurrit in aequor,

Quanto dimissis praeceps si Phoebus habenis,

Luciferas medio cum flexit ab axe quadrigas,

Tethyos Hesperiae discussis incidat undis,

Totus et in spissa temo condatur arena,

915. Elisis spumet conspersus fluctibus Atlas.

Haud secus ingenti Benacus fauce dehiscens,

Nunquam conspectas ostendit funditus algas.

Tauromenitanas non altius atra Charybdis

Ruſtat aquas; Scythicus nec ſic ferit aethera Nereus,

920. Cum gemina alternos coit Symplegas in iſtus.

Frondoſi maduere apices; tum litora pulſu

Iſta tremunt, ac ſtagna vadis illiſa reſultant.

Naides et pavidæ gremium ſubiſſe paternum,

Exanimes ſummo fluitant in gurgite piſces.

925. Ipſa illaeſa tamen (dictu mirabile) manſit,

Me ſervante, ratis. Parili neu deinde ruina

Exciderent reliquæ, docui quo more caverent.

Forte jugum noſtris late frondebat olivis,

Arbore quam multa florens mihi ſemper Hymettus

930. Canet, et aprici, dorſum præpingve Taburni.

His ego, mutata nulli agnoſcenda figura,

Stipitibus, craſſos monſtravi obvolvere funes,

Neu valido attritu ſubito incandescere poſſent,

Aſſidue infuſis monui defendere lymphis.

935. Nunc etiam, facti ne non monumenta ſuperſint,

Vulnera rugoſos ſignant immania truncos.

Sic

Sic tandem immiscae, pelagus tenuere Liburnae.

Quas nondum campis innare liquentibus omnes,

Dum putat, exactos interpellare labores

940. Aggreditur terris frustra Picininus et undis.

Provida turrato, Marcelli industria, vallo

Munierat portum, longis et cornibus actis,

Ultima transversa, praecluserat ora, catena.

Intus inoffensas, armat plebs nautica, proras,

945. Plurimus at vigilat per propugnacula custos.

Letiferas hic curva jacet balista sagittas,

Sulfureo hic crebrum torquetur pulvere fulmen.

Ergo intra teli vix ausae accedere jactum,

Adversae facili pinus cessere repulsi,

950. Nec tinxere lacum, sed humum tinxere cruores,

Acrior et solidis in montibus arsit Enyo.

Marcellus liquidem venturi haud inscius hostis,

Robore collecto clivos infederat altos.

Hos locus, ast illos numerus juvat. astra lacescit

955. Bellicus, et longe premit aera sonantia, clamor,

Illic scandentum, scandentes inde vetantum.

Susti-

Sustinuit primo tantum certamine pugnam

Dux Venetus, totis voluit nec viribus uti.

Mox cum jam feros caneres, Picinine, receptus,

960. Incubuit denso cedentibus agmine turmis,

Pone retentus eques; nec non et proxima signo

Effudere dato, pedites castella repostos.

Tum versi Insubres, tunc ingens edita ferro

Certatim strages; ut late vallibus imis

965. In vada sanguinei fluerent Benacia rivi.

Deferit infausto calcatos omine colles,

Pulsus et in campos fertur Perusinus apertos,

Mantua qua junctis Veronam finibus urget.

Noster pene omni dimisso milite in urbem

970. Cum ducibus cunctis, ne quid pars illa labaret,

Ipse suam laeto scandit cum remige classem,

Pervolat et rapido Benaci litora cursu,

Multa super curvis victor capit oppida ripis,

Subsidium Paridi, vallatis porrigit escas.

975. Interea primi Picininus lumine veris,

Opportuna suo speculatus tempora voto,

Quod

Quod non ulla prius tot bellis viderat aetas,
 Trans Athesin sese necopino conjicit ausu,
 Hadriacae medio narent licet amne biremes,

980. Tenderet et citra Venetorum exercitus omnis.

Tam grave momentum Marcelli absentia rebus
 Attulit, et patuit quantum penderet in uno.

Captae continuo puppes; terrestria totis
 Agmina pulsa vadis, turpes petiere latebras.

985. Discurrit latos, nullo prohibente, per agros,

Trux Ligur, et geminae, posfesso margine, ripae,

Proxima cuncta rapit, nec Veronensia tantum

Victorem passis admittunt oppida portis,

Sed Vincentinas haud serius occupat arces.

990. Tunc et Ateste feros, extremus et horruit hydros

Mons Silicis, piger Euganeos qua Bacchilo saltus

Terminat, et mistas Aponi refrigerat undas.

Ipsa Antenoreis tellus fundata colonis,

Saxa super triplices congescit plurima muros.

995. Ili-

995. Ilicet! attoniti tanto discrimine patres,
 Sforcigenae magni procul a Picentibus arvis,
 Sollicitant vires, et junctas foedere gentes
 Auxilio implorant; non solos velle Philippum
 Perdere Marcicolas; Genuae haud leviora minari;
 1000. Aeterno in Tuscos odio flagrare; nec ipsam
 Pasurum Romam Petri servire cathedrae.
 Communem restingvendum communiter ignem.
 Tum, quae sola obiter superest medicina pericli,
 Marcellum, quamvis tunc te, Benace, domantem,
 1005. Praecipue, ac fociis vectantem pabula clausis,
 Alpibus et, fuso rursus hoste, tropaea levantem,
 Veronae edicunt postponere cuncta tuendae.
 Digressu illius subito montana rebellant
 Omnia; rara fides victis terrore remoto.
 1010. Adventu contra pavidos Verona tumultus
 Comprimit, et fractas reficit fiducia mentes,
 Cuncta obeunte viro vigilantibus ordine curis.
 Sic depulsa instans urbi certissima clades,
 Sic intra mensem Picininus ab urbe repulsus,

1015. Sub-

1015. Submisit post damna minas; turbavit et alter
 Fervida corda timor, quod adest jam Sforcius heros,
 Publica signa ferens; fociae cui summa potestas
 Tradita militiae. Non is densissima solum
 Agmina, sed secum Fortunam et numina agebat.
1020. Tunc tamen in primis tardatus cursibus haesit,
 Longum, Brenne, tuis vetitus succedere testis.
 Nam vafer ante vias venienti obsepserat omnes
 Hostis, et incipiens supremi a colle Soavi,
 Late per medios, Athesina ad flumina, campos
1025. Duxerat immanem (vix credent secula) fossam.
 Secula vix credent, sed adhuc vestigia restant.
 Ergo nihil, tantis stipatus millibus, auro
 Conductus tanto; clarum super aethera nomen,
 Ille novus poterat Venetis succurrere Pyrrhus.
1030. Sed veluti spectans, non tractans bella, jacebat
 Irritus ingentis coepti; et jacuisset in aevum,
 Si non Marcellus, (cui jam ceu propria virtus,

Ar-

 Vulg. v. 1021. Brene.

- Artarum duros rerum dissolvere nodos,
 Nec solitas aperire vias,) clam, nocte silenti,
 1035. Moenibus egrediens, laevas abiisset in Alpes;
 Sub jura montanos passim misisset agrestes;
 Claustra relaxasset Caudinis aemula furcis,
 Praesidia in tumulis simul opportuna locasset,
 Castra per anfractus penetrasset Sforcia longos,
 1040. Optatum monstrasset iter. Tum limite tuto
 Traductae raptim nemorosa per avia turmae;
 Rursus et edomiti scopuli. Picininus ut altis
 Arma vibrare jugis, et se circumdare vidit,
 Objicibus vanis, ac Dis diffusus iniquis;
 1045. Evolat, et relegit, modo quem transmiserat amnem.
 Hic ubi jam rebus levior metus; urbica fesso
 Otia Marcello post tot concessa labores,
 Non diuturna tamen. solum quippe advena ductor
 Hunc cupit, hunc tantis unum reflagitat actis
 1050. Collegam, et pugnas alio consorte recusat.

Quin

- Quin et cauliferum cum lentior ante federet
 Gevion, haud alio potuit svadente moveri,
 Iret ut in montes, et opem tibi, Brixia, ferret.
 Scanduntur rigidae jam brumae tempore cautes,
 1055. Benaci qua Sarca rapax caput intrat amoeni.
 Tantus et obsesae, per proxima mittitur, urbi
 Victus, ut a Mella castris alimenta redirent.
 Impatiens Perusinus adest, et praelia laevis
 Conferit auspiciis; majori sanguine nunquam
 1060. Egelidae caluere Alpes; quin ipse catenas
 Haudquaquam effugiat, tacito nisi missus Olympo
 Frater Atlantiades, (Parcarum ita fila jubebant,)
 Eripiat sacri contactum nube galeri,
 Nec solum asportet medios impune per hostes,
 1065. Insuper et subitis Veronam invadere donet
 Fraudibus. O caeci mira inconstantia Martis!
 Ille modo plane victus, prope vincula passus,
 Possidet ecce dolo, quam vi non ceperat urbem,
 Illatam referens graviori vulnere plagam,
 1070. Inter et arma, docens, nimium non fidere laetis.

- Territus horrenda famae novitate sinistrae,
Sforciades, Arsa circumactis valle manipulis,
Vincentina procul transcendere in arva parabat.
Verum hac intrepidus fugientem voce retraxit
1075. Marcellus: Latiae dux o clarissime gentis,
Quo tibi confusam tulerunt mala numina mentem?
Per tales ut tanta vias evolvere tentes
Agmina, quis Cilicum fauces, et Caspia cedant
Limina? praecipites labentur ad ima cohortes
1080. Sponte sua. Quodsi steterit ferus incola contra,
Multa unus solis prohibebit millia faxis.
Si facilis nos cura sumus, miserere tuorum;
Sin proprium decus, et Venetum fata ultima tangunt,
Veronam vexilla refer. non tota tenetur,
1085. Tres superant arces; manet una imperdita certe
Porta. favet Marco tanti pars optima vulgi.
Festina et dubiis etiam nunc hostibus insta,
Dum nondum fixere pedem; mora sola triumphum
Abstulerit. poteris, tu tantum posse putato.
1090. Respectus fac deesse alios; cui linqvis amatam

Sae-

- Saevus Ioannam? cui dulcia pignora, natos?
 Depositum tibi fida tuum Verona resignat
 Si recipis. Non ulla magis movere labantem
 Hortamenta animum. Vulsis ciet agmina signis,
 1095. Nec quisquam urgenti fatis accelerare videtur.
 Ut Ganymedea, volucris famosa, rapina,
 Cum procul incubuit praedae; si forte relictis
 Caeruleum nidis videt arrepsisse draconem,
 Presa alas, ventos secat, et sua fulmina transit.
 1100. Mane iter ingressi, noctem junxere labori,
 Mox iterum junxere diem, dum tarda sub armis
 Vix agitur per faxes phalanx. Verona sonoro
 Non aequè divisa Athēsi; qua vergit in austros
 Plana jacet; Vetus occiduis arx addita muris;
 1105. Martius Eois Romano nomine campus.
 Oceano mergi vetitas qua suspicit Arctos,
 Praeruptis geminas attollit collibus arces,
 Sed spatium brevius sedet. pons plurimus acri
 Impositus fluvio, partes confoederat ambas.
 1110. Si per plana acies, Marcello hortante, subissent,

Tota resumta semel foret urbs, comprehensus et hostis.

Montanos sua Picenum Ioanna coëgit

Introitus praeferre ducem. Iam summa jugorum

Deciduo pronus feriebat lumine Titan.

1115. Illa propinquantem vidit cum prima catervas,

Prima procul notum monstravit in agmine conum,

Prima cavo turres sonitum dedit aere per altas.

Stridula tum propere decurrens limina pandit,

Nec sexum pudor, aut animum formido moratur.

1120. Quam complexus amans, thalamos et strata capessit.

Marcellus, quanquam tenebris jam cuncta nigrescant,

Sicut erat, recto tendens ad flumina cursu,

Navigerum premit, (sic nuncupat incola,) pontem.

Hinc portam, quae iuncta, petit; sed lignea crates

1125. Arcuit ingressum; Sarmenta huc ocius, inquit,

Ferte viri, et claustris oblatos subjicit ignes,

Telorum ex alto, nimbi de more, pluentum

Securus. nec adhuc Vulcani federat ardor,

Cum sese, medias, pressis calcaribus acto

1130. Per flammam, trajecit equo; chlamys usta favillis

Hor-

Horruit, et fummas laesere incendia cristas.

Paullum cunctati comites, dum Mulciber atros

Corruit in cineres, magno clamore sequuntur.

Clara ferit Marci repetitum fidera nomen.

1135. Accurrunt tandem, posita formidine, cives,

Certatim invictae figentes oscula dextrae.

Mittitur et creber, ductorem ex arce suprema

Qui vocet, ac partae jubeat succedere laudi.

Iam cruor Insubrum, plateas infecerat omnes,

1140. Iam, Marcelle, foro victricia signa locaras,

Cum tam praesentes vix credens Sforcia divos,

Advenit, et, Salve Latialis certa Quirini

Stirps, ait, ac Veneti reparator maxime regni!

Vox erat in cursu, volucer cum nuntius affert,

1145. Incensa furtim Picinium ex urbe profectum.

Nec minus undantes, glomerato turbine, fumos

Prospiciunt ipsi, centum consurgere testis.

Dividitur bellum; faevas extinguere flammās

Cura datur pediti; fugientum carpere velox

1150. Terga jubetur eques; sed caligantibus alis

- Quae texit profugos, Nox est remorata sequentes.
Cetera tum somno refovet sua membra juvenus,
Marcellus reliquos, portis ac turribus, hostes
Detrahit, et Marci sub leges cuncta reducit,
1155. Ante piger flectat quam frigida plaustra Bootes.
Sed majora viro certamina praebuilt ipsis
Cum fociis, mox orta dies; effrena receptam
Castrorum improbitas spoliabat turpiter urbem,
Infestis et pax saevibat tristior armis,
1160. Per miseras sine fine domos, per templa Deorum,
Non tulit ille ferox, et multa caede nocentes,
Compescens, una potuit sub luce mereri,
Ut se bis patriae dicat Verona parentem.
Fama novi, rapida pernicio alite, facti,
1165. Trans et Gangaridum populos, et Atlanta cucurrit,
Mille canens pariter Marcellia nomina lingvis.
Ipse (duci laetas ageret cum curia grates)
Piceni domitor: Non haec mihi debita, dixit,
Gratia; quid nobis aliena ascribitis? Hic est
1170. Unus qui vobis properando restituit rem!

Huic,

Huic, veluti Mario, latices libate Lyaeos,

Huic omnes foli veterum conferte coronas,

Hunc cum vallari, rostrata insigniat, auro,

Vinçiat hunc mixto crinalis gramine murus,

1175. Hunc Iovis et Paphies, et Apollinis ambiat arbor.

Palladia, fatis est, alios si cingitis umbra.

Haud equidem mihi vilis honos, si vera fateri

Conscia mens subigit; potior nunc gloria nobis

Invidia caruisse, decus nec carpere amici.

1180. Talibus asstantem titulis ornabat. at illi

Dicta retorquenti roseus pudor ora notabat.

Non ego nunc, iterum conscensas, eloquar Alpes,

Nec fractum rursus Picinium in collibus altis.

Sed magis a Veneto revocatum Marte, tyranni

1185. Imperiis, et mox Hetrusca ad praelia misum.

Spem dederat multus Tyrrheni sanguinis exul,

Posse Philippeo Lydos accedere regno,

Si raptim versis, Bojorum a finibus, armis,

Syllana admoto quaterentur moenia bello.

1190. Callida quos hausit postquam Florentia motus,

Se simul et focias ciet ad tutamina vires.

Eugenius Latio Patriarcham a Tibride legat,

Mille sagittiferos Phaëthontis condita fratri

Urbs adicit; claris spectatum Troïlon actis,

1195. Piceno metuens adjungit Sforcia proles.

Quem, nisi Marcellum, Venetis misisse licebit,

Sicubi dura vocant? Tantorum Hetruria dextris

Tunc defensa ducum, patriis hostilia fixit

Insuper arma Deis, et pompas egit ovantes.

1200. Haud minor interea per Gallica rura Gradivi

Impetus, et Liguri similis fortuna chelydro.

Nam simul ac vernae spirarunt mitius aurae,

Dum Picininus abest; numero tam Sforcus heros,

Quam virtute prior, gelidis non rupibus ultra

1205. Utitur in pugnâ, sed in arva patentia sese

Fundit, arundifero quae Mincius amne pererrat,

Mincius aeterni fama celebratus alumni,

Mincius Aonia Permessi sanctior unda.

Transgressum tortis horrens exercitus hydris

1210. Excipit occursum. Dux Italianus agebat,

Acer

Acer tractandis, sed non et prosper, in armis.

Tunc etiam sua fata viro. superatus et ipsis

Exutus castris, longi te, Brixia, solvit

Obsidione metus, et quicquid pene quaternis

1215. Perdideras annis, spatium tibi reddidit horae.

Nec dispar Martis Benaco eventus in alto,

Totus et hic victa reparatus classe Philippi.

Marcellus sed causa boni, Marcellus origo;

Qui primum siccas, per devia saxa, carinas

1220. Vexit, et ob patriam naturae foedera rupit.

Post etiam plures densa circum abiete caesa,

Struxit, et in lymphas, saltus nudavit opacos.

Is jam Maeonio victor remeabat ab Arno,

Obvia cum reduci patrum mandata, Ravennam

1225. Declinare jubent; sensisse inhiare rapacem

Quippe loco Ligurem; nec tam exitiale futurum

Quicquam Marcicolis, Hadriae fulcantibus aequor;

Involet aequoream quam si gravis aemulus urbem.

Quod contra imbellem primum fatis esse potenti,

1230. Versuto contra stolidum. Nam forte Ravennae

Tum

Tum praeerat (si praesese potest ignavus et excors)

Iure clientelae Venetis obstrictus avitae,

Ostasius, veteris generosus stirpe Polentae

Ille quidem, nostro vacuus sed munere mentem.

1235. Hinc misero insidias vicini tendere. vulgus

Hinc dedignari frenos. praeponere quodvis

Servitium foedae stulti rectoris habenae.

Omnia discordi passim miscere tumultu.

Ceu pueri indociles, studiis per pulpita omisiss,

1240. Cum rixas iniere; volant per inane libelli

Protinus, et nigros, spargentia cornua, nimbos.

Si gravis excitus rauco clamore magister,

Cum ferula et solitis apparuit horridus armis;

Compositi musfant, et nota flagella tremantes,

1245. Respiciunt; fudit motus modo turbine pulvis.

Sic ubi Marcelli venerabilis illa refulsit

Majestas; posuere irae; compressa furentis

Seditio populi. Non bella forensia tota

Luce fremunt; nulli grassantur nocte latrones.

1250. Certior excubiis it tesfera; jam suus aequo

Est

Est tenor; irrisas, metuunt jam crimina, poenas.

Venturam cives Marci sub jura Ravennam

Crediderant, et eo Marcellum nomine missum.

Ergo alacres animis, et dedere cuncta parati

1255. Conveniunt, fremitu quos atria celsa petentes

Terruit exiliens, (quanquam aegros laeserat artus

Crassior aura loci,) non haec sibi iussa verendis

A patribus; sed uti peregrina pericula longe

Arceat, et populum pariter cum principe fervet

1260. Incolumem; tanti Venetis non esse Ravennam,

Ut circumscripto, sic infamentur, amico.

His semel, his iterum moniti, cessare parumper,

Illum admirantes, illum astris laude ferentes

Multipli, tandem seniorum lectior ordo,

1265. Unanimae decreta ferens communia plebis,

Soli sceptriferos urbis commendat honores,

Alter quod votis deposceret, ipse rogatus

Susciplat, Divos neu temnat sponte vocantes,

Parentem fatuo, nulli parere Ravennam

1270. Aestimetur, et vacuae folium sibi vindicet aulae;

Aut

Aut sciat invitam sese hanc donare Philippo.

Cooperat instantes placidis avertere dictis,

Cum medias supplex abruptit turba loquelas,

Arma micare foro, nec jam revocabile factum

1275. Vociferans. Acres tum vero exarsit in iras

Fervidus, et virgis implexas, voce tremenda,

Iusfit ab exerto stringi lictore secures,

Citra supplicium solo terrore timeri

Svetus, et humano tantum ultima sanguine curans.

1280. Dilapsi extemplo; tamen haud formidine tantum

Intremuere necis, quantum stupuere repulsa;

Esse aliquem in terris, hoc qui regnare sub aevo

Abnuat, et precibus tantis oblata recuset;

Quae sibi vi raptant reliqui, sitis improba quorum

1285. Omnia sacra confundit vincula juris,

In patriam cives, in pignora saepe parentes

Suscitat, et diros germanis induit enses.

Par utinam cunctis animus; non clasibus undae,

Non fremerent campi radiantibus aere catervis.

1290. Vulnifica soli streperent incude ligones,

Nil faevum cudente fabro; Saturnia gentes
Inclusae haud ullis, agitarent otia, muris;
Mors homini longae succederet unica vitae,
Rursus et in terras descenderet aurea Virgo.

1295. Quanquam haud sola fuit nostri haec insignis alumni

Temperies; quoties rutilantis grandia mascae,
Pondera, ceu vilis cumulum despexit arenae?
Venerat ad Paridem, fugituris poscere turmis
Transgressum, tacito spondendi plurima, fultus

1300. Arbitrio, gratis si forsitan ille negasset.

Senferat ista Paris; cum Pyrrhi fraude secundum
Tentat Fabricium, partiri lucra paciscens.
Marcellus veteris non se modo labe Gylippi
Abstinit, sed nec Paridem nisi blanda loquendo

1305. Flexit, et ingentem patriae servavit acervum.

Sforcia Veronam populabat turba receptam;
Mandavere patres redimi tot millibus urbem,
Aut medio pugnare foro; nisi ductor iniquos
Praedones cohibere paret; secreta Senatus

1310. Sforciades aliquo deprendit iussa susurru.

Haud mora, commissum velut ipse acceperit aurum

Clam dat Marcello, taciturnum in secula jurans.

Non tamen ille magis tam dulci peste moveri

Evaluit, quam qui Samnitum munera risit,

1315. Dum coquit in fragili, tenuissima prandia, testa.

Haec dum diversis bello vel pace geruntur

Partibus, autumnus jam torrida ceserat aestas;

Proxima segnis hyems. Primos tantummodo flores

Mutuus exiguo maculavit sanguine Mavors.

1320. Tum litui siluere truces, et ferrea Iani

Claustra exarmatos, paulum tenuere, furores.

Nam fesus tandem post praelia longa Philippus,

Nec potis ulterius felices ferre superbi

Sforciadae insultus, patrias se vertit ad artes,

1325. Promissam spondens Iuveni mox tradere natam,

Insper et pulchrae folium dotale Cremonae,

In-

Invisum certo medius si foedere bellum
Terminet, et focero parcat gener. Illius aegros
Expugnant sensus, hinc ambitus, inde libido.

1330. Iam se Marcicolis focium, jam Insubribus hostem
Nescit, et ambiguus positus sedet arbiter armis.
Postquam inter geminas coit concordia partes,
Oppida praeclarus repetit Picena sequester,
Conjugiis et dote potens; Cythereia qualis

1335. Praemia, Dardanius Therapnaeo a litore iudex
Rettulit, et timidae fecit rata somnia matris.
Vix bene trajectus Rubicon, et ovante triumpho,
Nupta maritales nova circumducta per urbes;
Marta cum subito geniales classica buxos

1340. Turbarunt. Latius iustas flammatus in iras,
Rapta reposcebat Piceni regna sacerdos.
Victor Campanis juvat hunc Alfonsus ab oris,
Nuper depulso, patuit cui capta, Renato
Parthenope. Iuvat et generi memor offensarum,

1345. Trux Galeatiades, et Celtica damna rependit.
Non tamen ille acie, sed paupertate subactus,

- Vincitur, et cunctis late miserabilis errat,
Praeterquam focero; tantae quem poenitet unum
Vindictae; haud ullum capiunt odia improba finem,
1350. Dum superest aliquid misero, quod perdere possit;
Ergo data, immeritum tendit spoliare, Cremona.
Providus hanc olim Venetis commiserat heros
Tutandam, metuens cognati toxicon angvis.
Hac iterum causa discussum pacis amicae
1355. Foedus, et ad capulos dextrae rediere minaces;
His commendatam studio retinentibus omni;
Ad breve concessam tempus jactante Philippo.
Non tamen hic ullus Superum favor. impia sanctas
Iustitiae adversus tentantem praelia leges,
1360. Destituere Dei; five illos causa fugavit,
Ultima seu Parcae jam nentes fila tyranno.
Seu duce mutato, castris Fortuna recesit.
Nam raptō Stygias Picinino nuper ad undas,
Filius Insubrum Franciscus signa regebat,
1365. Tam minor ingenio patris, quam robore major.
Sed quid corporeae profunt ad talia vires?

Mentis opus regimen. Venetis aequissima contra

Bellandi ratio, fatis adjuta secundis;

Dux simul, et Divos potis emendare sinistros,

1370. Marcellus. Veterum patrio de more Quiritum,

Ille quidem pacis studiis per rura vacabat,

Iam pridem, Gradive, tibi pendentibus armis

Emeritus; Stivae juvat asfudare prehensae,

Aut propagatam scrobibus defigere vitem.

1375. Ipse manum sentit felicem palmes, et ipsae

Patricio rursus gaudent cultore novales.

Sin rediturorum series dilata laborum;

Libera Achilleis indulgent otia plectris.

Fraxinea quoties modulantem dulce sub umbra

1380. Atthides argutae pressis stupuere querelis?

Mulcendas quoties cantanti praebuit aures

Quae modo venantem fugitarat, turba ferarum?

Tunc etiam istorum quiddam secretus agebat,

Cum subitos fasces festinus ab urbe satelles

1385. Obtulit, et laetis strepuere tumultibus aedes.

Haud secus intonsum mediis quaesivit in arvis

Dictatura senem. modici squalentia campi

Iugera praeduris versabat forte lacertis;

Ecce repentinus cunctanti rastra viator

1390. Excutit, et trabeas humeris sudantibus aptat,

Sceptra simul tradit. Iam cesserat ore verendo

Sordida rusticitas; jam respondebat honori

Majestas formae; trepidos, nova purpura, tauros

Terret; et insolito rerum fulgore paventes,

1395. Mutatum nati dubitant agnoscere patrem.

Quintius et qua sit, veniens interrogat uxor.

Talis tunc posita, Praetoria, falce petebat

Marcellus; sparsos primum in stativa maniplos

Colligit; occurrunt procul et venerantur ovantes,

1400. Nec dubios illo sperant rectore triumphos.

Dum properat, non aere gravis, non munere dives

Venerat; haud aliter tamen illi edicta facescunt,

Quam si mercedes et donativa tulissent.

Tanta fides uni, tantum vel parcus amatur.

1405. Credere quis poterit? venalis in omnia pubes

Nec nisi depenso, prius unquam mobilis, auro,

Non

Non ullis fulvae, donis illecta, monetae,
Sed placido vultu, sed blanda voce jubentis,
Certatim arma rapit, certatim aestiva relinquit,

1410. Certatim in cuneos agitur. pars ultima vulgi
Lentorum timide veniam petiere morarum.
Respuat ille preces; sed adhuc configere patrum
Interdicta vetant, si verbis ante Philippus
Flectatur, crudum stimulent quam classica Martem.

1415. Ut tandem vario protractos longius astu,
Legatos regredi, fraus intellecta, coëgit;
Tum demum cupidis divisa pecunia turmis,
Ductori pariter permisa licentia pugnae.

Sforciades postquam Picens sensit in oris,

1420. Missum servandae, Marcellum ad bella, Cremonae;
Ignovit Venetis, et tempestiva putavit
Adjumenta suis, decreta hoc praefide, rebus,
Ante queri solitus tardis sua damna levare
Subsidiis, ac jura palam socialia rumpi.

1425. Nec Ligurum ulterius discurrunt agmina passim,
Aut praedas meditantur agris, aut oppida pandunt,

Aut urbis clausae portas velitantur ad ipsas ;

Sed procul in tuta sese statione recondunt.

Insula non paribus magni circumflua ramis

1430. Prominet Eridani; citra minor alluit amnis;

Ripa sed interior praeruptas ardua moles

Vorticibus subadefa levat; tum spinea primos

Dumeta obducunt aditus; post herbida longo

Planities spatio patulum se extendit in aequor.

1435. Neu desit liber partes egresfus in ambas,

Dividuae totidem neantur pontibus undae,

Pabula jumentis large locus ipse ministrat,

Cetera navigiis accedit copia rerum.

His sedet in claustris plus hoc peritura Iuventus,

1440. Quo melius vallata fuit. Sors nulla pericli

Deterior, nullum quam formidare periculum.

Quis pudor, ignavi, campo non credere aperto?

Nec perferre animis, numero quem vincitis hostem?

Non latebrae tutos faciunt, sed provida virtus.

1445. Stulta, fatis nullo munitur, inertia muro.

Vos licet hinc Ganges, hinc intrajectus Araxes,

Vos

Vos Tanais tota gelidus Maeotide cingat,

Vos Styx gurgitibus liget interfusa novenis;

Inveniet Marcellus iter. Cui stringere ferrum

1450. Sponte nimis prono, postquam timor hosticus acres

Adjecit stimulos, notat aptum invadere tempus,

Confisos septis, nec quicquam tale verentes;

Arte regens tanta coeptorum arcana suorum,

Ut se explorari prudens patiatur, et ultro

1455. Imperet hostiles duci per castra Dolonas

Venturi nullam speciem praebeantia motus

Sed mensas inter vario strepitantia lusu.

Quos ubi donatos etiam dimisit, et omnes

Praecepit custode vias; clam, murmure nullo

1460. Armat et educit, structas et promovet alas.

Franciscus (quamvis, praedae quos cura per agros

Sparferat, ingeminent, Venetum adventare sub armis,

Quamvis pulvereum, piceo se turbine, coelum

Induat,) illa tamen nimia formidine fingi

1465. Iactat, et auctores famae castigat inanis,

Nil fraudum ratus, et multo securus Iaccho:

Donec purpurei propius micuere leones,

Ferreus et contra praestrinxit lumina fulgor.

Ut levis afflavit quem forsitan aura secundi

1470. Fulminis; exanimus jacet, ac se morte teneri

Credit et ipse. tremunt reduces jam in pectore sensus,

Nondum aperire oculos tamen, aut exurgere fudit:

Sic stupuit Iuvenis. vix tandem voce reversa,

Ite, ait, infaustum citius rescindite pontem,

1475. Ite mei, stantem nam spes jam nulla tueri,

Aut opus. interea reliquum se armaverit agmen.

Talia dum rauco pallens tonat ore, revulsi

Iam fluvio innabant plutei; nec scandere pernix

Integra Gentilis potuit tabulata; sed egit

1480. Tam parvum, parvo staret ne sanguine, lucrum

Angvigeris; adeo frustrati saevius ardent.

Postquam improvise, perculsos vidit, adortu,

Marcellus, totas in flumina lata phalanges

Praecipitat, captus vada qua monstraverat index.

1485. Quis tibi facta viri paribus nunc omnia dictis

Explicit? unus obit diversos mille labores,

Ae-

Aegra licet morbo labefactus membra recenti.

Unus mille duces variis discursibus implet.

Aptis ille locis tormenta ex ordine ponit,

1490. Quis contra ex alia jacentes parte repellat.

Ille iter ostendit properantibus. ille morantes

Arguit. ille ferum primo irrumpentibus annem,

Praemia magnorum non irrita dicitur honorum.

Ille docet placidos, ubi mollia litora, clivos

1495. Demittunt; brevioris ubi minor impetus undae:

Huc tu, Pice, mihi spumantes dirige habenas,

Nuda relucenti qua flavet glareae dorso.

Quo miser in latices, quo tendis, Oliva, sinistros?

Dexteriores tene; summas hic puras arenas

1500. Vix tegit humor; ibi crasso illuctabere coeno.

Clamat, et ante omnes medium secatur ipse profundum.

Tela inter crebrae stridentia grandinis instar,

Fatorum serie defensus et aegide nostra.

Ipse manu lituo revocantis ab ore magistri

1505. Excusso, ingressis canit irremeabile signum.

Fit sonus, et scisso, crescunt vada turbida, fundo.

Mi-

Mirantur procul arma virum, mirantur equorum

Naïdes, et rubras, optant sibi figere, pennas.

Abditus arcano, genitor residebat, in antro,

1510. Extulit astriferos, tamen ad spectacula, vultus,

Indignans tacite, quod tanta audacia cuiquam,

Ut regem Hesperidum pedibus proculcet aquarum.

Haec volvens animo, calidas Deus humidus iras

Concipit, et tollat fluctus, ni Iupiter obftet,

1515. Tantum Dīs noto, fasus sua numina, signo.

Ergo viris undae faciles; sed scandere ficcum

Durius. absciso, pendebat margine, tellus,

Nec deerat sparsae, custodia rara, coronae

Spicula protentis, injectans desuper, hastis.

1520. Quam suus ut terror, virtus et reppulit horum,

Circuitus longos pars, et declivia quaerunt,

Pars agili superant etiam sublimia saltu.

Nec solus multo luctantem verbere cogit

Cornipedem sesfor; stimulos praeceuntis acuto

1525. Pone juvat conto, qui tergum proximus urget.

In solidum evectos densa excepere ruborum

Ar-

Arbusta, et late densis via vepribus horrens.

Haeserat his pulchre Venetum fortuna frutetis,

Cum non attonitis si res foret. Ordine rupto

1530. Divulsae huc illuc acies, et callibus artis

Errabat confusa vago structura meatu;

Ampla sed hanc propriae, mox reddidit area formae

Prima ubi surgebant Liguris tentoria valli.

Hic tandem iusto coit certamine Mavors.

1535. Tunc fragor hastarum coeli crepitare per auras,

Tunc tinnire pares collis ensibus enses,

Tunc pulsae gravibus galeae subfidere clavis

In cerebrum, et summus findi clamoribus aether.

Nunc propellentes videas, nunc mutua rursus

1540. Cedentes. dubio sic unda reciproca fluctu

Ludit, et impulsi non uno flamine culmi,

Aut inclinantes alterna cacumina silvae.

Non tamen aequa diu, gemini stetit alea fati,

Quippe externati necopino turbine rerum

1545. Iam

1545. Iam pridem Insubres, non multum longa tulerunt

Praelia, duces primi infiluere paratas

Ac solvere rates. reliquum plebs cetera pontem

Corripuit. Sed quae trepidi tot millia vulgi

Lignorum compago ferat? depressa refixis

1550. Robora federunt trabibus; salit amnis, et altum

Immugit circa nemus; ac Phaëthontides alni,

Plurima concussis, fuderunt succina, truncis.

Impediunt miseros, arma infelicia nantes,

Impediunt et equi. fluitant errantia paslim

1555. Scuta virum, et galeas prohibent descendere coni.

Neu multis extrema morer, victoria nostris

Plena fuit. merfi plures, pars maxima capti

Ambrosidum. elapsi, quantis satiata pepercit

Iam manus, et nimiis hebetes successibus irae.

1560. In tuto discrimen erat, cum castra rapinis

Tradita, nox donec reditum svaderet, et omnes

Repleti spoliis; te, dux Marcelle, remoto,

Qui ditare alios, quam tu ditescere, mavis,

Pugnanti praedam, decus inter bella regenti

1565. As-

1565. Assignans; de tot nec commoda plura triumphis

Unquam fortitus, quam victum Persea ducens

Paulus, et everſae qui ſprevit ſigna Corinthi.

Iſta, Cremonenſis quicquid deſciverat agri,

Aut erat ereptum, momento palma recepit.

1570. Iſta polos ultra Marcellum nomine vexit,

Nec quiſquam terris ſonuit cum tantus et alto.

Iſta ſecuturis latum et proclive tropaeis

Stravit iter. Nam cum reliquis jam lenta placerent

Otia, Marcellus, non nunc hyemare cohortes

1575. Tempus, ait, cum laeta ſuos dant carpere fructus.

Quis probat Hannibalem, Cannis ita ſegniter uſum?

Aut enervatos, Capuae intra moenia, Poenos?

Ne, rogo, ne pereat, quod rapto miles abundat,

Quod ſtipe menſurna, quod adhuc pars major opimi

1580. Eſt ſuper autumnii. Sic ore effatur, et altum

Mente movet facinus; violatum Inſubribus hydris,

Compensare Atheſin, Ligurum graviore ruina.

Angvi-

- Angvigerum sicca, celer Addua munit, ab Urfa,
Imperium, tantis Celtarum ex annibus uno
1585. Nec multum minor Eridano; sic valle profunda
Sulcat humum, spatio discedunt litora tanto.
Huic clandestini textum vestrabile pontis
Inter nocturnas furtim injicit ille tenebras,
Trans fluvium misso prius explorare Tiberto.
1590. Post etiam misfis, alia qui parte minantes
Transgressum, intentos traherent longinquius hostes.
Ars suprema fuit, quod qui prohibere parabant,
His svadere fugam, fictum submisit amicum.
Nullis tecta dolis exegit cetera virtus.
1595. Quippe in trajectu medio, veracior affert
Inspector, duo multifidi restare fluenti
Brachia; deinde alter, totidem descendere naves,
Percussum rostris valeant quae scindere pontem.
Tum vero trepidare omnes. odisse paratus
1600. Letiferi inventum. nullam sperare salutem
Ni redeant. tunc et veterum meminere malorum,
Prisca recensentes exempla timore magistro,

Saepe olim Venetis, tentata ea flumina, signis,
Sed semper summo, frustra tentata, periclo.

1605. Nunc primam longe vetitos insistere ripam,
Nunc merfos avidis jacuisse natantibus escas,
Seu Gonzaga pius, seu Carmaniola severus
Duceret, a coeptis semper cum strage repulso.
Hic eadem ventura, Deos si forte negantes

1610. Irritent; sive id terrae, sive esse liquori,
Fatale esse tamen, ne quando hac transeat hostis.
Nec Marci vexilla datum defigere cuiquam
Hos ultra latices. Quae dum turbata retractant
Agmina, Marcellus, quid vana pavefcimus? inquit.

1615. Non ea vis animo, nec tanta superbia victis,
Nos ut rejiciant. numeratum misimus undas.
Ne decurrentes possint offendere pinus,
Praetenti facient haec ipsa ad munera funes.
Aut illas nudis haerentes forsan arenis

1620. Corripient nostri. Divo sunt et sua Marco
Fata, colubriferi fatis meliora Philippi.
Numquid hic alter Halys, dubia transmittere Paeon

Quem me forte vetet? Pontum temeravit Iāson,

Oceanum Caesar; vacuas homo daëdalus auras;

1625. Nos brevis exiguae, retro fuget alveus, undae?

Esse potest aliquid gravius fortasse regresu,

Turpius esse nihil; nec quod magis ipse recusem,

Promptus iō tanta caput hoc pro laude pacisci.

Has inter voces, captas en fama carinas

1630. Nuntiat, et facili geminos superare canales

Posse vado; nullos hostes; tuta omnia circum.

Sic primum, intactam bellis tot secula terram,

Praefide Marcello, Veneti praesere leones.

Iam laetus totis quem mane exercitus armis

1635. Vallat, et invito, prope vi, calcaria cingit

Aurata, et fulvum, reliquis cum ornatibus, enses,

Militiae sublime decus. tanti Addua cunctis

Sub juga missus, erat; nihil ut speciosius unquam

Censerent egisse virum. sua nam prius illum

1640. Propugnasse; at nunc animosam hostilibus arvis

Injecisse manum. Nempe et Capitolia curru

Scandebant, certa Latiorum lege Quiritum,

Non

SILVA PANEGRICA. 147

Non qui fervassent, sed qui nova regna parasent.

Multa huic diversi tribuere insignia reges

1645. Sponte sua; in primis modo Parthenopaea Renatus

Sceptra tenens; post hunc Francorum summa potestas.

Quin et Pannoniae rector, tua cura, superbae,

Nobile nuper ei veterum gestamen avorum

Contulit adveniens, unde illi in pectore laevo

1650. Ignea gemmati dependet spira draconis.

Multis saepe ordo tituli provenit equestris.

De tot praeclaris, Marcello, pulchrior isto

Nunquam accessit honos; idem non pulchrius ulli,

Si bene causa, locus, tempus, modus, omnia, recto

1655. Iudice pendantur. Pudeat qui talia regum

In thalamis fortassis emunt; et cultibus ipsis

Turpes dedecorant, quod non meruere, metallum.

Ipse etiam focios, aequa vice, gratus honorat

Ductores, cunctis totidem castella viritim

1660. Distribuens; sunt et reliquae sua munera publi,

Inter se pretiis, quantum distantia causis.

Nec tu vile puta fluvio nova vincula tali

- Addere; vix ullo claret celebratior actu
 Iulius, Arctoi, domito quam gurgite, Rheni.
1665. Quae tamen auctorum prior illi gloria, quam quod
 Transiit? aut fructus potior, quam fospite fospes
 Agmine quod rediit? longe hic majora videbis.
 Vicinum primo Casfanum invaditur, illinc
 Saxeus immensos pons aedificatur in arcus.
1670. Ulterius ne jam transire volentibus obftet
 Hac velut aeterna religatum compede flumen.
 Inde, licet gelido tristis jam bruma Novembri,
 Sub pelles ageret cuneos; tamen omnis opimae
 Insuorum urbis ager late percursus, et ingens
1675. Capta hominum et pecorum, nec non, opulentia, rerum.
 Quin jam lucra satur spernit mediocria miles,
 Iam nisi perfusam, fastidit, murice vestem,
 Aut virides gemmas, argenti aut pondus et auri.
 Cetera calorum turbae rapienda relinquit.
1680. Saepius humanos effrenant prospera sensus.
 Turbida feditio tot praedis inter onustos
 Exarsit; nec jam torres aut saxa per auras,

Sed

Sed validis vibrata ruebant pila lacertis.

Sed procul impulsae, nervo stridente, sagittae,

1685. Fistula sed parvum, quod torfit aeneae plumbum.

Nec plane magnis Venetum sine cladibus isfet

Ille dies, ni se (quanquam ora et pectora nudus)

Marcellus telis propere inseruisset et armis,

Temporis et puncto furialis praelia rixae,

1690. Vultu, voce, manu, tacita et pacata dedisset.

Ut cum tranquillas, subiti vis turbinis, undas

Sustulit in scopulos; imis excitus ab antris

Rex maris, Aeolias fugat in sua claustra procellas.

Vix emerfit aquis; premit horrida sibila mutus

1695. Auster, et erectum Boreas timet ipse tridentem.

Diffugiunt nubes, et solo mobilis aestu,

Laetea marmorei diffunditur area campi.

Ille per intactos, curru volat alite, fluctus.

Sic tum vesani sedata amentia motus.

1700. Nec data lassatis, nisi sero hiberna, catervis.

Ne tamen efferret tumidas incuria mentes,

Solveret ignavus, neu segnia corpora, langvor;

- Tunc etiam variis agitatum excursibus agmen
 Ticini ad muros. Tunc et tua, maxime Bracchi,
 1705. Stirps Carolus, tantum referens virtute parentem,
 Gentilis ductu campo deletus aperto,
 Gentilis, quo non Marcello carior alter,
 Nec gestis propior, quantum coelestia dextrae
 Mortales, posunt attingere facta Deorum.
1710. Quis tibi tunc, horum fons et causa una malorum;
 Saeve Philippe animus? duplici cum Marte videres
 Succubuisse tuos; nec jam in confinibus hostem,
 Verum in visceribus positum; gladio, igne, rapinis,
 Nunc tua vastari, cui praedae aliena solebant
1715. Esse prius; latebris clausus nova semper in horas
 Deteriora audis, et famae irasceris ipsi.
 Nec jam impune tibi tua damna renuntiat ullus,
 Hostibus et plus te, referentes tristitia, laedunt.
 Sed quo plus fractae vires, hoc acrior astus
1720. Serpenti; si qua caput aegrum attollere possit,

SI

- Si qua everforem rerum evertisse fuarum,
 Nocte, die, secum rimatur et omnia tentat.
 Hinc ficae insidias, gentilis at inde veneni,
 Postremo artifices, (quarum illi summa facultas,
 1725. Quis tot mollitus rigor, et tot capta virum mens,
 Italiae toties quae turbavere quietem.)
 Suggestit illecebras, et grandia munera mittit,
 Munera Poplicolas, et corruptura Catones.
 Quicquid lanigeris, urbs pulchrum, condita Gallis,
 1730. Cudit, net, tornat, ferro, subtemine, ligno.
 Quicquid ab orbe alio, terris, humore, metallis,
 Fert, vehit, exhaurit, mercator, navita, fosfor.
 Marcellus tamen his, tantum cor praebet et aures
 Quantum fabellis sopitus anilibus infans.
 1735. Nec magis admittit fallacia dona tyranni,
 Quam cauta Aeaëos, Ithaci prudentia, succos.
 Ille ubi sese aquilae nimium sublime volanti,
 Nequicquam laqueos intendere sentit inanes;

Heut

 Vulg. v. 1723. Publicolas. v. 1730. subtegmene.

Heu! genero rursus (quid non rerum ultima cogunt?)

1740. Supplicat, et modo quem totis attriverat armis,

Invocat auxilio. veniam dent ambo vicissim

Praeteritis; adsit focero certissimus orbo

Haeres, et solium, natis jam, arcescat avitum,

Nec sinat affini Venetos irrepere regno.

1745. Spe tanta, et fatis evictus Sforcia Divum,

Addit se Liguri, benefacta et foedera longe

Marcicolum laudans, et mille ingratus honorum,

Nec pro se coepti paullo memor ante duelli.

Quem dum colla nova lente de strage levantem,

1750. Gallica longinquos tenet inter Sena paratus,

Praesentum indigno solatia cernere cladum

Visconti, extremam, torquentes crimina Dirae,

Applicuere diem. Nam pulso ut frigore primum

Arboribus frondes redierunt, gramina pratis,

1755. Marcellus paullum circa expugnanda moratus,

Terrae expugnari poterant loca si qua propinquae,

Continuo tantis, summum decus addere, factis

Apparat, et votis ausus majora priorum,

Ip-

Ipsam illam Mediae, referentem nomina, lanae,

1760. Admotis urbem statuit pulsare catervis.

Obstabant multi: Pone hos, Marcelle, furores,

Neve Giganteis conatibus aethera tenta;

Quin si tale aliquid noctis tibi fingat imago,

Matutina piet non faustos victima somnos.

1765. Tune hanc, Hesperiiis, qua nulla frequentior oris,

Obsidis? cum praeterea tot moenia servant

Armata cum pube duces. procul ista facescant.

Unde tuis victum? post omnia quaerimus illud,

Quantus tam magno petitur discrimine fructus?

1770. Noster ad haec: Plebs est illic numerosa, fatemur,

Sed quid cerdonum curabit praelia miles?

Sunt et reliquiae, sed nobis ante subacti

Agminis, et viso tantum victore, trementes.

Victus erit, mea quem secreto cura paravit,

1775. Bis detosta Ceres, plaustris inuenta ducentis.

Commoda succedent, quod vectigalia, quorum

Pro-

Vulg. v. 1766. Obsideas.

Proventu pollet Ligus, intercepta peribunt;
Quod Mariae invicti modo formidabile nomen,
Vile dehinc mundo, tenuem vanescet in umbram.

1780. Iam si intra muros aliquem confurgere motum
Accidat, o quali claudemus bella triumpho!
Quis spe pro tanta vel summa pericula vitet?
Inter verba, simul tolli vexilla jubebat,
Nec stetit ante ferox, Lambri quam fixa locavit

1785. Castra super ripis. Coelo pars tendit aperto,
Contiguos fossis pars obtinet hospita vicos.
Vastatur circum, quicquid vastabile Mavors
Invenit; abductos pastor, caesosve juvencos;
Vinitor exactas vites; frumenta colonus,

1790. Mesforis curvam prope jam poscentia falcem,
Vel depasta gemit, vel proculcata. reliquit
Quod ferrum, sternit ferro violentior ignis.
Haec super, inscriptas jactat Marcellus in urbem
Pasim literulas: Non vos ego laedere cives,

1795. Sed

1795. Sed magis a tetra fervare tyrannide veni,

Segnis et immanis domini; qui lentus in aula;

Ceu populator iners alieni fucus acervi,

Quaefitis fruitur vestris; nec conjuge quenquam,

Aut nato gaudere finit, male sexibus utens,

1800. Naturae nec jura minus, quam vestra profanat.

Pandite, Libertas pulsat, iō, pandite portas.

Talia ab excelsa prospectans turre Philippus,

Talia item relegens, ira, formidine, luctu,

Deficit, et multum diversa mente volutat,

1805. Non jam qua regnis, capiti sed consulat aegro;

Seu maneat, vulgi timet in sua tecta tumultum;

Sive suburbanam Beagrasae cedat in arcem,

Duplex inde metus; profugum ne forsitan hostis,

Ambiat; et populus pejora hinc audeat exlex,

1810. Cujus praecipuum, ducis est praesentia, frenum.

Qualis multimoda variatus imagine Proteus,

Huc illuc versos, novat in contraria, vultus;

Nam modo qui truncus steterat, jam mobile monstrum

Ludit, et in liquidas dilabitur igneus undas.

1815. Cen-

1815. Centum non aliter curas Galeatia proles

Mutat, et in nulla potis est consistere forma,

Quam saepe amplectens aliquid, tam saepe repellens

Amplexum. tandem non ultra passus acerbam

Infelix rabiem, Superos non ille protervis

1820. Vocibus incusat, (nulla horum cura profano,

Nulla fides,) sed quam terrae imponebat et astris,

Impia Nursinae jactat convicia Divae.

Tum Furias olim praesentes, in sua diris

Fata ciet precibus, nec furdo devovet Orco,

1825. Damnatum jam nocte caput. Nondum omnia plene

Dequesto, subita percussum bile cerebrum,

Motus eripuit cunctos, et lumina clausit.

Mors erat; astantes credunt tamen esse soporem

Paullisper; dehinc ut mora jam suspecta quietis,

1830. Dant fictos primum strepitus; tum surgere blande

Hortantur; mox et manibus (nunquam id prius ausi,)

Sollicitant; fero tandem coepere vereri

Id,

---

v. 1822. forte legendum: Murcinae.

Id, quod erat; sed adhuc venas et pectora tractant.

Ille pilum vellit, guttasve irrorat aquarum;

1835. Hic frustra gelidis conclamat in auribus; alter

Ora levi explorat jam non spirantia pluma.

Ut satis extinctum patuit; non tristia ducunt

Funera; celato, dant longa silentia, facto.

Nec celare labor, fastu quippe ille superbus

1840. Vixerat Asyrio, populi commercia nunquam

Dignatus, lucemve pati; nec ab hospite visus

Augusto; non ipsa virum fac noverat uxor.

Favit et humano coeli indulgentia furto.

Nam volucris iratus Famae tum forte Deum rex,

1845. (Quod dejectorum Phlegraeo fulmine fratrum

Irrequieta ultrix, solito traduceret omnes

Liberius Superos, nec jam toleranda moveret.)

Ora Deae innumeris, sine fine sonantia, lingvis,

Presferat, et versas, in terga revinxerat alas,

1850. Ni mediae obsistant Parcae, trusurus et ipsam

Sub Titaniacum, cognata ad monstra, barathrum.

Hic pater Ambrosius, Ligurum qui praesidet urbi,

Mul-

- Multa super cara formidans gente suorum,
 Nec magis hanc Veneto cupiens parere leoni,
 1855. Quam flammis, ruptaeve rapi telluris hiatu,
 Haec secum: Qua nunc mea dilectissima sedes,
 Defendam ratione tibi, casusve supremos,
 Externumve jugum? Simul ecce jacere Philippum,
 Hostem urgere foris; vario intus fervere motu
 1860. Quamvis incertum rapto de principe vulgus
 Aspicio; cuius letum si fabula promat,
 Dum Marcellus adest; spes deinceps nulla salutis.
 Interea quaerenda igitur medicamina morbi.
 Quae via quaerendi? Non ipse accingier armis
 1865. Diffulerim, ni dextra enssem sacrata refutet.
 Ibo, ibo et summum lacrymis orabo parentem,
 Per mihi sudatos, mundi in statione, labores,
 Personarum aequa pro maiestate sacrarum,
 Dogmate quam pravo turbaverat Arria labes.
 1870. Spero equidem, Marco rerum si indulsit habenas,
 Hanc unam servare mihi non abnuet urbem.
 Quanquam ille aeterna, fixum sibi lege, ferebat,

Om-

- Omnibus ut seclis Viscontum regna manerent;
 Nostra nec Hadriacis serviret Gallia nautis,
 1875. Dum stabiles terras ambiret mobilis humor.
 Heu solus generis non eluctabile nostri,
 Marcelle exitium! mortali unde ista potestas,
 Ut veritas et fata retro? Noram ipse, fatebor,
 Natum te excidiis, et in haec extrema meorum.
 1880. Hinc adeo primis, unum infectabar ab, annis
 Qua poteram mystes; sed nec prius aequore toto,
 Postmodo nec tantis, valui te perdere, bellis.
 Congesfere omnes, quoties in te omnia, turmae
 Spicula? quot gladiis, quot te oppugnavimus hastis?
 1885. Incita vibratis, te saepe falarica, nervis,
 Tormentis acti petierunt saepe molares.
 Non semel ipsae imis convulsae moenibus arces,
 Ipsae in te turres vasta cecidere ruina.
 Tu tamen en vivis, tam nullo vulnere laesus,
 1890. Quam Messapus equum domitor Neptunia proles,
 Necdum ales Cygnus, vel jam non femina Caeneus.
 Nec tantum vivis, verum et non fanda minaris,

Imperio non jam Ligurum, tenuissima cujus

Umbra relicta tibi; sed plane sedibus istis,

1895. Sed mihi, sed parvo, mea quod tegit ossa, sepulcro.

Vincis homo Divum? succumbimus et damus herbam?

Non ita. Nec magnum delubri ego limine ab hujus

Theudosium arcuerim, nisi te, qui turbine portas

Nunc quatis has. Haud dum totas consumsimus artes.

1900. Esto, sacerdoti ferrum tractare negatur,

(Nam si; sensisses dudum, haec quid dextera posset.)

Ablegare dolo certe permittitur hostem,

Ablegare parum fuerit. Nil scilicet egi,

Dum superas. ergo et vitae discrimina texam.

1905. Lauda fortunam, tibi quod cum praefule bellum.

Quam procul a trunco jam cervix ista jaceret!

Si nihil astra valent, Stygios tentabo recessus.

Turpiter haud ullis patriae succurritur armis.

Quid vero commota in te mihi profuit olim

1910. Invidia? et penitus delectum Acheronte sub imo

Prodigium? fuerat levis haud fiducia nobis,

Hanc tua pulsuram nostro fastigia collo,

Cum

Cum modo te Tuscas, procul absentaret, in oras,
Segnia nunc mediis, revocaret ad otia, castris.

1915. Quin et ab urbana jam longe luce remotum,
In pecorum caulas, et viles egerat agros,
Prorsus et armifero de bellatore colonum
Fecerat, ac sceptris asſvetam nuper eburnis,
Cogebat raſtri capulo incallescere dextram.

1920. At tu iterum dux ecce mihi; ferus ex duce victor,
Ex victore, (nisi propero) jam everſor apertus.
Quid tum ſi properem? reſtant alia, improbe, reſtant
Monſtra Erebo. juvit nil unum, plura juvabunt.
Dixit. et obtenta placidi venia ante Tonantis,

1925. (Nec mihi tum nutus contra fas ire paternos.)
In noſtram ſeſe faciem transformat, et iſtis
Marcellum aggreditur dictis; veneratur amicum
Ille ſibi Numen; nec fucum ex aethere ſentit:

Claudia gens, Tydeo mihi cura vel Hercule major,
1930. Quid ſtruis? inviſtis, aut cur ſub moenibus, ultra
Cunſctaris? fruſtus, potuit qui maximus, auſi
Eſſe, fuit. nec jam ſperes majora peraſtis.

- Quodsi Sforciades his te deprendat in oris,
Iam jam venturus multis cum millibus heros;
1935. Quam vereor, ne te nimium cesfasse queraris,
Neu tibi sola parum tua tunc Tritonia profit.
Finge moraturum; solido hic si federis anno,
Lucri non hilum facies, cum plurima perdas.
Quot poterant castella capi, quanta oppida vinci,
1940. Dum nihil hac aliud, nisi inanem nominis umbram
Obsidione petis, levium ambitiosus honorum?
Huc ades, et post me, pridem cupientia velli
Signa fer, ac dextros, mecum celer arripe, colles.
Iam tibi ego haud inopes tractus, jam Laria late
1945. Litora subjiciam, mox et meliora sequentur,
Tu modo rumpe moras; ipsum te, crede, pigebit,
Cesferis hinc quod non prius, aut huc veneris unquam.
Talibus avertit dubium, non irrita quanquam
Pollicitus; longinqua nihil, dum liberet urbem,
1950. Damna movent, toto sibi quam velit orbe redemptam;
Quidlibet amisum, salva hac, reparabile ducens.
Nec contentus eo, furva ostia Ditis opaci

Pulsar, et huic aliud multo pollentius addit.

Est Dea, Tartareas inter non ultima pestes,

1955. Noctis et haec soboles; cui jure Calumnia nomen,

Mille quod una modos fallendi, mille figuras

Noverit. obliquos componere nulla susurros

Doctior, et falso speciem praetendere veri.

Obscuris maculis aspergere candida rerum,

1960. Virtutes vitiis, et recta invertere pravis,

Praestrinxisse oculos, et tanquam in retia, solers

Quamvis prudentum captivos ducere sensus.

Facunda ad morsus, ad laudes muta canendas,

Tam caute mendax, hominum sua semper ut aptet

1965. Commenta ingeniis; metuit quod quilibet, illud

Auribus instillans, et quos impugnat, eorum

Certa ex ambiguis compingens crimina factis.

Nunquam infesta palam, nec aperto noxia bello,

Altum securos, ac defensore carentes

1970. Urget, et occulto petit improvisa veneno,

Piratae similis, nocturnove aequa latroni.

Heu scelus infandum! tu longe ignarus et absens,

Integer, innocuus, meritorum praemia forsan

Expectas, rebus patriae feliciter actis.

1975. Illa tui effigiem subiens, quo fidis, amici,

Iam tibi fortunas rapuit, jam vincla paravit,

Aut Gyari scopulos, miseraeve novissima vitae.

Moribus accedit facies; nam callida blandos

Fert prae se vultus, et fictum subdola ridet

1980. Exterius; tacitae spirant intrinsecus irae.

Accedit cultus. Phlegethontis sulfure tinctam

Laeva rotat taxum; graciles fert dextra sagittas,

Tinnulus adducto, nervus nec sibilat, arcu.

Accedunt comites; quarum Ignorantia princeps,

1985. Induta antevolat picea caligine nubem.

Credulitas aurita simul, simul anxia vadit

Suspicio, et caecae Lethaea oblivia mentis.

Tum Livor pallens, et personata Simultas,

Nec non attritam tollens Petulantia frontem,

1990. Infidiae et Fraudes, et titillantia vanos

Verba animos, geminum stipant latus. at procul instat

Terga sequens lacero, tristis Metanoea, capillo.

Talia tela gerens, tales fortita ministras,

Non fuit in castris, hostesve accendit in hostes,

1995. Pacem et rura colens, fidos discludere nexus

Gessit, et abruptos odiis committere amores.

Nec pagos aut rura quatit, regalibus aulis

Incubat, et magnas, incognita possidet, urbes.

Hic aut iudiciis interstrepit atra reorum

2000. Pernicies; aut se popularibus inferit undis,

Calcans depressos, obtrectans summa tenentes.

Ista lues olim, quoties servata fuisti,

Ingratam toties fieri te, Roma, coëgit.

Carcere in Actaeo ferales ista cicutas

2005. Miscuit, et testas inscripsit prima nocentes.

Materiam Tragicis crebro dedit ista cothurnis,

Semina dum torret, subiectum defodit aurum,

Dum docet Antiam, vel te, Minoï, pudicos

In juvenes propriae facinus transfundere culpae.

2010. Hanc senior vocat, et Venetam submittit in urbem,

Mar-

Vulg. v. 2001. Palpans.

Marcellum adversus. Vexillis ille reductis

Sede Philippea, victor fluviale tenebat

Iam Brevium, jam cui vulgare Briantia nomen,

Monte potitus erat varia praedivite gaza.

1015. Iam Barci aëriam castelli ceperat arcem.

Ceperat et Lecchi pontem de nomine dictum,

Pontem, et tergeminas, pontis munimina, turres,

Maximus effundit rapidum qua Larius amnem.

Haud procul hinc, vallo jam Lecchum cinxerat ipsum,

2020. Quo sine nil partum merito censebat; eodem

Omnia perdomito, circum fore tuta videbat,

Nec restaturum quicquam, nisi protinus omnes

Ut sua Casfani figant tentoria campo

Insubrum muris ita demum posse vetari,

1025. Ne qua e vicinis immigrent pabula terris,

Sed nova jejuni tentent molimina cives.

Fractura obsesum, lente dum machina, Lecchum

Advehitur; rapit ipse leves, juga in ardua, turmas.

Sa-

Sasena, hic valles et Valtolina subactae.

2030. Omnis et ora lacus, et lex imposta subactis,

Cuncta haec luciferos intra properata quaternos.

Monstriparae interea proles Erebeſa Noctis,

In medio ſpargit virus furiale ſenatu,

Nunc alias, alias nunc ementita virorum

2035. Aut Divum ſpecies, et totos advocat aſtus.

Haec in conciliis, haec per privata domorum

Multiplici ſermone ſerens: Quo priſtina vobis,

Marcicolae divi, quo nunc ſapientia ceſſit?

Unus homo rebus, tanto jam tempore, veſtris

2040. Praeſidet. at non ſic terrarum maxima victrix

Roma, ut jaſtatis, veſtrum caput. Annuus illic

Conſul erat; nec plus ſpatio Dictator habebat

Semeſtri. Non ruta ſatis (dicto exitus abſit!)

Eſt ibi libertas, ubi cive ſupremus in uno

2045. Continuatur honos. Marius cum Caefare clarum

Praebent exemplum; repetitis faſcibus alter,

Al-

---

v. 2029. Alii: Valtolina et Voltalina.

Alter pròlato rursùm in quinquennia, factus

Austior imperio. Quanto moderatior istis,

Qui trabeas nato populum deferre vetabat,

2050. Erigeret Fabiam toties ne purpura gentem?

Nemone de tanta digne succesferit illi

Nobilitate patrum? foliusne unica virtus

Marcelli? Sic ipse putat, sic castra loquuntur.

Remigibus vobis et piscatoribus illic

2055. Ridiculum nomen; ducis ille vocabula solus

Obtinet, et vestris crescit sua gloria probris.

Scilicet ante annos, veluti Corvinus, et ambo

Scipiadae, summos, capiat Marcellus honores!

Deplanet tumulos, et montes naviget altos!

2060. Servitio populos, et sceptrà oblata recuset!

Nec penetrata ulli transcendat flumina primus!

Postremo, (ne quid desit,) Carthaginis ipsas

Asfultet portas, et famam terminet astris!

Vos pecus ignavum, verbosae ingloria pacis

2065. Turba senescatis. Sin rauca ad classica quando

Vel Legatus eas; illudat lixa protervus,

Quod .

Quod toga longa tibi, quod equo male cernuus haeres;

Certe idem vobis, aut et generosior ortus.

Nec dextra ille prior, nec mentis acumine major.

2070. Adde quod assidue tantum erexere tumentem

Praefecturae animum; jam solus ut omnia verset,

Permissi haud quaquam contentus limine juris

Gattamelata prius, Michaël nunc vestra gubernant

Agmina, Provisor tantum Marcellus in illis.

2075. Nomine quo externis civem ductoribus unum

Iungere mos vobis, qui pro quaestore vetusto,

Subvehat arma, cibos, vestem dispense et aurum,

Non qui acies struat, aut cuneos huc raptet et illic.

Hic, decus et rerum summam, sibi vindicat uni,

2080. Foedera, quando libet, sancit; fert ordine nullo

Signa, refert eadem, spreto rectore, superbus.

Quodsi quis contra, quamvis clarissimus, ausit

Praecipitem mutire virum; manus ilicet auso

Injicitur, dictisve rubet laceratus amaris.

2085. Quis, precor, indubitet, quo tanta licentia tendat,

Prospiciat ni vestra suae cito cura saluti?

Haec passim inculcat magnam, Dea foeda, per urbem.

Protinus invidia magis hinc flagrare maligni,

Formidare simul timidi; pars sanior aequo

2090. Nititur; et dubio prohibet rumore moveri;

Nec praejudicio quenquam damnare, sed omnem

Legitima, causam jubet ante expendere libra.

Mittitur extemplo Marcelli cognitor actis.

Nec valet auster a quicquam perfringere lima,

2095. Inter facta viri nil non ratione gerentis.

Haud tamen idcirco liventum insana residunt

Murmura; principio Lecchum ne vincere possit,

Suppeditare inhihent, dura oppugnatio quicquid

Exigit. hinc quamvis etiam nunc ferveat aestas,

2100. Intempestivae dant praematura quietis

Otia, ceu lassis, per tot jam bella catervis.

Vix defixa tuas citra, pater Addua, ripas

Vexilla, angvigeri cum mors allata Philippi,

Emissa, tandem tunc primum prodita, Fama.

2105. Expectare aliis visum praecepta, sed horae

Momento gnarus variari commoda rerum

Mar-

SILVA PANEGYRICA. 178

Marcellus, raptas, muris Laudensibus, alas,

Ocior impingit Zephyris, et luce sub una,

Urbe simul potitur, lati simul arcibus agri.

2110. Sub juga te mittit simili inde, Placentia, cursu,

Ticinum misurus item, ni Sforcius heros

Anticipet, tradente focu. conduxerat illum

Sollicitus frustra de libertate tuenda

Infubrum populus. Patres, Marcelle, monebas,

2115. Augerent castris numerum; quibus ante Philippus

Praefectis valuit, Marco servire paratos;

Quos si suscipimus, certa est victoria nobis.

Consilium tumido despexit Curia fastu,

Italiae jam se dominam rata; nec fore quenquam

2120. In terris, qui jam tantis successibus obstet.

Nunc sibi bellantum satis ac super esse, levandos

Tot potius sumtus. Sic addita copia parti

Oppositae; multo sic Sforcia milite crevit;

Ut jam congressum Michaëlis tarda senectus

2125. Horreret, nec se venienti opponeret hosti,

(Dum te is Lambre minor, dum te mox Addua major,

Trans-

Transgreditur,) sed praeveniens in terga rediret.

Bis tamen explicuit structas in praelia turmas

Marcellus; medios bis rupit Sforcia pontes,

2130. Non ausus conferre manum. sedet altera longe

Cura animo; Soceri meditans invadere regnum,

Nec sibi rem Veneto facilem sine foedere cernens,

Marcelli alloquium studio flagrante petebat,

Multum progrediens, si quando admota coiscent

2135. Arma, et ferventem vestigans lumine campum.

Detorquere alio cursum tunc Noster, et intra

Agmina densa virum notas abscondere cristas,

Ne quam oblatrandi caperet furor aemulus ansam.

Ille autem, postquam sperato nulla facultas

2140. Colloquio; scriptis et per mandata precari,

Imparis acciperent sese in consortia vincli,

Non ex dimidio socium; sed paene ministrum.

Possideant ipsi mundum, sibi pauca relinquant.

Marcellus certum faciebat rite senatum,

2145. Omnia significans; ni significata repellat

Iam dudum adverso, durata superbia, fato.

Invisis ut qui furtiva incendia tectis

Molitur, filuit cum nox et fortior auster

Spiravit; tunc ille faces, tunc arida subdit

2150. Rimosae fomenta trabi; vix abditus antro

Delituit; rapidae superant jam culmina flammae.

Haud secus arrepto, Cocytia tempore virgo,

Proditor! exclamat, (vel nunc advertite patres)

Proditor ille inquam. nec dissimulata, patefcunt

2155. Coepta; adeo clare peccat temerarius ardor,

Nil argumentis, nil ultra testibus ullis

Ut fit opus. famulos ad quem sic misfitat hostis,

A quo sic recipit; non jam suspectus haberi,

Confessi debet sceleris reus. est vetus illis

2160. Inter se (noristis) amor, par ambitus olim

Amborum; taciti struitur concordia pacti,

Huic Ligures, Venetos huic donatura regendos.

Horror ad haec animis obicem properare periclo,

Non jam in praetensum statuunt inquirere crimen,

2165. Itur diversis, subita in suffragia, votis,

Discolor et duplicem, jaetatur nodus, in urnam.

Mitior evicit sed adhuc sententia; poenam

Noxa alias subeat, nunc frenum audacia sumat.

Ergo, qui nunquam fuerat datus ante tot annis,

170. Adjicitur collega viro. tacet ille modeste,

Non aliter, quam qui, Minuci, te pertulit aequum.

Dein, gliscente malo, trepidus clam scriba vocatur,

Conscius ignari, canat ut secreta, patroni.

Quo nondum viso, nedum in tormenta levato,

175. Ipse magistratu propere decedere solus

Castrensi, et (medio sibi quae provincia nuper

Obtigerat bello,) Veronam intrare jubetur.

Heu quae tum lacrymae! qui per tentoria planctus!

Non hoc nupturam, pubes aequaeva, sororem

180. Prosequitur gemitu; non sic rudis ejulat infans,

Cui placidus longinqua parens trans aequora tendit;

Non ita natorum lugent ad funera matres.

Quas singultanti Michaël dedit ore querelas!

Amplexu retinens abeuntem; nunc sibi raptum

185. Omne decus, summo nunc se certamine vinci!

Optimus in cara quantum cervice pependit

Gentilis! largo suspirans talia fletu:

Quid peregrina mihi, quid jam super arma secuto

Marcicolūm? quem parva procul Leonesia creavit;

2190. Haec consanguineo referunt si praemia civi,

Tam bene praefertim merito de gente suorum,

Quam de Romulidis nec ductus ab Hercule sanguis,

Nec meruit pariter Cornelia tota propago.

I, longum felix, et adhuc sublimior illis,

2195. Qui revocant. Luet hanc,luet hanc tibi patria culpam

Plus etiam, quam tute velis. Non prospera diri

Omina firmarunt tonitrus, et in aethere fulgens

Hydra Cleonaeo visa insultare leoni.

Ille notae impatiens, Veronam parte sinistra

2200. Deferit, et recta sese ad non mite tribunal

Praesentat, qua torva decem sedet ira virorum,

Nil leve discutens, sed si quod sanguine dignum

Exiliove nefas; quales Rhadamanthus et asper

Aeacus, et rigido gravior Minoë Lycurgus,

2205. Man-

2205. Mandandasve cani Stygio, Furiisve secandas

Cum saepe addicunt animas. procul ipsa piorum

Septa tremunt; necdum regresso Castore, Pollux

Aufugit, et medios, rumpit Proserpina, menses.

Marcellus vultu nihilominus asstitit illic

2210. Haud alio, Argolici quam dura ad iussa tyranni,

Non trepidus, tristis tamen apparere solebat

Amphitryoniades; recti sibi conscia virtus

Letiferum nil Theta pavet; miserescere plebem

Indigna affecti macula. latitare silentes

2215. Pasim carptores. flet plurima turba, nec unquam

Adjurant habuisse fidem. Quaestoribus ipsis

Iam pudor; infontem clamant et abire precantur.

Instat Marcellus, quae sint ea crimina poscens,

Nec discesfurum, nisi cognitione peracta,

2220. Vociferans. Tandem proponunt pauca coacti,

Quae purget, quando ipse velit. Nil ille moratus,

Ordine respondet: Nunquam pulsasse Tibertum,

Saepius id quamvis meritum; delicta furentis

Sustinuisse magis nimium patienter; id unum

2225. Cum

2225. Cum Michaële sibi non convenisse frequenter,
 Plus utri deferret uter, dum mutua cedunt,
 Cultibus alternis pia dum reverentia certat,
 Testes nolle alios, nisi quos laessisse feratur,
 Nil tot misforum vicibus, sese inter et hostem
2230. Tractatum, quam quod toties perscripserit ipsis,
 Non solum auditus nunquam, verum inde notatus
 Praecipue. Faxint Superi ne sero fidellis
 Pareat! et melior fuerit sententia patrum!
 Iam vero Adduacas, tanquam disvaserit, undas
2235. Olim transiri, quis jure objecerit illi,
 Persuasor facti fuerit qui solus et auctor?
 Svasi ego tunc, inquit, nec parva hinc gloria rebus
 Accesit Venetis. at non ea flumina nuper
 Me svadente forent retransita; turpiter hostis
2240. Ne premeret refugos, quos stantes ante timebat.
 Haec super innumeras aures adducit, et actis
 Signatas profert tabulas; vox praedicat omnis
 Non jam absolvendum, titulis sed in astra ferendum.
 Tunc et ab autumnū decurrens lucida portis

2245. Aſtraea, et terras iterum dignata relictas,

Inferno excitum ſupera de ſede fugavit

Portentum, et triſti rurfus demerſit averno.

Indiciis ſic qui fuerat delatus iniquis

Non modo dimiſſus, ſed et amplis laudibus auctus,

2250. Feſta triumphales inter referentia plauſus,

Te, Verona, petit; cum tota Oenotria dudum

Iam deploraret percuſſum vindice ferro.

Nec tarde, aut levibus perceptum deinde periclis,

In caſtris quanti Marcellus ponderis eſſet.

2255. Non vigor ille animis, non diſciplina, nec ordo

Priſtinus. Hic olim paſtore carentibus error

Armentis; nullo, fluitat ſic cymba, magiſtro.

Continuo huc illuc pretio conducta juvenus

Dilabi, ac totae crebris rareſcere turmae

2260. Transfugiis; reliqui, Tyriis ceu dentibus orti,

Diſſentire ſibi; nuſquam hoſtem ſiſtere contra,

Sed trepido fugitare metu, quaſi nulla tenentes

Arma manu, ac longe viſos horrere colubros.

Inde Placentinae vulnus miſerabile cladis

2265. Prin-

2265. Principium tantis dubium nec praeuit omen
 Cafibus; Obsesam non aequis viribus urbem.
 Sforciades ab aquis pariter dum pulsat et arvis,
 Divi implorantem modo cognita nomina Marci,
 Impia crudeli permisit inertia praedae.
2270. Haud unquam in terris tam lamentabile quicquam
 Spectavit gemino discurrens cardine Phoebus;
 Nec cum Byrsa solo jacuit Sidonia, nec cum
 Exuperans Libycam feritate Numantia Byrsam.
 Teucria nec tanto flagrarunt tecta tumultu,
2275. Cum meus arcanas, decepta in Pergama, pugnas
 Parturiit sonipes, et agenti gaudia Trojae
 Inclusa ablegnis irrepsit Graecia costis.
 Quicquid avarities, quicquid violentia, quicquid
 Foeda libido potest, cumulum tunc venit in unum.
2280. Nulla domus postes habuit; distracta supellex;
 Matronis decus, et teneris erepta puellis
 Integritas; data sacrilegis templa ipsa rapinis.
 Quae digito tetigisse nefas, contracta profana
 Vasa manu, et medias quadrupes stabulatus ad aras.

2285. Nec Siculo detracta joco, vel palla Tonanti

Aurea, vel posita genitorem reddere jussus

Aemonius barba juvenis; simulacra Deorum

Tota liquefacto, penitus conflata, metallo.

Cetera formarum ferro discussa sacrarum

2290. Materies, latebris dum vestigatur et illis

Thesaurus. Tum quas, Vestalibus alba dicavit

Vitta focis, pepulere Deas, non nota ferentes

Dedecora; et tenuit Liparaeos Iupiter ignes!

Heu nimis augurio, fundata Placentia, laevo!

2295. Moenia populifer tua dum praeterfluet amnis,

Hanc memori lucem servabis pectore, mites

Hannibalis cursus, et Punica tempora laudans.

Non minor insequitur deletis plaga Liburnis.

Veſta Pado clasſis, ſtupeant Neptunia quantam

2300. Caerula, quam sero captae subvenerat urbi,

Tam propere capta ipsa perit; quam forte Cremonae

Sforcia tum metuens, subductam paene, nec ullo

Ter-

Terrestri auxilio fultam, (trans Ollia turpis
Flumina Marcicolas timor egerat,) impete magno

2305. Asfilit, haud multas fluviali a parte carinas
Immittens, totis terra legionibus instans.
Ergo ubi fulmineus transtris late incidit imber,
Attoniti partim contermina in oppida nautae,
In silvas partim, remis fugere relictis.

2310. Effugere tamen minime, sed prorsus et ipsi
Omnibus extracti latebris, et perdita cunctis
Oppida cum ratibus; sic dulci in gurgite Mavors
Abstulit, aequoreae quas non fregere procellae.
Haec inter, Venetas discordia saeva cohortes,

2315. Iactitat, et vallo non ausi promere vultum,
Intus depugnant, tantum ad civilia fortes
Praelia; ductorum nullus pudor; insuper atrox
In Provifores odium. bona diripit hujus
Improba seditio. saxorum nimbus in illum

2320. Grandinat; aegre alius strictos subterfugit enses,
Ceum conjurata Marcellum vindicet ira
Tota phalanx. jam qui succedere nuper auebant,

Signorum imperiis, conversi odere curules

Sic prius ambitas; reditum, quam laurea, malunt

2325. Serta comis. Ventum vix ad tentoria; solvi

Militiae aerumnis orant, et more sinistro,

Menstrua diversos, mutat Praetura, regentes,

Nec cuiquam indictae posunt jam obtrudere multae

Letale officium; Donati gloria donec

2330. Stemmatis Hermoleos, rerum suscepit habenas.

Hic dum Verona transit; Clarissime nobis

Consule, ductor, ait, mandati in munere juris

Quid sequar aut fugiam; primis nunc Imbuor armis

En ego tiro senex, placidos cui classica somnos

2335. Insueta abrumpant; viridi tu miles ab aevo.

Non ego, Marcellus reddit, sat idoneus et par

Consultuisse tibi, nostrae qui lumen es urbis,

Ingenio cuius nulla experientia major.

Ne tamen omnino tanti aspernemur amici

2340. Iusfa; triplex illic hominum genus esse monemus,

Una senum species, quibus olim frigidus alget

Sanguis, et antiqua formidine corda tremiscunt,

De-

Devictos etiam quod se meminere frequenter.

Hinc nihil ipsi audent, aliis audere nec unquam

2345. Indulgent, segnes et quamvis tuta timentes,

Ut cum Thaddaeo Michaël. Pars altera, pugnae

Exerti juvenes, et quorum non ita celsus

Est gradus; hos semper calida et temeraria cernas

Hortantes; altae pariant quo laudis honores.

2350. Nempe haud ignorant, licet ipsi grandia clament,

Gesturos nil tale tamen, qui summa gubernant.

Quodsi forte gerant, minimum se perdere, qui sunt

Inferiore loco, peccati nec sibi culpam

Appendi; at si qua Deus aspiraverit ausis,

2355. Tum vero exultant tumidi popularibus auris.

Tertia temperiem medio moderamine servat

Conditio, ut tractu vitalis Zona benigno,

Cui gelida inde nives, hinc torrida commodat aestus,

Qualis cum nostro bonus est Gentile Rubertus,

2360. Fidi ambo, et semper miscentes fortia cautis.

Auscultandi omnes, tantum ultimus ordo sequendus,

Iudicio cunctos internoscente sagaci.

- Unum supra alios caveas, praedico, Tibertum
Quam potes attente, quo non fallacior alter,
2365. Nec magis invidia, magis ambitione supina
Inflatus; finget totum explorasse; per omnes
Iurabit Superos; at tu ne credulus esto
Ambiguas fortes vatum de more canenti.
Ille quidem sumtis, miles non impiger armis,
2370. Verum consiliis nemo aequae futilis auctor.
Non monitus ea dicta viri, sed certa fuerunt
Oracla, et folio veracis digna Sibyllae.
Felix Hadriaci nimium res publica ponti,
Haec si tum servata forent! servare repertor
2375. Sed poterat solus. Confestim scribere retro
Candidus Hermoleos, Marcellum, poscere, reddant,
Nil succesurum, ni castris ocuis adsit,
Non secus ac medicus jam deficientibus aegris,
Esse ignominiae sibi met quae svadeat; at ne
2380. Subticeat verum, patriae discrimine cogi,

Hisce

---

v. 2369. pro: *non* forte leg. *satis*. vel: *non tam piger*.

Hisce remittendus decerni coeperat, et jam

Atria purpurei complerant picta togati;

Interea cum fusae acies, exercitus omnis

Prostratus, cuncta extrema collapsa ruina.

2385. Causa et origo mali prima et prope sola Tibertus,

Hostilem modo se campum mentitus agresti

Perlustrasse habitu, plena dum corbe rubentes

Venum fert uvas; tunc, tunc invadere inermes

Tempus, ait, secura cibo dum corpora curant.

2390. Limes erat tenuis, quem parte rigabat ab una

Crasa palus; aliam clivoso vertice collis

Desuper umbrabat, post area lata patebat,

Decertaturos satis explicitura maniplos.

Hunc Venerus collem, reduci si forte receptu

2395. Mox sit opus, nulla tutum statione relinquens,

Irruit, adverso qua propugnacula vallo

Lignorum transversa dabant; fortassis et ipsae

Intrasfet portas; nisi destituyente Tiberto,

Cessissent primi, subito excubitore repulsi.

2400. Spes ubi conceptas fallunt exordia, raro

- Cetera proveniunt. Nam postquam Sforcius heros,
 (Quem tum prandentem talis turbarat adortus.)
 Mente recollecta, peditatum eduxit, et una
 Cristatos equites; fuga fit foedisfima late,
 2405. Nec cuiquam tutas, fas intra evadere, fossas;
 Pennatarum instar volucrum, pelagive natantum,
 Quas circumducto claudunt cava retia nexu,
 Capti omnes; rarus vitavit vincula ductor,
 Neuter Provisor; spoliis plebs misa receptis.
2410. Elabi Hermioleos poterat, sed conscia magni
 Nobilitas generis, posuit decus ante salutem.
 Ultimus e tanta bellator Coleo turba,
 In nemus abscisis, vicinum conditur, armis
 More lupi, socio quem solum ex agmine pastor
2415. Urget, et hinc telis medium premit, inde molossis,
 Ille diu retinente fame, pellente tumultu,
 Conctatur, multum dubitans, ac saepe resistens,
 Versus ad extremum silvae succedit opacae.
- Fama rei nondum populi percusserat aures,
2420. Cum pater e summo delubri culmine Marcus,

Pre-

Prospiciens terras Ligurum, sua vulnera vidit,

Vidit et horribilem vasto gembundus hiavit

Murmure rugitum; freta tota et proxima tellus

Intremit, adversus redit in numerosa Timavus

2425. Ora; cavernosae resonant eminus Alpes.

Tum quae demisso residebat languida collo;

Dilaniat, pro crine, jubam; perit ira retusis

Dentibus, et plantis unguis latuere reducti.

Dant pariter fratres gemitum; Iovis ales obunco

2430. Avellit plumam rostro; lacrymabile mugit

Taurus, et humana flet quartus imagine consorti.

Hymnisonae cessant voces, ac triste per auras

Mystica viventum stridet compago rotarum.

Ipse aliquantisper dubius, coeline rogaret

2435. An telluris opem; lugubre rubentibus alis

Tollitur, et superans Athesin, praetoria cursu

Veronaea subit; grandes ubi pectore curas,

Rerum ignarus adhuc, secreta in sede coquebat

Marcellus; duri, nunc publica damna, duelli,

2440. Nunc nova privati volvens opprobria casus.

Tum

Tum prior, (agnovit siquidem, licet horridus angor,
Punicei sacros mutaverit oris honores.)

Numine adorato sic, moestus et ipse, profatur:

Alme parens, urbis, tutela haud irrita, nostrae,

2445. Ut te ego nunc primum post tanta pericula nobis
Visum, cerno libens; tibi, nam tibi conqueror uni,
Praecipue indignum passus livoris iniqui
Dedecus; o ubi tunc mihi tu, iustissime Divum,
Ultima cum nuper cervicis quaestio nostrae

2450. Penderet? tanquam modo Carmaniola necatus,
Parva tuis esset longo nota civibus aevo.
An fortasse meos venisti, optate, dolores
Vel nunc solari, leviter faturus acerbum
Vulnus, et hunc habitum tibi nostra injuria fecit?

2455. Cur ego non unquam mediocri de grege civis,
Sed semper vel summa tenens, vel merfus in imo?
Da, precor, angusti, procul a civilibus undis,
Otia secesus, ac me permitte parumper
Ingratae irasci patriae. non Cinna cruentus,

2460. Sylla nec esse peto; satis est si Scipio fiam.

Sic

Sit mihi Mons Silicis, Linternum quod fuit illi,
Quandoquidem quorum clasces perduntur et urbes
Auspiciis, fidi magis et meliora merentes.

Plura locuturum facer hac leo voce secutus:

2465. Tunc regnum Italiae Stygiarum fila sororum
Invidere mihi, cum te, fortissime, nostris
Improba fraude nova castris submovit Erinnyes.
Tunc, inquam; tamen haud plagis adhibere medellae
Nunc, Marcelle, tuis; graviores addere curas

2470. Venimus, et patriae luctus aperire recentes.

Illa tibi nostro solatia magna rependit
Iudicio, cum te, solenni lege rogata,
Consensu tanto, mendaci crimine solvit.
Foscarus ipse tuas percensuit ordine laudes,

2475. Haud alias functus praeconis munere Princeps.

Primum, cuncta aliter, licet acris examine facto,
Quam fuerant objecta tibi, patuisse profesus.
Adjecit pariter, quantum a puerilibus annis
Sudarit tua dextra mihi; quam saepe ruisset

2480. Res mea, labentem nisi tu cervice subisses,

Mag-

Magnus ut Alcides lascati pondus Atlantis.

Quare cum major sit honos, sic esse solutum,

Sic accusatum quam infamia; parce querelis.

Pone truces animos; injustas juvit Athenas

2485. Exul Aristides; juvit servantior aequi

Cliniades; lentum nec vincla paterna Cimonem

Fecerunt; poto Neoclides sanguine tauri

Occidit, infestos ne laederet ultor Achivos.

Iam quantas matri donavit Marcius iras,

2490. Oenides nuptae, caeso dux Phthius amico?

Nec quicquam in Latiis tam clarum annalibus extat,

Quam profugi pietas et mansuetudo Camilli;

Victores muris Senonas qui depulit illis,

Quis depulsus erat, redimi nec pertulit auro

2495. Urbem, quae modici sese damnaverat aeris,

Turpe ratus miseris odio insultare tenaci.

Hic tibi prae cunctis hodie, Marcelle, sequendus.

Allia nunc quoniam nobis Caravagia tellus,

Nostra premunt quoniam faevi Capitolia Cetae,

2500. Bojorum in campis robur jacet omne meorum.

- Sforcia victrices, vada jam trans Ollia, turmas
 Promovet, et totum quicquid tellure tenemus
 Erepturus adest; in te spes unica nobis,
 In te, qui solus suprema pericula nosti
 2505. Propulsare tuis. Oblitus surge priorum,
 Compesce elatum nimiis successibus hostem.
 Esto Epaminondae, Sparten post Leuctra petenti
 Alter Agesileos; noscant aequaliter, illinc
 Sforciades, alios quod vicerit; inde senatus,
 2510. Quantum perdiderit, cum te revocavit ab armis.
 Haec ubi; non ultra Marcellus verba; sed altis
 Erumpit portis et Mincia flumina visit.
 Haud mora, declives, (vada qua minus ardua) ripas,
 Erigit, et subita statione coronat agrestum.
 2515. Bergomon hinc scriptis, et te fidissima firmat
 Brixia, porro diu residem deducit et armat
 Benaci classem, belli monumenta prioris,
 Egregie ista quidem; verum consultius illud,
 Quod misera elapsos cernens de clade, rapinis
 2520. Omnia foedantes (sic impellebat egestas.)

Primum compressit, post et collegit, et aptas

Sparfit in excubias, parco prius aere refectos.

Tum demum ad Paridis natos, (Paris ipse jacebat

Iam dudum tumulo,) per saxa asperrima solus

2525. Currit, et offendens hostilibus ante venenis

Infectos, rigidis miscendo blanda reducit,

Commemorans, Paridem sibi quod consenserit olim,

Factum de tenui demum latrone potentem.

Illum saepe suis defensum viribus, illi

2530. Aequareas sese scopulis traxisse carinas.

Ipsos patrono, minus haud debere, paterno

Fidere; qui nullum fictis seducere verbis

Noverit aut soleat, cui praestita gratia nunquam

Par rediit, magno sed vicit foenore sortem.

2535. Multa prius Venetos Fortunae vulnera pasfos,

Attamen e nullo non emerisise periclo.

His postquam juvenum, stabilivit corda, duorum,

Omnia nota facit patribus; quos anxia tanti

Attonitos casus jam pridem cura tenebat.

2540. Consultant tristes, jungunt nocturna diurnis

Tem-

Tempora; vota Deis faciunt; via nulla salutis

Panditur, et sensus mala confudere sagaces.

Marcelli lectis, multum recreata, tabellis

Pectora; nunc omnes semet damnare, quod unquam

2545. Campo amovissent hominem, qui viderit unus

Tam cito, quod multi longum reperire nequissent.

Illum de Veneta solum esse propagine, cujus

Aetheria membris infuderit arce Prometheus

Solertem radium, reliquis Epimethea patrem.

2550. Proinde viro a cunctis dictandi summa potestas

Traditur, et totae bellorum ac pacis habenae.

Siccine mutatis, fero resipiscere cives

Mentibus incipitis? cum plena ferentibus auris

Vela tument, docto praefertur nauta magistro.

2555. Cum ratis extrema jam tempestate fatiscit,

Tunc iterum spretae redduntur aplustria dextrae.

Heus ubinam vobis paullo prius ista voluntas,

Lucebat vestris cum tota Insubria flammis?

Mar-

Vulg. v. 2544. omnis. v. 2546. pro: quod, quam.

- Marcellus, cui nunc permisa licentia rerum,
 2560. Nempe modo suspectus erat. Nunquamne furentes
 Condiscunt populi, non tollere cornua laetis?
 Ancipiti nec sorte fidem librare regentum?
 Ille recusatos, postquam cogente periclo,
 Suscepit fasces; capit opportuna locorum
 2565. Praesidiis, rapido levior qua transitus hosti;
 Tum se subsidio venturum in tempore, moestis
 Promittit fociis; tolerant modo pauca fideli.
 Robore, mox pulsa rediturum nube ferenum,
 Nec Phaëthontae citius fragmenta ruinae
 2570. Torvus restituit genitor, quam corpus in unum,
 Agmina Marcellus sparsa et lacerata redegit.
 Rursus jam campis acies, vibrantia rursus
 Stridenti vexilla noto. caligine coelum
 Conditur, et virides, levis ungula, proterit herbas.
 2575. Sforzia, qui cunctis media in regione subactis,
 Iam Cenomanorum caput obsidione premebat,
 Contra stare videns, quos desperare putabat,
 Nec tantum Venetos cupiens evertere, quantum

De.

Desertos propriis Ligures submittere frenis,

2580. Marcello jam, te liquidissime Mella, petenti,

Ecce repens nostrae pacalem mittit olivae

Implicitum vitis ramum; quod foedera victor

Affectet, ne forte metum, sed vota merendi

Censuerint; se Marcicolis bellasse coactum

2585. Hac etiam tenus. id certo satis inde probari,

Quod prior a victis pacem roget, haud ita magno

Mercandam; illorum nil velle abscindere rebus;

Quae sua sunt, teneant, dum tantum non sua donet.

Id simul ad patres Marcellus rettulit, ingens

2590. Confestim laeto sublatu murmure plausus.

Mutua tum tales sanxit concordia leges:

Quicquid post pugnam cepisset Sforcia proles,

Redderet, accepto, non parvi ponderis, auro.

Hadriaci, numis et millibus octo virorum

2595. Auxilio sibi sint, foceri dum subjuget urbem,

Altera conducat neu pars, quos altera misfos

Pe

Vulg. v. 2586. Quam prior. v. 2588. donent.

Fecerit. His tandem bellum exitiabile pactis
Compositum, ac Venetis regnum terrestre retentum.

Haec ego de priscis Marcelli noscere gestis

2600. Te volui; subiere quidem permulta relatu

Digna; sed haec tibimet praesens meminisse facultas.

Nam te Pannoniis, Heliconius ardor, ab oris,

Tempestate sub hac Italo jam invexerat orbi.

Nempe tenes, dux ut missis ex foedere turmis

2605. Sforcigenae Marcellus iit. ut regis Hiberi,

Cui testamento legarat scepra Philippus,

Agmina contrivit; pingvem tutantia Parmam

Agmina contrivit; Parmam servire volentem

Marcicolis, hosti iussit servire futuro.

2610. Eruit ut Bembum, tetro de carcere, Petram,

Concivem paullo ante suum, tunc vincla ferentem

Hostica; Marcello sic alter Culeo Petrus,

Culeo, quem gratum Servator Scipio sensit.

Nec plus Flaminium reduces coluere Quirites,

2615. Graecia servitio quos illi emissis redemit,

Cum subitos avium stupuerunt Isthmia lapsus.

Scis

Scis non alterius quod capta Novaria ductu,

Nec trino fracti fuerint certamine Galli.

Scis Picininorum quod Sforcia fraude perisset,

2620. Marcelli hanc solers ni praevidisset acumen,

Nudasset sincera fides, hinc ille parentem

Nunc etiam vocat, ac tantum debere fatetur,

Alcidae quantum Theseus Acheronte reductus.

Consiliis et multa hujus qui gesserat olim,

2625. Omnia tunc plane gesit; seu longius alas

Spargeret, admoto, premeret seu moenia vallo.

Sed quamvis ipsos concors tam cura ligasset,

Quam nec Ledaeos, coelestia signa, Laconas,

Cum tamen id tacito mandasset curia jussu,

2630. Sforciadae extemplo Marcellus castra reliquit,

Officia anteferens privato publica vinclo.

Causa relinquendi, quod multas foedera contra,

Ille sibi adscierat, conducto milite, vires.

Nec de secesfu tali vel proxima quicquam

2635. Tur-

Vulg. v. 2627. jam. pro, tam.

2635. Turba prius sensit Ligurum, vel Sforcia vafro
 Vafrior Autolyco; rebus quam luce relectis,
 Conspexit longe socios rutilare leones.
 Haud aliter geminis, uno Nero callidus astu,
 Imposuit Poenis, cursu cum praepete vectus,
 2640. Hunc abiens, illum veniens, eluderet hostem.
 Tum juncti Ambrosidis Veneti, sed commoda ferum
 Nulla tulit foedus; quippe illos saevior arta
 Obsidione fames, ambabus et addita pestis,
 Libertate brevi, multa inter dura, potitos,
 2645. Asstrinxit tandem genero parere Philippi.
 Fors et Marcicolas tenui solata lucello.
 Nam parva, impensas bellorum, Crema refarsit,
 Quam modo qui Marci primus sub jura vocarat,
 Primus non unum rexit Marcellus in annum.
 2650. Verum nota tibi satis haec; sed notius illud,
 His etiam; focii quod cum vix Sforcus heros,
 Sedisset folio, Venetorum Marte petitus,

Mar-

Marcelli egregia virtute recentibus esset,

Exactus regnis, si non rex inde Renatus,

2655. Gaesiferis illum iuvisset ab Alpe catervis;

Hinc opibus, terrae moderator Cosmus Hetruscae,

Cosmus divitiis Crasso contendere pollens,

Cosmis, cui tactu cedat Mida, Iupiter imbri.

Nunc vero Ausoniam pax instaurata per omnem,

2660. Vulnificum ultreia vitiat rubigine ferrum.

Pro lituis citharae crepitant, et Lemnia rursus,

Ridendum Superis innectunt recia Martem.

Ipsa ego sepositis armorum, cunctina, curis,

Vestra colo, et doctas inter strepo lenta sorores.

2665. Dixit, et in tenuem Tritonia varuit auram,

Ab Iove missa Deam subito nam sustulit arcu

Iris, et a duplici plus semita Numine fulsit,

Cum sol huntentes adversa lampade nimbos,

Figeret, et paulum roraret nubilus aër.

2670. Ast ego non alia rerum in caligine mansi,

Pythia

Vulg. v. 2655. Gaesiferis.

- Pythia quam vates, ubi corde recessit Apollo,
 Non jam vox maior, nec forma minacior illi,
 Unus in ore color; positus stat vitta capillis;
 Nec fata ante oculos ultra; fugit omne futurum,
 2675. Rursus homo est tantum; Sic demigrante Minerva,
 Infusis stupui tenebris; cum plura vel ipsam
 Ultro dicturam rerer, vel quaerere vellem.
 Nunc age, tu nobis seclorum conscia Clio,
 Subjice, Trojugenas inter celebrata Quirites,
 2680. Marcella ut Venetae domus admigraverit urbi.
 Claudius armipotens triquetrae postquam arva subegit
 Sicaniae, capta tum primum Arethufide terra,
 Non prius Albanum fertur duxisse triumphum,
 Nec Tiberim Poenos, etiamnum adiisse, timentem,
 2685. Sortilegos ultro quam consuluisse Palicos,
 De patriae fati; qui praelia tanta maneret
 Eventus; mansura patri si regna Quirino,
 Iupiter et Phrygiae sponderent pignora Vestae.
 Quae se, quae seros tandem fortuna nepotes
 2690. Exciperet; Tacita, sciturus talia, noctu,

Te

- Te, Symaethe, petit, pigri qua sulfure tetro,
 Cratères fumant, ac non mergentia campos
 Stagna recasuras suspendunt turgida lymphas.
 Stat facer horror aquis, et caligantia supra
 2695. Terga, infernarum patet orbita nigra rotarum.
 A Stryge principium lacubus non fabula donat,
 Sed manifesta fides; testatos nemo fefellit
 Hic impune Deos; et descendente tabella,
 Non exoratas, subeunt perjuriam, poenas.
 2700. Haud procul hinc templum; medio ara uberrima templo,
 Surgit, et omnigenum reddit donaria frugum
 Fratribus Aetnaeis, partu quos terra novello,
 Invita superas, Iunone refudit, ad auras.
 Hac tunc aede ducem Latium responsa petentem,
 2705. Pellibus et stratis infusum membra, ligavit
 Sacra quies; cum sic gemini per somnia vates:
 Trinacriae domitor, qui pilis gaesa retundens,
 Tertia Romuleo suspendis opima Tonanti,

In-

Vulg. v. 2691. Simere. v. 2707. gesa.

Invisi qui terga videt fugientia primus,

2710. Duكتور Libyes; et postmodo saepe videbis.

Quod tibi si diras silvarum evadere detur

Insidias, Latis tractum non alter ab oris,

Fuderit hunc pugna, nec Elisae fregerit arcés.

Multa quidem restant terris discrimina, et alto,

2715. Victa tamen vobis pendet Carthago tributum.

Exitus hic rerum: mox tertia deinde rebeli

Arma levans fastu, planis aequabitur arvis.

Fusca tuae tantum nec serviet Africa Romae,

Huic famulaturus late promittitur orbis,

2720. Aequore qua prodit, qua conditur aequore Titan,

Arctos aeterna premit qua bruma Triones;

Aestiferae contra vel qua perit umbra Syenes.

Hic tua progenies nunquam non celsa tenebit

Culmina, dum summas mundi contingat habenas.

2725. Sed quoniam humani quicquid struxere labores,

Subiacet excidio; Martis licet urbe, futurum

Sit nihil astriferi majus sub tegmine coeli,

Secula succedent, quibus illi armata potestas

Con-

Concidat, ac solum tituli jam fervet honorem,

2730. Relligione tamen princeps sine fine manebit,

Nec mortale genus, dum fides proferet aether,

Unquam septenas venerari desinet arcés,

Quamvis Barbarico calcandas saepe tumultu.

Imperio ast aliam nebit Clotho aspera sedem;

2735. Nec secus ex Italis consurget Roma ruinis

Altera, deletae quam vestra e funere Trojae.

Altera Dardaniis sed et haec habitanda colonis.

Est locus in Venetis, Altini litora contra,

Aequoribus, Rivum, rudis accola nominat, altum;

2740. Quis credat? fati sortem locus ille secundi

Tarpejum post culmen habet. Ne temne quod illic

Apricos hodie cernas confidere mergos,

Ludere vel fulcas, vel lina madentia pandi.

Nunc ubi rara teges male facta palustribus ulvis,

2745. Flante labat zephyro, venturi mensibus aevi,

Aurea marmoreis, fulgebunt templa, columnis.

Quip-

- Quippe aderit centena iterum trieteride ducta,
 Bis denis super haec triplicatis mesibus, aetas;
 Cum trux Sarmatico decurrens Chunus ab Histro,
 2750. Hadriaci cunctas vastabit litoris urbes.
 Tunc Aquileja cadet, nec non Altina jacebunt
 Tecta, et cognatae vobis Antenoris arces.
 Ast eversa fuga linquentes oppida cives,
 Non longinqua petent, sed primo in margine ponti,
 2755. Haud procul a terra communi in sede coibunt.
 Convena ceu vestrum repleat coetus asylum,
 Haec nisi quod nullos admittent septa nocentes.
 Exin paullatim numero crescente colentum
 Tectorum accrescet numerus; civilia donec
 2760. Iura sibi statuant, ac vera sit urbis imago.
 Huc tandem ex omni tellure immensa volabunt
 Agmina, tranquilli quaerentum tuta recessus.
 Huc et vestra domus, Parcarum stamine, sese
 Transferet, ac patriae fugiens adversa prioris,

2765. Quat-

2765. Quattuor implebit pretioso pondere naves,
 Quis delata freto, duros appellet ad Histros,
 Inde accita novae focium moderamen ad urbis,
 Inter Patricios scribetur prima regentes.
 Nec jam accedentem capiet brevis insula turbam;
2770. Augescent miram, sola sed nativa, per artem,
 Ligna dum pelago, moles fundata, sub imo,
 Sternitur, et dorso, lapidum sustentat acervos.
 Neve operum fabricas tumido mare proluat aestu,
 Praetenta excludent venientes brachia fluctus,
2775. Aggeribus longis, quibus impingente procella,
 Nereus innocuas, retro dabit irritus, undas.
 Nil ibi nascetur, nisi si quid procreat humor,
 Sed tamen uberius, quam quis nascuntur in arvis
 Omnia abundabunt. sic illuc cuncta ferentur
2780. Partibus a cunctis, patulo subvecta profundo.
 Scilicet immensi postquam ad commercia mundi,
 Immisit mediis late sua caerula terris,

Hoc

Hoc pariter jam nunc Neptunus providet, ut sint

Qui maris imperium stabili ditione gubernent,

2785. Quo natura parens, velut in communia mittat

Horrea, diversis quicquid producit in oris;

Unde petant omnes, vitae quod postulat usus.

Nulla locum cingent, rigidae Lacedaemonos instar,

Moenia; murus erunt nunquam penetrabilis, illi,

2790. Stagna per obliquos varie intersecta canales,

Quae nec Titanes valeant transcendere, nedum

Porfena, vel Brennus, Tyrio vel Hamilcare natus.

Ausi olim propius, Genua pugnace creati,

Ostentare rates; omni cum classe peribunt,

2795. Ostia qua crassis flagnant Athesina lacunis.

Quid nunc jura tibi memorem, quid facta virorum?

Quid spatium regni? totum non ulla per orbem

Publica res tantum forma durabit in una.

Nec modo rex illam, modo consul, et inde tribunus,

2800. Dictatorve reget; primo quae coeperit ortu,

Sta-

Stabit in aeternum series; Discordia demens

Dividuam nullis scindet fecesibus urbem,

Ut vel Aventinum, vel sacri culmina montis

Occupet a domino plebes avulsa fenatu.

2805. Corporis unanimi, ceu mundi lege meantis,

Unus erit praeses; verum non una potestas.

Aequa forte sibi pariter dum consulit omnis

Nobilitas; at non imi faex sordida vulgi

Polluet excelsas humili fessore curules.

2810. Praelia multa gerent, justis tamen omnia causis.

Illorum vires Syrio de litore pulsus,

Formidabit Arabs. Illis servantibus, omnis

Graecia Barbaricae subducet colla catenae.

Illi Dalmaticis spoliabunt urbibus acres

2815. Pannonios; Cretam frangent ter Marte rebellem.

Sed majore nihil, per gentes laude canetur,

Quam pia pro vestro quod bella Antistite fument,

Quem Vaticanae profugum de sede cathedrae,

Nec

Nec tutas usquam latebras reperire valentem,

2820. Hospitio excipient, ac terrae Principe victo,

Clavibus aetheriis rerum moderamina reddent.

Sola diu contra Genuae trucidis aspera pubes,

De pelagi regno certabit viribus aequis;

In proprio donec portu superata, quiescet.

2825. Tum demum Venetos metuet Tartesia quicquid

Ora vomunt; euro quicquid perflatur et austro,

Quicquid Bosporiae fundunt a vertice fauces.

Grandis et in solida manet hos tellure potestas,

Nec populo cuiquam tantum crevisse tot annis,

2830. Contigerit. Prope sex bellastis secla Quirites,

Necdum tota subest Latiis Oenotria pilis;

Vestrorum virtus proavos transgressa nepotum,

Intra dena sibi subiget quinquennia magnam

Italiae partem; quantum Phaëthontius annis

2835. Claudit, et extremos, juga despectantia, Carnos.

Tanta urbi invictae claris de stirpibus orti,

In

Incrementa dabunt, Romano a sanguine cives.

Quos tua posteritas, meritis ingentibus omnes

Anteibit longe; titulis laetare tuorum.

2840. Surget ibi, dux summe, tuis ex ossibus, alter

Marcellus, qui facta suis tua transeat actis.

Quinos tu consul, geminos, pro consule, fasces

Accipies; illum totidem vix tempora cernent

Privatum, quoties repetent tua nomina fasti.

2845. Nola tibi servata fuit; servabitur illi

Brixia; quot te annis lasarunt orta Corintho

Moenia; Veronam tot lucibus ille resumet.

Qualem tu Hannibalem docuisti cedere primus,

Talem ille ante omnes Picininum cedere coget.

2850. Viridumari torquem tu victor et arma tulisti,

Obsessum in patria leto dabit ille Philippum.

Ars senis unius pelago tua vela removit,

Illius ingenium siccas vehet ardua clasces

Per juga. Tu superas homines, hominumve labores,

2855. Na-

Vulg. v. 2850. Virromari.

2855. Naturae indomitum permolliet ille rigorem.

Te duce Poenus atrox en vestra palatia terret,

Ille sua hostiles pulsabit cuspide muros.

Cum tot collegis tu vix et parta tueris;

Omnia quae veterum fuerint quaesita triumphis,

2860. Unicus ille suis, aut jam deperdita rursus

Asferet, aut medio praestabit tuta periclo.

Insuper antiquis tantundem finibus addet.

Ergo fatalis numeri compage soluta,

Mortalis vitae fragilem cum liquerit umbram,

2865. Non poenale chaos, tenebris nec densa subibit

Tartara; coelestem scandet novus indiges aulam;

Inter et astrorum coetus conviva recumbet,

Perpetui senium pulsus nectaris haustu,

Qua pater Alcides uxoria pocula siccet;

2870. Qua Perseus et Liber, et inclyta germina Ledaë,

Qua residet vester, Veneris cum prole, Quirinus.

Vulg. v. 2871. vestrae.

IANI PANNONII

(III.) *Carmen pro pacanda Italia, ad Imp.
Caes. Fridericum III.*

(*Carmen hoc scripsit auctor paene puer, utpote natus
annos non magis decem et sex.*)

Induperatorum decus, et sublime ruentis
Aufoniae, salve, columnen! salve inclyte Caesar!
Salve cura Deum! salve caput Urbis et orbis!
Quem nondum nostri curam dimittere mundi,
5. Sidera nostra dolent, et lividus ingemit aether,
Oenotrias, Friderice, venis optatus ad urbes,
Te, per gramineos saltus, et vallibus imis
Leniter exiguo serpentes murmure rivi,
Et liquidi fontes, et flumina glauca vocabant.
10. Te, cum frondiferis montana cacumina silvis,
Et freta, quae Hesperias claudunt circumflua gentes,

Te, cum supplicibus clamabant oppida muris.

Credo equidem, te sancta Deum, mortalibus aegris,

Numina, terrenos tandem miserata labores,

15. Demisisse polo, frustra retinentibus astris.

In quo per numeros virtus se effunderet omnes,

Per quem pax totum floreret laeta per orbem;

Et violenta suos sedarent bella tumultus.

Per quem Caesareum transcenderet aethera nomen,

20. Et recidiva novos spectaret Roma triumphos.

Cujus et auxilio sanctae veneranda potestas,

Cresceret Ecclesiae; quem mox reparanda maneret,

Quae quondam maduit divino sanguine tellus.

Per quem Barbaries sacris operata profanis,

25. Inciperet verum templis ascribere Numen.

Nec secus eveniet: dudum te coelifer Atlas,

Te dudum trepidis submissus collibus horret

Caucasus, et prona declinat rupe cacumen.

Te Tanais gemini dirimens confinia mundi,

30. Te tremit amissum deplorans Nilus Osirin.

Nec proferre solo pavidum caput anxius audet

Tigris, et Aonios reminiscitur India thyrsos.

Quare age Romanæ sub pristina vincla catenæ,

Barbara colla reduc; indicere bella profanis

35. Incipias populis; et totis viribus almam

Propagare fidem. praefens Fortuna favebit,

Et pater omnipotens ingentibus annuet orsis.

Parce tuam mentem privatis angere curis,

Parce, et sublimes animos super aethera tolle.

40. Romulidas veteres imitare potentibus armis.

Omnes qui prisceis Romam tenere sub annis,

Curavere aliquos Romano adjungere semper

Imperio populos. Hic oppida Graja subegit;

Huic dedit insignem pubes Germana triumphum,

45. Aegyptusque nocens, divesque Britannia lucis.

Est qui bellaces, juga ferre coëgit Hiberos.

Est qui foedifragos, Gallis cum fortibus, Afros

Perdomuit; Parthos alius compefcuit arcus,

Alter Hyperboreo Dacos submovit ab Histro.

50. Hos oculis propone tuis, hos lumine mentis

Contemplare duces; vel te fera bella vocabunt,

Vel secura quies tranquilla pace fovebit,

Hos praeceptores regali delige vitae.

Hos imitans claris studeas praecellere factis.

55. Quid pateris gentes, falsae quas impius error

Religionis habet, nostrum crudelibus armis

Impugnare Deum? Pudeat te maxime Caesar,

Claudier angusto Romanos limite fines,

Hos, quibus occasus prius haud suffecit et ortus,

60. Et gens, quam calido, torquet plaga subdita, Cancro,

Quam glaciale premit sidus Stympthalidos urae.

Quid pateris dominae quondam, tecta aurea, Romae,

Nunc fractae, veteres tantum ostentare ruinas,

Et resupinatis, proavita cadavera, bustis,

65. Qualis erat Trojae facies Priameïdos olim?

Nam simul Argivis fumarunt eruta flammis

Pergama, et innumeros jacuere eversa per annos,

Tum situs incepit pronis increfcere muris,

Et desolatas implerunt gramina fossas.

70. Mag-

Vulg. v. 60 gelido. v. 63. fractas.

70. Magnorum heroum ruptis disiecta sepulcris
 Osa per incultos albebant squalida campos.
 Iam rimosa cavas prodebant fassa latebras.
 Laomedonteum laxa compage cadaver,
 Vix tumulus cohibebat hians. Hic Cynthus, hic Tros,
 75. Hic flebat nudus marcentem Dardanus urnam.
 Iam Paridis monumenta solo convulsa jacebant,
 Iam levis Hectoreum cinerem disperferat auster.
 Talem nunc stratis Romanam moenibus urbem
 Aspiciamus, sola molem testante ruina.
 80. Huic strue sublimes peregrino marmore muros,
 Et cum Roma tuis opibus renovata resurget,
 Arma para populos expugnatura rebelles.
 Sed prius Italici optatam redde quietem
 Urbibus ante omnes, unum hoc curare paratus
 85. Esto memor. pacem colles et robora clamant,
 Pacem stagna, lacus, pacem fera fassa loquuntur.
 Ne te crede meis aures adhibere querelis,

Nec

---

v. 85. pro Esto, forte leg. *Atque*.

Nec nostras audire preces; has pectore moesto,
 Ipsius Italiae voces manare putato.

90. Conspicuum augusta regalis imagine formae

Matronam, pullo corpus velamine tectam

Finge videre oculis; passo quae inculta capillo,

Et stantes laniata sinus, contusa lacertos,

Nec non turrigera frontem praecincta corona,

95. Sed male semirutas sustentans vertice tures,

Ante tuos recubare pedes videatur, et aegro

Fulta caput cubito, terra vix colla levare,

Et gaudere, suas primum quod adiveris oras;

Mox singultatas eructans pectore voces,

100. Ingentem gravibus gemitum miscere querelis.

Ergo his incipiens sermonibus ora resolvet:

Cum niger ante meos numeraret calculus annos,

Tandem se nobis niveo signanda lapillo,

Obtulit una dies, qua te, clarissime Caesar,

105. Conspicio demum nostras invisere terras.

Hoc

---

v. 92. forte leg. pasos - capillos.

CARMEN PRO PAC. ITAL. 217

Hoc erat, hoc votis tempus quod mille petebam.

Saepe sacrata Deum lacrymis aspersimus ora,

Duximus auratos saepe ad delubra juvencos,

Adventus orando tuos; et supplice flamma,

110. Tura super tepidis Eoa cremavimus aris.

In te nostra falus, in te spes unica pacis

Pendet, et est toto terrarum nullus in orbe,

Qui plagis medicare meis, qui damna levare,

Te queat excepto. Nos perdere solus, et idem

115. Conservare potes; nostrae, Fortuna, salutis,

Te nostrae facit esse necis, Fortuna, potentem.

Perdere posse fat est, potius fervare labores.

Quo magis in celsa, te Numina, sede locarunt,

Hoc te plus mitem miseris praestare memento.

120. Hanc Deus ob causam reges statuisse superbos

Traditur, et terris superimpofuisse regendis;

In primis caveant, ne cedat viribus aequum,

Ne quis ob invidiam manibus violetur iniquis,

Im-

---

v. 113. forte leg. plagas - meas.

Imbellem vexare potens, opulentus egenum,

125. Occultis lactare dolis et fraudibus ausit.

Ut bene cuncta suo tueantur subdita regno,

Bella procul pellant, populos in pace gubernent,

Civibus aequa suis sapienter jura ministrent.

Ergo age, quandoquidem tantum potes, optime regum,

130. Omnis ut infelix te patrem mundus adoret,

Da requiem miserae; Martem compesce cruentum;

Eripe quod superest, letalibus eripe bellis.

Haec et erunt terris, et erunt gratissima coelo.

His poteris magnum tibi conciliare Tonantem.

135. His poteris faciles meritis tibi jungere Divos.

Quos nullum iustas adeo compellit in iras

Crimen, ut humanae cursum praecidere vitae.

Quos non ulla solent adeo benefacta secundos

Reddere, ut instantis nigrum producere Parcae

140. Stamen, et immerito subituum funere manes

Conservare hominem; cum sit pretiosius unum

Hoc cunctis animal, cum sit Coelestibus ipsis

Carius, et sacram deducat ab aethere mentem.

Quin

Quin etiam veterum perhibent monumenta virorum,

145. Hunc apud antiquos morem viguisse Quirites,

Cujus Romanum servasset dextera civem,

Tempora vitali gereret circumdata quercu;

At per quem fusi cecidissent fortiter hostes,

Millia qui Stygias, misisset quina, sub umbras,

150. Alta triumphali peteret Capitolia pompa.

Quodsi tunc tantus civem servantibus unum,

Praestabatur honos, multosve necantibus hostes;

Quae tibi laus poterit, quae gratia digna rependi,

Qui tot supremam solus promoveris horam

155. Gentibus? e medio qui tot revocaveris Orco,

Ereptos fati homines? Tu mille triumphos,

Tu totidem laurus, tu mille merebere quercus.

Cum venias nostras felix ac laetus ad urbes,

Et veneranda sacras initurus foedera taedas,

160. Fac ne moesta tuis occurrere cogar ocellis;

Sic avibus celebres jus connubiale secundis,

Semper amica tuis faveant sic Numina votis,

Et

- Et te prole beent, totum quæ subjuget orbem,
Accumuletque tuos gestis majoribus actus.
165. Sic felix regnes, sic te per secula reddant,
Prudentem Phoebus, facundum Pliade natus,
Consilio Pallas, Mars fortibus adjuvet armis,
Sceptringer aeternum Saturnius omine fausto
Augeat imperium; quod terminet auster et horrens
170. Cum zephyro boreas, quod lutea finiat Eos.
Tempora dum numero, dum res ab origine prima,
Saepe meas repeto; bis dena revolvitur aetas,
Et bis millenos exegit Cynthus orbes,
Ex quo vix ullam potui sentire quietem,
175. Asidui faevo Martis lacerata furore.
Me miseram quanta trepidat formidine pectus,
Dum veteres casus, dum funera prisca recordor!
Ut cum Romuleam radicitus excidit urbem,
Cruda manus Senonum, cum belliger horrida Pyrrhus,

180. Pro

180. Pro Lacedaemonio Romanis arma Tarento

Intulit; Hispanis olim cum caedibus ardens

Hannibal oppositas perrupit turbidus Alpes,

Hannibal exitium populis fatale Latinis,

Hannibal Hesperium miles juratus in hostem.

185. Quid memorem strages, quas Cimbricus edidit ensis?

Quae mala pertulerim, quos sim perpesa labores,

Gothica cum victam vastarunt agmina Romam?

Sed quid ego priscis lacrymas impendo ruinis?

Vix nova flere vacat; nobis hoc durius aevum

190. Extitit, et nullos tulimus graviora per annos.

Nec tamen, (ut pudeat mea me deplangere damna,)

Vulneribus nostris peregrinum ascribimus hostem.

Plus me barbaricis laesere domestica damnis.

Vulneris auctor ego; proprio male sana quid ultra

195. Confodior gladio? memet mea dextra, (nefandum!)

Dilaniat, noto rimantum viscera ferro.

En aliud civile nefas surrexit, et ecce!

In miseram rursus jurarunt pignora matrem.

Ac velut iratis in eodem corpore membris,

200. Et pedibus clunes, et dextrae laeva repugnet,
 Disfideant nares oculis, et naribus aures,
 Decertet cum ventre caput, cum pectore tergum;
 Aspice quos Athesis, quos perfluit Addua campos,
 Aspice cum Tuscis Picenas gentibus urbes,
 205. Et quas possedit Calydonius advena terras,
 Cuncta simul Mavorte fero quasfata videbis.
 Arsit humus bellis, bellis flagravat et aequor,
 Adria navifrago metuendus gurgite, nuper
 Vidit Aragoneas Venetis certare carinas,
 210. Et facere infestum remis mare. vidit easdem
 Urbs Alpheia suos propter discurrere portus,
 Et quam Tyrrhenus lambit, Populonia, gurges.
 Damna Placentinae querar immanissima praedae?
 Insubrisne prius miserer jejunia terrae?
 215. Parthenope exactum deplangit prodita regem,
 Ingemit angvigeris bis circumfessa catervis
 Brixia; deplorat populos Bergomon agros.
 Urbs Venetum saevo deletas igne triremes
 Luget, et assiduis exhausta aeraria bellis.

220. Singula quid refero? millena volumina nostros
Vix capient casus; nec sat foret integer annus
Dicere, qui nostris rubuere cruoribus amnes.
Ipse potes praesens mea detrimenta videre,
Ipse potes cumulo deprendere cuncta sub uno.
225. Nam bellis diversa trahor, velut alnus in undis,
Quam fera tempestas, quam grandine turbidus atra
Iupiter, et nimbis et fulmine vexat hiuleo,
Quam ventosa premunt et toto flamina coelo;
Temonem zephyrus, remos niger abstrahit eurus;
230. Antennas et vela simul rapit humidus auster,
Subvertit malum boreas, et texta relaxat
Pinea, donec inops et ademtis debilis armis,
Fluctuet, et medium nater errabunda per aequor.
Ingenuae in parvis quod habentur honoribus artes,
235. Quod cessat Phoebea chelys, quod carmine rupto,
Aoniae siluere Deae; Mars impius egit,
Quae tamen ad nostros ut te contendere gressum
Accepere Lares, mentis formidine paulum

Seposita, citharis respiravere resumptis.

240. Quod spretis audax Musis petit arma juventus,

Et volucres premere audet equos; Mars impius egit.

Quod mea tam crebris albescunt ossibus arva,

Et raris sunt culta casis; Mars impius egit.

Quod cernis nullum deferta per oppida civem,

245. Nec campis errare greges; Mars impius egit.

Conspicis impulsas casis quod turribus arces,

Et vacuas nutare domos; Mars impius egit.

Quod ligo, quod vomer, quod sarcula, rastra, bidentes,

In gladios abiere truces; Mars impius egit.

250. Et quae me gravius fortuna gemiscere cogit,

Non alienigenas pascit mea gaza latrones,

Sed latus in nostrum faevit vernaculus hostis.

Quin velut una parum miseram discrimina laedant,

Et quibus afficiat defint incommoda, pestem

255. Omnipotens genitor nostras commotus in urbes

Misit ob infandas caedes, et bella cruenta.

Defunt ligna rogis, tumulis humus, ignibus aër,

Le-

CARMEN PRO PAC. ITAL. 225

Letum omnes commune rapit, nec plebe senatum,

Nec fera ruga viridem secernit ephebum.

260. Hoc deerat; simul ille aegram timor additus angit;

Cum me finitimis oppressam viderit armis,

Et tot corrupto perpesam funera coelo,

Barbara turba meos tentet ne invadere fines.

Nescio quae ambiguae dudum mala murmura famae

265. Aucupor, ingentes jam pridem sentio motus.

O potius Iovis igne cremer, vel in aequora mergar!

Ne natis sim praeda meis, ne ut vipera foeto

Ventre tumens peream, ne me meus enecet ensis.

Quandoquidem Superis placuit me perdere iniquis,

270. Malo peregrino confossa occumbere ferro.

In me vulnificas audax Hispania fundas,

In me nigra fugax reflectat spicula Parthus,

Me petat infestis fatalis Gallia gaefis,

Me, me falce Getes sternat Mavortius; in me

275. Dirigat Eoas Macetum gens dura farisfas,

Me

---

v. 259. forte leg. Nec fera viridem ruga f. e. Vulg. v. 275. Macedum.

Me Numidae celeres, me Thrax, me concolor Indo
 Invadat Maurus; in me fera Graecia vertat
 Mille rates; in me decies centena virorum
 Millia Persis agat; quicquid complectitur Hister,
 280. Et Nilus, quicquid populorum maximus orbis
 Continet, in nostrum veniat caput; una tot armis
 Obruar, exfaturem crudeles sanguine Divos,
 Et tegar aeterno non surrectura sepulcro.
 285. Esse reor fatius quamvis incurrere sortem,
 Dum ne gentilis fodiat mea guttura mucro.
 Sed minimum mea vota valent; jam nota parantur
 Tela meo jugulo; viden' ut conjurat in arma
 Omne genus? viden' ut saevum, mare, terra minatur?
 Infelixque suos nutrix formidat alumnos?
 290. Hinc Genuense solum popularibus aestuat armis,
 Seditiosa suos pavet inde Bononia cives.
 Hinc Florentinas muris instare phalanges
 Sena tremat, Venetos hinc terret Sforcius heros.

Ex-

CARMEN PRO PAC. ITAL. 237

Excidium populis crudele minatur Hetruscis

295. Pugnares in castra movens Alphonfus Hiberos.

Undique, ut Herculeae cervix rediviva colubrae,

Undique per gentes discordia pullulat amens.

Undique bella sonant, fremit horridus undique Mavors,

Et clypeo fulgens, et cassidis igne coruscus.

300. Hinc Pavor et Terror conspersos sanguine currus,

Et volucres moderatur equos. comitantur euntem

Insidiae, ac praeceps cum caedibus Impetus atris,

Et caecus Furor, et Rabies germana Furoris.

Bellona armatas vocat ad certamina turmas,

305. Sanguineaue tuba resonat lacrymabile signum.

Post hanc paciferae sumto gestamine olivae,

Pallas saxificos in pectore concutit angves.

Tisiphone immitis Lethaeum egressa barathrum,

Effera crinales ad sibila concitat hydros,

310. Et rotat accensam media inter millia taxum,

Asidueque novas clades, casusque recentes

Nuntiat, et crebros, iterat vaga Fama, timores.

Quem precer? aut quid agam? quonam mea lumina vertam?

Quos prius appellem? quos sperem ostendere rebus

315. Auxilium miseranda meis? quae Numina clamem?

Te, quem fidereo non Fors demisit Olympo,

Sed bonus in nostras jusfit descendere terras

Iupiter; his oro miseram defende periclis,

Hos animo depelle metus, ac pace sequestra,

320. Comprime ferales, princeps Auguste, tumultus,

Comprime, et admota sana mea vulnera dextra.

Fac, ne civilis Genuam disensio turbet,

Expulsas revocet pacata Bononia partes,

Appulus Hetrusco, Veneto jungatur amicus

325. Infuber, et longos olim mansura per annos,

Foedera percussae, confirment sanguine, porcae.

Et quos innumerae locupletavere rapinae,

Vis quibus et ferrum quaesitos crimine census

Auxit, et in praedam miseri domus acta propinqui,

330. Ad possesores referant ablata vetustos.

Quin aliquis cultas, spoliare insignibus aras

Sve-

CARMEN PROPAC. ITAL. 225

- Svetus, et auratas Superis abradere vestes,
Numina maētatis, ploret violata juvencis.
Et quae sacrilego, manus abstulit improba, furto,
335. Restituat. sed ab his exemptus legibus esto,
Si quis letiferum Marti subduxerit ensē.
Abiecta lentus requiescat cuspide miles,
Et faber agrestem vertat thoracas in usum,
In falcem redeat caslis cristata recurvam,
340. Rustica de longo fiat mucrone securis.
Et reclusa ferent Ianum delubra biformem.
Sic ego quae infano pereundi ardore tenebar,
Et per barbaricos optabam incendier ignes,
Sanior in rectum, redigam mea vota, tenorem,
345. Nec desiderium tam crudae mortis habebo,
Sic et ab externis manibus tutissima vivam.
Tum pater omnipotens nostro mala nubila coelo,
Pellet, et Oenotrias spectabit mitior oras,
Cum positos enses, et conciliata videbit

350. Op-

Vulg. v. 333. violenta.

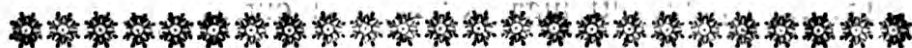
350. Oppida, sic florens, sic fortunata videbor,
 Sic felix, sic dives ero, sic cuncta resurgent,
 Quae ferus armifona prostravit grandine Mavors.
 Sic tandem incipient antiqua emergere jura,
 Sic tandem incipient sanctae resipiscere leges,
 355. Quae primum lituos, quae classica rauca tremebant.
 Tunc intermissis, cultus revocabitur, agris,
 Tunc rumpent sacrae, diuturna silentia, Musae,
 Et cantando tuos, Helicon sudabit, honores.
 Non ego, quod quondam seculo meliore tenebam,
 360. Totius imperium terrae peto; dum modo pacem
 Des miserae, qualem sub rege quieta Sabino
 Roma, vel Augusto vidit sub Caesare mundus.
 Regna haud parva dabis. Laus te ventura movere
 Debet, et aeternae pretium indelebile famae.
 365. Quippe per extremas, late celebrabere, pacis
 Largitor, gentes, et fulvi conditor aevi,
 Et per cuncta tuum florebit secula nomen,

Dum

Vulg. v. 356. intermissus. v. 365 et 366. gentes, Largitor pacis.

Dum volucres aër, dum pascet sidera coelum,
 Gramine dum tellus, dum piscibus affluet aequor,
 370. Dum pater Oceanus refugo circumfluet orbem
 Gurgite; fraterno dum splendida sumet ab astro
 Lumina, cornigeræ fidus reparabile lunæ.
 Nunc igitur longis finem impositura querelis,
 Me genibus commendo tuis, ad cuncta paratam
 375. Iussa; vel Aetnaeos jubeas intrare caminos,
 Accipe, et in cunctos comitem me assume paratus,
 Accipe devotam sincero corde ministram.

(IV.) *Diomedis et Glauci Congressus. Locus
 ex Hom. Iliad. Z. a v. 119. sqq. Latino
 carmine redditus.*

Glaucus at Hippolocho fatus, et Tydeus heros,
 In medium coiere, manum conferre parati.
 Ac jam collato propius se Marte petebant,
 Cum prior ingenti Diomedes voce profatur:

5. Quisnam tu quaeſo mortali e ſtirpe virorum?

Nam qui conſpicio nunquam in certamine nobis

Antehac viſus eras, animis nunc grandibus omnes

Transiſti, noſtris auſus ſuſſistere telis,

Occurrunt Genio quibus infelice creati.

10. Quodſi quis Divûm ſummo deſcendis Olympo,

Non ego coelicolis optem contendere pugna.

Nam nec magnanimi proles violenta Dryantis,

Evaluit ſuperesſe diu, dum Numina contra

Bella gerit; madidi nutrices ille Lyaei,

15. Egit praecipiti juga per Nysſeïa curſu.

Illae in humum thyrfos paſſim fudere virentes,

Verbera ſanguinei fugiunt dum ſaeva Lycurgi.

Ipfè etiam in fluctus ſaliit conterritus Evan.

Quem Thetis humenti gremio miſerata recepit,

20. Quippe Deum, turbante viro, metus acer habebat.

Inde dolor, facilem ducentia Numina vitam

Aſperat, et viſum miſero Saturnius aufert,

Nec

DIOMED. ET GLAUCI CONGRESS. 233

Nec longo, infensus Divis post, tempore vixit.

Haud igitur cupiam cuiquam certare Deorum.

25. Sin hominum ex numero es, terrae qui munera carpunt,

Accede, ut Leti quamprimum limina tangas.

Tum contra Hippolochi sic excipit inclyta proles:

Quid genus exquiris, fate sanguine Tydeos alti?

Quale genus foliis, tale et mortalibus aegris.

30. Nam folia haec rapiens sternit notus; illa comantes

Producunt silvae, frondosi tempore veris.

Haud aliter soboles, viget haec, nunc illa, virorum.

Quod si tantus amor stirpem tibi noscere nostram;

(Quam tamen innumerae gentes novere per orbem,)

35. Urbs est Argolicas Ephyre inter condita fauces;

* * * * *

Sisyphus Aeolides, quo Glaucus patre creatur,

At Glauci magnus de femine Bellerophontes

Na-

Versus 36. excidit, qui apud Homerum sic habet:

Ἐνθα δὲ Σίσυφος ἔσκεν, ὃ κέρδιτος γένετ' ἀνδρῶν;

et veri posset hoc modo:

Sisyphus hic alios erat ante vaferrimus omnes. A. K.

Nascitur, huic laetos Superi virtutis honores

40. Afflarant; sed Proetus ei mala mente movebat;

Donec longe opibus pollentior ejicit Argis,

Ipsius quos tum sceptris subjecerat altus

Iupiter; at duri conjux Antia tyranni,

Ardebat dulci juvenem cognoscere furto,

45. Sed procul illecebras turpes mens casta refugit.

Illa haec ad regem fatur mendacia Proetum:

Ipse cadas; Glaucō genitum vel, Proete, necato;

Invitam qui me stupro violare paravit.

His rex auditis tacitas exarsit in iras,

50. Sed juvenem veritus manifesto perdere leto,

Ad Lycias mittit scriptis eum tristibus oras,

Impia signatis perarans arcana tabellis.

Callidus has focero periturum ostendere mandat.

Ille Deū ductu Lyciam meliore petivit,

55. Quam tandem et Xanthi postquam pervenit ad undas;

Exhibet huic magnos Lyciae regnator honores,

Ter trinis totidem mactans armenta diebus;

Ut decima effulset digitis rubicantibus Eos,

Tunc

Tunc edi mandata rogat, tum cernere poscit,

60. Si qua sibi a genere portetur epistola Proeto.

Ergo notas postquam generi percepit iniquas,

Indomitam primum jubet expugnare Chimaeram;

Bellua non hominum, sed erat genus illa Deorum,

Ante leo, capra in medio, pone horridus angvis,

65. Turbida flagrantis spirans incendia flammae;

Sed tamen hanc stravit Divum portenta fecutus.

Congreditur Solymis illustribus inde, nec unquam

Acrius hoc sese certamen inisse ferebat.

Tertio Amazonias fundit discrimine turmas;

70. Huic reduci alterius fraudis tentamina texit.

Quippe legens Lyciae fortissima corpora pubis,

Collocat insidias; quos omnes perculit heros

Glauciades, patriae nec quenquam ad tecta remisit.

Ut tandem agnovit divina e stirpe creatum,

75. Detinuit secum, natae connubia pactus,

Cum qua dimidium regni partitur honorem;

Dant

Dant simul et Lyciae gentes, quem percolat agrum,

Arboribus longe laetum, et felicibus arvis.

Illa parit magno tria pignora Bellerophonti;

80. Ifandrum, simul Hippolochum, sed tertia proles

Laodamia fuit; summo quae juncta Tonanti,

Belligerum sacro fudit Sarpedona partu.

At postquam huic etiam succensuit ira Deorum,

Arva pererrabat comitatus Aleia nullo,

85. Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Ifandrum ast illi, miserando funere, natum,

Trux perimit Mavors, Solymis dum praelia miscet.

Hanc irata suis figit Dictynna sagittis.

Hippolochi vero me dico e femine cretum.

90. Qui dum me patriis ad Trojam mitteret oris,

Fortibus ante alios monuit clarescere factis,

Nomina magnorum nec dedecorare parentum,

Quos Lyciae terra ampla tulit, tulit alta Corinthus.

Tanti sublimem generis me gloria tollit!

95. Talibus exultat Tydides acer et hasta

In terram fixa, dictis ita fatur amicis:

Du-

DIOMED. ET GLAUCI CONGRESS. 237

- Dudum equidem nobis patrius cognosceris hospes,
Egregium Hippolochi patrem nam maximus olim,
Hospitio tenuit bis denis lucibus Oeneus;
100. Mutua quin etiam tribuerunt dona vicissim,
Oeneus puniceo fulgentem murice balteum,
Insignem fulvo pateram dedit ille metallo.
Hanc ego digrediens intra mea tecta reliqui,
Tydeos haud memini. Nam me pater optime parvum
105. Deferis, ad Thebas periit cum Graja juvenus.
Hinc ego sum mediis hospes tibi fidus in Argis,
Tu contra in Lycia; quando hanc peregrinus adibo.
Ergo etiam turba ferro abstineamus in ipsa.
Multi nam Troum, fociorum ex agmine multi,
110. Quos maestem, tantum Deus offerat, et pede preдам.
Nec tibi quem perimas, possis modo, defuit Achivus.
Arma sed inter nos jam commutemus, ut omnes
Hospitiis junctos norint gaudere vetustis.
Sic fati, extemplo saliunt e curribus altis,

115. Ac

Vulg. v. 104. hanc, pro haud.

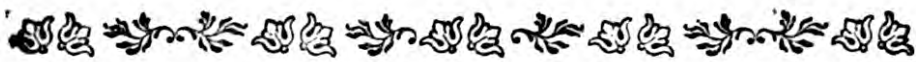
115. Ac dextras tangunt, et pacis foedera firmant.

Sustulit hic mentem Glauco Saturnia proles,

Qui cum Tydide permutans arma feroci,

Aerea fusciperet bobus vix digna novenis,

Aurea, centenos daret ipse valentia tauros.

(V.) *Carmen ad Ludovicum Gonzagam, Principem Mantuanum.*

O Lacedaemonios, et quos Aëtaea creavit
Quondam terra duces, o barbara nomina regum,
Laudibus, et magnos titulis transgresse Quirites,
Immortale decus sobolis, Ludovice, vetustae!

5. Quis Superùm tantas nobis in carmine vires
Fundet, ut ore tuas valeam percurrere laudes?
Magna fuere quidem proavorum gesta tuorum,
Inclyta quae totum decantat fama per orbem,

At

---

v. 5. forte leg. in carmina.

At proavita tuis cedunt virtutibus acta,

10. Nec te praeclarum titulis ingentibus ornant,

Luna sed ut radios fraterno ab fidere sumit,

Sic praelustre tuo capiunt de nomine nomen.

Sic Cato, sic Fabius, Pompejus, Scipio, Caesar,

Praeteriere suos. Nec facta domestica tantum,

15. Sed cunctos virtute duces, quos nostra tulerunt

Secula, praecellis; tuus inter cetera splendor

Eminet, et nullum finit elucescere nomen.

Cuncta tuis proprium perdunt collata nitorem.

Sicut ab Eois cum sol jubar exeret undis,

20. Obscurata suam non servant fidera lucem.

Quis melior genitore tuo, quis pace vel armis

Clarior effulsit? tamen abs te vincitur uno.

Hectore sic Priamus minor est, sic Nestore Neleus,

Oenea sic Tydeus, sic fortis Agenora Cadmus,

25. Amphitryona suum vincit Tirynthius heros.

Sic Ajax Telamona premit, sic laude Philippum

Fertur Alexander superasse, Philippus Amyntan.

In genitore tuo viguit cultura severae

Maxima iustitiae ; dignas exsolvere norat

30. Mercedes rectis, norat punire nocentes;

Te nec Aristides, nec te hac virtute Zaleucus

Exuperare queant, Graiae nec plurima gentis

Nomina, quae veterum celebrant monumenta virorum.

Mirandum innotuit divinae mentis acumen

35. In genitore tuo ; saepe ut ventura videre

Posset, et innumeris praediceret ante diebus;

. Te velut Hammonem, Dodonaeasve columbas,

Delphica vel populis cantantem oracula Phoebum,

Secula nostra colunt, celebrant, venerantur, adorant.

40. Quis genitore tuo moderatior extitit? aut quis

Calliditate prior? quis munificentior alter?

Edere magnificos norat pro tempore sumtus,

Semper eum summam Fortuna vehebat ad arcem,

Sed minus elatum semper reddebat; amicis

45. Officiosus erat; devictum mitis in hostem,

Corpore formosus, maturus pectore, vita

Integer, alloquio facilis, gravitate verendus,

Religione pius, constans in rebus agendis,

Tar-

- Tardus ad offensas, veniam concedere velox.
50. Sed tamen his cunctis superatur laudibus abs te;
 Quantum feminibus reliquis sublimior aether,
 Quantum Roma parens reliquas supereminet urbes,
 Cetera vel quantum praefulgens Lucifer astra,
 Luciferum Phoebe, Phoebe splendore coruscus
55. Sol premit; Oceano quantum vaga flumina cedunt.
 Iulius a Phrygio surgat demissus Iulo,
 Surgat Alexander, superas revocetur ad auras
 Flavius, undecimus qui dicitur ordine Caesar;
 Nec te muneribus, nec mansuetudine vincet.
60. Quid tua dona loquar? quo nunc ego carmine laudem,
 Transmissum nostro nuper regale Guarino,
 Et vere dignum Ludovico Principe munus?
 Non adeo nobis praefens aspirat Apollo,
 Ut tantis dignas meritis persolvere grates
65. Evaleam. Faveant, ductor celeberrime, votis,
 Numina cuncta tuis; et te fera bella gerentem
 Adjuvet armipotens, dextra cum Pallade, Mavors!
 Legimus Aetnaeum quondam cecinisse Platonem,

Hanc fore felicem prae cunctis urbibus urbem,

70. Principe quam docto facilis Fortuna beasset,

Vel doctos adamante viros; nunc forte secunda,

Tale Bianoream Fortunae contigit urbem

Munus, ut et docto sub Principe dives ovaret,

Et doctos adamante viros; nam teque tuumque

75. Pierides semper delectavere parentem.

Quippe virentis adhuc primaevae in flore juventae,

Diceris ad sacras mentem applicuisse Camenas;

Quae Victorini monitis imbuta magistri,

Ut primum nostras studiosius hauserat artes,

80. Edidicit Grajas; gaudere, vir inclyte, tanto

Praeceptore potes; celebrat quem fama per omnem

Aufoniam; sed plus te Victorinus honoris

Discipulo praeceptor habet; non infima laus est,

Tam celebrem docuisse virum, quo nulla tulerunt

85. Secula majorem, nec postera proferet aetas.

Cujus Hyperborei laudes canit accola Rheni,

Quem virtute sua mediae plaga fervida zonae

Novit; in Oceano positi novere Britanni;

Et

Et matutino, quae subjacet India, Phoebos.

90. Ingenuas Verus vero cognomine Caesar,
Traditur a priscis coluisse Aurelius artes,
Ac praeceptores statuis decorasse superbis,
Et placasse pios, ut Divûm numina, manes.
Huic ego te merito doctrinae laudibus aequem.

95. Denique naturam reor hoc statuisse parentem,
Scilicet ut sacris aeternum dedita Musis
Gens Gonzaga foret; cum non modo mascula fundens
Pectora, quae doctis juvet invigilare libellis,
Castalidum similes soleat generare puellas.

100. His manifesta tuae praebent exempla sorores.
Nunc ea praetereo validis quae gesferis armis,
Vel quoniam nondum tantum mea carmina posunt,
Vel quia longa foret nobis mora dicere, nam vix
Sufficerent tantis centena volumina rebus.

105. Et tamen ut reliquis, quîs pax, quîs bella gerantur,
Haud minus hac magnum superas virtute parentem.
Ille licet Venetas ductarit saepius alas,
Et munita suis castella subegerit armis,

Aeternumque decus, summumque pararit honorem,

110. Cum Veronaeo defixit signa theatro.

At te bellantem Mavortius horruit Astor;

Et tandem spoliatus equo, spoliatus et armis,

Vix inhonora fuga vertit formidine terga;

Expavitque tuas studiofa Bononia vires,

115. Cum populata suis viduare rura colonis,

Et circumfessas vallares milite portas.

Te sensit Picenus ager, cum Marte secundo,

Capta supinatis vastares oppida muris,

Asficio primis direpta funditus armis.

120. Quid nunc commemorem, quas ingeniosa per artes

Bella geras? quo castra vafer munimine firmes?

Quis circumventum seducas fraudibus hostem?

Qua pugnaturas hortaris voce phalanges?

Ponendis primum loca sumis idonea castris,

125. Ut victum tuto subvehet limite miles,

Praebeat ut viridis jumentis pabula tellus,

Sup.

CARMEN AD GONZAGAM. 145

Suppeditans dulces, vivis cum fontibus, undas.

Mox circumdueto claudantur ut agmina vallo,

Ut vallum lata praecingat fossa corona

130. Efficis, et fossam praeruptus muniat agger.

Prospicis et tumulos ne callidus occupet hostis,

Neve intercipiat gelidos cum frugibus amnes,

Flumina neve malo temeret potanda veneno.

At cum somniferis cesfit lux alma tenebris,

135. Et nox atra polum caligine textit opaca,

Sensim sollicitos exploras providus hostes,

Excubias vigilare jubes; paretur, et omnes

Iudice te, gratum gaudent perferre laborem.

At cum pugna vocat, pro te vel fidera certant,

140. Et tua descendens ad classica militat aether.

Nam concursuras acuit Bellona cohortes,

Agmina Gorgoneis Pallas metuenda colubris

Instruit, et fortes certo locat ordine turmas.

Congressis animos, Gradivus, et arma ministrat.

145. Haec eadem tamen ipse facis. quis doctius alter

Componat cuneos? Calles deprendere solers,

Quis magis expediat statuendis clasibus ordo.

Collibus, an planis aciem descendere campis

Praestet; quo laevum firmetur milite cornu,

150. Quae potius mediam defensent agmina partem,

Quo frontem, quo terga modo, quo robore dextrum

Conveniat munire latus; quod ponere tutis,

Praesidium castris; quos in statione locare.

Mox crepitante tuba, cum stridulus insonat aether,

155. Signaque collatis concurrunt obvia signis,

Terga fuga dantes revocas, pugnantibus arma

Suggeris; infelix! quem tunc tuus attigit ensis.

Non dolus aut virtus, non cum septemplice parma,

Ferreus a magno defendit vulnere thorax,

160. Non conferta virum squamis a morte tuentur

Tegmina; quin fulva procumbat stratus arena,

Diruta tormento solet ut procumbere turris,

Ut convulsa cadit ventoso turbine quercus,

Qualiter abruptus collis nubibus ignis,

165. Emicat in medias, super alta cacumina, terras,

Et sinuosa cadens per inane volumina torquet;

Hor-

- Horror habet mortale genus, tremit arduus axis,
 Et vix suppositus tellurem sustinet aër;
 Aut fulmen rapida proscindens nubila flamma,
 170. Discutit aut celsam Rhodopejo in vertice pinum,
 Aut Athon Eoas compulsum ferre carinas;
 Caucaesae nives, Pangaeae culmina rumpit:
 Talis in adversos, nec segnior irruis hostes;
 Te, tua de coelo spectantes praelia Divi,
 175. Collaudant, te tota cohors miratur et horret,
 Sive leves rapidis praevertis cursibus euros,
 Sive volubilibus celerem se flectere gyris,
 Cogis equum; lento seu spicula dirigis arcu,
 Pectora contorto vel transigis obvia pilo,
 180. Fulmineumque rotas trepidis in millibus ensem.
 Doctus es aeratam cunctis opponere peltam
 Ictibus, adversa concurrere doctior hasta,
 Et circumfusus vallare obsessa catervis
 Oppida, et abruptas scalis conscendere turres.
 185. Quin de venturis aliquid praedicere rebus,
 Et secreta soles longe praenoscere fata,

An cladem, an laetam portendant Numina palmam.

Vera cano, magna res est experta ruina.

Vel tunc in primis, olim cum Sforcius heros,

190. Infregit Venetas, memorando Marte phalanges,

Pacis svafor eras et decertare vetabas;

Sed cum svaderes, avidum contendere vulgus,

Obstitit, et dignas, spreto dedit omine, poenas.

Sunt juvenum vires et fervens fangvine pectus,

195. Confilio melius pollet maturior aetas;

Sed sapere, et praestans in eodem corpore robur,

Perpaucis natura dedit; cum Graja juvenus

Cingeret in decimo vincendum Pergamon anno,

Viribus Oenides cautum superabat Vlixen,

200. Ingenio Oeniden cautus superabat Vlixes.

Nestore major erat sumtis Telamonius armis,

At minus argutos gestabat pectore sensus.

Te penes hoc geminum munus natura locavit.

Est animus solers, est commoda dextera pugnae;

205. Es,

Vulg. v. 199. Vlysem. 200. Oenidam - - Vlysfes.

205. Es, (quod in Atrida magnus laudavit Homerus,)

Dux bello sapiens, miles validissimus armis.

Ergo ego dum tacitus mecum tua facta retracto,

Sum dubius, quo te genitum sub fidere dicam,

Marsne ferox, mitisne Venus, facundus an Hermes,

210. Phoebumne tuis natalibus arserit astrum?

Hoc jubet eximiae splendor me credere formae,

Hoc solers animi vigor, et doctrina, sagaxis,

Hoc lepor, hoc studium Mavortis et ignea virtus.

Scorpion incurva minitantem praelia cauda,

215. Te roseus nascente dies, rapidumve leonem,

Clara vel Aethrae posedit Virginis ora;

Iustitiam quod amas, duris quod es acer in armis.

Iupiter ipse tuos per cetera vindicat ortus.

Conferat his fortes dominatrix Roma Camillos,

220. Carthago Annibalem, Graecae Philopoemena gentes;

Procedat Pyrrhus, vaser huc procedat Amilcar,

Prodeat exuvias gestans Marcellus opimas,

Et

Vulg. v. 218. vindicat.

Et quibus auratus dedit inclyta nomina torquis;

Nec pacis rebus, poterunt nec fortibus armis

225. Exuperare tuas, quovis sub iudice, laudes,

Mantua bellipotens te Principe laeta triumphet,

Te Gonzaga domus tanto laetetur alumno;

Ac supplex Parcas et Numina cuncta precetur,

Ut diuturna tuae conservent tempora vitae.

230. Nam cum paene puer tantis asvescere rebus

Coeperis, Oceanum transibis et aethera fama,

Dum modo fata tuos producant longius annos.

Haec memorasse fat est, ne sim prolixior aequo,

Neve simul nostris effundam cuncta Camenis.

235. Adveniet, nostrae Lachesis si ferrea vitae,

Intempestiva non rumpet stamina dextra,

Adveniet tempus, cum te celeberrime quondam

Marchio, nostra chelys plectro graviore sonabit,

Et repetet prima fortes ab origine pugnas;

240. Curve Sigismundus, qui noverat omnia, Caesar,

Gon-

CARMEN AD GONZAGAM. 251

Gonzagam tanto stirpem donarit honore.

Non ego parva licet nostrae munuscula Musae

Nunc genibus commendo tuis; nec carmina supplex,

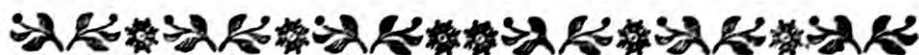
Nostra precor laeta digneris sumere fronte;

245. Hoc onus, hanc pro me curam geret, inclyte Princeps,

Vir gravis et prudens, quo jure superbit alumno,

Calcagnina domus; talem mea causa patronum

Repperit, insignis quem tollit ad aethera virtus.

(VI.) ΕΠΑΝΕΜΟΣ, seu *Carmen de certamine
Ventorum.*

Ventorum Aeoliis actum certamen in antris

Pierio novus ardor inest evolvere cantu.

Huc ades Aonia comitatus Apollo caterva,

Caesarie rutila, fidibusque superbe canoris!

5. Huc ades, et praefens juvenilibus annue coeptis,

Huc

Huc ades, et pelago titubantem dirige cymbam.

Nam licet angusto noster natet aequore lembus,

Id tamen immensos undarum attollere montes

Asfolet, et vastis crebro faevire procellis.

10. Quondam ingens rapidos inter contentio ventos,

Orta fuit; cujus major flandique potestas

Afforet: Extemplo vastum petit Aeolus antrum,

Immanemque specum; ventos ubi carcere faevo

Luctantes frenat, nodisque tenacibus arcet.

15. Atque ibi iudicio litem ut componeret omnem,

Protinus excelsa sublimis in arce resedit;

Sceptra manuque gerens, Tyrioque superbus in ostro.

Tum simul haec placido coepit sic pectore fari:

Dicite; quandoquidem placuit certare, vicissim.

20. A me praecipuum sperabit nemo favorem,

Aequus ero iudex, et rex simul omnibus idem.

Desierat, iussuque suo prior incipit Eurus,

Qui rutilo spirat Phoebi radiantis ab ortu.

O sto-

O stolidi, quae vos palmae spes cepit inanis,

25. Certandi mecum? cum sit mihi summa potestas

Aëris et pelagi; Nubes ego flatibus atras

Exigo terrificis, Phoebique cadentis ad axes

Cum licet, extremos, et Hiberum pello sub orbem.

Quaeque coloratam tutantur nubila gentem

30. Indorum, Ganges rapidis quas alluit undis,

Cuncta sub occiduum magnis ago viribus axem.

Pontum ego concutio, facioque tremiscere montes,

[Induroque nives, crustis glacialibus undas

Asstringo, gelidis tellurem velo pruinis.]

35. Idem ego cum clasces ullis sum nactus in undis,

Attollo vastos undarum in sidera montes,

Pulso ferox scopulos, et verbero litora fluctu.

Sed prius occiduis Titan se conderet undis,

Quam penitus valeam nostras expromere vires.

40. Dixe-

Vulg. v. 31. ego. v. 33. Inducoque. Hi duo versus 33 et 34. alieno loco hic inserti videntur, et pertinere infra ad Boreae orationem. v. 39. exponere.

40. Dixerat haec Eurus; post nubilus excipit Auster,
Quem Noton appellant, Libycis qui spirat ab oris,
Tum subito: Frustra mecum contenditis, inquit,
Astraei fratres; fufis ego nubibus auras
Horridus involvo, et stellas obscuro micantes,
45. Eripio densis lucemque polumque tenebris,
Obduco roseum picea caligine solem,
Lunaremque globum. viden' ut mihi nubila frontem
Atra premant, rorentque sinus, pennaeque madescant,
Nox tegat horribilem vultum, nimboque gravetur
50. Vestis, et asidui fluitent e crinibus imbres?
His ego cum manibus pendentia nubila pressi,
Tum magnus quatit astra fragor, tum densus ab alto,
Verberat imber humum, tum concava flumina crescunt,
Et superant ripas, nullum tenet alveus amnem;
55. Perque vias camposque ruunt, ac templa Deorum
Cum domibus silvasque trahunt, pecudesque virosque,
Tum natat omnis ager, collectaque nubila coelo,
Foedam hyemem glomerant, fossaeque cavaeque lacunae,
Implentur, latis segetes sternuntur in arvis,

60. Hibernique ruunt celsis e montibus annes.

Spes anni perit agricolis; gemit excita tellus,

Fluminibusque vias pulsu tremefacta relaxat;

Ingeminant nimbi, tum stellifer intonat axis;

Hinc populos novus horror agit, magnoque tumultu

65. Concusæ trepidant mentes; perterritus orbis

Antiquum rursus Chaos impendere tremiscit.

Nec minus et totum violentis flatibus aequor

Perturbo; nam dum lato nigrantibus alis

Incubui pelago; tum fluctus nubila pulsant,

70. Merguntur clasces, ac turbine litora plangunt,

Pulsu saxa sonant, et totum murmurat aequor,

Astra premunt tenebrae, nebulis latet obsitus aër,

Lux perit et densi restringunt fulgura nimbi,

Accipiunt undae fummis in nubibus imbres.

75. Idem ego cum Libycis incumbo turbidus oris;

(Hic propior quoniam, et nobis est aptior aether,)

Ver-

Vulg. v. 69. cum. v. 71. totum et commurmurat. v. 76. propior nobis quoniam est et aptior.

Verritur omnis humus, fulvae falit imber arenae,

In sublime volans, convexaque sidera lambit.

Quid, quod equos simul atque viros cum fortibus armis,

80. Atque trabes, rapio vacuas truculentus in auras?

Atque diu magnum coeli per inane rotatos,

Ignotis illido furens cum turbine terris?

Scuta virum, pharetras, enses galeasque comantes,

Ut paleas, stipulasque leves, in nubila tollo.

85 Praeterea nostris est ocior impetus alis,

Quam jaculi, aut Partho teli erumpentis ab arcu,

Quam flammae Iovis, ac fundae Baelearis, et astri,

Quod cadit immenso ductum per inania tractu.

Vim nequeo dignis nostram fatis edere verbis,

90. Non ego dicendo, sed sum spectandus agendo.

Dixerat haec Auster, et adhuc quoque plura parabat,

Rex vetuit; Zephyrum tandem succedere iussit,

Cui domus Hesperii premitur sub cardine coeli;

Mox

Vulg. v. 77. Vertitur. v. 80. trabes vacuas rapio. v. 82. illudo.

Mox ait: Occiduis jam Sol oriatur ab undis,

95. Obruat Eoo flagrantem gurgite currum,

Retro fluat Nilus, cursumque retorqueat Hister,

Aetna vacet flammis, tenebrosus luceat Orcus,

Flagrent Sauromatae, nivibus Garamantes abundant,

Mundus pervertat seriem, terrisque Britanni

100. Iungantur, vetitis Arctos mergatur in undis,

Areat Oceanus, ratibus sit pervia Syrtis,

Postquam cum nostris confertur viribus Eurus,

Et Notos et Boreas. Quis enim certaminis hujus

Non mihi det palmam? Maris est mihi summa facultas,

105. Vexo rates, magnos tollo super aethera fluctus,

Est mihi jus densas glomerare per aëra nubes,

Atque satis largos coelo demittere nimbos.

Rebus ego primos ortus, vitamque ministro,

Hinc etiam vere Zephyrus cognomine dicor.

110. Per me prata virent, croceis ego floribus agrös

Exorno, latos ego vestio gramine campos,

Ar-

Vulg. v. 94. Occiduis sed jam exoritur.

R

Arboribus frondes et terris largior herbas.

Nam cum stillantes felici nectare pennas

Concutio, rosei primo sub tempore veris;

115. Brumalemque simul propello flatibus annum;

Solvitur omnis humus, lati revirescere campi

Incipiunt, pictis arrident floribus horti,

Palmes agit gemmas, omnis tum pullulat arbor,

Parturit omnis ager, tum pampinus induit ulmos,

120. Omnes laetantur campi, nivibusque fugatis,

Arboribus frondes redeunt, et gramina pratis.

Lascivit pictis redimitus floribus annus,

Pallentes violae tum mollia prata venustant,

Purpureaeque rosae, nec non et candida rubris,

125. Lilia cum calthis, et flos redolentis anethi,

Narcisfque simul, ferrugineiue hyacinthi,

Hyblaeumque thymum, casiaeque crociue rubentes,

Nec non cum niveis, vaccinia nigra ligustris,

Omnia tum florent, passim tum flumina circum,

130. Mel-

---

v. 116. pro, lati, forte leg. *laeti*.

130. Mellifer electis exercitus obstrepat herbis,
Atque levi somnos hortatur inire susurro.
Tum quocunque tuos coneris flectere gressus,
Arrident pratis virides in mollibus herbae,
Arrident croceis halantes floribus horti,
135. Arrident silvae, tellus tum germinat omnis,
Tum formosus ager, mollesque sub arbore somni.
Tum volucres dulci permulcent aethera cantu,
Tum canor in fluviis auditur cygneus altis,
Tum gelidi fontes, leni tum murmure serpunt
140. Vallibus ex imis per mollia gramina rivi.
Sic ego florigeris vernalem flatibus annum
Exorno, et glebas foecundo rore marito.
Ergo mihi meriti palmae debentur honores.
Haec Zephyrus. Cuncti vario sermone fremebant.
145. Cum Boreas tales effudit pectore voces,
Cui domus est gelido septem subiecta trioni:
Et mihi sunt vires, et me pater edidit Astreus.

Et

Versus 138, e MSto. restitutus.

Et nobis nostrum sit jus, precor, edere robur.

Quis vos, o caeci, quis agit temerarius error?

150. Ne cupidis tantam votis exposcite palmam,

Quae mihi debetur, vires cognoscite vestras,

Quas alii nubes glomerant; ego flatibus illas

Propulso medium coeli vergentis ad axem.

Vis atrox, iraeque truces, animique minaces,

155. Et mixta faevus rabie furor, impetus ingens,

Sunt mihi pro telis; turbo est mihi fulminis instar.

Liber ab hoc nobis quoties datur exitus antro,

Imbriferis nunquam fuscatur nubibus aether,

Diffugiunt coelo nimbi, fit lucidus orbis.

160. At cum marmoreas pelagi convertor ad undas,

In morem quanquam stagni, placidaeque paludis,

Prostratum fileat, undisque tacentibus aequor;

Continuo vasti surgunt in nubila fluctus,

Et totum subito miscerier incipit aequor,

165. Il-

Vulg. v. 150. Ne tantam palmam cupidis. Versus 162. est ~~meus~~
dofus. forte pro, *undisque*, legendum esfet, *ventisque*.

165. Illisæque fonant scopulorum cautibus undae.

Quantus fidereos, Atlas qui sustinet, axes,
Parnasusque biceps, et Eryx, et Taurus et Othrys,
Quantus apex Aetnae, aut nubes superantis Olympi,
Quantus Athos; tanti tolluntur in aethera fluctus,

170. Monstriferosque sinus agitant; undaeque tumentes

Horrendum per saxa fremunt, ac litora pulsu
Tota sonant, crebrisque gemunt agitata procellis.
Tum supereffusus, pulsata cacumina, gurgēs
Obruit, et pressi latitant sub gurgite montes,

175. Ac totum spumis fervet candentibus aequor.

Pulsu reclamant scopuli; simul aestuat imum
Vorticibus fundum, et nigrantem eiecit arenam.
Tum quascunque mari puppes deprendit in alto
Turbo rapax, illas aut fluctibus obruit ipsis,

180. Aut illidit humo, aut scopulis infigit acutis,

Denique tam vasti surgunt in nubila fluctus,
Ut quoties summas conscendit pinus in undas,

Con-

Vulg. v. 167. Otrix. v. 181. tum.

Contingant celsi nubes carchesia mali;

At quoties rursus subsidit hiantibus undis,

185. Tellurem fundo, atque imas contingat arenas,

Sic superinfusis perit omnis fluctibus alnus,

Apparent lacerae tantum vestigia puppis,

Antennae, fractique natant in gurgite remi,

Et saturaturi phocarum corpora nautae.

190. Saevit hyems, fundo pelagi furit aestus in imo,

Saepius Adriacas Aegaeum transit in undas,

Transiluit Iönium, gurges Tyrrhenus, in aequor,

Tum maris immensi fugit omnis territa proles

Ac tanto rerum stupet exagitata tumultu,

195. Diffugiunt phocae, et pelago conduntur in imo,

Illis undarum fomnos fragor excutit ingens.

Non sese asfvetas tollunt delphines in auras,

Ipsam etiam Divum terret salis ira catervam,

Non meminit varias Proteus mutare figuras,

200. Innexis nec monstra premit scopulosa lacertis,

Maxi-

- Maximus Aegaeon, centum cui brachia dicunt.
 Tum Nereus fundum refugit tremebundus in imum,
 Cumque suo Phorcyn coetu conterritus haeret,
 Et stupet attonitus trepida cum matre Palaemon,
 205. Nec non Euboicus liquidarum cultor aquarum.
 Oblitus conchae Triton pavet; occulit omnis
 Nereidum coetus gremio se matris aquaso,
 Everfasque domos, et fracta sedilia luget.
 Ipsam etiam Tethyn vasti furor aequoris urget,
 210. Oceanique senis mentem perturbat; et ipse,
 Cui totae parent cum monstribus omnibus undae,
 Cui Divum pelagi chorus, imperiumque tridentis,
 Non torvos summo vultus efferre profundo,
 Non audet celeri volitare per aequora curru,
 215. Undarum tanto miscentur cuncta tumultu.
 Quae mihi sint pelago vires, audistis, in alto,
 At nunc quis terras perturbem flatibus ipsas,

Elo-

Vulg. v. 203. Phorcus. v. 205. euboidis. v. 207. forte leg.
 aquosae. v. 210. et ipsam. v. 217. quaeis terris.

Eloquar, et magnum quo pulsem turbine coelum.

Principio totas ferus ab radicibus imis

220. Evello fegetes, summumque per aethera verro,

Et longos miseris cultoribus infero luctus.

Nec potis est mites tutari pampinus ūvas.

Hinc nivibus terram, commixta grandine, pulso

Efferus, et paslim canis exuro pruinis.

225. Sunt mihi concretae glaciali frigore pennae,

Barba mihi glacie, nivibus riget horrida vestis,

Caesariem mihi grando tegit, frontemque pruinae.

Possum ego pulveream glomerare per aëra nubem,

Possum convulsas per inania volvere filvas,

230. Possum concussas prostrernere flatibus arces.

Saepius et ferrum, seu magnae fragmina rupis

Verro per aërias tantis cum flatibus auras,

Ut mox dum mediis pendent sub nubibus, altos

Concipiant ignes, incandescantque volando.

235. Cum vero autumnus hyemi concessit aquosae,

Con-

Concutio pennas, quarum jactatibus omnes

Continuo terrae nivibusque geluque rigescunt.

Horrendum saliens crepitat per culmina grando,

Canescunt montes, pereunt armenta gregesque,

240. Et circumfusus horrent vallata pruinis.

Non apro dentes, non crura fugacia cervo,

Non ursis densi profunt in tergore villi.

Asstringunt subitae, currentia flumina, crustae,

Concreta glacie cursus frenantur aquarum.

245. Et jam ferratos plaustrorum sustinet orbes,

Qui ratibus longis fuerat prius hospitus humor.

Disfilit aes glacie, riget omnis frigore tellus.

Cum vero densis horrendo flamine filvis,

Incubui, nullae remanent super arbore frondes,

250. Tum filvis cadit omnis honos; it fridor in auras,

Tum nemus inclinat, terramque cacumine tangit.

Fit sonus, et magno miscentur murmure silvae.

Sternitur omnis humi vulsis radicibus arbos.

Pro-

Vulg. v. 252. magnae.

- Procumbunt fractae, cellis cum quercubus, ornī,
255. Aesculeaeque trabes, et commoda fraxinus hastis,
Et bicolor myrtus, Paphiae gratisfima Divae.
Procumbunt piceae, procumbit fagus et ilex,
Et tiliaeque leves, et densae frondibus ulmi,
Et coryli, et gratae nimium, tibi Delphice, lauri;
260. Et fluctus, abies pertentatura, marinos.
Nec non flumineae salices, et pallida buxus,
Et steriles platani; procumbit populus ingens,
Herculeis dilecta comis; fragilesque myricae,
Procumbunt oleae, simul aptae navibus alai.
265. Procumbunt aceres, et cum cedris cyparissi.
Sternuntur palmae, cornusque perutilis hastis,
Navigiisque bonae pinus, taxique nocentes.
Omnes procumbunt silvae, fragor aethera pulsat.
Ergo ferae filvis quaecunque vagantur opacis,
270. Diffugiunt pasfim, et caecis conduntur in antris.
Turbo ferit montes, convulsaque saxa resultant,

Frag-

Fragmina crebra ruunt laterum, obstantesque ruendo,

In terram paslim tanto cum turbine silvas

Provolvunt, quanto muralis pondere saxi

275. Moenia pulsa cadunt, pulsu tremit ultima tellus.

Quid memorem quantis etiam terroribus olim

Armifonae doctam concussi Pallados urbem,

Cum trepidam fulvis complexus Erechthida pennis

Corripui, et raptam magni per inania coeli

280. Protinus Odryfias abduxi victor ad oras?

Idem ego rimosae convexa foramina terrae,

Cum subii, et vacuis submisi terga cavernis,

Horror agit populos, tum maximus intremis orbis,

Hiscit humus, celsaeque ruunt cum turribus urbes,

285. Subsidunt montes, pavet implacabilis Orcus,

Umbrarum trepidat, Stygia cum conjuge, rector,

Immisfusque dies magno telluris hiatus,

Attonitos gelida terret formidine manes.

Idem ego vos coelo, quoties sum nactus in alto,

290. Hor-

290. Horrisonis totum miscentes flatibus orbem,
Grandineoque meas excusfi turbine pennas,
Ipsi estis testes, quanto molimine lucter;
Concursu nostro medius nam personat aether,
Elisi excusfis prorumpunt nubibus ignes,
295. Fulgura crebra micant, tremit ingens turbine tellus,
Tum novus immensis perculsum motibus orbem
Terror habet; fugere ferae, tum flamma per auras,
Exiliens, silvas, aut celsa cacumina sternit.
Tum coeli convexa tremunt, boat arduus aether,
300. Immensum, motisque labant compagibus axes,
Fit fragor, et magno tonitru coelum omne remugit.
Quodque magis mirum est, ipsi mihi concutit ingens,
Osfa tremor, tantos mundi dum spectro tumultus.
Sed quid ego vestras longis ambagibus aures
305. Obtundo? longum est mihi totas pandere vires,
Et Titan prono jam vergit in aequora plaustro.
Sed veluti nostrae monstrant praesagia mentis,

Victor

Vulg. v. 296. perculsus montibus.

Victor ero. Tu rex, tua quae sit opinio profer.

Dixerat, et magno fremuerunt antra tumultu,

310. Excussi resonant nodi, strepituque tonat mons.

Quisque sibi ingentem magno cum murmure palmam,

Flagitat, et vastis acuit clamoribus iras.

Ni centum rigido nexis adamante catenis,

Pennas atque manus vincti post terga fuissent,

315. Lis foret in veros pugnae conversa tumultus.

Haec ubi prospexit, folio sic infit ab alto

Arduus Hippotades, et talibus increpat iras:

Quis furor o caeci? quae mentem infania versat?

Conspectu in nostro, qui vos rego, pro scelus ingens!

320. Pro furor! haec agitis? tantosque ciere tumultus

Audetis? nec vos nostri reverentia tangit?

Ni finitis. — Dederat tales e pectore voces

Aeolus, ast illis pavidos tremor occupat artus,

Attonitique silent, clamorque murmura pressant,

325. Nil ausi mutire palam, vultuque remisso,

Obli-

Obliquo regem, ac titubanti lumine spectant.

Non tamen exuta penitus feritate quierunt,

Ingenitam sibi vis naturae tradidit iram.

Non secus ac claustro meditantes praelia tigres,

330. Cum subito iratus, pulsuque minisque magister,

Aggreditur, cessant, inceptaque praelia linquunt,

Non tamen exuta prorsus feritate quiescunt,

Concusfaeque pavent indignanturque; pavere

Indociles, metus hinc urget, furor insitus illinc.

335. Postquam pacatas vidit rex Aeolus iras,

Dat Scythico palmam Boreae, simul imperat ipsis,

Ut nullos ausint post inceptare tumultus.

Tum simul et nodos luctantibus artat ahenos,

Obfirmatque seras claustrorum et vincula stringit.

340. Haec ubi perfecit, vasto progressus ab antro

Ardua tecta petit Vulcani opus ignipotentis.

Exultat victor Boreas, laudatque tyranni

Iudicium, et laeto testatur gaudia vultu.

At

Vulg. v. 333. pavore. v. 334. pro furor, pavor v. 338. artat.

At contra amisfos inglorius Eurus honores,

345. Conqueritur, Zephyrusque simul, simul humidus Auster,

Irrita frustratis fundit suspiria votis.

Finis Carminum Heroicorum

IANI PANNONII.

112

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

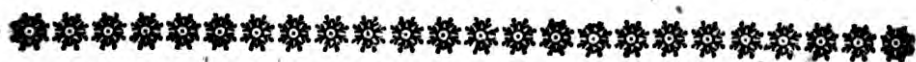
AI

IANI PANNONII

ELEGIARUM LIBER PRIMUS.

(*Continentur hoc Libro Elegiae XV. eodem ordine,
quo in MSto. Viennensi reperiuntur.*)

*Naiadum Italicarum principi Divae Feroniae
Ianus Pannonius cecinit in reditu ex Ur-
be Nonis Iuniis A. MCCCC LVIII.*

ELEGIA I.

Sacri fontis ave, mater Feronia, cujus

Felix Paeonias, Narnia potat aquas.

Iam prope litorei tetigit sol brachia cancri,

Sentit et Icarium, fervida terra, canem.

5. Tolle sitim; saevis tulerat Langia Pelasgis,

Quae

---

v. 1. In quibusdam editis: *Fontis ave sacri.* In aliis: *O sacri fontis
mater*, cet.

Quae nostra exurit pectora, tolle sitim.

Sic tibi magna parens alimenta aeterna ministrat,

Sic nunquam vena pauperiore fluas!

En semel, en iterum, quos ferrea fistula fundit,

10. Excipiunt latices, guttura sicca, tuos.

O quantus rediit membris vigor! o mea quanto

Viscera divinus liberat igne liquor!

Nec venter, quamvis repetito murmurat haustu,

Sudorem subitum nec gravis humor agit.

15. Ergo operae nobis pretium fuit alta labantes

Ad juga clivoso tramite ferre gradus.

Iam libet et pulchram mirari turribus arcem,

Quae surgit sanctis proxima gurgitibus,

Audire et strepitum, quem subter, valle profunda

20. Spumea sulfurei fluminis unda facit,

Ac totos circum lustrare ex ordine montes,

Pu-

Vulg. v. 13. immurmurat. v. 15. libantis. Totum distichon (v. 15 et 16.) abest a MSto. in editis autem omnibus loco suo turbatum est.

- Pura salutiferi, quos foveat aura, poli.
Ante, voluptatem spectacula nulla movebant
Cum premeret torrens ora perusta vapor.
25. Ocyus huc adsit toto grege pingvior haedus,
Mutet et effusus, vitrea stagna, cruor.
Adsint et liquido Bacchi cum munere flores,
Nec cesset laudes vox resonare pias:
Salve iterum e Latiis, longe celeberrima, Nymphis,
30. Hospitis et grati suscipe dona libens!
Tu placidam miseris requiem mortalibus affers,
Corpora morosis febribus aegra levans.
Nec soli debent homines tibi, debet et aether,
Aurea cum pascas roribus astra tuis.
35. Phryx puer haud alias miscet cum nectare lymphas,
Nec sua Mars alio vulnera fonte lavit.
Debita solventur semper tibi vota quotannis,
Dum mea vitalis spiritus ossa reget,
Nec plus Castalias, quam te, venerabimur undas,

40. Mu-

Vulg. v. 23. manebant. v. 32. tu rapidis-- levas. v. 36. lavat.

40. Musarum et nobis Numinis instar eris.

Sed tamen in fefas, unde haec medicina, medullas,

Omnia quae nostis, dicite, quaeso, Deae.

Evander ternis Herilum spoliaverat armis,

Crudeles genitrix invocat orba Deos.

45. Iupiter est flentem coelo miseratus ab alto,

Corpus et in tenues jusfit abire lacus.

Nec voluit rivis esse ex vulgaribus unum,

Sed Superis magno fecit honore parem.

Praecipua hinc levitas, hinc vis contraria morbis,

50. Hinc clarum tota nomen in Ausonia.

Laus Andreae Mantegnae, Pictoris Patavini.

A. MCCCC LVIII.

E L E G I A. II.

Qualem Pellaëo fidum cum rege sodalem

Pinxit Apelleae, gratia mira, manus;

Talis cum Iano tabula Galeottus in una,

Spirat inabruptae nodus amicitiae.

5. Quas,

5. Quas, Mantegna, igitur tanto pro munere grates,

Quasve canet laudes, nostra Thalia, tibi?

Tu facis ut nostri vivant in secula vultus,

Quamvis amborum corpora terra tegat.

Tu facis, immensus cum nos distinet orbis,

10. Alter in alterius possit ut esse sinu.

Nam quantum a veris distant haec ora figuris?

Quid, nisi vox istis desit imaginibus?

Non adeo similes speculi nos lumina reddunt,

Nec certans puro splendida lympa vitro.

15. Tam bene respondet paribus distantia membris,

Singula tam proprio ducta colore nitent.

Num te Mercurius divina stirpe creavit?

Num tibi lac, quamvis virgo, Minerva dedit?

Nobilis ingenio est, et nobilis arte vetustas,

20. Ingenio veteres vincis, et arte, viros.

Edere tu possis spumas ex ore fluentes,

Tu Veneris Coae perficere effigiem,

Nec

Vulg. v. 6. Quasve tibi laudes nostra Thalia canet?

Nec Natura valet quicquam producere rerum,

Non valeant digiti quod simulare tui.

25. Postremo, tam tu picturae gloria prima es,

Quam tuus historiae gloria prima Titus.

Ergo operum cultu terras cum impleveris omnes,

Sparferis et toto nomen in orbe tuum;

Ilicet, accitus superas transibis ad arces,

30. Qua patet astriferae, lactea zona, viae;

Scilicet ut vasti pingas pallatia coeli,

Stellarum flammis sint variata licet.

Cum coelum ornaris, coelum, tibi praemia, fiet,

Pictorum et, magno sub Iove, Numen eris.

35. Nec tamen his fratres cedent pietate poëtae,

Sed tibi post Musas proxima sacra ferent.

Nos duo praefertim; quorum tua dextera formas

Perpetua nosci posteritate facit.

Interea haec gratam testentur carmina mentem,

40. Vilior his Arabi turis acervus erit.

Bla-

Blasio militanti Ianus febricitans.

A. MCCCC LVIII.

ELEGIA III.

Dum te castra tenent pietis fulgentia signis,

Nec trepida raucas excipis aure tubas;

Nos, Blasi, aestifera correpti febre jacemus,

Desidis et leti triste timemus iter.

5. Nil igitur prodest quod longe bella geruntur,

Si fata in media vivere pace negant.

In Turcos utinam tecum simul arma tulissem,

Non foret in tanto nunc mea vita metu.

Hic nec opinanti gelidos tremor occupat artus.

10. Illic quam veniat cernitur ante malum.

Nos pugnam inviti capimus; nisi tempora syadent,

Vos detrectatis conferuisse manum.

Non ulla hic caecos astutia defugit ictus,

Illic

Vulg. v. 5. gerantur. v. 7. Turcas. v. 12. manus.

Illic vitari misa sagitta potest.

15. Debilis a morbo semper prosternitur aeger.

At miles fuso saepius hoste reddit.

Nobis praeterea certamine nulla molesto

Lux vacat; in vestro est multa labore quies.

Luditis in mediae securi sidera noctis,

20. Hostiles, vallo nil metuentes, minas.

Fert clypeus talos, dat pocula casis, et altum

Ebrius ante ignem carmina lixa canit.

Succedit ludo somnus, pallentibus astris,

Curantur rapto, corpora fessa, cibo.

25. Praeda venit; totus laxatur in otia mensis,

Debita nec dives postulat aera cohors.

Dicere nulla queas langventis gaudia, cujus

Ipse fugit vini primus ab ore sapor.

Fercula contortis libat male grata labellis,

30. Prandia nec miseris questibus ulla carent,

Decubat excluso commissis sole fenestris,

Nec

Vulg. v. 30. questibus.

Nec finitur coelo liberiore frui.

Membra gemens stratis versat; si membra vocamus,

Osibus haerentem vix sine carne cutem.

35. Pallia nunc poscit, nunc rursus pallia ponit,

Lumina nec placidus mulcet adacta sopor.

Verum siue tua est, seu fors mea durior, oro,

Nos tibi, te nobis, reddat ut una dies.

Ac reduci sanus large nova musta propinem;

40. Tempora signabit candidus illa lapis.

Vulg. v. 36. abacta. v. 40. ista.

De Stella aestivo meridie visa,

A. MCCCC LXII.

ELEGIA. IV.

Quodnam hoc tam clara fidus sub luce refulget,

Nec timet in medio praenituisse die?

Fulva Cleonaei certe per terga leonis,

Celsius aestivos, sol agit acer, equos.

5. Nec prodire vagas permittens longius umbras,

In caput Aethiopum spicula recta jacit.

Omnia nunc flagrant, nec caligantia puri

Aspectum coeli lumina ferre valent.

Cetera caeruleam Noctis variantia pallam,

10. Praestriatum radiis occulere jubar,

Una tamen longe reliquis audacior astris,

Contemto Phoebi stella nitore micat.

Quantus conspicuo rutilans fulgore cometes,

Nuntiat horrenda, bella cruenta, juba.

15. Sed tu, (sive Iovem mavis te forte vocari,

Grata est Idaliae, seu tua flamma, Deae,

Sive novum coelo modo te Deus addidit ignem,

Ac solis fescae, iussit adesce, faci.

Felix cui soli fas est haud cedere Phoebus,

20. Non tantum noctis quae potes esse decus.)

Nil dirum, nil triste feras; sed lumine dextro,

Pelle procul quicquid fata sinistra parant.

Saturni tu frigus iners, tu Martis iniqui

Ardores, placida corrige temperie.

25. Perfice ne terris noceant Arcturus et Haedus,

Arctu-

- Arcturus ventis, faevior Haedus aquis.
 Grandine flavescentes ne pulset Scorpius uvas,
 Ne segetes nimio torreat igne canis.
 Neu miseros turbet nautas nimbofus Orion,
 30. Orion clava, nec minus ense ferox.
 Sed pius infans defendat Castor ab undis
 Limite quas certo duxerit Ursa rates.
 Semina centeno reddat cum fœnore tellus,
 Unda ferat pisces, aura salubris aves.
 35. Per te vexato redeat concordia mundo,
 Ianus et æterna comprimat arma fœra.
 Esto quidem late populis tu prospera cunctis,
 Sed magis afflictas respice Pannonias.
 Verte pharetratos Phrygi trans æquora Turcos,
 40. Quos male nunc Hister submovet amne suo.
 Fac regem observent procures, rex ipse, fideles
 Consilio procerum, se regat et patriam.
 Omnia sic roseis cedant tibi sidera flammis,
 Sic tuus occiduas, nesciat ignis aquas.

De Apro et Cervo.

A. MCCCC LXIII.

E L E G I A. V.

Quantum Iunoni Tegee, Calydonve Dianæ,

Dicitur Aetolis progenuisse jugis;

Tantum nostra suem fudit pagana Juventus,

Vix capiunt vastam, stridula plaustra, feram.

5. Haec Meleagreo poterat procumbere ferro,

Haec erat Herculeæ, bellua digna, manu.

Aspice curvatos alte, duo fulmina, dentes,

Aspice fetosæ, spicula densa jubæ!

Abrupit quàm sæpe plagas! quàm sæpe morantes

10. Turbidus obliquo discidit ore canes!

Non illi solæ, praebebant pabula, silvæ,

Nec quæ de patulis, glans cadit ilicibus,

Arva diu miseri flebant populata coloni,

Sævior hæc omni grandine pestis erat.

15. Sed jam securos resonet pastoria cantus

Fista-

- Fistula, respirant, pascua, rura, greges.
 Nunc etiam timuisse juvat cessante periclo,
 Dulce est praeteritos commemorare metus.
 Maeste animi, dirum, primus qui figere, monstrum
 20. Ausus es; aeternum carmine nomen habe.
 Vos simul agricolae memores, victoris ephebi
 Populea meritum, cingite fronde, caput.
 Ecce sed ingentem, pubes fert altera, cervum!
 Silvia, qualis erat, vel, Cyparisse, tuus.
 25. Ardua bis denis, asurgunt cornua, ramis,
 Suspendenda tuo, Cynthia Diva, tholo.
 Iam foecunda foveat centesima semina, tellus,
 Iam posuit totidem, vinea laeta, comas;
 Postquam hunc solliciti longe mirantur agrestes,
 30. Ducere cornigerum, per nemora alta, pecus.
 Taedia nam longi quoties persenserat aevi,
 Noverat angvineo, se renovare, cibo.
 Nec modo veloces captum stravere molossi,
 Aut tenere suam, linea texta, fugam,
 35. Quamvis alta levi superabat retia saltu,

Ocyor aligero Bellerophontis equo;

Sed magno e filvis actus clamore sequentum,

Incidit in fragili, stagna adoperta, gelu.

Hic saepe incasum surgenti et saepe cadenti,

40. Succidit celeres, lubrica testa, pedes.

Sic tandem victus toto dedit altera pago

Gaudia, quae pariter contulit una dies.

Una dies multos, olim recolenda, per annos,

Quam niveus prisco signet honore lapis.

45. Hanc vos unanimi, mecum celebrate, sodales,

Dum favet hinc aetas, hinc genialis hyems.

Dilutae Baccho fugiant ante omnia curae,

Ille potest moestos exhilarare Deus.

Tbrenos, de morte Barbarae matris,

A. MCCCC LXIII.

E L E G I A. VI.

Quid querar? unde novo quaeram fomenta dolori?

Ecce jacet lacrymis, mater humanda, meis.

Ergo

Ergo perit ista dies nobis dum vita manebit,

Semper acerba licet, rite colenda tamen,

5. Sive illam Libyco longe deprensus in aestu,

Sive Lycaonio fidere pressus agam.

Nam quoties agilis sese converterit annus,

Nostra recrudescet tempore plaga suo,

Admonitus plangam, pietas renovabit honorem,

10. Mœsta pius tumulto munera reddet honos.

Atra dies, Nonas, sequeris quae quinta, Decembres,

Accipe non albae, tristia signa, notae.

Turbidior nobis caligine noctis opacae,

Semper eris, puro tu licet igne mices.

15. Quanquam nunc etiam non laeta luce coruscas,

Sed nigris horres concolor exequiis.

Aethereos tractus radiis impervia nubes,

Abstulit, et nebulis obsita terra latet.

Talibus obsequiis talis bene convenit aër,

20. Non sunt funereis, apta serena, rogis.

Nec

Nec gravis hoc egit nimboſis flatibus Auſter,

Ipfâ ultro noſtris condolet aura malis.

Tu vero nimium nobis inſenſe December,

Cur toties in me perfida bella moves?

25. Nonne ſemel, rapto tibi me laeſiſſe Guarino

Sar foret? en iterum vulnera noſtra novas!

Ultime bis ſenis rapidi de fratribus anni,

Invidioſe viris, invidioſe Deis!

Tu damno lucis nocturnas porrigis horas,

30. Ducis et exiguo tramite ſolis equos.

Tu pigro informem contriſtas frigore mundum,

Exuis et campos gramine, fronde nemus.

Menſe tuo nec prata greges viridantia tondent,

Nec leve ſub foliis garrula cantat avis.

35. Tu facis ut late populantibus omnia Turcis,

Tecta gelu faciles praebeat unda vias.

Te quondam Genio ſacravit vana vetuſtas,

At tu debueras manibus eſſe ſacer.

Vana

Vana queror demens, nil unquam tempora peccant,

40. Quae peragit verso mobilis orbe polus.

Vos potius nostri moeroris crimen habetis,

Sidera, fatales volvere nata vices.

Vos penes est vitae pariter cum morte potestas,

A vobis causas inferiora trahunt.

45. Quid juvat o Superi, fixisse nocentia coelo

Astra? quid errantes constituisse globos?

Sponte sua letum mortalibus imminet aegris,

Sponte sua, e fragili corpore vita fugit.

Si laesura homines stellarum signa fuerunt,

50. Debebat simplex aetheris esse color.

At vos me frustra petitis lenire sodales,

Parcite nunc, forsan postmodo tempus erit.

Non facile est iram dictis mollire recentem,

Non bene, curantes, fert nova plaga, manus.

55. Sed, puto, majus habent vulnus mea pectora, quam quod

Vel diuturna queat consolidare dies.

Quodsi cui nostra haec pietas culpanda videtur,

Ceu muliebre animi debilioris opus;

Is certe ignorat naturae jura potentis,

60. Ignorat veterum tot pia facta virum.

Marcius ingratham properabat vincere Romam,

Victa ad maternas languit ira preces.

Fugerat Hesperium Sertorius exul in orbem,

Plurima sed profugo cura parentis erat.

65. Sancta humeris Siculi portarunt pondera fratres,

Aetnaeus flammis dum vomit ore gigas.

Nec plus Tyndaridas Sparte, quam praedicat Argos,

Trita parentali fortia colla jugo.

Secula nec solos coluerunt prisca parentes,

70. Quin etiam nutrix tunc veneranda fuit.

Cajetam e mediis Phrygius tulit hostibus heros,

Illa dedit Latiis nomina litoribus.

Acca in Romuleis meruit solennia fastis,

Ambiguae mulier nomine tecta lupae.

75. Iupiter altrici donavit sidera caprae,

Splendet adhuc liquido nobilis illa polo.

Nec

Nec minus hae Hyades gratum testantur Iacchum,

Quas vernus nitido Taurus in ore gerit.

Nec vero illorum quisquam neget esse gemendos

80. Interitus, vitae quis mora longa fuit.

Sincerus nullos affectus computat annos,

Quicquid ames, nunquam consensisse putes.

Tene ego, post duodena licet quinquennia raptam,

Non fletu et lacrymis prosequar alma parens?

85. Tu me conceptum genitall in fede tulisti,

Exigeret menses, dum vaga luna, decem.

Forsit et duri rupissent viscera partus,

Ni tibi nitenti Iuno tulisset opem.

Exin progenitum gestasti mollibus ulnis,

90. Ac tua sunt labris ubera pressa meis.

Tu me complecti, tu me, velut unicus essem,

Comere, tu blando sivea fovere sinu.

Longe Livor eat; geminos me praeter habebas,

Sed tamen ambobus carior unus eram.

90. I

95. Omen

Vulg. v. 93. erat.

95. Omen inest genitis, et habent praesagia matres,

An magis in fera stirpe moratur amor?

Hinc ubi jam certo fixi vestigia gresfu,

Desiit et blafos frangere lingua sonus;

Protinus ingenuas docilem transmittis ad artes,

100. Otia nec pateris ducere lenta domi.

Quicquid lana tibi, quicquid tibi tela lucelli

Attulerat, merces erudientis erat.

Imbiberam tenerae vix prima elementa Minervae,

Nec mala venturi jam documenta dabam,

105. Cum tuus Aufonias tradit me frater ad oras,

Longinquo et Musas quaerere in orbe juber.

Illius impensa Venetas celebravimus urbes,

Dum sol undecies per sua signa redit.

Quod desiderium tanto tibi tempore nostri?

110. Quanta inter dubios gaudia saepe metus?

At postquam patriae me reddidit Itala tellus,

Obtigit et juveni pontificalis honos,

Non

Non fuit ulla tuae, sedes tam grata, senectae,

Quam prope me modicos incoluisse Lares.

115. Hic modo delicias nobis studiosa parabas,

Nunc trepida nebas, linea texta, manu.

Donec fila tibi torquere novissima Clotho

Coepit, et extremos annumerare dies.

Convenit audito tristis vicinia casu,

120. Nec capiunt densas atria lata nurus.

Flebant cognatae, nuper tua cura, puellae,

Clausura et visus, filia moesta, tuos.

Ast ego blanditiis animum solabar anilem,

Tristitiam vultu dissimulante regens.

125. Scilicet augeret mea ne tibi cura dolorem,

Anxia neu fieres anxietate mea.

At tu nec tanto genitricem oblita periclo,

Dulce tibi ajebas, me superante, mori.

Quaerebant nostros jam caligantia vultus

130. Lumina, nec nomen deerat in ore meum.

Cum

Vulg. v. 126. ne.

Cum subito in vacuas discedens spiritus auras,

Destituit tepido, frigida membra, toro.

Mater io cur me rerum inter prospera linquis?

Hoc tibi vivendum tempore, mater, erat.

135. Cum me florentem, cum me spectare beatum,

Cum poteras omni commoditate frui.

Pupillae, et certe nondum nupsere, sorores,

Turba magisteriis instituenda tuis.

Quarum quis molles nunc imbuet artibus annos?

140. Quis tenerae custos virginitttis, erit?

Accipe cara parens nostri monumenta doloris,

Non ampla artifice structa sepulcra manu.

Nec Mausolei pendennis in aëre molem,

Nec ruitarum culmina pyramidum,

145. Psallentum sed rite choros, sed turis odores,

Sed cum flebilibus, verba tremenda, modis.

En feretrum celebri praecedunt agmina pompa,

Pulsata et sacris turribus aera sonant.

Dives ad innumeras offertur cereus aras,

150. Ac requiem templum concinit omne tibi.

Ipsa

Ipse ego solenni pullatus veste sacerdos,

Ad tumulum pro te, mystica dona fero.

Quamvis haud dubitem felici sede receptam,

Orbe manent alio praemia si qua pios.

155. Vixisti innocue, coluisti labe remota,

Officiis homines, religionem Deum.

Incolumi sane fueris quam fida marito,

Declarat viduae non repetitus Hymen.

Manisti caelebs dum vertens secula Titan,

160. Iungeret autumnis, lustra quaterna, tribus.

Ergo apud antiquos olim tibi iure Quirites,

Rara pudicitiae parva corona foret.

Nec mors praeteritis dispar tibi contigit actis,

Fine bono claudi vita probata solet.

165. Omnibus expletis sacra quae lege jubentur,

Libera terreno carcere ad astra volas.

Sed jam sancta vale genitrix, et civis Olympi,

Cunctantem in terris, voce precante juva.

Mutua nos rursus junget praesentia, cum mox

170. Audiet extremam, machina tota, tubam.

Interea facili corpus requiescat in urna,
Nec gravis incumbens urgeat ossa lapis.

---

*Invehitur in Lunam, quod interlunio matrem
amiserit. A. MCCCC LXIII.*

E L E G I A VII.

Vos divini ignes, mundi quibus ima reguntur,
Aurea quis magni pingitur aula Iovis;
Tam quos legitimus propriis agit orbibus error,
Quam quorum coelo lumina fixa micant;
5. Vos inquam aeternis animati mentibus ignes,
Ad quorum motus, flamina fata trahunt;
Erravi fateor, confesae ignoscite culpaе,
Contingat vobis sic aliquando quies;
Uni debueram, cunctis convicia feci,
10. Omnes damnavi cum foret una nocens.
Privatum quod crimen erat, commune putabam,
Non bene mens verum, caeca dolore videt.

At

At nunc deprensus numeris innotuit auctor,

Causa fuit cladis, Cynthia sola, meae.

15. Quo pudibunda fugis? quid te post nubila celas?

Plus prodit timidos, vana latebra, reos.

Tu certe, obscurae tu fax, Latonia, noctis,

Sumfisti radios, in mea damna, novos.

Nam tua, germani dum proximat orbita, flammis,

20. Paullatim morbo, tabuit illa, gravi.

Ac pariter te lux, illam sua vita reliquit,

Heu quod deterior fors sua, forte tua est!

Tu quippe ecce nites reparato splendida cornu,

Illius aeterna lumina nocte rigent.

25. Ergo salutiferum, quisquis te dixerit astrum,

Hunc ego convincam vana et inepta loqui.

Summa tuae cum sint virtutis, frigus et humor,

Esse salutaris qua ratione potes?

Frigus et humor agunt, ut vexent corpora morbi,

30. Ut nata intereant, frigus et humor agunt.

Nec dubie toto quod sis vilissima coclo,

Posfessi series arguit ipsa loci.

Esse n̄ vilis, non aetheris ima teneres,

Conveniens meritis, hic fuit ordo, tuis.

35. Quod fluidis nempe est elementis infima tellus,

Hoc te fidereis, novimus esse, plagis.

Unde etiam reliqui modulantur acutius orbes,

Implacidum nimia, tu gravitate, fonas.

Quisquis et in terras aliis descendit ab astris,

40. Pestifer influxus, per tua regna fluit,

Est et in hoc aliquid, quod munere sola refulges

Alterius, proprium cetera lumen habent.

Inde fit, ut nullo tua lux fervore caleseat,

Ceu cum de speculo flamma remissa redit.

45. Adjice quod simili splendent alia omnia vultu,

Nec tenor est unquam, forma nec una, tibi.

Nam modo fera venis, totis modo noctibus ardes,

Nonnunquam medio curris opaca die.

Nunc admota polo, nunc montibus addita serpis,

50. Ardua nunc Boreae, nunc petis ima Noti.

Saepe hodie major, cras saepe futura videris,

Saepe repente peris, saepe rotunda nites.

In-

Interdum candes, interdum lurida palles,

Est, cum purpureo rubra colore venis.

55. Quod tamen in medio fordet tibi lividus orbis,

Constat polluti pectoris esse notam.

Nec sane indignor, quod deficis ipsa frequenter,

Ista tibi semper fors patienda fuit.

Sed cum fraternos intercipis obvia currus,

60. Quis non ingratam, quis putet esse piam?

Omnia tu varias, et cum vertaris in horas,

Exemplo pateris nil stabile esse tuo.

Ad tua mutatur momenta agitabilis aër,

Sive furit ventis, sive madet pluviis.

65. Ad tua mutatur momenta reciproca Tethys,

Sive tumet, refugas sive resorbet aquas.

Quod discrimen habent in agendis tempora rebus,

Hoc etiam pendet de levitate tua.

Nec nisi te quinta nasci potuere Gigantes,

70. Natalem hunc Furiae, tristis et Orcus habent.

Omnia tu vitias, per te resoluta putrescunt,

Viscera sub dio, si qua peremta, jacent.

Tu

Tu fata per campos sterili rubigine aduris,

Materies vitio fit cariosa tuo.

75. Decubuit lasus si te lucente viator,

Surgenti torpor roscida membra ligat.

Te paritura vocat ventri matrona levando,

Saepe tamen, foetu commoriente, perit.

Saepe moves subitos, conferto Marte, tumultus,

80. Femina sis quamvis, praelia saepe moves.

Crimine saepe tuo corruptus inhorruit aër,

Corripuit populos publica saepe lues.

Hinc et letiferas equidem tibi jure sagittas,

Crediderim priscos attribuisse patres.

85. His quondam innocuae Niobes cecidere puellae,

Dilecta et summo Laodamia Iovi.

Sed longe est ipso, gravior dementia, leto,

Cum torquet miseros, te stimulante, furor.

Nam nec philtro magis, nec pocula mixta veneno,

90. Quam tua vis mentes exagitare solet.

Quid facit infano pejus Bellona flagello?

Aut serpentinis torva Megaera comis?

Verum cum semper noceas, plus omnia laedis,

Quando lates, nam tunc quod juvat, alter habet.

95. Tunc magis Euripi fervent refluxibus undis,

Tunc tempestates turbida flabra cient.

Nec caput est cerebro, nec plenae sanguine venae,

Fluctibus et mediis ostrea fœma natant.

Ipsa arent teneris exhausta arbuta medullis,

100. Nec formica suum segnior urget opus.

Pessima sed nostro generi interlunia semper

Sunt tua, tunc Lachesis ferrea fila metit.

Aut saltem occuleris nunquam, quin durius aeger

Langveat, et medicus fidat in arte minus.

105. Quid? quod diversos perhibent te sumere vultus?

Fallor, an idcirco trina figura tua est?

Nunc Styga Persephone celebras, et foedere certo

Tempora maternis aequa maritus habet.

Nec (vatum ut fingunt mendacia) rapta fuisti,

110. Sponte rapi voluit si qua redire negat.

Nunc

Nunc specie Phoebes tacitum metiris Olympum,

Nec tamen hac etiam fede pudica manes.

Nam quis te castam, quis dicat amore carentem?

Cum tibi lentus adhuc dormiat Endymion?

115. Cum rorem magno generes ex aëre? cum te

Iunxerit Arcadio candida lana Deo?

Nunc saltus junctis peragras pharetrata Napaeis,

Nec finis illaefas montibus ire feras.

Perde malas tigres, et saevos perde leones,

120. Dum tantum silvis tutus inerret homo.

Est tamen figi meruit violentus Orion,

Invitam stupro dum maculare parat,

125. Quid miser Actaeon sceleris commisit, ut illum

Objiceret canibus, forma ferina, suis?

135. Unum transferam, (sed et illo plura supersunt,)

Nequitiae residet pars ubi magna tuae.

Tu magicos cantus, et noxia gramina monstras,

Tu sacra Naturae vertere jura doces.

140. Culpa tua est, quicquid fecit Titania Circe,

130. Quicquid et Aeetae filia, culpa tua est.

Sed

Sed bene quod proprias torqueris saepe per artes,

Tum, cum carminibus, facta cruenta, rubes.

Nossem utinam quae te deducunt murmura coelo,

Quas nobis poenas mox scelerata dares?

135. Iam tuus in terras rueret globus axe revulso,

Frangeret et versos, biga supina, boves.

Nec tibi prodesset, quamvis tuba multa sonaret,

Vulgus et attonita rumperet aera manu.

Quo feror? aut quid ago? veniam, Dea magna, precamur,

140. Offendit numen, si mea lingua, tuum.

Parce, ita non unquam tenebre scas obice terrae,

Non ego, sed faevus protulit ista dolor.

Ille domat fortes, ille impia saepe coëgit

Improbis, in sanctos dicere verba Deos.

145. Illo, quid deceat, mens obruta, cernere nescit,

Illo fit natis saepe noverca parens.

---

*Matthias Rex Hungarorum, Antonio Constantio,
poëtae Italo. A. MCCCC LXIII.*

E L E G I A VIII.

Non levis Aonidum, Constanti, cura fororum,
Qui nos, qui nostrum tollis ad astra patrem,
Diffusum Ausonias rumore scribis in urbes,
Me pia pro sancta bella movere fide;
5. Pannonicam mecum pariter descendere pubem,
Ac procerum coetus regia signa sequi.
Vera quidem nostros vulgarat fama paratus,
Nec quicquam vani finxerat illa joci.
Hoc siquidem toto, castris indulsumus, anno,
10. Gesimus et Musis non reticenda tuis.
Nam patrium juxta vires dum cogimus Histrum,
Venturum Martis dum meditamur opus;
Ecce protervus Halis, fiducia summa fuorum,
Sirmia trajecto, pervolat arva Savo.

15. Ni-

15. Nimirum egregia sperans se laude potiri,

Ureret ante oculos, si mea regna, meos.

Iam praedam referebat ovans, jam victor abibat,

Per modo transmissas, mox fugiturus, aquas;

Cum subito nostras praefensit adesce phalanges,

20. Quamvis nox medium densa teneret iter.

Illicet, instructas agit in certamina turmas,

Hinc litui, ass illinc tympana rauca sonant.

Infesta adversis, concurrunt agmina, telis,

Fit fragor, et multo, terra cruore, madet.

25. Ter mutata vices Victoria vertit, et hostis

Ter pugnam fertur, ter repetisse fugam.

Sed postquam aeratas acies lux clara retexit,

Turbatum visu rettulit ille pedem.

Magna cadit campo pars, maxima mergitur amni,

30. Pars fert captiva, tristia vincla, manu.

Ipsa per adversas evadit faucibus undas,

Mittitur ad proprios praeda recepta Lares.

Non tamen accepta vefanus clade quiescit,

Sed stimulat victum bella novare pudor.

35. Danubium rursus, collecto milite, transit,

Rursus et ingenti caede repulsus abit.

Hic ego turpe ratus tantummodo nostra tueri,

Nec rerum oblata commoditate frui;

Continuo hostiles, transcendendo laetus, in agros,

40. It comes a tergo Luctus, et ante Pavor.

Myforum spoliantur opes, trux omnia late

Gradivus ferro, Mulciber igne rapit.

Nusquam torvis Halis, nusquam ampla potentia Turci,

Nusquam arcu et conto vincere doctus eques.

45. Postquam nulla datur quaesitae copia pugnae,

Vertimus ad patrias, frena retorta, domos.

Sed quoniam pratis etiam nunc herba virebat,

Nec fera militiam praepediebat hyems,

Fortunam ulterius placuit tentare secundam,

50. Nec tam praesenti tam cito deesse Deo.

Pars fuit Illyrici, quam nunc vocat incola Bosnam,

Dura sed argenti munere dives humus.

Non

- Non illic virides, spatioso margine, campi,
 Nec sata qui multo foenore reddat ager;
 55. Sed rigidi montes, sed saxa minantia coelo,
 Castella et summis, imposita alta, jugis.
 Hanc tunc invicto tutam munimine terram,
 Quam vix excindi fulmine posse putes,
 Ceperat ille ferox hac ipsa aestate tyrannus,
 60. Principis et miseri demserat ense caput.
 Huc feror, et regni confestim sede potitus,
 Cetera partitis viribus aggredior.
 Arx erat impendens captae modo moenibus urbs,
 Praesidio et positu non adeunda loci.
 65. Admoveo illius tormenta tonantia muris,
 Sed tamen obsesos machina nulla movet.
 Quid tibi nunc memorem, quam saepe e turribus altis,
 Iactarunt crebras tela imitata nives?
 Quidve loquar quoties ausi prorumpere noctu,
 70. Haud parva excubiis damna dedere meis?

Non

 Vulg. v. 68. Iactarint.

Non illos validi stridens aquilonis hiatus,

Nec domat hiberno fidere triste gelu.

Continuus donec labor et penuria lymphæ,

Infregit tandem pectora dura virum.

75. Venerat alma dies, peperit qua Virgo salutem,

Nuntius optatae deditionis adest.

Ergo agimus laeti geminato gaudia festo,

Ac fessis nasci est, altera visa salus.

His demum exactis, patrias remeamus ad oras,

80. Nec dabimus lentæ, tempora longa moræ.

Nam simul asstrictas Zephyrus regelaverit undas,

Fuderit et molli gramina prima solo;

Nostra virens iterum tentoria campus habebit,

Forfitan auxilium cetera turba feret.

85. Ut tamen ipse refers, nemo est sub tegmine coeli,

Qui studeat nostris addere rebus opem.

Gallia dormitat, nec curat Iberia Christum,

Anglia gentili seditione ruit.

Im-

- Improba conventus Germania cogit inanes ,
90. Permutat merces , Itala terra , suas ,
Nec quenquam praeter Venetos ea cura remordet ,
Quos jungunt fatis , foedera parta , meis.
Hos dudum audimus moliri nobile bellum ,
Horum jam multa Nerea clasfe tegi.
95. Sed meus a reliquo longe status ordine differt ,
Nec volo , nec possum , si piger esse velim.
Turcorum nostro nimium gens proxima regno ,
Securos nobis non finit ire dies.
Hanc ego perpetuis statui infectarier armis ,
100. Mollia proposito sint modo fata meo.
Magnifici sic alta jubent exempla parentis ,
Sic sacer aeternae relligionis amor.
Talis Romanum Poenus jurarat in hostem ,
Talis in invisos ultor Atrida Phrygas.
105. Nec prius abistam coeptis , si vita superfit ,
Quam pulsus , Phryxi trans mare , Turcus eat.

Quan-

Vulg. v. 89. Proxima. v. 97. Turcarum.

- Quanquam non solos is perdere nititur Hunnos,
Sed Christum immenso quisquis in orbe colit.
Praecipue Hesperiam votis petit omnibus unam,
110. Quam sua si mittat sub juga, cuncta domet.
Nam postquam Eoae posedit moenia Romae,
Occiduam pariter subdere fidit atrox.
Hanc ferro, hanc rapidis inhiat subvertere flammis,
Fecit ut ante Senon, fecit ut inde Getes.
115. Quare age magnanimi consurgite quaeso Latini,
Neve cadat vestro tempore avitus honos.
Vidit ab occasu sol omnia, vidit ab ortu,
Vestrorum quondam sub ditione patrum.
Nec tam ulli debent lapsa succurrere mundo,
120. Quam mundi imperium qui tenuere prius.
Nonne pudet, vestrae, quod mater Graecia, linguae,
Barbarico discit frendere verba sono?
Quod vestrae, veneranda soror, seu filia, Romae,
Iam pridem serva est, quae domina ante fuit?

125. Si

125. Si vos nulla movet priscarum gloria rerum,

Proximitas hostis, jure movere potest.

Gallia si dormit, vel Iberia, nil ego miror,

Neutra est instanti nempe propinqua malo.

Mene adjuturos ausim sperare Britannos,

130. Quos procul extremus submovet Oceanus?

Ipsa autem nunquam favit Germania nobis,

Quin potius votis obstitit illa meis.

Vos et communis, vicinia certa, pericli

Mutuus et nobis conciliavit amor.

135. Nec dubito Italiam praestare vel omnia solam

Posse, ubi tot populos, tot liquet esse duces.

Sunt illic acres, Genuae discordis, alumni,

Oppida sunt Tuscis, libera multa, plagis.

Sunt Veneti, dominos gens aequatura Quirites,

140. Unde volant toto, rostra Liburna, mari.

Est illic, veteris retinet qui frena Tarenti,

Est

Vulg v. 131. nunquid. v. 132 Cum tamen heu! regno juncta
sit illa meo.

Est magni Alfonsi regia progenies.

Est pater ille Pius, rerum cui summa potestas,

Pontificum princeps, Urbis et orbis apex.

145. Est qui te placida, Ferraria, pace gubernat,

Est qui te forti, Mantua, Marte regit.

Multi praeterea clari virtute, sed omnes

Supra, Sforciades nobile nomen habet.

Sunt et opes Latio, reliquum nec tanta per orbem,

150. Humanum ferme possidet omne genus.

Quocirca unanimes trepidum properemus in hostem,

Magna manent terra praemia, magna polo.

Vita polo, quae nos fervet sine fine beatos,

At terra innumeris laus cumulata bonis.

155. Nos patriae tamen, et fidei, non deerimus unquam,

Seu magnam, exiguum seu tuleritis opem.

Vulg. v. 156. sine feratis.

De

De se aegrotante in castris.

A. MCCCC LXIIII.

ELEGIA IX.

Castra sequor vates, non spicula, castra sequentem
Terrent, nec celeri barbarus hostis equo,
Tristia sed dirae torquent incendia febris,
Saevior et ferro, pectora flamma premit.
5. Seu vivis; sit amara diu tibi vita, Promethen,
Sive jaces; durus degravet ossa lapis.
Tu generi humano tantorum causa malorum,
Abs te feralis gentibus orta lues.
Ante nec infani vexabant corpora morbi,
10. Lurida nec macies nec dolor ullus erat.
Avia tunc nemorum mortalis turba colebat,
Inter montanas inviolata feras.
Quippe cibos rami praebebant, pocula rivi,
Antra casas, mollem, gramina laeta, torum.

15. Nulli tum arcanas radicum noscere vires,

Herbarum aut medicas vellere cura comas.

Nec cuiquam studium varios contundere succos,

Ulcus et artifice persequisse manu.

Necdum etiam pressae redolenti merce carinae,

20. Portabant rubri, quod creat ora, maris.

Vita rudis, sed sospes erat, nec tabida pestis,

Angustum fati praecipitabat iter.

Sera sed annosae, cum venerat hora, fenestae,

Solvebat placidus, languida membra, fopor.

25. Tu postquam aetheria nitidi de lampade solis,

Subdusti astuto, lumina ademta, dolo,

Mox letum et leti causas diffudit in orbem,

Vindex decepti scilicet ira Iovis.

Iure igitur Scythica vinctus sub rupe sedebas,

30. Qua riget aeterno squalida zona gelu.

Nec quicquam Alcides minus hoc laudabile fecit,

Quam quod in ultricem, tela tetendit, avem.

Ve-

Vulg. v. 17. confundere. v. 18. praefecuisse. v. 25. aetherea.

Verum prisca nimis queror, et communia cunctis,

Ista fuit culpa, debita poena, meae.

35. O ego ter demens, umbra qui et pace relictis,

Tentarim lituos, et fera bella, sequi!

Hic Labor, et pallens Metus, et deformis Egestas,

Hic Furor, et vultu, Mors violenta, truci.

Nec dubito, quin sol, quin aura, et pulvis et imber,

40. Laeferit insuetum, talia ferre, latus.

Quanto erat o melius densave sub ilice fufum,

Aut ubi rauca levi murmure lympa sonat,

Nunc his, nunc illis mentem oblectare libellis,

Pomave curvatis demere ab arboribus.

45. Dicebant multi; quae te vecordia ducit?

Quo raperis? nervos consule, tiro, tuos.

Scyria celatum quam lana decebat Achillen,

Herculis aut validas, Lydia pensa, manus,

Tam femori gladius, capiti tam fulgida cassis,

50. Fraxina tam dextrae, convenit hasta, tuae.

Ast ego praecludens monitis veracibus aurem,

Ap-

Aptabam furis, aerea futa, meis.

Nec nisi duratum Lambro thoraca volebam,

Nec nisi ferrato, ferreus ire, fero.

55. Ergo animis fruor ipse meis, et iusta profecto

Optatae capio praemia militiae.

Dum loquor, horridulos sensim rigor occupat artus,

Sentio tormenti, praevia signa, mei.

Iam labra plus multo livent, jam mucidus alget

60. Nasus, et incusfae concrepuere genae.

Nec minus ima pedum, manuum quam summa gelantur,

Acrius et longe, quam modo, vena salit.

Adjicite o famuli, tremulis velamina membris,

Post licet exigua rejicienda mora.

65. Quin jam flagranti penitus succendimur aestu,

Sulfura ut admotas, cum rapuere, faces.

Nec late vibrata semel cito flamma residit,

Mulciber ut ficcis cum strepit in foliis,

Sed

---

v. 52. Quidam legit: fura.

Sed manet, et miseras, urit fine fine, medullas;

70. Tolle molesta procul pallia, tolle puer.

Num me flammivoma, quisquam Deus obruit, Aetna?

Per mea num Phlegethon viscera forte fluit?

Uror iō, immensum restringite fluctibus ignem,

Da gelidum laticem, si quis amicus ades.

75. Nunc quicquid volvunt Tagus, et Pactolus et Hermus,

Vilius est gutta frigidioris aquae.

Talis in Oetaei Tirynthius aggere busti,

Arfit Nesfea faucius a tunica.

Crudeles Superi! merui quo crimine tantum?

80. Quidve in me vobis displicuisse potest?

Si scelera odistis, removete cruenta latronum

Agmina, sacrilegos, tollite mille viros.

Me servate, precor, Phoebi pia sacra colentem,

Dum saltem in lucem carmina nostra volant.

85. Plurima sunt nobis, summam poscentia limam,

Sunt quae dimidia parte parata manent.

SI

Si vos ingenium, si florida tangeret aetas,

Si species, certe vivere dignus eram,

Quanquam haud infitior, patravimus improba quaedam,

90. Improba, non nimium flagitiosa tamen.

Verum quicquid id est, meminisse abstinate, si quem

Poenitet, hoc ipso desinit esse nocens.

Oramus frustra, nec talibus atra movetur

Atropos, et ventis irrita verba damus.

95. Agnosco vicina meae confinia vitae,

Spiritus et, numero deficiente, fugit.

O coelum! o colles, et amici gramine campi!

O vitrei fontes, o virides silvae!

Ergo ego vos dulci, pariter cum luce relinquam,

100. Nec reliquum de me jam, nisi nomen, erit?

Heu! quod nec frater, nec adest soror optima nobis,

Quae digitis oculos condat, et ossa legat.

Tu vero multum felix carissima mater,

Cui cadere ante meas, contigit, exequias.

105. Quid

105. Quid nunc? quid faceres, seu praesens ista videres,

Sive esset subiti, nuntia fama, mali?

Huc age ceratas, quam primum afferte tabellas,

Quis animi tradam, vota suprema, mei.

At vos defuncto tumulum componite amici,

110. Roscida qua multo gramine vernat humus.

Frondosos inter saltus, et amoena virentis

Prata soli, et Dryadum concelebrata choris.

Assidue Zephyri spirent ubi mitibus auris,

Semper ubi argutae, frange querantur, aves.

115. Quin etiam tacita jaceam ne ignotus in urna,

Signari hoc cineres carmine mando meos:

Hic situs est Ianus, patrium qui primus ad fistrum,

Duxit laurigeras, ex Helicone, Deas.

Hunc saltem titulum, Livor, permitte sepulto,

120. Invidiae non est in monumenta locus.

---

*Conquestio de aegrotationibus suis, in Mense
Martio A. MCCCC LXVI.*

ELEGIA X.

Ergo ego quae nobis fuerint data tempora vitae,
Infelix inter tot mala semper agam?
Semper erit, nostras urat quae flamma medullas?
Nunquam ego non aeger, nunquam ego sospes ero?
5. Ut taceam mater pia quae narrare solebat,
Aetatis tenerae mille pericla meae;
Reddiderat patriae reducem vix Itala tellus,
Damnavi reditus protinus ipse novos.
Nam male profluvio ventris cruciatus amaro,
10. Turbavi attonitae, gaudia paene, domus.
Mox avibus laevis regalia signa sequenti,
Funestae tantum non sonuere tubae.

Sic

Vulg. v. 12. cantum.

Sic gravis, heu! miserum flammaverat hemitritaeos,

Tantus in accensis osibus ardor erat.

15. Saevior en rursus capiti Fortuna minatur,

Incolumi tanquam faverit illa diu.

Quippe velut telis, costae punguntur, acutis,

Sputa simul large sangvinolenta fluunt.

Additur his, pulmo quod vix respirat anhelus,

20. Nec tamen interea torrida febris abest.

At sopor almus abest; nec luce aut nocte quiesco,

Sed vigil horrendis vexor imaginibus.

Tristia morosi lucratur taedia morbi,

Aeger, cui presit languida membra quies.

25. In me nulla truces interpolat hora dolores,

Cogor et in gemitus pervigilare meos.

Sic quondam Libyca, fidei servator, in urna

Traditur abscisis excubuisse genis.

Qualis erit nobis (si forte erit ulla) senectus,

30. Cum sit in asfiduis, prima juvena, malis?

Tri-

Vulg. v. 28. abscisis.

Tricenis geminos tunc annumerabimus annos,

Cum peraget fenas, menstrua luna, vias.

Tollite me potius, nec in hos servate labores,

O si quos tangunt inferiora, Dei!

35. His ego cum poenis vel Croesi regna recusam,

His ego cum poenis, nec Deus esse velim.

Nam quid me tam dura inter tormenta juvarent,

Ambrosiaeve dapes, nectareusve latex?

Ipsa ministraret nobis licet Herculis uxor,

40. Pennatove Iovi raptus in astra puer.

Vita valetudo est; jugi qui peste laborat,

Non vivit, lenta sed mage morte perit.

v. 37. Quidam: juvaret.

Ad Somnum.

A. MCCCC LXVI.

ELEGIA XI.

Cimmeria seu valle jaces, seu Noctis opacae,

Axe sub occiduo mollia strata premis;

Seu

Seu tua, gentili madidum te nectare, Lemnos,

Pasitheae tepido detinet in gremio;

5. Seu Iovis ad mensas, resides conviva, supernas;

Inter fiderei, Numina sancta, poli;

(Nam quis tam mitem crudelibus inferat umbris,

Orci qua fauces, horrida monstra tenent?)

Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum!

10. Huc ades, et placidus, langvida membra leva!

Septima jam fulget pulsas aurora tenebris,

Pectora ut in duro volvimus aegra toro.

Multum equidem morbus, sed plus infomnia torquet,

Ante diem vires, obruit illa, meas.

15. Quod modo corpus erat, nunc est cutis ossibus haerens,

Nunc tantum larva est, qui modo vultus erat.

Comprimo saepe genas, et lentum invito soporem,

Nec tamen in presas, labitur ille, genas.

Tantum dira meis monstra obversantur ocellis,

20. Quis nati ingentes, et Stygiae effigies.

Qua-

---

v. 13. Quidam legit: torquent.

Quales Alcmaeon, quales cernebat Orestes,

Quales tu caeso, Romule moeste, Remo.

Immites Superi! faciles, per litora phocas

Sternitis, et gliri, tota cubatur hyems.

25. Iam pecudum vobis, major quam, cura virorum,

At genus hoc vestrae semina stirpis habet.

Si tamen Endymion triginta dormiit annos,

Causa erat, ut Lunae gaudia longa forent.

Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum,

30. Huc ades, et placidus languida membra leva!

Quod fuit humanae, totum tentavimus, artis,

Inventa est nostri, nulla medela, mali.

Nil rosa, nil violae, nil semina lactucarum,

Nil me, cum lolio juvit hyoscyamus.

35. Frustra aloë, frustra nobis fragravit anethum,

Nec gelidis linier profuit unguinibus.

Non habuere suas in me ulla papavera vires,

In me mandragorae non habuere suas.

Er-

---

v. 21. Quidam legit: Alcinous. v. 36. quidam: *imber*, pro, linier.

Ergo ego vel Phariae possum perferre venenum

40. Aspidis, unde tibi mors, Cleopatra, fuit.

Blanda nec arguta Siren me voce resolvat,

Nec Circe Aeaeis daedala graminibus.

Nec si pollenti tangat mea corpora virga

Mercurius, tactu quo, vigil Arge, jaces.

45. Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum!

Huc ades, et placidus langvida membra leva!

Te Lerhaea, parens ad flumina, progenuit Nox,

Cyaneos multo fidere picta sinus.

Praebuit et plantis alas, et cornua fronti,

50. Ac ferrugineam texuit ipsa togam.

Addidit et comites, totis tibi moribus, aptos,

In quibus est segnis Torpor et uda Quies,

Sunt et mordaces pulsura Oblivia curas,

Sunt testudineos Otia nata pedes.

55. Muta sed in primis tibi adesse Silentia jussit,

Asfi-

Vulg. v. 42. Eois. v. 43. tempora. v. 44. qua tu pervigil
v. 51. quidam: viribus.

Assidue murmur quae procul omne fugent.

His tu, quicquid agis, semper stipare ministris,

His, quicquid toto vivit in orbe, domas.

Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum!

60. Huc ades, et placidus languida membra leva!

Serus ab obscuris te suscitât Hesperus antris,

Clarus in atra iterum Lucifer antra fugat.]

Luce vacas ipsive tibi, dulcive Lyaeo,

Facta e nigranti fulcra premens hebeno.

65. In tenebris volitas, et latum spargis in orbem,

Lecta soporiferis grana papaveribus.

Quae postquam in terras ceciderunt; oppida et urbes,

Aequoris et fluctus, et nemora alta silent.

Tu potes et patulo luctantes aëre ventos,

70. Tu potes et rapidi sistere Solis equos.

Si libeat, stabunt jam fusi nubibus imbres,

Haerebunt medio, fulmina torta, polo.

Te quondam custos aurati velleris hydrus,

Sen-

Sensit, et angvineis, torva Medusa, comis.

75. Dum tibi victa fovet Tithonum longius Eos,

In Iovis officium, Nox geminavit iter.

Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum!

Huc ades, et placidus langvida membra leva!

Non ego te hostiles jubeo defigere turmas,

80. Caedibus ut subitis castra inimica premam.

Fraude nec audaci magnum sopire Tonantem,

Iunonis toties quod meruere preces.

Vel cum decepto Tirynthia vela marito,

Egit ab Iliacis, litora Coa, vadis;

85. Vel cum cedentes Phrygibus miserata Pelasgos,

Callida in Idaeis rupibus accubuit.

Obsequium posco, Divum quod nemo queratur,

Quod pater aethereus consulat ipse boni.

Obsequium posco, tutum tibi et utile nobis;

90. Nam nec fervari per tua damna velim.

Quod

Vulg. v. 75. juncta.

Quod nisi tu nostros claudas paullisper ocellos,

Aeternum claudet mox tua furva Soror.

Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum!

Huc ades, et placidus langvida membra leva!

95. Non ingratus ero; Viridi de cespite furget,

Fumatura tuis, haud semel ara, facris.

Hic tibi ponetur tenerum jecur anseris albi,

Altera cristatus victima gallus erit.

Haec super adjiciam flavi duo cymbia mellis,

100. Ac totidem lactis cymbia mixta mero.

Alme pater rerum, miserae pars optima vitae,

Mens simul et corpus, quo recreante, vigent,

Index venturi; superas qui mittis ad oras,

Somnia, per geminas, illa vel illa, fores;

105. Sic tibi parva dies, et fit nox annua semper,

Nec desit longae copia desidia;

Sic sine fine, tuo facilem se praestet amor!

In-

Inter Acidalias maxima Naiadas;

Huc ades, o hominum, simul et rex, Somne, Deorum!

110. Huc ades, et placidus langvida membra leva!

Vulg. v. 108. Naiades.

Ad Animam suam,
A. MCCCC LXVI.

ELEGIA XII.

Mens, quae lactiferi niveo de limite circi,

Fluxisti has nostri corporis in latebras,

Nil querimur de te, tantum probitate refulges,

Tam vegeto polles nobilis ingenio.

5. Nec te, dum porta Cancri egredere calentis,

Lethaeae nimium proluit humor aquae.

Mystica qua rapidum tangit cratera leonem,

Unde levis vestrum linea ducit iter.

Hinc tibi Saturnus rationem, Iupiter actum,

10. Mars animos, sensum Phoebus habere dedit.

Affectus Erycina pios, Cyllenius artes,

Augendi corpus Cynthia vim tribuit.

Cynthia, quae mortis tenet et confinia vitae,

Cynthia fidereo, subdita terra, polo.

15. Carnea prae coelo, sed si tibi testa placebat,

Hac melior certe testa legenda fuit.

Nec me staturae, vel formae poenitet hujus,

Sat statura modi, forma decoris, habet.

Poenitet infirmos teneri quod corporis artus,

20. Molle Promethea, texuit arte, lutum.

Nam mala temperies discordibus infita membris,

Diversis, causas dat sine fine, malis.

Continua ex udo manat pituita cerebro,

Lumina, nescio quo, saepe fluore madent.

25. Effervent renes, et multo sanguine abundat,

Sub stomacho calidum frigidior jecur.

An

Vulg. v. 10. Phoebus abunde dedit. v. 15. quidam: pro. Vulg.
v. 18. modum.

An te forte ideo gracilis compago juvabat,

Ut faperes, tenui carcere clausa magis?

Sed quid in aegroto sapientia pectore prodest?

30. Non ego cum morbo Pittacus esse velim.

Nec molem Atlantis cupio, roburve Milonis,

Sim licet exilis, dummodo fospes agam.

Aut igitur commissa diu bene membra foveto,

Aut deserta, cito rursus in astra, redi.

35. Verum ubi millenos purgata peregeris annos,

Immemoris fugito pocula tarda lacus.

Tristia ne priscis reddant te oblivia curis,

Neu fubeas iterum vincla reposita semel.

Quodsi te cogent immitia fata reverti,

40. Quidlibet esto magis quam miserandus homo.

Tu vel apis cultos, lege dulcia mella, per hortos,

Vel leve flumineus concine carmen olor.

Vel silvis pelagove late; memor omnibus horis,

Humana e duris corpora nata petris.

De

*De Inundatione.**A. MCCCC LXVIII.*

E L E G I A XIII.

Tantus ab asfiduis, quid vult sibi, nubibus imber?

Quid tempestatum copia tanta parat?

Unde tot humores nebulis? tot nubila coelo?

Quando potens madidi, tam fuit aura Noti?

5. Quisve unquam tantum variae bibit Iridis arcus?

Pontus an arcana scandit in astra via?

Saepe exhalatos, ima de parte, vapores,

Smintheos igniferi sustulit acre jubar.

Nec potuit tantum radiis consumere, quantum

10. Traxerat, in tenues, sed soluit pluvias.

Non tamen a levibus, manant tam grandia, causis,

Nec de consuetis, rara venire solent.

Iste

Ipse poli furor est, ista est gravis ira Deorum,

Aëris et fluxus, sidera summa juvant.

15. Nunc omnes Hyades, Haedi ambo, totus Orion,

Liquitur, et Delphin aequora multa vomit.

Nunc pariter geminas inclinant funditus urnas,

Hinc pater Eridanus, Troïus inde puer.

Aut certe suprema alti convexa tegentes,

20. Aetheris, in terras praecipitantur aquae;

Ingeminant densi, valido sic turbine, nimbi,

Sic agit abruptum, machina laxa, Iovem.

Infelix deflet non unum rusticus annum;

Nam tritura simul cum satione perit.

25. Squalentes nuda, marcent in vite, racemi,

Putris et effuso, diffluit uva, mero.

Deficiunt pecudes, et clausi millia vulgi,

Urbibus in plenis, obsidet atra fames.

Dum queror, incubuit gravior metus; en vaga late,

30. Excurrunt victis flumina litoribus.

Ac

Ac primum valles, et plana jacentia complent,

Mox etiam campis editiora premunt.

Nec jam de totis, nisi summa cacumina, silvis,

Extant, et rapido gurgite pulsa tremunt.

35. In tumulos fugere ferae, fugere volucres,

Pellit et e tumulis has tamen unda sequax.

Quadrupedum pisces subeunt loca; volvitur ingens

Pelamys, in lustris dente minantis apri.

Collecta in spirae nodos angvilla recumbit,

40. Auritus jacuit qua modo parte lepus.

Vulpinam cancer foveam petit; ova natantum

Nunc gerit, alituum, qui tulit ante locus.

Ludimus. Innumeros hominum nova fata paventes,

Cum grege, cum stabulis, corripit uda lues.

45. Pagus erat, subito palus est, et merfa profundo,

Quaerunt montivagi culmina ruricolae.

Nec res ulla magis miseros, spe perdit inani,

Dum mala crementum non habitura putant.

Huic

Huic nimium celsae fidenti margine ripae,

50. Subfedit media subruta nocte domus.

Transtulit ille lares sublimis in ardua clivi,

Cautus, et, hoc, inquit, vertice tutus ero.

Parva mora est, et parte omni surgentibus undis,

Nec, stet ubi, nec, quo progrediatur, habet.

55. Iam Savus et Marifus, jam Dravus et ipse Tibiscus,

Inter et Arctoas, maximus Hister, aquas;

Terrarum quamvis longo discrimine distent,

Confusis, inter se coëre, vadis.

Noscere nec possis, ubi rus, ubi collis, ubi arbor,

60. Omnia sic facies aequoris una tegit.

Haud secus Emathiam Penei stagna tenebant,

Unus cum vertex Osa et Olympus erat.

Pasfa sub Ogygio, est aliud nec Graecia, regno,

Inachiae si quid credimus historiae.

65. Tale fuit Latium tunc, cum superantibus Umbris,

Ausoniam gemini, condidit unda, maris.

NI-

Nimirum natura suas praepostera leges

Vertit, et autumnus veris ademit opus.

Vere tument amnes, et per montana voluti,

70. Lubrica, terribili murmure, saxa rotant.

Iam tepidum extremi cum solvunt aëra pisces,

Cum zephyro afflatae, dimaduere nives.

At modo succesit flavae vindemia messi,

Coepit et aequatum, nox superare diem.

75. Nunc etiam torrens Nilus redit, et pia Memphis,

Reddit lunato, mystica sacra, bovi.

Pannoniae in fluvios pluvialia toxica misit

Iam refugis Phoebi Scorpius ustus equis.

Quanquam non solis illos reor imbribus auctos,

80. Nec tantum guttas evaluisse leves;

Sed penitus gravidas terrae patuisse cavernas,

Cuspide percussas Ennorigae tuae.

Quicquid et in venis cava celat abysus opertis

Lympharum, ad superas emicuisse plagas.

85. Hoc

85. Hoc nobis, hoc nempe atri nova cauda cometæ,

Est nuper longa vaticinata juba;

Qualis tunc, Helicen cum et Buran sorbuit aequor;

Vicini casus nuntia signa dedit.

Cum Thetis ignotas stupuit sub marmore tures,

90. Dormit et medio phoca supina foro.

Quid tamen o Superi? nosne haec tantummodo clades,

Tot petit e populis, quos alit uber humus?

An totum involvit strages simul unica mundum?

Imus et illuxit gentibus iste dies?

95. Si pereunt omnes, nec nos superesse rogamus,

Aequo animo quivis, publica fata subit.

Sin soli, luimus communia crimina, Chuni,

Humanum, nobis dulce piare, genus.

Sed partis non esse malum, docet ipsa mali vis,

100. Tanta mole deest non nisi cuncta rapi.

Nunc

Vulg. v. 86. longa nuper. v. 87. Helicen cum Buran. v. 89.
de. v. 92. an populos. v. 97. Sin Hunni luimus c. c. soli. v. 100.
Tanta docet moles.

Nunc et lata natat fuso, Germania, Rheno,

Sarmaticum Tanain nec sua ripa capit.

Proluit, et Rhodanus Gallos, et Baetis Hiberos,

Nec Padus Hesperiiis clauditur aggeribus.

105. Acer et Argolicas supra furit Inachus urbes,

Improbe, nec parcis Thracibus, Hebre, tuis.

Nunc Indi sub Gange jacent, sub Tigride Parthi,

Sub Cydno Cilices, et sub Oronte Syri.

Nec sic est unquam pontem indignatus Araxes,

110. Nec sic Cappadocas turbidus hausit Halys.

Major in invisum nec crevit Xanthus Achillen,

Diffudit tantas, ante nec Hermus, opes.

Sicca prius, nimios incusans Africa soles,

Mutata nimias, nunc vice, damnat aquas.

115. Saevit in hanc olidus Cinyps, et Bagra da monstro

Nobilis, et Triton, casta Minerva, tuus.

Ac Gir, Divum hospes, cum spreto nectare coeli,

Aethiopum viles appetiere dapes.

Flu-

Flumina sed levius, pelago cesfante, nocerent,

120. Eminent e totis, infula nulla, fretis.

Non pomosa olim Corcyra, nec impia Lemnos,

Non indeprensi, conscia Creta, Iovis.

Non Sardo aut Cynos; nullos, restincta profundo,

Flammarum eructat Sicelis Aetna, globos.

125. Vasto iterum Rhodos est, iterum sub gurgite Delos,

Tristia nec ratibus navita saxa timet;

Non Libycis alte stantes in fluctibus aras,

Non vestrum, Syrtes, magna minorve, vadum.

Quin ipse Oceanus, rerum genitalis origo,

130. Qui certa ambitam, lege coërcet, humum,

Transiit per tot servatos secula fines,

Nec satis ora sibi quatuor esse putat;

Per quae se possit mediis immittere terris,

Sed passim ruptis ingruit obicibus,

135. Non qualis refluo, Cimbros aut Santonas, aestu

Territat, ad motus, menstrua luna, tuos,

Ve-

Vulg. v. 123. Cyrne -- nullo. v. 124. Sicilis.

Verum quantus erat, cum sidera celsa petentes,

Obruit impulsis montibus angvipedes.

Ille et frondosos saltus jam merfit Eoae

140. Taprobanes, ipso cum grege dentifero.

Merfit et adversos, tecum Iuvena, Britannos,

Nec fortunatis temperat a populis.

Illius immensis jam fluctibus astrifer Atlas

Tunditur, et collo non bene fulcit onus.

145. Nec dubito coeptum, Fortuna urgente, tenorem,

Quin vivum, toto restet in orbe, nihil,

Sed quicquid tellus, quicquid levis educat aër,

Omne vagis fiat praeda natatilibus.

Ullo Carpathius potuit nec tempore vates,

150. Tam nitidum dominis annumerare pecus.

Ergo vetus veterum verax est dogma sophorum;

Saepe homines igni, saepe perire fallo;

Deleri et toties, toties deleta renasci,

Omnia, Phoebeae scilicet instar avis;

155. Quae

155. Quae se morte parit, vitam cui funera reddunt,

Natalem cineres, ultima principium.

Neo certum quis scire potest, quotus iste senescat

Mundus, adhuc quot erunt, quotve fuere prius.

I nunc, ventosae petitur cui gloria famae,

160. Casurum nullo tempore nomen ama!

Cum tibi sive toga partum, seu Marte cruento,

Tangere non valeat secula secunda, decus!

Nec ventura minus te nescitura sit aetas,

Quam Phaëthontear, quae fuit ante faces.

165. Magne Deum genitor, tantos qui fusus in artus,

Vitali, hoc ingens, flamine corpus alis;

Qui propria humanas dignatus imagine mentes,

Nostra ad cognatos, erigis ora, polos;

Nonne semel stabili, mundum tu, pace ligasti?

170. Iam tum, pulchra rudi, cum data forma chaos est?

Frigida ne calidis instarent, humida ficcis,

Sed par temperies conciliaret opus.

Nunc

Vulg. v. 166. Vitali ingenuum,

Nunc adeo nil flamma et humus, vereamur ut omnes,

Ne fiant unus, cuncta elementa, latex.

175. Nonne semel firmo sanxisti foedere pactum,

Diluvio haud ultra perdere velle tuos,

Dum picturato signaret nubila tractu,

Iunoni gratae semita curva Deae?

Aspice nunc, et quem nunquam sententia vertit,

180. Promissis memorem mitibus adde fidem.

Quodsi fatali constrictum lege teneri,

Parcarum et tabulis scis superesse trium,

Quondam submersas, tantum succendere, terras

Ut possis iterum; quid vetita arma moves?

185. Sin rerum jam finis adest, jace solus ab alto,

Facta Pyraemonia, tela trifulca, manu.

Undosam cohibe pestem; revocetur in antrum

Auster, et expurgent Thracia flabra diem;

Fluctibus et reduces, Tritonia concha, receptus,

190. Neptuno gentes jam miserante, canat.

Vota

Vulg. v. 181. constrictus - teneris. v. 182. in. v. 183. tandem.

Vota nihil profunt; et quae fert omnia secum,

Haec eadem nostras; fert simul unda, preces.

Ecce magis, dirus, magis ecce ad sidera, pontus,

Se levat, et tantum non, juga summa premit.

195. Iam jam contigui jungentur nubibus amnes,

Nec spatium, per quod defluat imber, erit.

Surge age cara soror, superantem nubila Olympum,

Scandamus, celeri, dum licet, ambo fuga.

Vel Parnasiacae, potius fastigia, Cirrhae,

200. Altior est lymphis omnibus ille locus.

Hic ego post tergum lapides, magnae ossa parentis

Iactabo, extinctos et reparabo viros.

At tu femineam renovabis femina turbam

Saxa pari mittens, sed leviora, manu.

205. Sic ego Deucalion, sic tu Pyrrha altera fies,

Sic erimus mundi, femina prima, novi.

De Arbore nimium foecunda.

A. MCCCC LXVIII.

ELEGIA XIV.

Illa ego, quae recto coelum modo vertice adibat

Arbor, humum pronis verro cacuminibus.

Nec me externa gravant alienae pondera molis,

Sed premor infelix, foetibus ipsa meis.

5. Evertere alias cum saevis fulmina flabris,

Fertilitas nobis exitiosa venit.

Manissem incolumis, si non foecunda fuisssem,

Nunc jaceo propriis obruta pignoribus.

Nec jam aliud superest, nisi ut atra caesa bipenni,

10. Ingerar igniferis officiosa focis.

Quam nucis est pejor mea fors; ego laedor ab ipsa

Fructibus, ob fructus laeditur illa suos,

Hac

Hac mercede fuit genitrix Agamemnonis uxor,

Vel quae celatum, misit in arma, virum.

15. Talia de natis referent si praemia matres,

Sacra ubi naturae jura potentis erunt?

Scilicet haec ratio est, nolint ut gignere nuptae,

Ut medio crescens ventre necetur onus.

Dira utinam nostros ussissent frigora flores,

20. Tum, cum prima novo germina vere dedi!

Aut ubi mox teneris stabam densissima baccis,

Ventus abortivas diripuisset opes!

Praeberem vacuas aestum vitantibus umbras,

Maximus hinc platanis conciliatur honos.

25. Vos ego proceri, moneo, pulcherrima trunci

Ligna, quibus late brachia longa patent;

Pomiferam cultis laudem ne quaerite in hortis,

Sit vobis sterili fronde virere fatis,

30. Poma gravamen habent, et se gestantibus obfunt,

30. In-

Vulg. v. 17. voluit dum gignere nupta. v. 20. Cum primum placido germina etc. v. 27. Pinniferam.

30. Innocui foliis forma decoris adest.

At te qui transis, furcam supponere lapsae

Ne pigeat, stratas et relevare comas.

Saepe peregrinae fovit clementia dextrae,

Tristia cognata vulnera facta manu.

35. Ergo aliquod miseris, fulcimen subjice, ramis,

Forte quod hinc carpas, cum remeabis, erit.

Sic leve, quod portas, sit onus, sic ipse tuorum,

Nil unquam possis, de pietate queri!

Vulg. v. 30. In vacuis. v. 31. quidam: tu.

Tbrenos in Racacinum Cubicularium.

E L E G I A XV.

Currite; festinet medicus. quid, inepte, moraris

Tonfor? equo citius quam pedes ire potes.

Currite; forsan adhuc dabitur reperire calentem;

Forfan adhuc misero flatus in ore manet.

5. Omnia nunc ego te, tibi per carissima rerum,

Oro; Machaonia, si quid in arte vales;

Si decus accendit, si mentem praemia tangunt,

Quanta foret nostri, sit tibi cura fui,

Incolumem quod si nobis, Henrice, repones,

10. Tunc mihi tu Paeon, tunc mihi Phoebus eris.

Tunc ego te magni venerabor Numinis instar,

Virbius in lucem, quo revocante, redit.

Fulmina nec metuas; perhibent nam saepe Cyclopes,

Vindictae illius poenituisse Iovem.

15. Iusfa viri properant; Sed quo tamen omine, laeva

In terram e quercu, fusca volavit avis?

Nimirum vitam notat arbor opima Tonantis,

Nam fertur priscos glans aluisse patres.

Functorum locus est tellus; nigrantia letum

20. Significant; leto convenit ille color.

Quam timeo auspiciam, ne quid ferale minetur!

Ni

Vulg. v. 10. Paeon. v. 13. his verbis: *perhibent nam saepe Cyclopes*, menda subesse videtur. Vulg. v. 15. omine laevo.

Ni relevet melior, tristia visa, Deus.

O facinus! moesti redeunt! Ne dicite quicquam,

Scimus! inest tactum vultibus indicium.

25. Occidit infelix! Non formae profuit illi

Gratia, non leves et sine veste genae!

En jacet, ut riguo langvens amaranthus in horto,

Improba quem verni subruit aura Noti!

Aspice quam roseos nondum sua purpura visus

30. Liquerit! et vivus spiret in ore decor!

Hanc faciem feretro Pallas extentus habebat,

Talis et ante rogos Parthenopaeus erat.

Quae jam spes hominum? quae jam fiducia vitae?

Quo se momento quis putet esse suum?

35. Quam cito bullatae, pluvius tumor interit, undae,

Tam postrema cito cuilibet hora venit.

Nos longos nobis, stulti, promittimus annos,

Linquendas aliis et cumulamur opes;

Sic, tanquam torvi nusquam sint ostia Ditis,

40. Nau-

40. Nauta nec in Stygia remiget ater aqua.
Sic, tanquam nobis Iunonia temperet Hebe,
Quod potat sumta, Iupiter, ambrosia.
Haec nos credulitas et terris jactat et undis,
Haec nostrae fortis nos meminisse vetat.
45. Ille perofus humum, pelago natat; aequoris alter
Impatiens, arvis, applicat arva, novis.
Hunc levis ambitio tumidum popularibus auris,
Ventilat; In ferrum, ferreus ille, ruit.
Exfecat hic montes, et culmina nubibus altis
50. Inferit, ad Superos scandere velle putes.
Interea totum, Somni germana, per orbem,
Haud ulli late conspicienda volat,
Sternit et incautas, nullo discrimine, gentes,
Nativa immiti vincula falce metens.
55. Nec viridi specie, viridive aetate movetur,
Non fortem ignavo ferius illa rapit.
Nirea Therisitae, Paridem sed jungit Achilli,

Troj.

Vulg. v. 49. Excitat. v. 52. illi. v. 54. Naturae. v. 55. nitida specie.

Troilus et tremulum mittitur ante patrem.

Hic, hic funereos qui nunc effertur ad ignes,

60. Quam modo robustus, quam modo sanus erat!

Non illo duras quisquam infertare palaestras

Aptior, aut agili ducere frena manu.

Hoc sibi Tyndarides dederat, Cyllenius illud;

Ambos nam pueri torserat acer amor.

65. Nunc etiam cum jam supremum tempus agenti,

Fatalem legeret Persephonea comam;

Spartanae functus juvenili munere luctae,

Per virides ierat currere laetus agros.

Illic dum laxis per devia fertur habenis,

70. Praecidere truces licia pulla Deae.

Praecidere Deae simul, et simul ille volucris,

Colla superlapso candida fregit equo.

Si vos Coelicolae, rerum, status ordo, juvabat,

Fata super steriles cur statuistis anus?

75. Mens

---

v. 61. in MSto: *infertare*. Forte legendum: *exercere*, aut; *duris certare pal.* Vulg. v. 67. vivendi.

75. Mens secura fui, misereri nescit alius,

Quilibet exemplo fit pius ipse suo.

Esset si matres, audirent vota parentum,

Affectu proprios respiciente metus.

Nunc illas non turis odor, vittatave placat

80. Victima, non blandae, lenia verba, precis.

Ultio si pateat, si vos ego vindice possim,

Crudeles vetulae, corripuisse manu,

Dilaniem canos rugoso a vertice crines,

Confringam fusos, stamina, pensa, colum.

85. Disjiciam tabulas, solido ex adamante, rigentes,

Sed magis his ipsis pectora vestra rigent,

Lumine quae primo talem fraudastis ephebum,

Parfisset Libycis, cui lea foeta, jugis.

Quem nec pro catulis laesisset Caspia tigris,

90. Nec ferus adversa cuspide fixus aper.

Non vigil Hesperidum serpens, non bellua ponti,

Nec quicquid saevum, terra fretumve creat.

Di-

Dicite, qua culpa meruit tam funus acerbum?

Cujus erat tanti criminis ille reus?

95. Scilicet hic Delphos, Triviaeve incenderat aedem!

Maſtaratve boves, Sol venerande, tuas!

Poenigenaevae ſacrum mento deraſerat aurum!

Demſerat aut ſummo, pallia fulva, Iovi!

Scilicet hic Veneris violarat vulnere dextram!

100. Pallada ſanguinea ſurpueratve manu!

Sanctarum aut thalamos tentarat inire Dearum!

Aut arcana Deum garrulus extulerat!

Scilicet hic ſcopulis involverat Oſan Olympi!

Impius Iāpeti miles et Enceladi!

105. Atqui nec dicto quenquam irritarat amaro,

Mitis, et innocua ſimplicitate bonus.

Sed quid vana queror? tu te, furioſe, necaſti,

Dum nunquam noſtris utere conſiliis.

Præcepi quoties, et te quam ſæpe rogavi,

110. Tam temere indomito, ne rapereris, equo?

Exitiale adeo nullum mortalibus aegris

Eſt animal, nullum quod mala plura ferat.

Bella geruntur equis, vacuant quae gentibus orbem,

Quae replent Erebum, bella geruntur equis.

115. Hoc genus effecit, caderet ter ut Ilia tellus,

Agmine cum toto Rhesus ut occideret.

Hoc genus Hippolytum, genus hoc Phaëthonta peremit,

Cum terras patriis, ussit et astra, rotis.

Ipse Chimaereas, potuit qui vincere, flammis,

120. Pegaseam fertur non tenuisse jubam.

Quis Diomedei crudelia pabula nescit

Armenti, et nullo gramine pingve pecus?

Potniadum rabiem quis non audivit equarum?

Constat et unde nocens defluat hippomanes.

125. Haec ego jactabam; sed te, tua fata, pericli

Urgebant causas, semper amare, tui.

Semper tu phaleras, semper tu lora volebas,

Semper erat tergo dulce federe tibi.

Nec tergo pigrioris equi; sed naribus ignem

130. Qui vomat, et summam vix pede signet humum.

Nec

Vulg. v. 123. Pontiadum.

Nec te infuccusſi requies tam lenta juvabat

Pilenti, et remis molliter acta ratis,

Quam fuga cornipedis, quam lata vel ardua vincens

Saltus, et in gyros colla reflexa breves.

135. Respice nunc, tua quid peperit tibi grata voluptas,

Quae tibi deliciae lucra tulere tuae.

Nempe quod Elyſio volitas in pulvere victor,

Automedon curſus et ſtupet ipſe tuos.

Heu! miſerande puer, quo jam nitetur alumno

140. Veſtra domus, cui tu ſpes modo ſolus eras?

Quando mihi ſimilem continget habere miniſtrum?

Moribus, ingenio, ſedulitate, fide?

Morte tua totam, reſonant lamenta, per urbem,

Muta nec aſſvetis perſtrepit aula jocis.

145. Morte tua attoniti, ſenior ſimul et puer, horrent,

Ille ſuis eadem dum timet, ille ſibi.

Sed mea praecipua formidine corda tremiſcunt,

Nulla fuit cui nox te fine, nulla dies.

O quam ſaepe mihi reducem te ſomnia fingent!

150. Somnia, quae fallax irrita mittit ebur.

Saepe expergiscens, nota te voce vocabo,

Ceu non aeternus, sit sopor iste tibi.

Quin et nunc flavos, vidi si pone capillos,

Protinus a flavo, tu mihi, crine subis.

155. Alterius validos conspexi forte lacertos;

Illius talis, disco, lacertus erat.

Ante igitur gelidae, mea sunt ossa, favillae,

Quam tua, de nostro pectore, cura cadat.

Nec tibi, credo equidem, venient obliviae nostrae,

160. Non, tu si Lethae flumina tota bibas.

Unum est quod verear; nam dum mihi tempora vitae

Spondeo longa tuae; dum reor esse Deos;

Tardavi demens meritis tibi solvere grates,

Nec tribui obsequiis, praemia digna, tuis.

165. Forsitan et tetricam, Dictaei ad iudicis, urnam,

Ingrati magno nos agis ore reos.

Parce age, parce puer; vivo neglecta, rependam

Exanimi; officium sentit et ipse cinis.

-112

SI

Vulg. v. 154. et flavo.

Si mihi fas esset, quod Dīs licuisse quibusdam

170. Traditur, in facies vertere membra novas;

Non vaga tu volucris fieres, nec turbidus amnis,

Non in flagrantes arboritura focos;

Sed crocus aut smilax mollis, vel amaracus herba,

Sed Cephisiades, Oebalidesve fores.

175. Vel nova odorati prodires gloria veris,

Gloria nec violis, nec superanda nosis,

Quam produxerunt nondum Zephyritides aurae,

Quam nondum carpsit pollice Flora suo.

180. Nec magis e quoquam frueret sibi gemine virgo,

Serta phellares implicitura comas.

Mella magis nec apes legerent e floribus ullis,

Nec magis ulla mihi dulcia mella forent.

Nunc homini quoniam non est data tanta potestas,

Accipe de domini, carmina moesta, lyra.

185. Carmine adhuc Attis, et carmine vivit Adonis,

Carmine Trojades, carmine claret Hylas.

R

Su-

Vulg. v. 174. tu Thesphides. v. 185. forte leg. Attin. in MSto Attis.

Sume simul lacrymas, fratri paullo ante negatas,

His madeat tua qui contegit ossa lapis.

Tum gemini extremo scribantur margine versus,

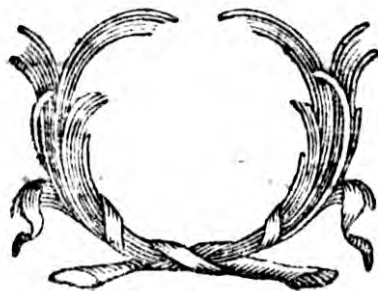
190. Haud cuiquam ficcis, verba legenda, genis:

Hic, Racacine, jaces, vati gratisime Iano,

Hic pariter Iani gaudia cuncta jacent!

Finis Libri primi Elegiarum

IANI PANNONII.

IANI PANNONII

ELEGIARUM LIBER SECUNDUS.

(Continet hic Liber Elegias Iani XV. et III. Titi Vespasiani Strozzae; quarum quidem nulla in MSto. Vienneſi extat; ſed tres priores ex Editione Frobeniana; reliquae omnes e Sambucina depromptae fuerunt.

Ad Apollinem, cum e pede laboraret.

ELEGIA I.

Ardua ſacratae celebras ſeu moenia Cirrhæ,
Seu colis excelfae, moenia clara Rhodi,
Parrhaſium flexo, ſeu luſtras Maenalon, arcu,
Seu Claron aut Lyciae templa ſacrata colis;

5. Seu

Vulg. v. 2. excelfi,

5. Seu quondam aequoreis, fluitantem Delon, in undis,
 Aurea seu magni tecta Tonantis habes;
 Huc ades intonsis, Paeon formose, capillis,
 Huc ades o medicae, Phoebe repertor, opis!
 Te coluisse mihi teneris, rogo, profit, ab annis,
 10. Atque Sabaea tuis, tura dedisse, focis.
 Scilicet auxilium Iuno parientibus affert,
 Ruricolis dat opem Liber et alma Ceres.
 Lanigeras Pan curat oves, oviumque magistros,
 Persephone magicis artibus ipsa faver.
 15. Pastorem alma Pales, miserum Venus audit amantem,
 Quique volat toto notus in orbe puer.
 Facundos Hermes, bellantia pectora Mavors,
 Respicit, et castos casta Diana juvat.
 Pallas versato, ducentem stamina, fuso, .
 20. Spectat ab excessi, culmine Diva, poll.
 Quisque suos Divum cultores spectat, et illis
 Propitio semper numine mitis adest.

Tu

 Vulg. v. 7. intonsus.

Tu quoque, Phoebe pater, lacrymas ne sperne tuorum,

Neu finito vacuas praeteriisse preces.

25. Praemia digna manent, vinctum tibi cornua vittis

Taurum ad turicremos sacrificabo focos.

De morte Andreolae, Nicolai V. Pont. Romani, et Philippi Card. Bonon. matris,

E L E G I A II.

(Hanc Elegiam, una cum aliis quibusdam, quae hoc in Libro sequuntur, sciat Lector, aetatis admodum tenerae foetus esse.)

Vos, quibus est humilem concessum degere vitam,

Et fragiles inter consenuisse casas;

Diseite naturam, non incusare, potentem,

Cum vobis vitae debita finis adest.

5. Respicit ad nullos, Lachesis communis, honores,

Nec curam ullius nobilitatis habet.

Par.

Parcere nec senibus, nec parcere novit ephebis,

Non a formoso continet ore manus.

Nulla fugat virtus inevitabile letum;

10. Non coacervatas mors reveretur opes,

Nec scit conspicuos gemmata veste tyrannos,

Nec regum matres, nec trepidare ducum.

Respicite Andreolam, parvo quae clausa sepulcro,

Aequales Parcas omnibus esse docet.

15. Haec matrona fuit virtutibus inclyta summis,

Haec fuit aeterna clara pudicitia.

Haec gravis, haec prudens, haec integritatis amatrix,

Haec sanctae cultrix religionis erat.

Sed licet implevit magnis virtutibus orbem,

20. Plus tamen est natis nobilitata suis.

Nam peperit dextro Nicolaum fidere quintum,

Quo Roma et totus praefule mundus ovat.

Et te, purpureo, redimite Philippe, galero,

Praefide quo gaudet Bononiense solum.

25. Spargite felicem tumulum viridantibus herbis,

Spargite sanguineis, ossa beata, rosis.

Quicquid odorifero, fudant xylobalsama, trunco,

Puniceum rubeis qua tepet aequor aquis,

Quicquid plorantes lacrymant de cortice myrrhae,

30. Colligit Eous quicquid odoris Arabs,

Hos ungat cineres, hanc defundatur in urnam,

Menstruus huic busto concelebretur honos.

Ut colimus sanctas, pompis solennibus umbras,

Huic praestet similes quilibet exequias.

35. At vos, qui sub humo tumulatos roditis artus,

Et facitis partem pulveris exiguam,

Parcite; nec vobis sacras violare medullas,

Dentibus infestis svadeat ulla fames.

Molliter inclusum, mitis premat urna, cadaver,

40. Suspensus metuat membra gravare lapis.

Nemo sacros manes pedibus calcare profanis

Audeat; admisso crimine, facta luet.

Quin aliquis, licet officium properare jubebit,

Compescat celerem praetereundo gradum.

45. Et genibus flexis, gelido ferat oscula saxo,

Nec pigent tales, ore dedisse, sonos:

Sal-

Salve magna parens, sublimem enixa columnam,

Quae grave totius sustinet orbis onus!

Salve Luna micans, Solem connixa coruscum,

50. Cujus divino lumine cuncta nitent!

Salve clara parens, cuius veneranda propago,

Iura super terras omnipotentis habet!

Te super haud multum potuit mors juris habere,

Non est cum membris fama sepulta tuis;

55. Sed viget, et mundum celebris perlabitur omnem,

Nec, nisi cum mundo deperitura simul,

Est consanguineae, fragilis caro reddita, terrae,

Spiritus unde prius venerat, astra colit.

Sed cur turicremis te non veneramur in aris?

60. Cur te religio non finit esse Deam?

Numina placavit peregrinae, Roma, Cybelles,

Manibus haec laus est inficianda tuis?

Cum vel prole totum quae temperat orbem,

Plura, vel officio promerere tuo?

65. Gentiles Divos mendax Rhea protulit, et quem

Utilius fuerat non peperisse, Iovem.

Editus, alma, tuo summus de ventre sacerdos,

Laudibus Oceanum tangit et astra suis.

Iura velint, et sancta fides, donabere templis,

70. Coelestem augebis, Diva novella, chorum.

M. Georgio et Antoniolo Scientae rusticantibus.

ELEGIA III.

Illos felices, illos reor esse beatos

Ante omnes, qui nunc rus geniale colunt.

Nam ruri nihil est mage dulce; molestior urbs est,

Rure manet Genius semper, ab urbe fugit.

5. Vos nunc aut canibus, lepores agitatis odoris,

Ast ego continue, grammasin invigilo.

Aut lentis virides peragratis pasfibus agros,

Ast ego continue, grammasin invigilo.

Aut

In edit. Frob. v. 3. An quid dulce magis est rure? v. 5. fqq.
γράμμασιν.

Aut pingves turdōs jucunda fallitis arte,

10. Ast ego continue, graminas invigilo.

Vos jocus et ludus, vos blanda fronte voluptas,

Vos requies et pax, vos comitatur amor,

Adfunt conspicuae, formoso corpore, Nymphae,

Quae vobis posunt oscula mille dare.

15. Vos bene potatis, vos pingves manditis escas,

Inde premunt mollem, corpora vestra, torum.

Ambo igitur superum merito scandetis Olympum,

Hoc mercedis habet, qui bene semper agit.

Opto nimis, placidi, nunc rus celebrare, Scientiae,

20. Opto nimis vestra commoditate frui.

O si Pegaseis liquido ferar aethere pennis!

Et nunc ad vestros deferar ipse Lares!

Quis prohibet plures cera me jungere pennas,

Et junctas humeris applicuisse meis?

25. Hoc rus, ut memorant, certe pater, Icare, fecit,

Et cur plus nobis ingeniosus erat?

Atlan-

Atlantis facunde nepos, fate Pliade pulchra,

Aliger aligero qui pede carpis iter;

Oro tuas nobis pennas concede parumper,

30. Ipse Scientaeas donec adibo domus.

A te concessis juvenis Danaëius alis,

Fertur ad horrendas Gorgonis isse domos.

Aureus inde tuas a me statuetur ad aras,

Taurus, et hibernis candidior nivibus.

Vulg. v. 32. ultimus ponitur.

Ad Galeottum Narniensem.

E L E G I A IV.

Si, Galeotte, meo te collaudavero versu,

Det veniam nobis cetera turba, precor.

Quippe licet multos habeam praedives amicos,

Vincitur a meritis, cetera turba, tuis.

5. Et, si vericulos facio non prorsus inertes,

Doctrinae fateor munus id esse tuae.

Per

Per te conscendi celsas Heliconis in arces,

Gorgonei fontem pes ubi rupit equi.

Per te Parnasi peragravi rosida Tempe,

10. Tu monitor, tu dux, tuque magister eras.

Accipe nunc carmen, quod nobis ante dedisti,

Collati fructum muneris, auctor, habe.

Par est ut carpat de palmitibus uvas,

Cultori messem reddere debet ager.

15. Et jam ut propositas exordiar edere laudes;

In primis patriae nobilitate nites.

Nemo adeo est amens, quin Umbros praeferat agros

Omnibus Italiae fertilitate locis.

Nec quoque gauderet se hac gente Propertius ortum,

20. Ni studio belli, ni foret apta, togae.

Urbs ibi confurgit praerupti in vertice saxi,

Nobiliumque ducum, pontificumque parens.

Cui victrix fortes transcripsit Roma colonos,

Nar fluvius nomen, mons Nitusque dedit.

25. Haec

---

v. 24. in voce *Nitus* forte latet mendum.

25. Haec tibi sat clarae, genus haud ignobile, stirpis

Praebuit, et quantas, exigit usus, opes.

Quae cum corda fero producat idonea Marti,

Bella quibus semper sangvinolenta placent;

Tu potius Phoebi voluisti evadere miles,

30. Haud veritus citharam praeposuisse tubae.

Nam simul ac teneri permisit flosculus aevi,

Coepisti Musis invigilare sacris.

Donasti viridem castris tamen inde juventam,

Et satis hac etiam parte peritus eras.

35. Rursus te saevis studium revocavit ab armis,

Et tibi Thespiadum signa ferenda dedit.

Nec te militiae miror tentasse laborem,

Heruleo dignum robore corpus habes.

Praecipue fortem scis exercere palaestram,

40. Et superas cunctos strenuitate viros.

Sed non est tantum robusto in corpore laudis,

Ingenio quantus semper habetur honos.

Hoc te Bellonae svasit praeferre Minervam,

Doctaque posthabito Numina Marte sequi.

45. Mul-

45. Multa pererrasti Latiae vagus oppida terrae,

Pectora dans doctis erudienda viris.

Demum Ferrariam felici es forte profectus,

Et Phaëthontei, flumina clara, Padi.

Hic erat eloquio praestans undante Guarinus,

50. Pieridum Latio summus in orbe parens.

Hunc tu per geminos audis cum sedulus annos,

Luce cibi parcus, nocte soporis eras.

Ipsè ego tunc Italas primum devectus ad urbes,

In castris coepi tiro merere suis.

55. Magnus amicitiae junxit nos protinus usus,

Ex illo noster tempore crevit amor.

Idem nos tenuit thalamus, tum mensa duobus

Communem semper praebuit una cibum.

Saepius ad mediam noctem vigilavimus ambo,

60. Cum cuperent fomnos lumina fessa dari.

Saepius ante diem ternis surreximus horis,

Cum foret in tepido dulce cubare toro.

FL

Valg. v. 52. tibi. v. 54. suis.

Fidere cui possem, nullum te praeter habebam,

Nullum, qui curam vellet habere mei.

65. Tu pariter fratriſque vicem, patruique gerebas,

Inque loco matris inque parentis eras.

Quantum sis de me meritus, ſi dicere vellem,

Ora prius nobis mille petenda forent.

Nec me alius docuit, (ſoleo quod ſaepe fateri,)

70. Apta in legitimos cogere verba pedes.

Nunc quoniam vates inter numerare vetuſtos,

Imbutus monitis gloriſe eſſe tuis.

Et merito; Nam te fingendi carminis artem,

Callidius, quovis iudice, nemo tenet.

75. Singula tu proprias ſervare vocabula vires

Cogis, et in ſedes dirigis apta ſuas.

Nec niſi delectos curas annectere ſenſus,

Et quos antiqui non poſuere patres.

Cum multa hiſtorici, cum ſcribant multa poëtae,

80. Illa tamen memori peſtore cuncta tenes.

No-

Nosti stagna, lacus, nosti aequora, flumina, montes,

Quo populi jaceant, ille vel ille, loco.

Nil, cujus nequeas rationem reddere, profers,

Hoc et Maeonides fecit, et ipse Maro.

85. Utile scis dulci, brevitati jungere lucem,

Seu sequeris summum, seu mediocre genus.

Et velut ursa suos narratur lingere partus

Consimili versus sedulitate polis.

Ergo fluunt, apteque sonant, quotiesque leguntur,

90. Nescio quid testi nectaris intus habent.

Haec satis ad numeros. Nunc carmine prorsus omisso,

Enitar mores commemorare tuos.

Hi nisi dicantur, simul ac moriere, latebunt.

Illud in arbitrio posteritatis erit.

95. Non ego divitias parvi te pendere miror,

Quas tantum demens vulgus habere cupit.

Sed longe est ipfas majus te spernere laudes,

Quae sanctos etiam, philosophosque movent.

Nulla libido potest te frangere, nullus honoris

100. Ambitus; argenti nulla domare fitis.

Comis es ut Caesar, vincis pietate Metellum,

Attiliumque fide, religione Numam.

Res hominum, praefens, animo sic arduus alto

Despicis, ut coelo jam videre frui.

105. Nec tibi terrori est horrendae mortis imago,

Maximus in terris, sit licet ille timor.

Qui cum virtutum tanto sis agmine septus,

Audeo te cuivis aequiparare Deo.

Quin etiam spes est, aevo te posse futuro,

110. Has animi dotes accumulare tui.

Nunc tibi bis denis, succedit septimus, annis,

Cum sis doctus, adhuc doctior esse potes.

Quod facere ut valeas, longaevam ducere vitam,

Dent tibi torquentes, ferrea fila, Deae.

115. Hoc, Galeotte, tuo breve dedico carmen honori,

Ingratae mentis ne reus esse ferar.

At vos, lectores, ne fictis credite verbis

Me illi blanditias composuisse leves.

Sic vivam Phoebo, sic vivam gratus Iaccho,

120. Ut mea de vivo pectore dicta fluunt!

Assentando quidem nam cur ego vener amore,

Si me plus oculis, diligit ipse, suis?

Titus Vespasianus Strozza, ad Ianum Pannonium.

ELEGIA V.

Arbiter Idaeus, quamvis sua praemia nondum

Viderat, et qualis Tyndaris ipsa foret,

Dicitur absentis tepuisse cupidine formae,

Aequarat victrix quam Cytherea suae.

5. *Ut Menelaëos, subiit ratis hospita, portus,*

Obviaque est Phrygiis, facta Lacaena viris;

Acer in extremis Paridi calor osibus haest,

Atque ipsas, Helene vincere visa, Deas.

Sic ego iudiciis hominum, te Iane, probari

10. *Accipiens, coepi nomen amare tuum;*

Longaque de studiis, quoties oblata facultas,

Laetabar tecum ducere colloquia.

Sic veluti quoddam, fatis praesentibus, ortum

Principium inter nos, hujus amicitiae.

15. *Ut lecta est Tomyris, nec non constantia Trottae,*

Quas immortales, dive poeta, facis,

Vidimus et postquam tua carmina; amore relicto,

Grande quibus svades, aggrediamur opus;

In te crevit amor meus; et nova gloria famam

20. *Transgressa est, dextro Numine parta tibi.*

Tanta ibi dicendi gravitas, facundia tanta est,

Reddar ut incertus, quid magis ipse probem,

Et tibi Phoebus adest, Elego seu carmine laudas,

Sive canis paribus grandia facta modis,

25. *O dilecta Deis! o felicissima tellus!*

In qua tu fausto fidere progenitus.

Nos quoque felices! ad quorum limina sacros

Pieridum cantus ex Helicone refers.

Tu tamen in primis nova concipe gaudia, nostri

30. *Temporis egregium, clare Guarine, decus.*

Nam liquor ille tuo manans de flumine, latum

Per

*Per terras omnes jam sibi quaerit iter.
Optima sic fructus generosos educat arbor,
Sic radios spargit Cynthius ipse suos.*

Ianus Pannonius Tito Vespasiano Strozzae.

ELEGIA VI.

Dicite, quae sacro mittam responsa poetae,
Pierides; vestri Numinis istud opus.
Dicite; nam verbis coelo me talibus aequat,
Oblitus cogar prorsus ut esse mei.
5. Si quem sensisset de se Maro tanta sonantem,
Signasset vatis conscius ora rubor.
Saxea quin etiam potuissent signa moveri,
Aut si quid saxo durius esse potest.
Irrisitne meas, simulans extollere, nugas?
10. An potius nostri falsus amore fuit?
Non est tanta ejus levitas in pectore, non est,
Ut soleat similes ille referre jocos.

Ipsam praeterea non cari fallit amici,

Sed qui blanda manu spicula torquet, amor,

15. Quodsi tale nihil fas est me credere, solum

Restat, ut hortandi nomine dicta rear,

Hoc sancti mores, probitas hoc insita linguae,

Hoc mens invidiae clausa putare jubet,

Qui cum sit postri longe doctissimus aevi,

20. Exoptat plures surgere posse Titos.

Hinc me commendat, titulis ut concita virtus,

Castaliam pronò largius ore bibat,

An, si pavo suas spectari viderit alas,

Expandet caudae, sidera picta, suae,

25. Nos nihil his stimulis, nihil hoc animabimur oestro?

Haud adeo nobis ferrea corda rigent.

Sint tibi mille igitur, misso pro carmine grates,

Quod duplicis meriti pondus et instar habet.

Nam semper cura nitar studiosius omni,

30. Laudibus inveniar ne minor esse tuis.

Aut si non dabitur proprio clarescere versu,

Nostra satis per te fama perennis erit,

Vivus apud vivos memorabile nomen habebo,

Mortuus a fera posteritate legar.

Titus Vespasianus Strozza, ad annulum a puella dono sibi datum.

ELEGIA VII.

Annule, dulce mihi dilectae munus amicae,

Annule, delicias inter habende meas;

Tu licet excellas auro pretiosus, et apte

Gemma sit artificis clausa magisterio;

5. *Est aliquid, mihi quo meruisti gratior esse;*

Scilicet in nivea te tulit illa manu.

Illa etiam dono cum te mihi tradere vellet,

In primis monuit, quam sibi carus eras.

Mecum igitur semper, noctesque diesque manebis.

10. *Mille tibi amplexus, oscula mille feram.*

Inque sinu ponere, manus dum nostra lavetur,

Invida ne nitidum te mihi laedat aqua.

Tu modo, laeva, cave commissum perdere pignus,

Si qua hoc mandantis gratia tangit beri.

---

*Ianus Pannonius de eodem annulo, ad Titum
Vespasianum Strozam.*

ELEGIA VIII.

Legimus, o vates, tua carmina, carmina Phoebō

Digna, nec Orpheis inferiora fonis;

Pulchra quibus tenerae commendas dona puellae,

Grata refers animo quae nimis esse tuo.

5. Nec tantum dono, quantum donante moveris,

Auctor momentum munere majus habet.

Ast ego, pace tua liceat modo vera referre,

Quod fideat nobis commemorare velim.

Nec quia Therſites videar moniturus Vlixen,

10. Hoc nostrum debes spernere consilium.

Cernere amor rectum, te non finit, ast ego cerno

Plurima, quem vinctum nulla puella tenet.

Cen-

Censeo, ut hoc dubium suspectae munus amicae,

A digitis jubeas eminus esse tuis.

15. Femineae mentes multum levitatis abundant,

Et semper varium femina pectus habet.

Femineo impulsu (non est ea fabula falsa,)

Occidit prolem, trux Catilina, suam.

Tarquinius focero, rapuit male regna, necato,

20. Tulla caput sceleris consiliique fuit.

Quem detestato quondam jugulaverat ense,

Nunc gemit ereptum, garrula mater, Ityn.

Ad Styga deportant terebratas Belides urnas,

Agmina cognatos ausa necare viros.

25. Quod fertur quondam per secula cuncta fuisse

Orba viris Lemnos; femina causa fuit.

Quam simul infans, tangens Venus improba, flammis,

Intima vibratas, fixit in ossa, faces,

Naturale malum funesto augetur amore.

30. Tunc

Vulg. v. 20. consiliumque. v. 21. forte leg. detestando. v. 25. pro, cuncta forte leg. multa.

30. Tunc furit, ut patrio Thebaïs acta Deo.

Tunc vel Chalcidicis est inconstantior undis,

Tunc est Hyrcana tigride saeva magis.

Tunc levibus levior stipulis et fronde caduca,

Quam raptam praeceps, fert per inane Notus.

35. Nec curat famam; nullum patrare veretur

Flagitium; caecus quidlibet audet amans.

Esse potest aliquis vestrorum inimicus amorum,

Invidus esse potest; aemulus esse potest;

Qui te forte alias confinxit amare puellas,

40. Et rem, vesanam detulit ad dominam;

Illa fidem falsae tribuit temeraria culpae,

Quisquis amat, nimium credulitatis habet.

Inde venenatam, simulato munere, gemmam,

Imposuit digitis insidiosa tuis.

45. Nec mirere quidem tam magna audere puellam,

Non famam ex tanto crimine prima feret.

Cum relegas veterum divina poemata vatum,

Qua-

Vulg. v. 39 confingat. v. 40. deferat.

Qualibet exemplum de muliere cape,

Quam maleficus amor diras committere caedes

50. Impulit, et promptam fecit ad omne nefas.

Scylla suum roseo spoliavit crine parentem,

Ausa Mycenaeum nupta necare ducem.

Sanguine natorum polluta est barbara mater,

Privignum leto Cresfa noverca dedit.

55. Ustus in excelsa cecidit Tirynthius Oeta;

Causa fuit mortis Deianira malae.

At non esse tuam tam prava mente puellam,

Et bene te mores nosse, loquere, probos.

Non erat Aeolidae conjux suspecta marito,

60. Induit arma tamen proditione sua.

Nec te securum tanto in discrimine praesta,

Nec nimium dominae credulus esse velis.

Quae, minime sperant freta sunt infesta, carinis,

Qui minime rentur piscibus esca nocet.

65. Dum secura sedet ramo super arboris ales,

Aspicit implicitos, aucupis arte pedes.

Dum penitus misso, gaudebat laeta, timore,

Capta fuit Grajo, Dardana Troja, dolo.

Excute de digitis malefanae dona puellae,

70. Excute; amara sub hoc melle venena latent.

Quis demens adeo, quis tam vefanus et excors,

Ut velit in proprium ferre venena caput?

Fac tamen occultis ea dona carere venenis,

At magicum certe carmen habere queunt,

75. Quod te posse aliam, quam vis adamare puellam,

Et quam nunc ardes, deferuisse veter.

Infelix, cura torquebere semper eadem,

Et nulla aeternum finiet hora malum.

Cantatas alio transferre vetabere flammis;

80. Sic semper turpis te retinebit amor.

Et cum legitimas, poscent tua corpora, taedas,

Tardabit iustas, fax inhonesta, faces.

At nec Sisyphiden Circe, nec Iäsona Colchis,

Carminibus potuit detinuisse suis;

85. Sic erat in fatis. tenuisset Iäsona Colchis,

Sisyphiden Circe; tres vetuere Deae.

Tu bene per magicas, in amore teneberis, herbas,

Nec

Nec tu Parcarum flamine tutus eris.

Aspice Thesfalicis fit quanta potentia succis,

90. Carmina ne, tantum juris habere, neges.

Carminē Sol pallet; traducunt carmina mesfes,

E coelo Lunam carmina saepe trahunt.

Haec stellas fuscant, nebulas ex aethere pellunt,

His pluviae in terras, vel sine nube, cadunt.

95. Carminē terra tremet, juvenescet carminē Nestor,

Carminē tranquillū, cum tumet aequor, erit.

Eliciunt manes, refrenant flumina cantus,

Et faciunt hominem protinus esse lupum.

Hae te non poterunt artes in ampre tenere,

100. Quae coelum, terras, aequora tota tenent?

Pone, quod hoc donum, nullum cum carmine virus

Portet; ut amoveas, altera causa monet.

Quod te cunque solum, quae te loca cunque tenebunt,

Sive propinquus eris, sive remotus eris,

105. Immitem ex animo nunquam delere puellam,

Te

Te finet in digitis, gemma locata, tuis;
Continueque suum coget succurrere nomen,
Cum paene ex animo fugerit omne tuo.

Ac velut extinctum levis aura resuscitat ignem,

110. Quem superinductus texerat ante cinis;

Sic recrudescant tua vulnera semper in horas,

Quae te sollicitet, causa perennis erit.

Quos tunc, infelix, quos tunc effundere questus,

Singultu vocem praepediente gravi,

115. Quos dare cogeris gemitus, suspiria quanta?

Invitis quoties illacrymare genis?

Pone age de digitis malefanae dona puellae,

Quae te sollicitum saepe, retenta, dabunt.

Gemma laborato, quae clausa refulget, in auro

120. Cur te delectet, sola ea causa subest,

Quod fuit in digitis carae gestata puellae,

Quod dedit hanc digitis, cara puella, tuis.

Quo magis ingenuas animum debemus ad artes

Flecte-

Flectere, quas nobis magnus Apollo dedit.

125. Quas bona Melpomene, quas cetera turba sororum,

Pectore quas gestat Calliopea suo.

Nec quod ad has sacras eses minus impiger artes,

Id nunc me verbis insinuasfe puta;

Sed tamen humanas per saepe retardat, et arcet

130. A studio mentes desidiosus amor.

Quare age non solum malesanae dona puellae,

Munera de digitis, excute quaeso, tuis;

Sed cum te haud lateat, quam sit male blanda Voluptas,

Cum bene perspicias, quam sit acerbus amor;

135. Excute damnosas captivo e pectore curas,

Deme Cupidineis, et tua colla, jugis;

Prorsus et ingenuas convertere totus ad artes,

Et grave, neglecto carmen amore, cane.

Quisnam, cui sese redimendi est ulla facultas,

140. Malit fervilli subdere colla iugo?

At Deus est, referes, et habet sua tela Cupido,

Non valeo tantum vincere Numen homo,

Vulnificos arcus, celeres, quibus evolat, alas,

Nec non ignitas fertur habere faces.

145. Esse Deum, genitumque Dea, confinxit amorem,

Servitio obsceno caeca libido favens;

Numinis et titulo voluit velare furorem,

Dignior ut venia, liberiorque foret.

Scilicet aligerum terras Erycina per omnes,

150. Admissis natum gresibus ire jubet!

Ille levem rapido conscendens aethera cursum

Contorquet tenera spicula lenta manu!

Ac genus humanum, et Superos dominatur in omnes,

Et quicquid pascunt sidera, terra, fretum!

155. Hoc hominum quondam finxit temerarius error,

Et Venerem, et pharetras, nude Cupido, tuas.

Ocyus abscedant commenta Cupidinis arma,

Ocyus abscedat luxuriosa Venus.

Pegafides veniant, veniat citharoedus Apollo,

160. Et cum Maenalia, candide Iacche, Deo.

Quos gravis ingenti comitetur Gloria pasu,

Et

Et late rapido quae pede, Fama, volat.

Scribere quae valeas, sunt plurima praeter amorem,

Sive nova arrident, sive verusta placent.

165. Bellica sive juvat clarorum gesta virorum,

Carmine materiae conveniente suae;

Sive referre togam; per quas tua naviget undas,

Cymba, dabit Latium, terra Pelasga dabit.

Sunt quae Cecropidae, sunt quae Spartana juvenus,

170. Et Rhodos, et populus, clare Corinthe, tuus,

Sunt et quae magnae quondam gesere Mycenae;

Oedipodionidum plurima facta vacant.

Plurima Lydorum, Persarum plurima restant,

Et Macetum gentes multa tenenda dabunt.

175. Sunt res Albanae, Carthaginis aeta supersunt,

Et dare, quae referas, maxima Roma, potest,

Roma triumphatas inter celeberrima gentes,

Ter-

Vulg. post v. 172, quatuor disticha male transposita sunt. v. 174.
Macedum.

Terrarum domitrix, imperiale caput.

Nam quota gestorum pars est memorata Quiritum?

180. Cantatis longe plura canenda vacant.

Forte minus te prisca juvant; nova multa dabuntur,

Secula sunt clavis nostra referta viris.

Rex Alfonso adest; sunt quos Malatesta propago

Edidit; est Princeps, Mutina clara, tuus.

185. Seditiosa gerit civile Bononia bellum,

Par Genuae status est; haec memorare potes.

Florentina potes, Venetum potes arma referre,

Et potes angvigerum concelebrare ducem.

Ecce autem gentes adversum iusta profanas;

190. Numine pro vero Pannonos arma ferunt.

Horum bella potes mansurae tradere famae,

Et tot praestantes occubuisse viros;

Cum quibus et regem validis cecidissee sub armis,

Pro sacra aeterni religione Dei.

195. Quippe ego non possum tantis me accingere rebus,

Cum meus in primo pulvere fudet equus.

Tu

Tu potes hoc longe melius decurrere campo,

Nam tuus e stadio saepe recurrit equus.

Neve externa sequar, pelago dare vela propinquo

200. Incipe, et Estenses tolle, age, ad astra viros.

Quorum qui nunc sunt, populos in pace gubernant,

Et Musas, et te, pulcher Apollo, colunt.

Hos toga delectat, Martem coluere priores,

Et bello magnum promeruere decus.

205. Quamvis materiam domus haec celeberrima praebet,

Sive velis Martem dicere, five togam.

At defunt vires numeris, nec credere sese

Audet tam vasto nostra carina fallo

Solve ratem, curret; nervos intende, valebunt;

210. Inceptis aderit Calliopea tuis.

Quid tamen ingenio valeas, bene novimus omnes,

Tu fingis Clario, carmina digna, Deo.

At sine me paullum tantis praeludere rebus,

Ut sternant magnis metra minora viam.

215. La-

Vulg. v. 197. longo.

215. Labuntur sensim, dum te praeludere fingis,

Tempora; sic aetas praeterit omnis iners.

Prolusum est, ventis, pelagus patet omne, fugatis,

Strataque carminibus fatque superque via est.

Incipe, quid metuis? Phoebus favet; incipe tandem,

220. Et freta de parva magna palude pete.

Post molles rixas, certamina magna canantur,

Et quae sunt alio bella canenda pede,

Sit finis ludo, valeat lasciva Dione,

Sume gravem, plectro cum graviore, lyram.

225. Nox erat, irriguo dederam mea lumina fomno,

Est Deus ante oculos visus adesse meos;

Phoebus erat certe, Phoebum chelys ipsa probabat,

Et pharetra, et lauro nexa virente coma.

Hos ad te incommotos monuit me scribere versus,

230. Excipe tu placido, carmina nostra, sinu.

Virg. v. 218. statque.

Titì Vespasiani Strozzae ad Ianum Pannonium responsio.

ELEGIA IX.

Quis novus ille sacri vates Heliconis in antro?

Cujus Apollineum carmen ab ore sonat.

Dicite Pierides, ubi primos egerit annos,

Quae tener insueto presferit arva pede?

5. *Quo duce lauriferae peragraverit avia silvae?*

Sub quibus ille vagans luserit arboribus?

At, nisi mens fallit, videor cognoscere vatem;

Hunc, Heliconiades, vos aluisse ferunt.

Vos canere arcano puerum docuistis in antro,

10. *Pulsaque fila levi sollicitare manu.*

Ipse sacris adhibere choris dignatus Apollo,

Iussit bonorata cingere fronde caput.

Perque pias duxit sedes, et amoena vireta,

Plu-

Vulg. v. 4. aura.

Plurima Pegaseos qua tegit umbra lacus.

15. *O nimium felix! o fortunate poëta!*

Ingenio priscis aequiparande viris!

Ecce tibi faciles donant sua carmina Musae,

Nec negat Aoniam, pulcher Apollo, lyram.

Iam tibi pallentes hederas, thyrsosque merenti,

20. *Praebuit, et currus Euchius ipse suos.*

Nec tibi deficiunt, ubi vis intendere, vires,

Ardua sive libet, seu leviora sequi.

Quid formae decus, et mores, sanctumque pudorem,

Quid referam vitae, candida facta, tuae?

25. *Omnia praesentes Superi tibi, Iane, dediscent,*

Ni vacuum dulci, pectus amore, foret.

Immeritas nec jam satis est odisse puellas,

Tristia sed tetrico carmine bella paras.

At mihi servitium capto, dominamque ferenti,

30. *Objicis extremae crimina desidia,*

Quodque diu fuerim mordaci fabula vulgo,

Nec patriis humilis tollar imaginibus.

Nec quod amans rectum videam, cum plurima cernas,

Sub-

Subiectus nullis ipse cupidinibus.

35. *Incautumque vocas et sanae mentis egentem,*

Cujus sit dubio credita cymba mari.

Munera quin etiam carae pretiosa puellae,

Ut suspecta, mihi despicienda putas.

Saepe, refers, dulci sub melle venena latere,

40. *Et placitis hamum saepe subesse cibus.*

Quanta puellari levitas in pectore regnet,

Quam cito consuerint credere falsa, mones.

Quid valeant herbae, quid noxia carmina, narras,

Et quodcunque Venus monstret iniqua nefas.

45. *Multaque feminei, memoras exempla, furoris,*

Transversas olim, quas malus egit Amor.

Acrior bis, ut me redimam, rationibus urges,

Utque velim ex humili tollere valle caput,

Tum positis levibus curis, et amore relicto,

50. *Regia sublimi condere bella pede.*

Non equidem adversor, tibi me nunc, Iane, monenti,

At-

Vulg. v. 45. femineae. v. 49. et 50. defunt.

Atque meae fateor crimina nequitiae.

Nec te Tbersten, potius sed Nestora dicam.

Tam bene qui noris, tam graviterque loqui.

55. *Sed tamen aut fatis, aut longo impellor ab usu,*

Optima cum videam, deteriora sequar.

Non secus assiduis confectus febribus aeger,

Invisam medicae despicit artis opem.

Tum succos omnes, medicamina cuncta perosus,

60. *Negligit infirmi corporis auxilia.*

Forsitan huic poteras olim succurrere morbo,

Cum primo illatum, nec grave, vulnus erat.

Nunc sero medicina datur, nec inania posthac

Proderit amisso, claudere septa, bove.

65. *Non ita praecipites agitantur in aequore cymbae,*

Cum Notus Iōniis fluctibus insonuit,

Ut me versat Amor, pectus populatus, et omne

Ius animi; atque suo me regit arbitrio.

Talis permultos tulit exitus, hic quoque Titum

70. Au-

70. *Auferat, hoc noster limite currat equus.*
Mortales omnes neque enim trahit una voluptas,
Ingenio sequitur proxima quisque suo.
Hunc rapit armorum sublimem gloria coelo,
Proferat ut victis gentibus imperium.
75. *Lucra petens mercem fuscis vebit alter ab Indis,*
Alter ab Oceano, flave Britanne, tuo.
Ille sacris caelebs Superum se dedicat aris,
Hic notat astriferi, lucida signa, poli.
Hunc juvat occultas naturae discere vires,
80. *Et procul a vulgo condita mente sequi.*
Ille Macbaonias animum convertit ad artes,
Versat et antiquum sedulus Hippocratem.
Hunc Iuris lasant numerosa volumina, at illum
Nobilibus studiis docta Minerva tenet.
85. *Me mea fors tenero voluit succumbere Amori,*
Et mihi pars bujus credita militiae est.
Non, ut rere, tamen (liceat mihi vera tueri,)

De-

Defidiam castris, dux habet ille, suis.

An tibi, cum vigilet totas ad limina noctes,

90. *Anxius in dominam, segnis amator erit?*

Quem labor baud ullus, quem non via longa fatiget,

Ignavi turpem sustinet ille notam?

Strenuus, oppositos audet transcendere montes,

Horrida nec boreae frigora curat, amans.

95. *Nec rapidi tardant undis spumantibus amnes,*

Cum fluit ex altis, nix resoluta, jugis.

Lentus erat juvenis, cum saeva per aequora nabat,

Quem tepido, fovit Sesta puella, sinu?

An Turni solitas vires, animosque Cupido

100. *Fregit? an ignavum reddidit Aeaciden?*

Ferre famem, tolerare sitim, contemnere somnos,

Dura pati didicit plurima, quisquis amat.

Sed non, quae deceant, positi sub nubibus atris,

Cernimus, et vobis purius ista patent!

105. *Semivirum, didicit, monstrante Cupidine, Theseus,*

Qua

Qua voti compos perderet arte, bovem.

Incolumis nunquam patriae tetigisset Iäson

Litora, Phryxae vellere clarus ovis,

Ni benefuadus Amor vitare pericula tanta,

110. *Poscere virgineam, ni monuisset, opem.*

Ille dat ingeniis vires, animique vigorem

Excitat, ille rudes perficit arte viros.

Ast incerta sequor te iudice, nec mihi fas est,

Noscere, quem mea sint vota habitura modum.

115. *Haec, quodcunque hominum fruitur vitalibus auris,*

Sors habet, et fati nescia jura latent.

Tene putas nostris exceptum legibus esse?

An tua sors melior sorte putanda mea est?

Si mihi difficiles casus memorabis amantum,

120. *Sunt quibus indulget non inimica Venus.*

Haud semper vultu perstat Fortuna minaci,

Non omnis rabido est agna dicata lupo.

Caede Neoptolemus patria si territus esset,

Li

Liquisset turpi Dorica castra fuga.

125. *Cum toties fuerint infidae puppibus undae,*

Creber in aequoreas navita fertur aquas.

An quia Cadmeum juvenem laceraverat olim

Montibus Aoniis effera turba canum,

Segnior Hippolytus silvis canibusque vacavit?

130. *Venandi Cephalo cura minorve fuit?*

Nec tu Palladias ideo nunc despicias artes,

Hae licet intulerint plurima saepe mala,

Docta licet quondam magni Demosthenis ora,

In dominum fuerint perniciofa suum;

135. *Exitium ingenio quamvis sibi triste pararit,*

Gloria Romani Tullius eloquii,

Causaque Nasonem similis procul urbe fugatum,

Impulerit Getici litus adire maris.

Munera cur spernam, gratae mihi pignora mentis,

140. *Quae summo quaeri digna labore forent?*

Gemma erit in pretio, quam se mercator avarus

Fin-

Finxerit a rubri litore ferre maris,

Annulus artis opus mirae mihi vilis habendus,

Quem tulit in digito, dia puella, suo?

145. *Cui neque nostra parem, neque prisca temporis aetas*

Vidit, nec similem secula futura ferent.

Quam suavis placido comitatur gratia vultu,

Tristis ubi nullum, vindicat ira locum.

Quae me non dubitat nitidis praeponere ocellis,

150. *Quae mihi vel proprio corpore cara magis.*

Haec in nos igitur magicas meditabitur artes?

Miscebit timida, toxica dira, manu?

Thesalicos, esto, ritus, herbasque nocentes

Noverit, atque ausit quaeque nefanda sequi;

155. *Quo, reus, admisso merui sperare venenum?*

Immerito miseram, cur paret illa, necem?

Quid metuam, invitus ne carmine cogar amare,

Cum nostrae, cedant carmina cuncta, Deae?

Hac Laërtiaden facie Phoebeia Circe,

160. *Pha-*

Vulg. v. 149. proponere. v. 152. forte leg. *tumida*, vel, *rabida*.

160. *Pbasias hac potuit detinuisse virum.*

Hac mea difficili vinxit praecordia nodo,

Illius ut nulla solvar amore die.

Quodsi, credentem nimium, mutare puellam,

Criminibus fctis improba lingua valet,

165. *Inminet hoc aliis etiam commune periculum,*

In fera, quos eadem, praelia lingua ciet.

Illa propinquorum communia jura resolvit,

Foederaque antiquae rumpit amicitiae.

Conditio haec multos, non solos tangit amantes,

170. *Haec te sollicitum reddere cura potest.*

Non saevi, (ut scribis,) Catilinae femina mentem

Compulit in facinus; dux fuit ipse sibi.

Nam furor immitis, quo perdere cuncta parabat,

Egit ut in prolem, verteret arma, suam.

175. *Tarquinium rapuit dominandi caeca libido,*

Materiam sceleri quae dare saepe solet.

Si Danaï proles, cognato sanguine ferrum

Tin-

- Tinxit, securis insidiata viris;*
Causa fuit genitor, jussis metuendus acerbis;
180. *Ut formidatas tolleret ipse manus.*
Lemniadum mentes agitavit Numinis ira,
Nec fontes, reliquas impia Scylla, facit.
Theſiden contemta Venus, non Cresſa peremit,
Ulcifci offensas sic solet illa suas.
185. *Amphitryoniades non crimine Deïaniræ,*
Fraude sed occubuit, perfide Nesſe, tua.
Molle dedit teneris pectus natura puellis,
Quas tamen impellit justus in arma dolor.
Audierat partim, partim delicta mariti
190. *Viderat, Aegisthi, Graja secuta, fidem.*
Laesaque natorum maculata est sanguine Colchis,
Et Progne infidi conjugis ulta nefas.
Cur omnes igitur, sceleris tua carmina damnant;
De tot, paucarum crimina si qua vides.
195. *Extulit hunc etiam celeberrima gloria sexum;*

Et

Vulg. v. 183. Theſidem.

Et monumenta suae plurima laudis habet.

Virginitas ultro servata, et bellica virtus,

Magnum Oritbyjae contribuere decus.

Lampedon, Hippolyten, Menalippen, Iane, videmus

200. *Illustres inter nomen habere viros.*

His quoque se comitem merito Marthesia jungit,

Nec caret Antiope laude, nec Harpalyce.

Magnanimam Tomyrin, fortem propone Camillam.

Et subeat menti Penthesilea tuae.

205. *Adde et Amazonia reliquas de stirpe sorores,*

Respice Carmentam, respice Penelopen.

Ultra nefas animo, propria et Lucretia dextra,

Invidio occurret clara pudore tibi.

Ac rapidum nando transmittere Cloelia Thybrin

210. *Ausa, suis animis praemia digna tulit.*

Quid te commemorem Vestalis Claudia virgo,

Qua stetit attoniti vindice fratris bonos?

Quis.

Vulg. v. 205. Amazoniae. v. 207. propriaque. v. 209. At.
v. 212. attonita.

Quisve tuum dignis nomen, Cornelia, tollat

Laudibus? aut animum, Porcia casta, tuum?

215. *Quis te praetereat generosi pectoris Hester,*

Non bene damnatos, protinus ulta, Syros?

Quisve Palaestina genitam te stirpe Virago,

Spem taceat patriae, subsidiumque tuae?

Te duce libertas Moseae reddita genti,

220. *Assyriusque tua concidit arte furor.*

Si fortasse petes exempla recentia, nonne

Cognita perpetua laude Matbildis erit!

Sponte, opibus spretis, regnum Violanta reliquit,

Seque sacri sociam maluit esse chori.

225. *Nec tamen hanc illi vel inanis gloria mentem,*

Vel praeceps studium, simplicitasve dedit,

Sed ratio constans, haud turpi obnoxia voto,

Ac vitae tendens, ad melioris iter.

Harum ingens numerus terras florere per omnes

230. *Cernitur, hac coelo quis datur ire via.*

Le-

Vulg. v. 217. Palaestinae.

Legibus his etiam multas numerare solutas

Possumus, insignes moribus atque fide.

Sed procul a coepto videar discedere, si tot

Insistam exemplis, quae bene nota tibi.

235. *Denique seu pacis, seu belli munera quaeris,*

Seu nova, seu prisca temporis acta leges,

Plurima quae laudes, muliebria facta videbis,

Vix plures titulos fama virilis habet.

Turpiter his hostem, cum te fatearis, amice,

240. *Ac fugias vitae quae tibi nota comes,*

Ede quid esse velis, quem te mihi dicere fas sit,

Aptane quaerendis laudibus ista via est?

Obscenum laeso, vitae candore, relinquis

Iudicium, verbis proditus ipse tuis.

245. *Atque aliquid licuit mihi credere, ni bene nossem,*

Ingenuos mores, Socraticamque domum.

Ipsa ego naturae ducentis jura secutus,

Pergam, quo coepi tramite, ferre pedem.

Nec

Nec tamen immerito; quid enim praestantius unquam

250. *Pacifico, Genius mitis, Amore tulit?*

Ille decus coeli, et Superum jucunda voluptas;

Hoc absente, Iovis regia tristis erit.

Illius adventu gaudent volucresque feraeque,

Quicquid alit tellus, aequora quicquid alunt.

255. *Hic pacis Deus est, et amabilis optat amari,*

Spernit opes, odit turpia, pulchra cupit.

At quae bellipotens exercet vitricus arma,

Non probat, et nulla est caede cruenta manus.

Si quis amans, aliquid sine lege, immane, nefandum

260. *Molitur, nullum hic crimen Amoris erit,*

Nam male compositae praeceps insania vitae,

Mortales animos, in scelus omne trahit.

Implacidas hominum docuit mansuescere mentes,

Dulciaque objecit pabula mollis Amor.

265. *Ille truces fastus, violentaque pectora lenit,*

Nec regum claris cedit imaginibus.

Aeneamque suum, ne non foret omnibus idem,

Accendit vultu, candida Elisa, tuo,

- Nil sua facundum solertia juvit Ulixen,*
 270. *Nec magno virtus profuit Aeacidae.*
Pauper adhuc, luxu penitus dum Roma carebat,
Sceptrifer Egeriam fertur amasse Numa.
Aurea, progenitum divino sanguine, Caesar,
Spicula, cognati, te petiere, Dei.
 275. *Ille ferum Hannibalem domuit, regemque superbum,*
Area cui totus parvula mundus erat.
Sensit et Atrides vim Numinis hujus et arma,
Concidit Argolica, quo duce Troja, manu.
Pectora quin etiam magni incaluerunt Platonis,
 280. *Cujus tam celebri carmine notus amor.*
His comes accedit Calvus, mollisque Catullus,
Atque Anser, flammis qui cecinere suas.
Abstulit ardentem Gallum formosa Lycoris,
Carminis amatoris Cynthia clara sui est.
 285. *Vixit ab insigni Nemesis celebrata Tibullo,*
Vixit Pelignis, nota Corinna, sonis,
Ille sacri vates operis Iessea proles,
Praefecit populo, quem Deus ipse, suo,

Ber.

Bersabae captus forma, tibi magne Cupido

290. *Cesit, nec Salomon tutior ipse fuit.*

Quique Philistaeos subita oppresisse ruina

Dicitur, et certam non timuisse necem,

Succubuit victus, teneroque vacavit Amori,

Nec puduit domina multa iubente pati.

295. *Nil magis horrendum Polyphemo senferat Aetna,*

Saeuior indomitis fratribus ille fuit,

Dum tamen aequorea ficas in rupe capillos,

Exarsit, visa te, Galatea, Cyclops.

Admovitque preces blandus, studioque placendi,

300. *Insolita rigidam pexuit arte comam.*

Iam tibi poma legit, tibi pastoralia cantat

Carmina, lanigeras jam tibi servat oves.

Quem neque proposito pietas humana nefando,

Arcebat, magni cura nec ulla Iovis,

305. *Leniit hunc blandae Veneris placidissima proles,*

Quae valet aeternos sollicitare Deos.

Suspice quam nitido mutata effulgeat astro,

Frigida veliferas quae regit Ursa rates.

Suspice Sidonii radiantia cornua tauri,

310. *Florida cui simplex ferta puella dabat.*

Suspice Atlanteam Majam, geminasque sorores,

Ab Iove quae coelum pignus amoris habent.

Quis vero innumeros Alcidae nesciat ignes?

Et quot saeva manu monstra peremit amans?

315. *Tu quoque amator eras, cum Thesfala rura tenenti*

Praestabat citbarae, fistula, Phoebe, vicem.

Quid Steropen, Veneremque sequar? quid Pallada? quidve

Ilian hic referam, Mars, placuisse tibi?

Persea quid memorem, dubiae qui praemia pugnae,

320. *Andromeden subito saucius igne, tulit?*

Quidve, triumphato dum victor ab orbe redires,

Lyncibus avectam Gnosida, Bacche, tuis?

Arfit in Halcyone gelidarum rector aquarum,

Cepit Amymone, Laodiceque Deum.

325. *Illi cura fuit Tyro et formosa Celaeno,*

Anguibus et nondum cincta Medusa caput.

Sit

Sit licet Oceanus spatiosis obsitus annis,

Flagrat inextincto Tethyos igne suae.

Titbonusque pater, cano venerabilis aevo,

330. *Te, Dea venturae praevia lucis, amat.*

Hippotaden rapido ventorum turbine lassum,

Pulchra foveat niveo Deïopea sinu.

At Zephyrum Chloris, quae floribus arva coronans,

Efflat odoratis, lilia mista, rosis,

335. *Quo me saeve feres Aquilo? num te quoque victum*

Credibile est ullas sustinuisse faces?

Horridus ille licet, Superis, terrisque minetur,

Aequora terribili, concitet alta, sono,

Litore ab Aëtaeo placitam rapuisse puellam

340. *Dicitur, et votis consuluisse suis.*

Nec tamen a Latio, gelidae sed rupibus Arsi

Et patriae rigido venit ab axe tuae.

Arfit et implacidus Stygii dominator Averni,

Duraque permulsi pectora blanda Venus.

345. *Vir-*

Vulg v. 328. Tethyos. v. 343. implacitus.

345. *Virgineamque ferens sub regna latentia praedam,*

Noctifero pavidam terruit axe diem.

Denique cuncta videt subiecta Cupidinis armis

Aethere prospiciens Phoebus utrumque polum.

Nec mare, nec terras, nec sidera summa moveret,

350. *Ni quiddam egregium, ni Deus esset Amor.*

Omnia cum nullo superet discrimine, quidnam

Mirum est, in tanto si grege Titus amat?

Nam mea Nestoreos aetas nondum attigit annos,

Nec me Tithoni longa senectia premit.

355. *Nunc Venerem tractare decet, nunc dicere cantus,*

Nunc dare flaventi mollia ferta comae.

Tu quoque quid faceres tales sortitus ocellos,

Quales non Iō, non tulit Antiope?

Nempe tibi caderent tam fortia verba, nec ullam

360. *Scaevola, nec Cicero tradere posset opem.*

Ille licet juris fuerit legumque peritus,

Alter Palladio noverit ore loqui.

De-

Desine velle meos abrumpere durus amores,

Et sine, me placito vivere servitio.

365. *Quisquis ab hoc vitae poterit me avertere cursu,*

Ille avidam Tityi pectore pellet avem.

Tantaleamque sitim fugitivis leniet undis,

Atque tuum, infelix Sisyphæ, sistet onus.

Clarus erat bello, bello quoque concidit Hector,

370. *Et periit notis Tiphys in aequoribus.*

At ego, quem certo jam pridem perculit arcu,

Aligeri semper miles Amoris ero.

Et tibi, quem curis vacuum respexit Apollo,

Grandifona linquam bella canenda tuba.

375. *Despice, parve liber, morsus Livoris edaces,*

Iam tibi Caesareo contigit ore legi.

Maxima perpetuae referes praeconia laudis,

Carmina iudicio, si probat ille, suo.

Iani Pannonii responsio.

ELEGIA X.

Quae lento partu genitrix Natura profudit,

Illa solent multos vivere firma dies.

Tardius Actaeae quia crescit truncus olivae,

Arboribus reliquis secula plura videt.

5. Corrigitur, spatio durandi, segnior ortus,

Pensat crescendi longa senecta moram.

Sic tu fera meis reddens responsa tabellis,

Misisti dignos posteritate fonos.

Lentum appellabam quondam, nunc fingere miror

10. Tam cito tam doctos, te potuisse, modos.

Si vel septenos eses cunctatus in annos,

Ignavi nomen vix subiturus eras.

Ah! nimis argute blandum defendis amorem,

Dispeream si jam crimen, amare, puto.

15. Quantum non ulli vates habuere vetusti,

Tan-

Tantum dicendi, tu Tite, robur habes.

Aegrius humanas siquidem crudelibus iras,

Frangi posse feris, multa pericla docent.

Non potuit Bacchas, placavit Cerberon Orpheus,

20. Asperior monstro barbara turba fuit.

Non potuit nautas, flexit delphinas Arion,

Piscis opem tribuit, cui nocuere viri.

Iam video, nil est sermone potentius ipso,

Iam video, nimum lingua diserta valet.

25. En! ego qui fueram Veneris durissimus hostis,

Cedo, relangvescit spiritus ille meus.

Haud tamen idcirco similes delabar in ignes,

Invidiam fuerit deposuisse satis.

Sed te, quis Divum docuit tam nobile carmen?

30. Qui tibi dictavit, Phoebus Amorne fuit?

Discipulum teneri jam me profitebor Amoris,

Si tam facundos, efficit ille, fonos.

Hactenus alterno decuit contendere versu,

Cer-

Certandi hic fiat, dulcis amice, modus.

35. Exin' pacifero placidus me carmine vifas,

Et crebro a nobis te patiare legi.

Quippe tuas quanti faciam, doctissime, Mufas,

Alterius fias certior ore volo.

Ipsè ego contineo conantem erumpere vocem,

40. Ne qua blandiri me tibi parte putes.

At tu cum molli velox genitrice Cupido,

Figite de noſtra nulla tropaea fuga.

Quod ceſſi, haud ideo laetos agitate triumphos,

Nec veſtros currus florea ferta tegant.

45. Non me captivum, fed amicum ex hoſte paraſtis,

Pacem vobiſcum conciliatus ago.

Ad Franciſcum Durantum Fanenſem.

E L E G I A XI.

Quas tibi pro tali referemus carmine grates?

O decus, o patriae, gloria magna, tuae!

Ut

Ut placido cantu nostras demulseris aures,

Grande foret verbis explicuisse meis.

5. Nec me adeo gelidae demulcet spiritus aurae,

Nec me adeo murmur lene sonantis aquae,

Nec me delectant aestivae gratius umbrae,

Arbore nec mollis sub viridante sopor.

Nec s'avis tepidi veris mihi gratia, nec Sol

10. Dulcior hibernis est mihi temporibus.

Terque quaterque tuos uno stans in pede versus

Perlegi, et fixo lumine semper hians.

Protinus obstupui, cujus de gurgite fontis

Fluxerit ingenii, copia tanta, tui.

15. Et merito obstupui; numerus jucundus in illis,

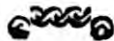
Et lepor, et gravitas, et sonus ipse facit.

Aut tu grandisonum servas sub corde Maronem,

Aut tibi in arcano pectore Homerus adest.

Non opis est nostrae dignas tibi reddere grates,

20. His me qui studiis invigilare mones.

Ad Antonium Mariam, de conjuge ducenda.

ELEGIA XII.

En novus ad nostras perfertur nuntius aures,
Te studium sacris applicuisse toris.
Gaudeo, et hoc coeptum ne mens tua deferat, hortor,
Propositum laudo, consiliumque tuum.
5. Est bona pars hominum, thalamos quæ damnat et odit,
A quorum numero me procul esse velim.
Ipse Deus fertur lectum statuisse jugalem,
Cum lutulenta hominem composuisset humo.
Neve aliquis feros cælebs remaneret in annos,
10. Romane cautum legibus urbis erat.
Ergo et Romulidis sacratae vincula tædæ,
Constat et aeterno complacuisse Deo.
Iure tua est igitur cuivis laudanda voluntas,
Iure igitur conjux, et pater esse cupis.
15. Sed festas matura faces cum tempora poscent,

Lux.

Luxque celebrandis venerit apta toris,
Quilibet egregio tecum certabit amicus
Munere, dans animi, pignora certa, sui.
Nos nec ebur nitidum, nec fulvi dona metalli,
20. Nec dabimus culta, tegmina facta, manu.
At faltem argutum numeris Hymenaea canemus,
Dicemusque aptos, ore sonante, modos.
Sed tamen interea Superos orabimus omnes,
Fundemusque preces, et pia vota Deis,
25. Ut te dignentur casta donare puella,
Quae referat mores, non aliena, tuos.
Praecipue nostris offertur idonea votis,
Diva, domum cujus sustinet altus Eryx.
Hanc igitur votis, et supplice voce, vocabo,
30. Haec placido iustas excipit ore preces.
Alma Venus, cujus, quicquid fert pontus et aether,
Quicquid alit tellus, gignitur officio;

Na-

---

v. 17. forte leg. secum. v. 21. Hymenaea, pro Hymenaeon,
more sui aevi dixit et hic et infra Eleg. XV. v. 6.

Nata Tonante Venus, qua nulla potentior alto

Regnat Diva polo; nata Tonante Venus!

35. Sive Cytheriaca segnis spatiaris arena,

Sive Gnidi celebras litora, sive Paphi,

Sive sub Idalia requiescis molliter umbra,

Sive in Acidalio corpora fonte lavas,

Huc ades, et niveas frenis adjunge columbas,

40. Te Charites, geminus te comitetur Amor.

Et quoniam duce te, Phrygius sua praemia iudex

Vexit ad Iliacas, per freta longa, domos;

Da, valeat castam, duce te, reperire puellam,

Hic, pro quo blandas fundimus ore preces.

45. Tu cultus matrum, tu formas, Diva, recenses,

Tu loca fidereo lumine cuncta notas.

Quicquid agunt terrae, coelo specularis ab alto,

Cernis quo maneat bella puella loco.

Tu sis monstratrix, tu mutua foedera junge,

50. Tu compone suo, corpora bina, toro.

Hoc, precor, efficias; sic, dum cum Marte jacebis,

Impediant lectum, vincula nulla, tuum!

Sic

Sic habeas juvenes, semper tua signa sequentes,
Militiamque tuam multa puella colat!

55. Sic tua Panchaeis nunquam vacet ignibus ara,

Nec timeat saevos, Idalis umbra, Notos!

Sic semper niveis superes Tritonida membris,

Nec vincat formam, Iuno superba, tuam!

Sic nunquam trepidae fugiant tua frena columbae,

60. Sub juga nec jussus, ire recuset olor!

Difce autem, qualem poscant mea vota puellam,

Ne te quaerentem, devius error agat.

Effice, praeclaris sponsum virtutibus aequet,

Labe vacent mores, corpora labe vacent.

65. Nobilis est sponsum; generosam quaere puellam;

Est facilis; facilem quaerere, Diva, stude.

Est pius, est prudens, gravis est, moderatus et aequus,

Sit pia, sit prudens, aequa, modesta, gravis.

Fac fervet castos, plus quam Lucretia, mores,

70. Quippe vir est ipso castior Hippolyto.

In-

Vulg. v. 61. pro, *autem* : *tuam*.

Integer est sponsus; sanctam perquire puellam,

Est mitis; mitem quaerere, Diva, stude.

Et quoniam ingenuas, sponsus non negligit, artes,

Quodvis femineae calleat artis opus.

75. Stamine praegnantem, norit bene volvere, fufum,

Et Tyrium Phrygia pingere tegmen acu.

Palladio raras, denset bene pectine, telas,

Velleraque artifici, molliat alba, manu.

Sit facie praestans, ut sidera vincat ocellis,

80. Ejus, sit formae, forma secunda, tuae.

Purpureisque genis candorem misceat; aequent

Lactea colla, nives; rubra labella, rosas.

Haec si praestiteris, violas et lilia pasfim,

Spargam, devota, per tua templa, manu.

85. Tum laudes cantabo tuas, et tura cremabo,

Quae legit in silva divite mollis Arabs.

Ad eundem.

ELEGIA XIII.

Sensimus, Antoni, Romanam pergis ad urbem,
Felices, dextro fidere carpe, vias.

Sed quoniam Romae pollet tua plurima virtus,

Est tibi cum summis, gratia magna, viris,

5. Te norunt omnes et amant; te maximus unum

Praeses Romanae diligit Ecclesiae,

Quare age cum dominam terrarum intraveris urbem,

Ne mea Lethaeis, nomina trade, vadis.

Esto memor Musae, quae te cecinitque canetque,

10. Succurrant animo, munera nostra, tuo,

---

*Epithalamium in Matthaeum Herbam Medi-
diolanensem, et Margaritam Costabilem
Ferrariensem.*

ELEGIA XIV.

Non opus est citharis, ad sacra jugalia, vestris,
Bellerophontei, turba verenda, chori;
Huc potius, roseo, redimitus tempora, vinclo,
Legitimas dextra concutiente faces,
5. Huc ades, et taedis faveas, Hymenaeae, maritis,
Haec est tutelae, subdita cura, tuae.
Tu mea plectra move, dignis ut versibus aequem,
Sponsorum laudes, tu mea plectra move.
Te duce, pulcher Hymen, Matthaeo jungitur Herbae,
10. Costabilis casto, casta puella, viro.
Ambo pares, ambo multa virtute decentes,
Congruit hic nuptae, congruit illa viro.
Sive velis formam, sanctosque requirere mores,
Praestat et illa nurus, praestat et ille viros.

15. Si-

15. Sive domos veteres, et stemmata noscere mavis,

Nobile, sponsa, genus; nobile, sponsus habet.

Demum sive genus maternum, sive paternum

Quaeras; et matre est, et generosa patre.

Ipse etiam amborum, vir, nobilitate parentum

20. Pollet, et antiquis inclytus extat avis.

Patria non eadem est; Ferraria protulit illam,

Angvigerae pater huic urbis alumnus erat.

Una puellarum formas supereminet omnes,

Postquam in virgineo, constitit apta, choro.

25. Non aliter totum cum plena receperit orbem

Condit fraternas, obvia luna, rotas.

Ne tamen ignores, cujus sit nata parentis;

Costabilis genuit Bartholomaeus eam,

Vir gravis et prudens, fortis, moderatus et aequus,

30. Multum Principibus gratus et inde suis.

Cum foret orator Venetam legandus in urbem,

Angvigerumve ducem; Bartholomaeus iit.

O-

Vulg. v. 32. erat.

Omnes vero, quibus Ferraria pulchra superbit,

Costabilem notum est, exsuperare domos,

35. Sive vetustatem grandaeve requiris alumnos,

Haec verus, haec claris est generosa viris,

Sed mora longa foret percurrere singula verbis,

Nec caperet tantum, grande volumen, opus.

Finem igitur faciam, videar ne longior aequo,

40. Sermonem longum non amat hora brevis.

Ante tamen, cui terra, fretum, cui sidera parent,

Supplice communem voce rogabo Deum;

Sospitet ut nuptam tranquilla pace, virumque,

Et duo cara bona pectora jungat ave,

*Epithalamium ad Gulielmum Calefinum et
Flordemiliam Guarinam.*

E L E G I A XV,

Princeps, magnorum laudes transgresse parentum,

Inter Romuleos, dux numerande, duces,

He-

Horum praeclaras sponforum expromere dotes

Constitui, et nulla, dicere verba, mora.

5. Nec vero summo Phoebum de culmine Cirrhæ,

Non dulces Musas, non Hymenaea voco,

Ad mea metra tuum, Princeps memorande, favorem

Confer; inexpertae, dirige vela, ratis.

Tu nobis Hymenaeus eris, tu magnus Apollo,

10. Tu mea Castalio nectare labra fove.

Vos autem nobis placidas praebebitis aures,

Sic major nostro vis erit ingenio,

Offert se primum nobis Calesina propago,

Quae vetus, et claris est generosa viris.

15. Ferrariae civem quae te, Gulielme, creavit,

Cui datur haec lecto, grata puella, viro.

Quem probat effectus; doctorem insignia monstrant,

Hoc tibi sacra decus philosophia dedit.

Ac-

Vulg. v. 5. summum. v. 6. Hymenaea, pro Hymenaeon, uti
supra Eleg. XII. v. 21.

Accedit quod avus Calefina e stirpe Ioannes,

20. Est tibi, quem gravitas lustrat et alma fides.

In quo tanta viget virtutis opinio, tantum

Iustitiae nomen cuncta per ora volat,

Ut Princeps gravium majora negotia rerum,

Ejus mandarit semper agenda fide.

25. Nunc quia tota tuas callet Ferraria laudes,

Majoresque tuos, progeniemque tuam;

De te haud plura loquar, nec quae te forma decoret

Edam, cum formae cedat Apollo tuae;

Sed sponsae egregias percurram ex ordine laudes,

30. Cujus me nomen, metra referre vetant.

Ast valeat nomen, praestet cognoscere mores,

Et quam forte nequit nomen, imago notet.

Ut flos, de mille una gravi redimita pudore,

Inter matronas nomen adepta micat.

35. Formosa huic formam tribuit Cytherea decentem,

Huic pharetrata sacram, Diva, pudicitiam.

Huic Pallas multo replevit pectora Phoebo,

Edo.

Edocuitque artes, Penelopea, tuas.

Cum quid acu insignit, Coas superare videtur,

40. Sidoniasque simul Dardaniasque nurus.

Huic regina Deūm, conjux Iovis, aurea Iuno,

Matronale decus cum gravitate dedit.

Cernitis eximias specioso in corpore dotes,

Qualis et in niveo splendeat ore decor?

45. Sed tamen has animi superat virtutibus altis,

Nec minus ornatum corpore pectus habet.

Haec pietate Deum colit, haec pietate parentes,

Et formam morum nobilitate premit.

Forte roget quisquam, quo sit generata parente,

50. Attenta voces imbibat aure meas:

Hanc de doctiloquo genitam sciat esse Guarino,

Mercurius geminum cui dedit eloquium.

Quem

Vulg. post v. 38. hoc ordine: 1. Huic regina. 2. Cernitis. 3. Sed tamen. 4. Cum quid. 5. Haec pietate. cet. v. 43. specioso. v. 46. pectore corpus. v. 50. ore.

Quem loquor en! praesto est, quisnam de sanguine natum

Humano talem censeat esse virum?

55. Hunc genuit Verona parens, aluere Camenae,

Hunc docuit refona pulcher Apollo lyra,

Hunc genus, integritas, hunc forma augusta decorat,

Et gravitas, et cum religione fides.

Quid tantum sanctos stupet urbs Romana Catones?

60. Quidve stupet septem, terra Pelasga, viros?

Socrate quidve suo doctae laetantur Athenae?

E quibus huic aliquem praeposuisse nefas.

Doctus Romano, doctus sermone Pelasgo,

Sive velit prosa scribere, sive metro.

65. Cum dicit prosa, Ciceronem dicere jures,

Cum cantat numeris, creditur esse Maro.

Plurima conscripsit per se sermone Latino,

Plurima de Graja transtulit historia.

Inclita semper erunt rerum monumenta, vigebunt

70. Cum tot magnificis scripta voluminibus.

Semper erunt libri; qui scilicet ipsius omnes

Prae-

Præscriptum summo margine nomen habent.

Per quos aeternum vivet mage splendida fama,

Donec erit Phoebus, sidera donec erunt.

75. Nec plus a magno scripti Cicerone libelli

Stabunt, aut nomen, Quintiliane, tuum.

Et cum Getulo, saevus Catilina, Iugurtha,

Et cum Romana Livius historia.

Clarus ab Eois qua sol jubar exerit undis,

80. Qua rubro emeritos gurgite condit equos,

Zona vaporifero qua subjacet ardua Cancro,

Qua micat in gelido Maenalis ursa polo,

Hunc omnes novere hominem, nec laudibus ullis

Clara potest tanti crescere fama viri.

85. Finem igitur praestat longis imponere verbis,

Ne reus immensae garrulitatis agar.

Sed prius aeterno, qui colligat omnia nexu,

Orabo summum, supplice voce patrem;

Ut

---

v. 73. menda videtur in; *mage*. v. 77. pro, Et, forte leg.
Aut.. v. 78. forte leg. Aut.

Ut det conjugibus concordem ducere vitam,

90. Vos placido dictis ore favete meis.

Epithalamium in Liberam Guarinam et Salomonem Sacratum.

E L E G I A XVI.

Coelicolae magni, thalami quis foedera curae,

Vos primum coeptis, quaeso, favete meis.

Te voco post Divos, Italae, dux inclyte, gentis,

Quem virtus illis reddidit alma parem.

5. Tertius ad tantos accede, Guarine, favores,

Post Superos merito proxime, postque duces.

Quem si consilio mortales ante putabam

Vincere; nunc ipsis praefero jure Deis,

Quod talem natae delegeris ipse maritum,

10. Quo te non poterat dignior esse gener.

Ipse est en Salomon, quem praesto hic stare videtis,

Cui semper cordi est intemerata fides.

Vir

Vir locuples, facilis, iustus, sectator honesti,

Antiquo prudens nec Salomone minus.

15. Non cupiebat opes; quas si illi fata dederunt,

Fundit non parca, munera multa, manu.

Hunc autem genuit, talique superbit alumno,

Sacrata haud falso nomine dicta domus;

Qua non hac tantum nulla excellentior urbe,

20. Sed ferme tota floret in Aufonia.

Haec Majola fuit prius appellata propago,

Cum coleret terras, Parma beata, tuas.

Iam bis centenos exegit Cynthus orbes!

Ut liquit patrium seditione solum.

25. Pars inde angvigeram, pars hanc migravit in urbem,

Ornavitque altis, oppida bina, viris.

Sunt huic tot clari, tanta de stirpe, nepotes,

Sunt Priamus, fratres, Laomedonque simul.

E quibus ille reos, aegrotos iste tuetur.

30. Has illis artes magnus Apollo dedit.

Nec quod ter denos sponsus transegerit annos,

Optio Guarini corripienda venit.

Haec

Haec est conveniens taedis genialibus aetas,

Haec extrema fugit, temperiemque tenet.

35. Nec matura nimis siquidem, nec cruda videtur,

Sed media aetates tangit utrinque duas.

Namque senectutem citra est, ultraque juventam,

Corporis hinc pollet viribus, inde sapit.

Nunc sponsae ad dotes, animos convertite vestros;

40. Quae re, non casu, Libera, nomen habet.

Sunt illi castusque pudor, moresque probati,

Artificesque manus, formaque digna Dea.

Si tamen haec deessent, pater extat nempe Guarinus,

Hoc uno posset laudis habere fatis.

45. Quem nisi de summo, nobis misisset, Olympo,

Iupiter, in tenebris lingua Latina foret.

Sed fateor, veniam tribuat precor ille fatenti,

Haud statui laudes, nunc memorare, suas.

Seu quod, quo potui, prius illas, carmine dixi,

50. Seu quod diffido viribus ipse meis.

Nec

Nec me multa loqui patitur vis parva canendi,

Nec fas de tanto, dicere pauca, viro.

Sat fuerit Divos miti rogitasse precatu,

Ut tribuant istis, omnia laeta, toris.

---

v. 54. forte legendum: omina.

---

*Ad Borsium Estensem, Marchionem Ferrariae;
Ioannes de Gaibana, per Ianum Pannonium.*

ELEGIA XVII.

Marchio, magnorum, decus immortale parentum,

Marchio, Ferrariae, portus et aura, tuae;

Unde meum fumet primordia debita carmen,

Dum studeo laudes commemorare tuas?

5. Iustitiamne tuam coner prius edere, qua nec

Immunes pravos, nec finis esse bonos?

Qua fraus supplicium, qua fert sua munera virtus;

Qua reddis cunctis, praemia digna, viris.

An potius referam, salvo quod jure sacratae

10. Iustitiae, pergas non tamen esse ferox?

E e

Sed

Sed perſaepe reo poenae de parte relaxes,

Et caedas virgis, qui cruce dignus erat?

Quam doleas cum te cogunt ſcelera eſſe ferocem?

Parcere quam properes, laedere ſero velis?

15. Quanta tuumne canam decoret prudentia pectus?

Qua clarus canas factus es ante comas.

*****

Cuncta per hanc praefens quae fert, intelligis, aetas,

*****

20. *****

Ipse fui aspectus ausus adire tuos.

Et me qua reliquos, regum placidisime, fronte

Excipis, et dulces fundis ab ore fonos.

Quando loqui volui, pro voto cuncta loquebar,

25. Et tua erat verbis, auris aperta, meis.

Obtuleram quae sunt a paupere dona ferenda,

Quantula erant, vidi grata fuisse tamen.

Ve-

---

v. 15. forte leg. canamne tuum. Vulg. v. 16. Quam. Post
v. 16. Defunt quaedam. v. 18. intelligit. post hunc versiculum
multa defunt.

Verum quae tandem meritorum summa tuorum

Erga me fuerit, commemorare juvat:

30. Optavi medicas perdiscere saepius artes,

Quae multum ante omnes utilitatis habent,

Opto, sed est nostris paupertas invida votis,

Et nullo tenuis asse crumena tumet.

Me tua sancta manus largo relevavit egentem

35. Munere, quae multos saepe levare solet.

Quippe emtis, rex magne, tuo fruor aere libellis,

O rex coelitibus aequiparande Deis!

Et tua quotidie foribus stat aperta reclusis,

Ingressiunda meo bibliotheca pede.

40. Nec tua Lethaeas fluitant benefacta per undas,

Nec nant a rapidis per freta rapta Notis.

Vel lux est, vel nox, et nocte et luce laboro,

Ingratae mentis ne reus esse ferar.

Ut per multa tuam producant secula vitam,

45. Quod possum Superos, supplice voce rogo.

Cum

Vulg. v. 44. perducant.

Cum nequeam dignas verbis perfolvere grates,

Est saltem meritis, mens mea grata, tuis.

Est, et semper erit, donec mea vita sub auras

Exolet, et flamma totus edace cremer.

50. Plus ego Tithono quamvis et Nestore vivam,

Et mea praetereat secula terna colus.

Ante Padus gelidas cursum reflectet ad Alpes,

Ante petet vetitum Parrhasis ursa mare,

Quam cесset mea Musa tuas percurrere laudes,

55. Et te qua poterit concelebrare lyra.

Praecipias; faevis pro te freta turbida ventis

Ingrediar, telis pectora nuda dabo.

Scyllam, atque adversam Scyllae haud horrebo Charybdis,

Et quas eructat Sicelis Aetna faces.

60. Quin etiam postquam tenuis me clauferit urna,

Non parcam laudes enumerare tuas,

Quicquid ero, aut rursus me membra humana tenebunt,

Sive fugax cervus, sive volucris ero.

Vulg. v. 55. quae.

*Consultatio Dei Patris et Filii de perdendo
hominum genere; quos tandem B. Virgo
exorat.*

ELEGIA XVIII.

Sederat Omnipotens, medio sublimis Olympe,
Subdideratque oculis, condita cuncta, suis.
Lustrabat tractusque maris, terrasque patentes,
Quicquid et astriferi clauditur axe poli.
5. Paullatimque hominum defixit lumina rebus,
Ut studia humani cerneret ingenii;
Ut vitam et mores, ut vota et gaudia nosset,
Quod quisque effugeret, quod sequeretur opus.
Conspicit implicitum tam multis fraudibus orbem,
10. Tot scelerum facies, et mala tanta videt.
Insanas hominum curas, vota improba cernit,

Et

Vulgo inscribitur hoc carmen: De laudibus pontificis et rerum
humanarum conditione. v. 5. defixi.

Et nullo in terris esse in honore Deos.

Hic petit excidiis urbes, per tela, per ignes

Tendit, ut innumeras undique cogat opes,

15. Ille armis violat leges, hominesque Deosque,

Subdat ut imperio, regna aliena, suo.

Ense petunt alii fratres, carosque parentes,

Cumque suis alii bella nefanda gerunt.

Furta juvant multos, foenus, saevaeque rapinae,

20. Fanaque direptis, exspoliata Deis.

Decipit hic dominum, fraudem parat ille parenti,

Emtori varios injicit ille dolos.

Pars amat ingentes fumtus, luxumque superbum,

Laetaque magnificas aedificare domos.

25. Pars Venerem sequitur, caecique Cupidinis ignes,

Pars sequitur rabidam, luxuriosa, gulam,

Hi spernunt Stygiosque lacus, poenasque malorum,

Quaeque manent animas, praemia certa, pias.

Con-

---

v. 12. pro: *nullo in terris*, legendum: nullo terris. Vulg. v. 20.
proh spoliata.

Contemnunt illi Superos, Superûmque parentem,

30. Nec pudor est, ullos esse, negare Deos.

His pater attonitus studiis, votisque virorum,

Hoc, doluit vili posse licere luto.

Indoluit simul et magnas exarsit in iras,

Aestuat ira gravi mista dolore fremens.

35. Ut quondam pleno fluctus furit actus in alto,

Aut ubi sulfureis mons sonat intus aquis.

Tandem ubi conceptus paullum deferbuit aestus,

Concilium toto, convocat inde, polo.

Undique conveniunt Superi, circaque residunt,

40. Incipit a folio, sic prior ipse, suo:

Ecquid Coelicolae vestros spectatis alumnos?

Cernitis humanum, quo ruat usque, genus?

Quem tandem inveniet nostra haec patientia finem?

Aut haec ducemus quam toleranda diu?

45. Quis jam virtuti locus est toto orbe relictus?

Quis toto sceleri non patet orbe locus?

Quid

Vulg. v. 34. fremit. v. 35. reposuimus: *in alto*, v. 36. forte leg. tonat.

Quid non dira fames auri, regnique cupido,

Fas putat? imo sibi quid putat esse nefas?

In Venerem ruit omne genus, gula conficit omnes,

50. Vitaeque pro rapida perditur ingluvie.

Iam mores, legesque omnes, jura omnia pulsa,

Religio, pietas, canaque pulsa fides.

Caedibus et bellis, et fuso sanguine flagrat

Terra, nec est nati tutus ab ense parens.

55. Concurrit, ruptis inter se legibus, orbis,

In clademque, ruunt omnia versa, suam.

Merfa est flagitiis tellus, de culmine fummo

Pendet, et in praeceps corruit omne genus.

Nos neque jam norunt, nec coelo vivere credunt,

60. Aut quenquam aetherei sceptrae tenere poli.

Fulmina contemnunt, poenas et Tartara rident,

Et quisquam in terris Numina nostra colat?

Heu! genus ingratum, nostra sub imagine cretum

Poenitet, e facili compositumque luto.

65. Non-

---

v. 64. forte leg. composuisse.

65. Nonne mare, et terras, quemque ipsi habitamus, Olympum,

E nihilo nostrae constituere manus?

Quisnam opibus terram, quis piscibus imbuit undas?

Quis posuit nitido, sidera clara, polo?

Edita sunt nostro, (quis nescit?) Numine cuncta,

70. Sunt tamen ingratis, edita cuncta, viris.

Nos illis gravidam, numerofo munere, terram,

Nos dedimus latum, qua patet usque, mare.

Spem quoque praebuimus regni post omnia nostri,

Atque hujus focios jussimus esse poli.

75. Illi autem elati imperio, rebusque secundis,

Vertere in cladem, munera nostra, suam.

Segnitie, mollique animos deperdere luxu

Coepere, et miris degenerare modis.

Sed neque destitimus carum praestare parentem,

80. Humanumque omni parte juvare genus.

Tradidimus sacras coeli de vertice leges,

Sed sprevit leges, impia turba, meas.

Mi-

Vulg. v. 71. illi.

Misimus et vates, vates sprevere sacratos,

Misimus atroces, nec timuere, viros.

85. Denique conceptum divini Numine verbi,

In terras Natum mittere non piguit.

Imo ego descendi, pariter descendimus ambo,

Sedimus et gremio, Diva pudica, tuo.

Vos mihi Coelicolae testes, quis me impia poenis

90. Sustulerit, leto, turba redempta, meo.

Sed mea praetereo, pereunti debita mundo

Fata; quis e vobis non mala mille tulit?

Quot ferro, quot aqua absumti, quotque igne cremati?

Corpora quot rabidis dilaniata feris?

95. Ecquid, ut aetherea pellant nos fede, moramur,

Et coelo admotis montibus arma ferant?

Tollamus scelerum auctores, causasque malorum,

Deleat invisum, flamma inimica, genus.

Iam fatis humani tulimus ludibria fastus,

100. Sat vobis Superi, sat tibi, Diva, datum.

Define me genitrix lacrymosis flectere verbis,

Definite ingratas vos mihi ferre preces.

Con-

Consulite in medium, et varias deponite mentes,

Solvatur tantis, terra polusque, malis.

105. Talibus attoniti dictis, diversa fremebant,

Obscuroque dabant, murmura caeca, sono.

Ut procul in silvis cum surgere ventus opacis

Incipit, aut imis murmurat unda vadis.

Atque ibi dejecto, mater moestissima, vultu,

110. Suppliciter tales, fundit ab ore, sonos:

Nate tuae, (quid enim superest?) spes unica matris,

Quo solo videor nomine freta loqui.

Nate, quid indignas, mitissime, furgis in iras?

Quae nova tam subiti causa furoris adest?

115. Et quae tanta tuum laecerunt crimina Numen,

Ut nullus veniae jam locus esse queat?

Quid? tua non omnem superat clementia culpam?

Anne animum minuit, noxa aliena, tuum?

Ulcisci quos, Nate, paras? quos perdere tentas?

120. Cum quibus, o Superum maxime, bella geris?

Non-

Nonne hominum genus ecce tuum, tua pignora perdis?

Duxerat e molli, quos tua dextra, luto.

Quid juvat invalido Martem exercere sub hoste?

Quid juvat in praedam faevior esse tuam?

125. Quae tibi cum vili bella ac certamina gente?

Aut quae deletis, laus tibi parta, viris?

Cui mare, cui terras, cui cetera tradis habenda?

Quae rerum facies, Nate, quis usus erit?

Frustra igitur magni moles erit edita mundi?

130. Frustra erit ad motus irrequieta suos?

Fulgebunt nitido nequicquam sidera coelo?

Et peragent notas, per sua signa, vias?

Cui feret innumeros, tellus uberrima, fructus?

Servabit tantas cui gravis alvus opes?

135. Cui pecudes alet illa suas, volucresque ferasque?

Et vaga cui pisces nutriet unda suos?

Sublatis tot, Nate, viris, tua dona perire,

Et squalere tuum, sic patieris, opus?

Fer-

Ferre potes vacuum, caesis cultoribus, orbem?

140. Haeredem tantis, nec superesse bonis?

Sed tibi sic placitum; sint omnia condita frustra,

Et pereat tanti, Nate, laboris opus;

Tunc etiam poteris coelo delapsus ab alto,

Nequicquam in nostro procubuisse sinu?

145. Num poteris laceros variis cruciatibus artus,

Nequicquam indignae, Nate, dedisse neci?

Nequicquam tantos poterit tolerasse dolores,

Obsequitur jussis, dum pia turba, tuis?

Si te nulla movet tantorum causa laborum,

150. At moveat, debet quem tibi mundus, honor.

Quis tibi sacra feret? quis templa arasque dicabit?

Quis sparget nomen, cuncta per ora, tuum?

Nemo aderit qui vota ferat, qui Numen adoret,

Quin nullum in terris jam tibi Numen erit.

155. Otia ages coelo, duces inglorius aevum,

Et tua te facient munera nulla Deum.

Cui

---

v. 141. forte legendum: Si tibi sic. vel: Sed tibi si.

Cui veniam dabis? admisso quem crimine plectes?

Ostendes cui te, per tua jura, Deum?

Iactabis vacuis, nequicquam fulmina, terris,

160. Fulminibus nemo, qui moveatur, erit.

Non pater, exhausto, non rex, non arbiter, orbe,

Quid multa? exhausto, non eris, orbe, Deus.

Non faciunt simulacra Deos, non templa, nec arae,

Imperium in cunctos, arbitriumque facit.

165. Cui porro imperites? tua quem sententia damnet,

Si tibi subiectum debeat ira genus?

At vitis intenti homines, jacet obruta virtus,

Nec quisquam toto jam colit orbe Deum.

Labitur interdum, varioque errore tenetur,

170. Infirnum, fateor, desipiensque genus.

Quid faciant vili membrorum carcere septi?

Quid faciat vili, massa subacta, luto?

Tu quoque, deposito, fateamur vera, timore,

Das tantis causam, materiamque malis.

175. Im-

175. Imbelles homini sensus, stimulosque, dedisti,

Duxisti e fragili mollia membra luto.

Quid referam tot opes, infani pabula luxus?

Quid Veneris stimulos, ingluviemque gulae?

Praeterea quantis obnoxia vita periclis!

180. Me miseram! quantis continuata malis!

Et mirum est si quid mortalia pectora peccant!

Quis valeat tantos exsuperare dolos?

Sed tamen agnoscunt crimen, culpamque fatentur,

Et facti veniam, supplice voce, petunt.

185. Nec sunt magna tamen mortalis crimina culpaе,

Si modo de miseris credere vera potes.

Quin virtus totum, pietasque est magna per orbem,

Totaque delubris terra referta tuis.

Aspice, quae plenis hinc atque hinc sedibus omnes

190. Circumstant, animas, quis nisi terra dedit?

Sed sane sint magna hominum peccata, nec usquam

Sit

---

v. 175. forte pro, *stimulosque* legendum: *animosque*. Vulg. v. 179. quamvis. v. 184. suppliciumque. v. 187. Quae. v. 190. animae

Post

Sit pietas, esto, sit tibi nullus honos;

Si tamen haud ullae posunt te flectere causae,

Et certum est poenas fumere ab orbe graves,

195. Affice suppliciis fontes, et noxia tantum

Corpora, at immeritum perdere parce genus.

Suppliciis fontes (nisi mavis parcere cunctis,)

Da, decet; hoc omnes aequius esse putant.

*****

200. *****

Magna fuere quidem, et quae ullis promittere votis,

Vel quamvis avidus non foret ausus homo.

At quantum est minimo totum se immittere pani,

Et magnum exiguo claudere in orbe Deum?

205. Quantum est, se nobis totum praebere fruendum,

Et tamen a toto comminuisse nihil?

Cum dedit illa quidem, vicit sua munera Christus,

Cum

Post v. 190. quatuor disticha hoc ordine semet excipiunt: 1. Sed sane. 2. Suppliciis. 3. Si tamen. 4. Affice. Denique post v. 179. cetera ad finem usque, turbata, luxata, misereque corrupta ac depravata sunt.

Cum dat se, donis vincitur ipse suis.

O amor, o pietas! post omnia se dedit ipsum,

210. Qui se jam dederat, plus dare quid poterat?

Finis Libri secundi Elegiarum
IANI PANNONII.

1. The first part of the paper discusses the importance of the study of the history of the United States. It is argued that a knowledge of the past is essential for a full understanding of the present and for the development of a sound policy for the future.

2. The second part of the paper discusses the role of the individual in the history of the United States. It is argued that the actions of individuals have played a major role in the development of the country and that the study of their lives is essential for a full understanding of the history of the United States.

3. The third part of the paper discusses the role of the government in the history of the United States. It is argued that the actions of the government have played a major role in the development of the country and that the study of its history is essential for a full understanding of the history of the United States.

IANI PANNONII

EPIGRAMMATUM LIBER PRIMUS.

(*Continentur hoc Libro Epigrammata ea, eodemque ordine, quo in MSto. Viennensi extant; quorum quae adhuc nunquam integre edita, vel prorsus inedita fuerunt; stella sive asterisco notantur.*)

De electione Matthiae regis Ungariae. Epigramma I.

Cum videt Hungarici vectum ad fastigia regni

Matthiam; presso gutture corvus ait:

Illa ego vexillis, ales gestata paternis,

Iam fateor geminae cedere laeta cruci.

5. Sin vel sculpar adhuc, vel pingar forte sub illa,

Ingens, et voto gratia major erit.

Com-

Vulg. v. 1. Dum. Ibid. evectum. v. 5. Sim.

Comprecatio Deorum pro rege Matthia in Turcos bellum parante. II.

Rex pia Matthias in Turcos signa resumit,

Nunc age de toto Numina adeste polo.

Da clavam, Alcide, juveni, da, Phoebe, sagittas,

Mars, gladium; Pallas, Gorgona; Castor, equum.

5. Mulciber arma para non ullis pervia telis,

Qualia Pelidae, Dardaniove duci.

Hunc inter pugnae certamina, vulnere ab omni,

Aegide praetenta, Iupiter, ipse tegas.

Quodsi lenta juvant residis vos otia vitae,

10. Solum fiderea, mittite ab arce patrem.

Sufficit ille suo custos in praelia nato,

Ille modo in coelo misile fulmen habet.

Con-

Vulg. v. 1. pro, *signa*, bella. v. 2. Hunc age. v. 3. Alcides.

Conqueritur de mora regis. III.

Horrida faevit hyems, et adhuc, rex inclyte, bellas,
Excutiunt densae, nec tibi tela, nives.

Ipſos triſte gelu vaginis detinet enſes,

Nec poſſunt rigidae, frena movere, manus.

5. Tu tamen et pugnas miſces et moenia frangis,

Tantum vel Martis, vel genitoris habes.

Otia jam placeant; caſtris mox rite locandis,

Commodiora novi tempora veris erunt.

*De captivitate Dragulae Wajvodae Trans-
alpini. IV.*

Dicite, Iō Paeā! captus fert vincla tyrannus,

Si modo non falſum publica fama ſonat.

Dicite rurfus, Iō Paeā! et carmina feſtis,

Pierides Nymphae, jungite feſta choris.

5. At

Vulg. v. 3. carmine.

5. At tu, cui nullo decus hoc cum sanguine venit,

Ut quid jam medio frigore victor abes?

Hoc unum cuncti te supplice voce rogamus,

Redde tuos vultus, rex venerande, tuis.

Sin populi nil vota movent; hoc sponsa precatur,

10. Hoc genitrix; an et his, dure, negare potes?

---

v. 6. *Ut quid*, videtur corruptum.

Conqueritur de mora regis Matthiae in Moldavia. V.

Sarmatici montes, et vos septemplicis Istri

Caerulea Euxino cornua mixta mari,

Ac tu Romanis olim posseſſa colonis,

Sed jam corrupto, barbara terra, ſono;

5. Quid dominum lentis longe retinetis in armis?

An gelidum Tanain vultis ut ille bibat?

Plena quater, totidem complet jam Cynthia meſes,

Di-

Vulg. v. 1. Dalmatici.

Dicere adhuc magno, nec licet ore; Venit!

Quando erit ut redeat? quando redimita coronis

10. Plaudet laeta suo Buda Neoptolemo?

Reddite, si pudor est, absentem reddite tandem,

Nubere parva viro, jam Catharina, potest.

De Catharina Regina Hungariae. VI.

Nostri primus amor, stirps regis clara Boëmi,

Post matris lacrymas, oscula pauca patris,

Cum jam Pannonicas averta inviseret oras,

Edidit hos praefens Calliopea sonos:

5. Mutasti patriam, mutare vocabula debes,

Sis Catharina, volo, quae Cunegundis eras.

Vulg. v. 4. Reddidit.

Ad Martem, precatio pro pace. VII.

Gradive, quinti clare dominator poli,

Spargens coruscas luce sanguinea juba,

Iunone magna genite; Saturni nepos;

Tutela coeli; summe Titanum timor;

5. Gaudens tropaeis; pacis ac belli arbiter;

Decorator hominum; consecrator Numinum;

Gradive, ferro teste semper fulgido,

Vastator agrum, dissipator urbium,

Vacuator orbis; Tartari impletor truci,

10. Potor cruorum; devorator corporum;

Lues virorum; mulierum execratio;

Ditator inopum; pauperator divitum;

Ofor quietis; genitor obscenae famis;

Auctor pavorum; concitor formidinum;

15. Iam parce fessis, quaeso, Pannoniis, pater.

Gratulatur de duplici victoria Matthiae. VIII.

Nunc age, si quando, sacrum Paeana, Camenae,

Tollite dulcisonis, sidera ad alta, modis;

Qualem Phlegra Iovi cecinit, vel Lydia Baccho,

Sub juga, cum tigres India victa, dedit,

5. Sed

5. Sed Iovis et Bacchi felix victoria quondam

Magna licet fuerit, non duplicata fuit.

Matthiae gemini simul accessere triumpho,

Una simul fixit, bina tropaea, manus.

Nam Transilvaniae, subit en! Moldavia, palmae,

10. Non tam astu, ferro quam superata gravi.

Succubere duae, diversis artibus, orae,

Hanc virtus, illam contudit ingenium.

Pugnavit nullo solers ibi sanguine Pallas,

Hic Bellona suos, perculit ipsa, Getas.

15. Quid nunc sancte, tuis optemus, Iane, calendis?

Talibus auspiciis proximus annus eat!

De signo Ioannis Vitézii Archiepiscopi. IX.

Dum fera Matthiae premitur Moldavia regi,

*****.

*****.

Io-

Post versiculum primum, integrum saltem distichon deest.

Ioannis signum praefulis istud erat.

5. Rettulit hoc domino, fufis, fua turma, Valachis,
Devota templis obtulit ille manu.

*De fignis, quae Moldavis erepta, in templo
B. Virginis Budae fufpendebantur. X.*

Rex, tibi, Matthias, haec figna, puerpera Virgo,
Moldavis forti, nuper ademta, manu.

Quae modo barbaricas duxere in bella catervas,

Nunc facro pendent confpicienda tholo.

5. O maftum virtute ducem! cui contigit uni,
In propria duos sternere fede Getas.

At tu, Diva, fuis iterum fic annue votis,

Victor ut e Turcis mox tibi plura ferat.

Vulg. v. 1. pro, *tibi*, fert. v. 7. Illius at tu Diva iterum.

De divite laudante pauperiem. XI.

Candida restituit versi clementia fati,
 Tristior abstulerat quas tibi casus opes,
 Laudata veterum tu paupertate virorum,
 De Cincinnatis disferis et Curiis.

5. Sic ubi securos tetigit jam navita portus,
 Ventorum faciles despicit ille minas.
 Cum miser es, mihi tunc, Matthia, Stoicus esto,
 Nunc impune tibi fortia verba volant.

Vulg. v. 8. fortia bella.

Se ipsum excusat, quod non praelia tractet. XII.

Belligeri procures, me regia castra sequentem,
 Ne frustra ignavi, carpite quaeso, metus,
 Quod nunquam adversos decurro armatus in hostes,
 Scando nec obsessi, moenia celsa, loci,

5. Sed

5. Sed spectator iners aliena pericula miror,

Non timor hoc, vestri, credite, cura jubet.

Gloria nempe, viri, petitur longissima vobis,

Haec faciles plagas, funera grata facit.

Quodsi pugnantem, rapiat fors ulla, poetam,

10. Quis vestras mortes, funera vestra, canet?

---

v. 7. pro, *longissima*, in MS^{to}. erat; *benignissima*.

---

* *Epitaphium Ioannis Hunyadi, Matthiae
regis patris. XIII.*

Pannoniae murus, Turcorum terror in armis,

Si qua, Ioannes hac tegetetur, humo;

Sed sub Belgrado mundi superavit ut hostem,

Morte simul domita, sidera vivus adit.

5. Multi laurigeris Capitoliâ celsa triumphis

Conscendere duces; solus at iste polum,

Palæstra Galeotti. XIV.

Qualis in Aetola moerens Achelous arena,

Herculeæ legit cornua fracta manu;

Talis luctator Galeotto fusus Halesus,

Turpia pulverea signa reliquit humo.

5. Matthiæ regi Latiae placuere palæstræ,

Risit Strigonia clarus ab arce pater.

At te ne pudeat ludi cessisse magistro,

Improbe, Mercurius noster et ista docet.

Vulg. v. 3. victus Halesus.

De munitionibus ab Archiepiscopo Strigoniensi constructis. XV.

Pannonici dum sceptræ tenet felicia regni

Matthias clarum stirps imitata patrem;

Condidit hoc pastor Ioannes nobile septum,

In patulo posita ne raperentur oves.

5. Pro quibus officiis, superae tu janitor aulae,
Sidera, Petre, duci, sidera pande gregi.

De cervo regium trabente vehiculum. XVI.

Quod nemorum oblitus, posita formidine, cervus,

Non homines metuit, nec rabida ora canum;

Mollia sed leviter docili trahit eseda collo,

Inclyte rex, meriti, quis neget esse tui?

5. Talis cornigeris Diana jugalibus alte,

Fronsofi vehitur per juga Taygeti.

Talis erat nondum famulorum praeda suorum,

Compos adhuc mentis, versus Agenorides.

Quis jam adeo ferus est, tibi qui servire recuset,

10. Accipiant ipsae cum tua frena ferae?

Vulg. v. 10. Accipiunt. Ibid. pro, cum, si.

De corona regni ad Fridericum Caesarem. XVII.

Quid retines nostram, Caesar Friderice coronam?

Fausta unquam genti non fuit illa tuae.

Testis erit primae fraudatus flore juventae,

Henricus, Stephano quem pia Gesla dedit.

5. Testis bis pulsi letum miserabile Petri,

Ac Salomoniacae, crebra ruina, fugae.

Testis quin etiam spoliati casus Othonis,

Nec non Alberti, mors properata, tui.

Testis et ille tua puer enutritus in aula,

10. Qui nuper thalamos occidit ante novos.

Horum tu, si quid sapias, exempla timebis;

Felix, alterius qui cavet ipse malo.

Nec tanti facies tam vani nominis umbram,

Fatorum ut similes experiare vices.

Vulg. v. 4. Gisla. v. 9. sq. totum distichon omissum.

Epi.

Epitaphium Ioannis Hunniadis. XVIII.

Ioannes jacet hic, Turcorum ille horror in armis,

Ille gubernatae gloria Pannoniae.

Hunjadum creat hunc, Comitem Bistricia sumit,

Nandoris Alba rapit; nunc tenet Alba Iulæ.

Ad Ioannem Archiepiscopum Strigoniensem. XIX.

Quo tibi tot duros et luce et nocte labores,

O nunquam curis non agitate pater?

Hoc ave Caucasia est sine fine Promethea rodi,

Hoc fulcire humeris semper Atlanta polum.

5. Tamne juvat nulla mentem requiete remitti,

Sic leve continuis infenuisse malis?

Nil est in terris, quod non aerumna fatiget,

Nec tua perpetuo membra adamante rigent.

Trux quondam Alcides, vagus et requievit Vlixes,

10. Credimus et dominum saepe vacare Iovem.

Si sapiſ, ex aliqua, tuus eſto, parte, nec unquam
Sic aliis vivas, ut tibiſmet pereas.

Ad Fridericum Caefarem. XX.

Romula res olim Fabio cunctante revixit,
Nunc, cunctante eadem te, Friderice, perit.
Nam tu continue conſultas, nec facis unquam,
Mallem aliquid faceres vel ſine conſilio.

5. Quid tibi cum gelido Saturni fidere inertis?
Caefaribuſ mores Martis ineſſe decet.

Invitat regem Matthiam ad hoſpitium ſuum. XXI.

Sic tibi, ſed ſero, pateat domus aurea Divûm,
Matthia regi, rex adamate, Iovi;
Huc ades, et noſtris ſuccede penatibus hoſpes,
Neq̃ modicum Princeps, deſpice magne, larem.

5. Fertur et immenſi pacator maximus orbis,
Parva Molorchææ, teſta ſubſiſſe caſæ.

Galeotti peregrinationem irridet. XXII.

- C**ur et tu, rogo, cur, poëta cum sis,
Parnasi tamen arce derelicta,
Cum capsa, Galeotte, cum bacillo,
Romanam peregrinus is in urbem?
5. Hoc plebs credula gentium exterarum,
Hoc larvas solitum timere vulgus,
Hoc turbae faciant hypocritarum.
Tu senti mihi, quod putavit olim
Vasri callidus Euathli magister,
10. Aut Divum Theodorus abnegator,
Vel sectae pater ille delicatae,
Summum qui statuit malum dolorem.
Sin devotio jam beata cordi est,
Si torto juvat ambulare collo,
15. Cuncta et credere, quae dies per omnes,
Rauca praedicat altus e cathedra,
Albertus pater, et loquax Rubertus,

Gaudens lacrymulis anicularum;

Dilectis, age, dic valere Musis;

20. Sacras rumpe fides; et alma Phoebi,

Claudo carmina da fabro Deorum.

Nemo religiosus et poëta est.

Laudat opus Theologi cujuspiam. XXIII.

Quae dictas, ea nec dulci Lactantius aequet

Laëte fluens, nec culta Leonis homilia primi.

*De jactura vitae humanae. E Graeco quod
extat Antholog. L. I. cap. 90. XXIV.*

Nocte cadente orimur, nihil anterioris habentes

Temporis, excepit nos simul alma dies.

Semper et hesterni vitam deperdimus aevi,

Principium reliquae lux modo nata facit.

5. Esse tibi multos senior ne dixeris annos,

Nam de praeteritis nil hodie retines.

De Thalete ab anu irriso. De Graeco. XXV.

Hauferat, intentum stellis, scrobs caeca Thaletem,

Cum super illudens talia dixit anus:

Tu, qui fata aliis te pandere posse ferebas,

Nescisti vitae fata videre tuae.

Vulg. v. 3. sua, pro te.

De lepore et vulpe. E Graeco. XXVI.

Dum lepus instantes, cursu non effugit Umbros,

Vulpinam subito vanuit in foveam.

Cui vulpes; Vos qui pedibus sic fidiſtis, inquit,

Cernite quam lentum plus valet ingenium!

In pumilionem. De Graeco. XXVII.

In latebris habita, ne te petat oris acuti

Cuspide Pygmaeis, grus inimica, viris.

De

De amygdalo in Pannonia nata. XXVIII.

Quod nec in Hesperidum vidit Tirynthius hortis,

Nec Phaeaca, Ithacae dux, apud Alcinoum,

Quod fortunatis esset mirabile in arvis,

Nedum in Pannoniae frigidior solo;

5. Audax per gelidos en! floret amygdala menses,

Tristior et veris germina fundit hyems.

Progne, Phylli tibi, fuit expectanda; vel omnes

Odisti jam post Demophoonta moras?

De prodigio, cladem summo pontifici significante. XXIX.

Quem meus aligera venator cuspide cervum

Perculerat, ravi diripuerunt lupi.

Omine perturbor, ne forsitan improbus hostis,

Petre, tibi sacras depopuletur oves.

5. Astra

Vulg. v. 4. opes.

5. Aftra minantur idem; sed tu sanctissime mundi

Ianitor, in melius, tristia monstra, refer.

Summa tibi terrae, coeli est tibi summa potestas,

Solvere sive aliquid, sive ligare velis.

Quodsi non aptas, haec ad tutamina claves

10. Causaris, gladium te prope Paulus habet.

Armato manda collegae praelia inermis,

Ille tuum stricto proteget ense gregem.

Vulg. v. 6. in medium.

De Phryne, a qua Thebae restitutae fuerunt.

E Graeco. XXX.

Quas ut Agenorides fundarat Apolline Cadmus,

Amphion dulci carmine munierat;

Restituit stratas, Phryne meretricula, Thebas,

Dum petitur multis, candida forma, procis.

5. Risit Vitifator; contra at Tirynthius heros;

Nunc, inquit, vere moenia nostra jacent.

De

Vulg. v. 1. et pro ut. v. 2. dulci et

De eadem Phryne. XXXI.

Everfas reparat dum Thebas aurea Phryne,

Femina tam multis, una petita, viris,

Sacra Amphioniae fidis olim plectra secuti,

Nudatis montes erubere jugis.

5. Illa levi rifu, Nescitifne, improba, dixit,

Saxa, quid hac habeat juris in urbe Venus?

Iam vos cum tenerae doceant ita currere chordae,

Quale nefas homines, si mea forma trahit?

Laudat Nicolaum Perottum. XXXII.

Mittere laurigero tentabam nostra Perotto

Carmina, cum domino sic ait ipse liber:

Inspice quid facias, doctissimus ille novorum

Dicitur, et priscis non minor esse viris.

5. Acria formido subtilis acumina limae,

Neve notet nugas, stella veruue, meas.

Quodsi contingat tanto me vate probari,
Tunc ego vel Metio, Quintiliove legar.

In Vallam. XXXIII.

Ipse Deas ausus reprehendere Valla Camenas,
Iudicium fertur pertimuisse suum.

De Graeco. XXXIV.

Nec Pelopis regnum, nec sit mihi divitis auri
Copia, neve leves antevolem Zephyros;
Hic te complexus moduler sed rupe sub alta,
Inter oves, Siculum prospiciens pelagus.

Vulg. v. **Ne**. --- ne.

Ad Galeottum Narniensem. XXXV.

Haec tibi Pannonicis, epigrammata mittit, ab oris,
Inter Hyperboreas, maximus Ister, aquas.

Nec

Nec te mirari nimium, Galeotte, decebit,

Esse videbuntur vix mea, si qua tibi.

5. Scilicet ingenio multum locus addit et aufert,

Inter et est sub quo fidere carmen eat.

In Latiis, scripsi fortasse Latinius, oris,

At nunc barbarico, barbara, in orbe crepo.

Hic Maro ponatur; fiet lyra rauca Maronis,

10. Huc Cicero veniat, mutus erit Cicero.

Tu tamen haec tali poteris deducere lima,

Vel critici ut medio nata Helicone putent.

Vulg. v. 7. Ut Latiis. v. 8. Sic nunc v. 12. lata.

---

*Comparatio Marcellorum, Veneti et
Romani. XXXVI.*

Si Marcellorum componas facta duorum,

Romani Venetus, vincet avi acta nepos.

Transeo quam praestet servatam Brixia Nolam,

Quantum septenas, perpetuae, trabeas;

5. Nun-

Vulg. v. 4. Perpetuo.

5. Nunquam illi visas, toties hic contudit Alpes,

Vecta illi caesis, nulla carina, jugis.

Illum unus Sicula, superatum depulit unda,

Parvus adhuc toto luferat iste mari.

Ille Syracusas trinis vix cepit in annis,

10. Verona huic trinos ante recepta dies.

Ille egit vetitos Albano in monte triumphos,

Posse sua hic nunquam plus voluit patria.

Alter Viridumari tulit, alter opima Philippi,

Si palmam pendas hoste, prior Venetus.

15. Hic urbem obsedit Ligurum, Romam ille potentem,

Vallari Libycis pertulit agminibus.

Primo illi Poenus cesit, Picininus at isti,

Sed victi insidiis concidit ille tamen.

Desine Marcellum veterem conferre novello,

20. Omnes Scipiadas hic premit et Fabios.

Vulg. v. 13. Virromari. v. 14. expendas. v. 19. veterum. v. 20. vincit hic.

Suum opus modeste laudat. XXXVII.

Non est hic, studiosa turba, non est
Festivissimus ille Martialis.

Verum simia Martialis haec est,

Cui tu, non quoties sacro poëtae,

5. Sed duntaxat ea vacabis hora,

Qua cum simiola voles jocari.

Librum suum alloquitur. XXXVIII.

Argiletanas non tu mea charta tabernas,

Non alte excusfi ludibria alta fagi,

Nec subsannantùm sorbentes aëra ronchos,

Nec naso armatum rhinocerota time.

5. Non tura aut scombros, non cordylas vel olivas,

Nec blattae morsus, aut inopis tineae.

Docto-

Doctorum iste timor, timuit tuus ista magister

Lividulos homines, tu mea charta, time.

Vulg. v. 8. Sed *pravos*; pro quo in MSto: *lividos*, erat.

In Gryllum. XXXIX.

Merdas, Grylle, tuas, meo libello

Te detergere velle comminaris.

Tergas, Grylle, licet; modo cruentas.

In eundem. XL.

Grylle, caca in nostrum, non deprecor improbe, librum,

Dum tantum mixto fangvine, Grylle, caces.

Ad Matthiam regem. XLI.

Hic me rogare tua modo est humanitas

Dignata, summe Principum;

Quid

Vulg. v. 1. Sic me.

Quid tibi meorum, vis, poëta, impertiam?

Secreta praeter quidlibet.

Vulg v. 4. quodlibet.

Ad Rufum. XLII.

Cum domus arsisset penitus tibi, decidit imber,

Agnoscis liquido, jam puto, Rufe, Deos.

Ad Galeottum. XLIII.

Qui pueros elementa doces, rutilare capillum

Si doceas, facias plus, Galeotte, lucri.

---

v. 2. in MSto erat: facies.

Ad eundem. XLIV.

Unde tibi, ut, nuper quod erat pice nigrius atra,

Tam subito rutilum fit, Galeotte, caput?

Non magis intonsi, radiat coma torta, Sicambri,

Nec

Nec si quam Crathis perluit aut Sybaris.

5. Quae, precor, ars istud, vel quae fortuna peregit?

An potius Divûm nobile munus habes?

Hoc mirum, posset mutatis addere formis,

In nova discrevit qui rude membra chaos.

Ipse ego te primo dubitavi agnoscere visu,

10. Mox fictum dixi ferre capillitium.

Iam tango, vix credo tamen; Cura irrita multis,

Canitiem tincto dissimulare pilo.

Hic nihil est fuci, sed de radicibus imis

Pullulat, et penitus nascitur iste color.

15. Ergo ut vera tibi est, ita sit longaeva juvenus,

Nec decus hoc senio laeferit ulla dies.

Quae fieri e pulla potuit sic flava, meretur

Ut fiat nunquam candida caesaries.

Vulg v. 8. discernit.

In arrogantem. XLV.

Tu, qui tanta fapis, dic unde ciconia rostrum
Sic quatiat, quamvis algeat illa nihil?

Ad Matthiam regem. XLVI.

Iure colis Venerem mediis, rex inclyte, castris,
Illa tibi Martem conciliare potest.

Vulg. v. i. dux inclyte.

Ad Conradam. XLVII.

Quod te Conradam Germania terra vocavit,
A conradendo nominis istud habes.

In Cincilum furacem. XLVIII.

Plurima quando rapis, te convasare facetus
Dicis, et hoc risu fordida furta premis.

Con

Convasatorem nos te invasabimus ergo,

Videris, an laedat poena jocosa minus.

Vulg. v. 4 pro, *minus*, nimis.

Ad Tribrachum poëtam. XLIX.

Tibrache, candentes (si nos ea cura teneret,)

De rubris, gemmas erueremus, aquis.

Gentibus ex Arabum varios peteremus odores,

Vellera Ser nobis mitteret, Indus ebur.

5 Nunc animum capiant cum tantum carmina nostrum,

Non nisi ab Oenotriis poscimus illa plagis.

Vobis ingenium, vobis dedit ore rotundo

Musa loqui; externi barbara turba sumus.

Nec Geticum, Pallas colit aut Cyllenius, Histrum,

10. Sed Phaëthontei, brachia amoena Padi.

Istrum concreto vectantem praelia dorso,

Mars colit, et Martis sangvinolenta soror.

At frustra mendico procul, quis solus abundo,

Sci-

Vulg. v. 13. quis.

Scilicet Aufonia clarus et ipse lyra.

15. Dicunt pastores; sed non ego credulus illis,

Inter nam cygnos anseris ore crepo.

Quodsi non etiam prorsus triviale sonarem,

Haud ideo legerem, Tribrache, vestra minus.

Ipse Maro asidue Varium Flaccumque terebat;

20. Non bene se novit, cui sua sola placent.

---

v. 18. *vestra Tribrache*, est in MSto.

Ad Rubertum. L.

Succenses quia te, Ruberte, bardum

Dixi; cum potius referre grates

Deberes mihi; quippe sic poëtas

Gallorum, veteres vocant, tuorum.

5. Quid tu, quid faceres, Ruberte, quaeso,

Si te vel fatuum, vel impetuum,

Verbo simpliciore nominassem?

Quantum nunc tibi bilis et veneni

Inflaret misero gulam tumentem?

H h

10. Quis

10. Quis fulmen caperet tui furoris?

Quod praeconia nostra si malignus,

In probris tibi computare perges,

Iam te bardum aliter, Ruberte, dicam.

Vulg. v. 10. raperet.

---

*De translatione Ioannis Episcopi Varadiensis
in Ecclesiam Strigoniensem. LI.*

Pangite laurigerae, laetum Paeana, sorores,

Festius et solito, Calliopea sonet.

Metropolitanae supremum fedis honorem,

Dat Princeps domino, dat pia Roma, meo.

Haec vox per populos immensi transeat orbis,

Vox haec a terris sidera summa petat.

Cedat Strigonio Varadinum, Chrysius Histro,

Sit patrum primus, qui modo quartus erat.

De Paulo summo pontifice. LII.

Pontificis Pauli testes ne Roma requiras,
Filia quem similis sat docet esse marem.

Vulg. v. 1. ne testes. v. 2. te docet.

De eodem. LIII.

Sanctum non possum, patrem te dicere possum,
Cum video natam, Paule Secunde, tuam.

Ad eundem. LIV.

Cum sit filia, Paule, sit tibi aurum,
Quantum pontifices habere raros
Vidit Roma prius; pater vocari
Sanctus non potes, at potes beatus.

Quaestio ardua et difficilis. LV.

Cur penem cunnus, cur contra mentula cunnum
Appetat, haec, vulgo iudice, causa facit:

Hh 2

Cum

Cum primos homines, uda ex tellure, Prometheus

Confinxit, geminum non variavit opus.

5. Membra nec apposuit duplicem dirimentia sexum,

Unde novum posset, se reparare genus.

Mox cum non aliter naturae jura manerent,

Discrevit propriis, corpora bina, notis.

Quippe puellari raptam de pectine carnem,

10. Alterius mediis fixit in inguinibus.

Inde suam partem semper locus ille requirit,

Inde suum semper pars petit illa locum.

Vulgo Distichon primum deest.

De Guarino. LVI.

Quantum Roma suo debet reparata Camillo,
Tantum Guarino, lingua Latina, suo.

De rebellionē regni Transilvani. LVII.

Castrorum septem crudelis et impia tellus,
Quid dominum contra, perfida colla levas?

Obli-

Oblita es famulam, saltem te agnosce parentem.

Hic tibi, ni Princeps esset, alumnus erat.

5. Divitiisne tumes? cecidit Campania dives.

An populo? Marathon millia quanta premit?

Sed tibi forte animos perjurus proditor auget,

Aspice quam stultum, stulta, sequare ducem!

Sit licet ille ferox, et sit bellare peritus,

10. Sit licet ille potens; improba causa sua est.

Vincitur ut causa, pariter vincetur et armis,

Bella placent iusto, non nisi iusta, Deo.

* *Quare nunc, ut quondam, summorum pontificum testiculi non explorantur. LVIII.*

Femina, Petre, tua quondam ausa sedere cathedra,

Orbi terrarum jura verenda dedit.

Indeprensa quidem cunctos latuisset in annos,

Facta foret partu, ni manifesta, novo.

5. Post haec Roma diu simili sibi cavit ab astu,

Pontificum arcanos, quaerere sventa, sinus,

Nec poterat quisquam referantes aethera claves,

Non exploratis fumere testiculis.

Cur igitur nostro, mos hic jam tempore cesfat?

Ante probat quod se quilibet esse marem.

Epitaphium Petri Zobii, militis praestantissimi. LIX.

Petrus in hoc Zobius tumulo jacet alter Achilles,

Iste Bohemorum terror, at ille Phrygum.

Morte tamen prior hic; Paridis cadit ille sagitta,

Hunc balista, modo fulminis acta, rapit.

Vulg. v. 3. Mente.

De Mesfio. LX.

Cum spoliare parat dejectum Mesfius hostem,

Quod faciat lucri conspicit esse nihil.

Percitus ergo ira, supra caput ense levato,

Hoc, inquit, solum, quod rapiamus, habes.

Lays

Laus Pannoniae. LXI.

Quod legerent omnes, quondam dabat Itala tellus,
 Nunc e Pannonia carmina misa legit.
 Magna quidem nobis haec gloria; sed tibi major,
 Nobilis ingenio, patria facta, meo.

De Frando naufrago. LXII.

Naufragus Eridani dum Frandus mergitur undis,
 Siccine me miserum fata necatis? ait.
 Si fueram liquida periturus morte, perissem
 Per latices potius, dulcis læcche, tuos.

Vulg. v. 4. In latices.

Ad Guarinum Veronensem. LXIII.

Cur, Guarine, tuos, indulgentissime patrum,
 Non cohibes natos turpibus a vitiis?
 An nescis pridem quid fecerit unus eorum?
 Fecit ut ancillae sis focer ipse tuae.

Hh 4

5. Ut

5. Ut vernae sis fecit avus; jam fabula tota

Urbe volas, et adhuc te tua probra latent.

Cur, inquam, Guarine, tuos, mollissime patrum,

Non cohibes natos turpibus a vitiis?

Talia in ancillas nam si illis saepe licebunt,

10. In natas, aliis crede licere, tuas.

Vulg. v. 5. Ut verus sis.

Ad Galeottum. LXIV.

Cum nec amicitia nobis sit junctior ullus,

Nec Permessiacis tam madefactus aquis,

Carmina Marcelli patrios solantia luctus,

Iudicio mihi discutienda tuo.

5. Non ego nunc abs te plausus expecto crepantes,

Nec vanum clames ut, Galeotte, σοφῶς.

Ista dabit vulgus, vel garrula turba clientum,

Tu fac, Quintilio me recitasse putem.

Ad

Ad eundem. LXV.

Esse quid hoc dicam? rediit, Galeotte, libellus,
 Pagina sed nullas, rettulit alba notas.

Ast ego Aristarchi stellas et acuta verebar
 Spicula, Maeonium quis jugulatur opus.

5. Quid faciam, nisi uti placuisse vel omnia credam,
 Omnia vel prorsus displicuisse tibi?

Omnia qui possunt placuisse? relinquitur ergo,
 Omnia iudicio displicuisse tuo.

Est quiddam ulterius; facturas taedia nugas,

10. Ne legisse quidem, te, Galeotte, puto.

Ad Paulum. LXVI.

Carmina quae nobis, Paule, emendanda dedisti,

Signata haud ullis quod rediere notis,

Ne frustra exultes; neu te spes irrita ludat,

Nil opus est signis, pars ubi nulla placet.

Ad Laurum. LXVII.

Mortem, Laure, times? frustra mors, Laure, timetur,
Sive Platon verum, sive Epicurus ait.

Ad Gallum. LXVIII.

Galle, rogas quae sit perfectae regula vitae?
Ne facias, nolis quod fieri ipse tibi.

Ad Galeottum. LXIX.

Quaeris, amem quam te? breviter, Galeotte, docebo:
Ante mori, quamvis junior, opto tibi.

Ad Gallum. LXX.

Praestiteram decimis, numos tibi mille, Calendis,
Exigo, tu juras prorsus habere nihil.
Quid nostra? jam redde datum. qui mutua sumsit,
Is debet, non qui solvere, Galle, potest.

Ad

Ad Agapetum. LXXI.

Mitte tuos tandem nobis, Agapete, libellos,
Mitte inquam, censor non ero, lector ero.

Ad Clementem. LXXII.

Tempus, ais Clemens, edi mea carmina; Nunquid
Iam nonus; postquam scripsimus, annus adest?

Ad Guarinum. LXXIII.

Commendas et amas, Guarine, nostrum,
Quem de te tibi misimus libellum.
Sed laudes et ames librum licebit,
Malles verficulis parem monetam.

Ad Rufum. LXXIV.

Tot tibi sunt oculi, quot habebant Gorgones omnes,
Egerunt tecum quam bene, Rufe, Dei!

Solus habes, quod tres; effosso sed tamen uno,
 Sit, precor, incolumis, cetera turba tibi.

Ad Severum. LXXV.

Misisti mihi, tot, Severe, turdos,
 Iani scilicet ad novas Calendas,
 Quot post primam habuit misella tussum
 Dentes Aelia; quot Ligia crines,
 5. Unum si tamen auferas et illis.
 Tot grates igitur tibi remitto,
 Quot stellans oculos habebat Argus,
 Quot centumgemini manus Gigantes,
 Quae si forte satis, Severe, non sunt,
 10. Sint, natos quot habet meus Philemon.

Vulg. v. 4. Aegia - Legria.

Quando primum Romae Musis sit honor habitus. LXXVI.

Cum sola antiqui tractarent bella Quirites,
 Aonidum studiis non erat ullus honos.

Nec

- Nec nisi quas nuper contexerat aerea casis,
 Postmodo cingebant laurea ferta comas.
5. Mox ubi paullatim fratris surrepsit in urbem
 Delius, et fluxit Castalis in Tiberim;
 Dulcisona invictam vicerunt carmina gentem,
 Nec lituo coepit vilior esse chelys.
- Tunc et Liviadis applausit Roma cothurnis,
10. Festivos Plauti risit et illa sales.
 At postquam magno, per somnia plenus, Homero
 Ennius, Heroïs condidit arma modis;
 Huic eques, huic mixta plaudebat plebe senatus,
 Nec non belligeri, nomina clara, duces.
15. Sed sacrum in primis coleret cum Scípío vatem,
 Vatis ut ipse sacri maxima cura fuit.
 Praecipue Libycos, nam rettulit ille, triumphos,
 Detractum et Latiis arcibus Hannibalem.
- Nec minus Hispanas acies, et foedere iniquo
20. Contentum Tauri finibus Antiochum.

Ad

Ad rectorem. LXXVII.

Accipe magnifici clarum Rectoris honorem,
 Accipe purpureae, pallia rubra, togae.
 Festa sit in fastis, et semper maxima, qua tu
 Luce magistratum Gymnasiarchus inis.

Vulgo haec duo disticha in totidem epigrammata divisa leguntur.
 Sed vel sic defunt quaedam.

Se ipse commendat. LXXVIII.

Si mihi sit quisquam, quod erat tibi, Fulvius, Enni,
 Aut qui perjurum contudit Hannibalem;
 Bellator molli vel erat Mesfala Tibullo,
 Quod Flacco Tuscis regibus ortus eques;
 5. Huic ego sim contra, quod erat tibi maxime Caesar,
 Qui silvas et agros dixit et arma virum.
 Aut hoc si nequeam, Stilichoni quod fuit olim,
 Qui cecinit raptus, Persephonea, tuos.

Si

Si sit et hoc nimium, saltem tamen hoc tibi fiam,

10. Quod fieri, hoc aevo vix duo tresve, queunt.

De Marcello Veneto. LXXIX.

Hoc mihi Marcellus, sacri quod vatibus aevi,
Pollio, Maecenas, et Proculeius erant.

Hoc ego Marcello, quod Xerxi Choerilus olim,
Quod tibi nescio quis, perfide Sylla, fuit.

5. Hoc modicum est, inquis; nihilo tamen esse videtur
Majus, nam nihilo quid minus esse potest?

---

v. 5. in MSto. est: inquit.

Ad Franciscum Aretinum. LXXX.

Francisce, interpres legum, Aretine, sacrarum,
Nec minus Aonia nobilis in cithara;
Iustitiae mensura tibi servatur in omnes,
In solo nostri est nullus amore modus.

5. Nam

Vulg. v. 1. o Aretine,

5. Nam me plus multo laudas, miraris, honoras,
 Quam mea quod virtus ingeniumve capit.
 Quare tu plus, quam mereor, mihi, ne, rogo, praestes,
 At tibi dent faciles, quanta merere, Dei.

Vulg. v. 5. plus iusto.

De Episcopo Mutinensi. LXXXI.

Aonios nullo vates nunc esse querebar
 In pretio, et nostri temporis hostis eram;
 Cum mea respexit Mutinensis carmina praeful,
 Coepit et ingenio mitis adesse meo.
 5. Sic inopem, nec adhuc notum tibi, Roma, Maronem,
 Tyrrhenus, placida mente, refovit eques.
 Pergite Pierides, vestris me inducere lucis,
 Nunc mihi molle jugum, nunc mihi plana via est.

Ad eundem Episcopum. LXXXII.

Unde mihi hoc, quod me sic diligis optime praeful?
 Nempe tua id solum de pietate venit.

Nil

Vulg. v. 1. tam diligis.

Nil ego promerui, tibi quippe alienus, et antehac

Ignotus; tu me vis tamen esse tuum.

5. Tu legis et laudas, tu carmina nostra tueris,

Tu patrio externum solus amore foves.

Nec satis est quod me, ipse pia complectere cura,

'Ut veniam tota clarus in urbe, facis.

Nec dubitas sacri mihi conciliare favorem

10. Principis, et per te, nos Leonellus amat.

Vir bonus est, meritis qui scilicet aequa rependit,

Omnia qui dat ubi nil merui, Deus est.

Vulg. v. 8. in orbe.

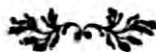
In Petrum. LXXXIII.

Tu, qui Fabricius foris es, sed Apicius intus,

Parcius in nugas, quaeso, vehare meas.

Qualia verba tibi, tales, Petre, sunt mihi mores,

Quomodo tu vivis, sic ego, Petre, loquor.

In crudelem Praetorem. LXXXIV.

Quis Sylla hoc sanxit? dudum reus in cruce pendet,

Praetor nunc demum triste tribunal adit!

Nunc demum miseri causam cognoscit inanem!

Quid prodest si jam pareat innocuus?

5. O Theta infandum! jura o praepostera dirae

Legis, et Arctoi, moribus apta poli!

Ad Gratianum. LXXXV.

Fregisti mihi siaciput misellum,

Dum mecum male, Gratiane, ludis,

Ac fortis nimium cupis videri.

Nunc laesum miseraris, et cruentam

5. Plagam, tutemet alligare tentas,

Errorrem petis et tibi remitti.

Sed tristes remove procul medelas,

Non, caeso veluti prius catello,

Collum postmodo mulceas et aures.

10. Tangi carnificis manu recuso.

Non sum Telephus, ut lever per hostem,

Nolo sis mihi, Gratiane, Achilles.

In Gryllum. LXXXVI.

Nec bene, nec vere cum scribas, Grylle, vocari

Non bene, sed vere pseudopoëta potes.

Vulg. v. 2. Pseudopropheta.

Ad Paulum. LXXXVII.

Litera prima tui si nominis aspiretur,

Verum, Paule, tibi demum ita nomen erit.

Ad Philelfum. LXXXVIII.

Tu scribis Grajo, scribis sermone Latino,

At tibi nos contra, barbara dicta damus.

Tempus erat cum me Musarum plectra tenebant,

Dulcis et Aonio potus ab amne liquor.

5. Nunc Marti miles, non Phoeboservio vates,

Obstrepat et molli, buccina rauca, lyrae.

De Arquada. LXXXIX.

Arquada Euganeos inter celeberrima pagos,

Quondam Antenorei quos tenuere Phryges;

Quamvis pulchra situ, quamvis sis ubere felix,

Nec tua morbiferum noverit aura canem;

5. Inde tamen longe major tibi gloria surgit,

Vatis Petrarchae sancta quod ossa foves.

---

v. 1. in MSto. Arcada. Vulg. v. 2. quas. v. 3. in MSto. *ferax*
pro felix.

In Carbonem poetam. XC.

Orator simul et poeta Carbo est,

Non est hoc aliud profecto, quam si

Post v. 1. nonnulla deesse videntur.

Mas

Mas et femina Carbo diceretur.

Sic plane Hermaphroditus ergo Carbo est.

Vulg. v. 4. plene.

Ad Carbonem poëtam. XC1.

Qui nunc es Carbo, nempe olim pruna fuisti,
Pone animos, fies mox, Ludovice, cinis.

Ad Paulum. XCII.

Paule, superjecta quae portem veste, requiris?
Si te scire velim, non ea, Paule, tegam.

De naso Harilli. XCIII.

In caput exiguo, crevit breve corpus, Othoni,
At caput in nasum crevit, Harille, tibi.

Vulg. v. 1. *bono* pro breve.

In Anellum. XCIV.

Donec, Anelle, tibi solus portabat asellus

Flava volubilibus farra terenda molis,

Nunquam iusta domum misero mensura redibat,

Aut erat externo femine mixta Ceres.

5. Hoc et Praetori longo narrare libello,

Vicino et memini te mihi saepe queri.

Sed nunc egregiam vafer invenisse videris,

Qua caveas posthac talia damna, viam.

Nam custos conjux, molitoris furta dolosi

10. Servat, et ad saccum pulverulenta fedet.

O quam falsus homo es! cui credere granula centum

Non potes, uxorem credere, Anelle, potes?

Commendat Veronae suum libellum. XCV.

Commando, Verona, tibi, quem nostra libellum

Guarino iussit Calliopea tuo.

Ma-

Materiae debetur honos, si carmina temnis,

Quae sonat hunc, abs te pagina digna legi est.

5. Romulidis placuit, quamvis rudis Ennius esset,

Scipiadae magni dum fera bella canit.

In Graeciam. XCVI.

Improba deleta, gavisâ est Graecia, Troja,

Postmodo sed dominos pertulit Aeneadas.

De Roma. XCVII.

Non secus e Phrygiis surrexit Roma ruinis,

Quam de relliquiis, ales Eoa, suis,

Sed Phoenice tamen melius jacet Ilia tellus,

Majorem cinis hic rettulit, ille parem.

Vide infra Epigramma ad numerum CLII.

---

* *Veris prognosticon. XCVIII.*

Texit ut e virgis arguta ciconia nidos,
Hibernum vel quae temperat aequor avis.

Videntur quaedam deesse.

Ad Laurentium. XCIX.

Quod mea, Laurenti, placide munuscula fumis,
Quam si tu tribuas, plus, mihi crede, facis.
Donator det magna licet; majora rependit,
Qui devinciri se finit officio.

De Pompejo Magno. E Graeco. C.

Magnus, magnorum modo maximus ille Quiritum,
Nuper habens aras, nunc caret et tumulo.

Ad Ludovicum. CI.

Mutua cum reddam, simul ipsum me, tibi dedam,
Aspice quam praestem plus, Ludovice, tibi.

De

De Pompejo Magno. E Graeco. CII.

Quod nuper Magni, quod erat simul orbis et urbis,
Obtulit ut focero perfida dextra, caput;
Ingemuit Caesar; sed nec Fortuna videndo
Laeta fuit, quamvis Caesariana foret.

Vulg. v. i. magnum.

* *De se ipso. CIII.*

Qualiter o crucior! certe modo cunnus adesset,
Possem ter quinas continuare vices.

* *De amica sua. CIV.*

Certe ego vel Proculo, si sim futuentior ipso,
Luxuriae possum non fatis esse tuae.

* *De Laelia. CV.*

Laelia, quid nostram, toties petis, improba, linguam?
Si juvat, hoc totum, vipera, sorbe caput.

Ad Laeliam. CVI.

Tam coeunt artis gemini complexibus angves,

Ut duplex uni quis putet esse caput.

Ast ego sic jungi cupio, mea Laelia, tecum,

Ut mihi diversum nec caput esse velim.

Vulg. v. 1. *ambo*, pro, angves. v. 2. quis neget e. c.?

De se ipso. CVII.

Sextus hic et decimus vitae mihi degitur annus,

Narravit nato si modo vera, parens.

Septimus incipiet Septembres ante Calendas,

Si modo producant, tres mihi fila Deae.

Hoc epigr. aliter expressum videsis infra ad num. CCVIII.

---

* *De se ipso, cum virginitatem amisisset. CVIII.*

Virginitas valeas; hodie mihi forpice crinem

Tondeo, et abjectis, fumo togam, nucibus.

De

De Theodoro Gaza. CIX.

Nobile lingvarum decus, o Theodore, duarum,
Inclita quem nobis Thesfalonica dedit.

* * * * *

Vulgo additur distichon insulsum: *Vivito sc longum ut Gazis pascamur opimis, Inque unum redigas Hellada cum Latio.* quod abest a MSto, nec Iani Musam sapit.

In Nicolum. CX.

Tam doctus quare nil profert Niculus unquam?
Iungere tam doctus nec duo verba potest.

Vulg. v. i. Nicolaus.

De docto simulato. CXI.

Hic, qui nunquam orat, nil scribit; doctus habetur.
Sunt quibus immerito fama venire solet.

De

De Aurispa. CXII.

Tam doctus scribat cur nil Aurispa, requiris?
Credatur multo doctus ut esse magis.

De Guarino. CXIII.

Guarinum meritis parem Camillo,
Quis non censeat? Ambo reddiderunt,
Is regnum Latio, sed iste linguam.

* De Porcia. CXIV.

Sic ait, ardentes haurit dum Porcia prunas;
Vos, venerande parens, care marite, sequor.

In Antonium hospitem. CXV.

Cum me minori Fors locarat in gradu,
Conviva, memini, non semel fui tuus.

Nec

Nec par fuisfet denegare me pari.

Sed clericum tunc, non vocasti Antistitem.

5. Nolo superbum me putes, veni libens.

Papae! rotata cocta rapa testula,

Quam belle acernis afferuntur alveis!

Hanc sibi parabat Curius ipse coenulam.

Ergastulis hoc convenit convivium.

10. Quid hoc rubelli est? tolle funestam picem,

Lanae hoc laventur, aut equorum colei.

At jam secunda mensa, sublatis adest

Fiœtilibus, uvae rancidae et fici putres.

Quid hoc amabo? nilne ponis amplius?

15. Vale, ut mereris, hospes Antoni, vale!

Tam non putabam familiarem me tibi.

Vulg. v. 3. denegari. v. 4. vocas tunc non. v. 5. venio. v.
13. verancidae.

Ad Rufum. CXVI.

Scripta quod et ludunt et amant mea, Rufe, modestis
Illa placere negas? pluribus ergo placent.

Vulg. v. 1. laudant.

---

* In Bertum. CXVII.

Tollis femellas, occidis, Berte, pueros,
Ne durum tandem, prospice, Abaddir edas.

---

v. 1. in MSto. est: Mollis. v. 2. ibid. Abbadir.

Ad Rullum. CXVIII.

Cum tibi mas paritur, laetus convivia ponis,
Femina si fuerit nata, perire jubes.

Rulle, puerperio tua jam Faustina propinquat,
Tempus et a medico poscere mandragoras.

5. Lesbia jam pariter, pariter Lucina vocatur,

At tibi sollicito pendula vota tremunt.

Eni

En! parit, et vulva, primum caput exit, aperta;

Quicquid id est, vivat, forsitan Iphis erit.

Vulg. v. 8. *innat* pro, vivat. Ibid. Iphys.

De Urso cinaedo. CXIX.

Nemo est Hetrusco juvenum lascivior Urso,

Posfedit mollem, tanta libido virum.

Lascivam aestiva nactus qui nocte puellam,

Nil putat esse, vices continuare novem.

5. Idem septenos discidit ut ingvine culos,

Quae fecit maribus, sustinet ipse libens.

Ergo, vera licet nobis si dicere; non est,

Non est hic Ursus, Rufe; quid ergo? lepus.

Vulg. v. 5. et 6. defunt. In MSto. sic est. septenos discidit ingvine. Vulg. v. 7. licet verum.

---

* *In Leonem cinaedum. CXX.*

Nunc facit id quod vir, nunc id, quod femina debet,

Parte tamen patitur posteriore, Leo.

Hunc

Hunc ego Tiresiam, vel Caenea dicere possum,

Ni melius dici posset, Hyaena, Leo.

In MSto. v. 4. legitur: posset Laena Leo.

De signo Amphitryonis. CXXI.

Phoebus quadrijugo surgit cum lampade curru,

Bellantis signum hoc Amphitryonis erat.

Deesse quaedam huic epigr. videntur.

Ad Lectorem. CXXII.

Parco tibi, parco vobis jam candide Lector,

Finis adest; primum sit leve semper onus.

Misere corruptum est hoc epigramma.

In Prosperum. CXXIII.

Non bona me jactas epigrammata fingere, Prosper,

Verum est, confiteor; tu meliora facis.

Ad

Ad Rufum. CXXIV.

De brevitate mei miraris, Rufe, libelli;
 Qui malus est, adeo quī brevis esse potest?

In Philiticum. CXXV.

Ne nimium tumeas, Philitice, novimus omnes,
 Qua tibi sit geminus nobilitate parens.
 Altera nam cubito nares emungit, at alter
 Non sput in terram sit nisi festa dies.

---

v. 1. in MSto. Philitece. Vulg. v. 2. Quam.

Ad Gryllum. CXXVI.

Mordes, et patria, pastum me dicis, ab ursa,
 Tam durus videor, tam tibi, Grylle, ferox.
 Pannonis ursa dedit lac nobis, Grylle, fatemur,
 At non ursa tibi, sed lupa, Grylle, dedit.

Ad Guarinum. CXXVII.

Perlegeres nostrum cum forte, Guarine, libellum,

Dixisti: (ut perhibent,) haec ego non doceo.

Non haec tu, venerande, doces, Guarine, fatemur,

Sed quibus haec fiunt, illa, Guarine, doces.

Vulg. v. 4. hoc fiunt.

In Blasium pomilionem. CXXVIII.

Pomilio Blasi, cum te mirantia spectant

Lumina, succendit protinus ira jecur.

Esse pudet si te nanum, fuge solis ad ortus,

Inter Pygmaeos vel Polyphemus eris.

5. Illic sublimis folio, veneratus, in alto,

Gentibus exiguis jura severa dabis.

Illic tota tuo pugnabunt agmina ductu,

Ad-

Vulg. v. 3. Ipse -- vanum.

Advena cum pacis foedera rumpet avis.

Sed tibi terga tument putri deformia gibbo,

10. Surgit et e medio pectore turpe caput.

Amplius hoc, fateor, nos te ridemus, at illis

Majorem incutiet tam nova forma metum.

Unde tamen subiti, tanta inclementia, morbi?

An nihil est quod non improba fata petant?

15. Certe sospes eras, certe conviva sedebas

Nobiscum ad festas, nuper et ipse, dapes.

Mortuus ecce jaces, nec adhuc te fabula vulgi,

Distulit in moesto decubuisse toro.

Terra tibi reliquos quantumlibet ingravet artus,

20. Sit tantum gibbo, non onerosa, tuo.

Vulgo v. 11 et 12. desunt.

In Dionysium. CXXIX.

Perpetuis totus, Dionysi, fordibus horres,

Hoc vera dignum relligione putas.

Nimirum porco non esfet sanctior ullus,
 Si faceret quenquam fordida vita probum.

De immutatione sui nominis. CXXX.

Ioannes fueram, Ianum quem pagina dicit,
 Admonitum ne te, lector amice, neges.
 Non ego per fastum sprevi tam nobile nomen,
 Quo nullum toto clarius orbe sonat.
 5. Compulit invitum mutare vocabula, cum me
 Lavit in Aonio, flava Thalia, lacu.

Ad Paulum. CXXXI.

Occurris quoties, toties me, Paule, salutas,
 Ut refaluteris scilicet, ista facis.
 Quindecies una, si fias obvius, hora,
 Consuetum repetis sedulus officium.
 5. Si quando in summa, scribo meditorve, fenestra,
 Clamatum e platea, semper avere jubes.
 Sic vaga sollicitae pereunt meditamina mentis,

Avo.

Avolat et cerebro, pulsa Thalia, meo.

Ni fallor digitis, hodie centesima nobis

10. A te dicta modo est, et puto, quinta falus.

At nobis esset vitam fatis una per omnem,

Ut superent Pylios, tempora nostra, dies.

Dum queror, ecce iterum misero fers, Paule, salutem,

O quam te longe, Paule, valere velim!

15. Parce, precor, tenero capiti, et crudelia differ

Taedia; sic semper fit tibi, Paule, falus.

Quodsi forte placet numero certare salutis,

More potes vulgi dicere, mille, semel.

Vulgo defunt v. 6 et 7. qui nunc e MSto. restituuntur. v. 18. mille falus.

Ad Marcum. CXXXII.

Scriptum in te dicis tetraſtichon eſſe; Negamus.

Nomine teſte probas; nomine teſte nego.

Marcus, ais, ego ſum. Vivunt hoc nomine multi.

An

Vulg. v. 3 plures.

An, rogo, tu phoenix esse videre tibi?

5. Daunia quot mulos, Nonacria pascit asellos,
Tot pasfim Marcos degere, Marce, puta.

Ad Bartholomaeum. CXXXIII.

In te, nos, quereris fecisse epigramma; fatemur.

Quae ratio est? inquis, nulla nisi libuit.

Sed delere jubes. Nemo est infanior; et quem

Vidisti natos tu jugulare suos?

5. Non aliter nobis fore te promittis amicum;

Nil est quod metuam, Bartholomaeae, minus.

Abscedens digitum mordes, et saeva minaris;

Quod scripsi, scripsi; quidlibet i facias.

Vulg. v. 3. ecquem. v. 4. *se*, pro, tu. v. 5. fore te nobis.

De Laurentio Valla. CXXXIV.

Secula tot cervus, tot vivit secula cornix;

Valla obit ante diem; quis putet esse Deos?

Epi-

Epitaphium Thaddaeae. CXXXV.

Hic tumulata jacet magni Thaddaea Guarini,
 Sero secuturum laeta praeisse virum.
 Nullum se tanto jactabit nomine marmor,
 Artibus haec vicit Pallada, prole Rheam.

Vulg. v. 2. praeitque.

Epitaphium Guarini. CXXXVI.

Calliope, Clio, Polyhymnia, flete; Guarinus
 Ecce jacet, vestri gloria, vester honos.
 Occiderit licet ille senex, absolvere nemo
 Fata potest, semper vivere dignus erat.

Epitaphium Valerii Marcelli. CXXXVII.

Improba ni tenerum, Valeri te, fata tulissent,
 Esfes Marcellae, fama secunda, domus.

Te-

Vulg. v. 2. secunda tuac.

Tecum spes Venetum, tecum solatia matris,

Tecum deliciae disperiere patris.

5. Si probitas, si forma, Deos, si lingua moveret,

Nestoris aetatem vivere dignus eras.

Mota erat his Clotho, Lachesis non ipsa negabit,

Tertia, sed rupit flamina, pulla foror.

Vulg. v. 5. moverent.

---

* *Ad Galeottum. CXXXVIII.*

Et poma, et crudas, sumam securior, uvas;

Qui medicum mittis, tu Galeotte, facis.

Ad eundem. CXXXIX.

Tu nunc in patria laetum me vivere credis,

Cum tamen in dubio, sit mihi vita, loco.

Nunc fluidus laxa, procumbit sanguis ab alvo,

Nunc saevit rapida tertia febre dies.

5. Si natalis humus nobis tam triste parabat

Hospi-

Hospitium, melius, non rediisse, fuit.

Quodsi te incolumem Superi, Galeotte, reservant,

Dimidia videor parte valere mei.

Vulg. v. 7. Quod te si.

Ad Polycarpum. CXL.

Gratulor a terra, salvum rediisse, Latina,

Numina nec votis, surda fuisse, tuis.

Gratius hoc fiet, si nos, Polycarpe, revisas,

Ni post tam longum, tam breve taedet iter.

5. Quando ego te tota suspensus luce tenebo,

Narrantem vastae, dura pericla, viae?

Quis status Ausoniae, quae sint ibi tempora rerum,

Quas urbes, quales videris ipse viros.

Quodsi non fallit cupidam, spes irrita, mentem;

10. Tota, tuo nobis pectore, Roma, venit.

v. 4. in MSto: pro taedet, erat; *redit*. Vulg. v. 5. videbo.

* *De Lucia. CXXI.*

Cum fese nobis gxuxfoebn Mxdkb praebe-
 Dum fero sublatos, be nfb dpmmb qfest,
 Terribilem foedo misit de qpekdf cpncxn,
 Qualiter aestiva fulmina nube crepant.
 5. Territus avertor, digitis simul obstruo nasum,
 Xfob sfufoub cadit, cogit abire pudor.
 Mxdkb, nulla tuo, contingent gaudia, dxoop,
 Tam male moratus, si tibi dxxxt erit.

Ad Antonium. CXXII.

Vitrea quae nuper mittebas pocula nobis,
 Antoni, media, rupta fuere, via.
 Nos tamen haud alias agimus, carissime, grates,
 Integra quam nobis si tua dona forent.
 5. Peccat, ab eventu mentem qui pensat amici,
 Semper in officiis, est voluisse, satis.

Ad

Ad eundem. CXLIII.

Perfusam rutilo, pateram tibi mittimus, auro,

Aspice quam praestent munera nostra, tuis!

Ex hac materia, vellem tua vasa fuissent,

Fracta licet quererer, non tamen abnuerem.

5. At tu non ullis, obnoxia dona, ruinis,

Exemplo, Antoni, mittere disce, meo.

Vulg. v. 5. Sic III.

---

*Cur aetatem exuant serpentes, cum senio intereant
homines. Ex Nicandro. CXLIV.*

Ab Iove perpetuam, mortalis turba, juventam

Cum peteret, vanas audiit ille preces.

Impositum tardo, referebat munus, asello,

Ad liquidas, sitiens flexit asellus, aquas.

5. Non, ait, inde bibes, servator gurgitis hydrus,

Quae portas dorso, ni mihi dona dabis.

lu-

Iumentum imprudens, lymphis heu! vilibus illud

Nobilius sacro nectare, vendit onus.

Ex illo, posita juvenescunt pelle colubri,

10. Conficit humanum, dura fenestra, genus.

Vulg. v. 7 Iuventam.

In Philippum. CXLV.

Esse meum, mihi te, dicebas saepe Philippum.

At tu, jam video, Pseudophilippus eras.

Ad Linum. CXLVI.

Posse domi fieri sapientem te, Line, credis,

Unum cuncta aetas Μητροδιδασκον habet.

Vulg. v. 2. Mitrodidacton.

De Silvia. CXLVII.

Ex te concipio, meretrix mihi, Silvia, dicis,

Silvia, non magis hoc dicere, crede, potes;

Quam

Quam si per spinas incedens, Silvia, densas,

Dixeris: ista meum, laesit iniqua, pedem.

Vulg. v. 3. Quod si.

Ad Prosperum. CXLVIII.

Quod rudis, ingenio talem me, terra creavit,

Miraris Tusci, Prosper alumne, poli.

Posunt et stulti sub utrolibet aëre nasci,

Posunt et quorum fervida corda micant.

5. Democriti pectus pecorosa Abdera tulerunt,

Crasa dedit tenuem Mantua Vergilium.

Tu tamen exemplis, dubitas si credere priscis,

Nos ambo, quales sumus, et unde, vide.

Vulg. v. 2. soli. pro, poli.

* *De Xerxe et Tito. E Graeco, Anthol. L. I.
cap. 5. CXLIX.*

Duxerat et Xerxes Medos in Achaïda terram,
Duxit et Aufonidum belliger arma Titus;
Ille sed Inachidas misfurus sub juga, venit;
Hic tibi demturus, Graecia, triste jugum.

In MSto. est v. 1. Achaeida. Ibid. v. 3. in Achidas.

*De Troja everfa et Roma imperante. E Graeco
Anth. L. I. cap. 70. CL.*

Cum gravis Herceas, Priamus procumbit, ad aras,
Summus, ait Lachesis, sit cruor iste Phrygum.

Nam procul, Aufonios portus, Aeneïa clasfis
Iam subit, aeternae principium patriae.

5. Quam bene, Troja, jaces, de cujus tanta ruinis
Urbs oritur, mundi quae tenet imperium.

De Achille. E Graeco, Anth. L. I. cap. 70. CLI.

Rector bellipotens, sub terris sicubi sentis,
 Salve, et pro patria, quaeso, resurge parum;
 Civibus innumeris en! Pergama sacra coluntur,
 Haud tibimet paribus, sed tamen egregiis,
 5. Thesfalia at nulla est; accede, et dicito Achilli,
 Legibus Aeneadum Thesfala regna premi.

Valg. v. 5. Thesfalia ab. Ibid. sc, pro, et.

Comparatio Trojae et phoenicis exusti. CLII.

Non secus e Phrygiis surrexit Roma ruinis,
 Morte sua Phoebi quam reparatur avis.
 Nam simul ac fessam solvit longaeva senectus,
 Rursum e relliquiis, nascitur illa, suis.
 5. Sed phoenice tamen melius jacet Ilia tellus,
 Majorem cinis hic reddidit, ille parem.

De

Hoc epig. paullo aliter vide supra numero xcvi.

De superbia Xerxis. E Graeco. CLIII.

Per freta dum pedibus, per summa cacumina remis
 Eoum Xerxes improbus agmen agit;
 Confusas rerum leges Natura gemebat,
 Cum dedit hos sacro Iupiter ore sonos:
 5. Pone metus, aliter quam nunc venit, iste redibit,
 Pensabit Salamis dedecus omne tuum.

De naso Cyri et Grylli. CLIV.

Cyrus erat Persis naso gratisimus unco;
 Invisus tota est Gryllus in Aufonia.

Verba Andromedae, pugnante adversus cetum Perseo. CLV.

Me miseram! quae triste manet fortuna duellum?
 Cur mea nunc gravius quam modo corda pavent?
 Haerebam duris, fateor, minus anxia faxis,

Pro-

Propugnator adhuc cum mihi nullus erat.

5. Iphis cum vinculis utinam fera monstra vorassent,

Me prius, huc volucrem, quam tulit iste, gradum!

Indefensa quidem, sed certe sola perissem,

Nec noster cuiquam letifer esset amor.

Nunc timeo pereat ne insons, servare nocentem

10. Dum studet, et pietas sit sibi causa necis.

Quid tibi nobiscum pulcherrime? non ego mater,

Non ego sum conjux, non tua cara soror;

Ut tanto nostram quaeras discrimine vitam,

Impulsus non vi, non prece, non pretio.

15. Vel forsan nostrae movit te gratia formae.

Haud ego sum tanti, nec genus omne meum.

Me fatis permitte meis, tu sospes abito,

Quae fecet aërias est tibi penna vias.

Dum loquor e mediis ter se ardua sustulit undis

20. Bellua, ter fuso, contigit astra, fallo.

Heu! quam vix diros fugit celer ales hiatus;

Quam

Vulg. v. 5. jam vinculis. v. 3. nostri. v. 15. movit nostrae te.

Quam paene occasus, occidit ante, meos.

Dii, si quos lingua, genitrix non laesit, iniqua,

Hoc vos jam solum, vivat ut ille, rogo.

In Gryllum. CLVI.

Cum tu, Grylle, sonas, reticent per tesqua cicadae,

Malo sonent illae, dummodo tu taceas.

Vulg. v. 1. per prata.

Ad numos. Ex Graeco, Anthol. L. I. c. 66. CLVII.

Palponum patres, curarum pignora, numi,

Vos habuisse, timor; non habuisse, dolor.

E Graeco. Anthol. L. I. cap. 13. CLVIII.

Nudus humum scandi, nudus terrae ima subibo,

Quid frustra afflictor, nuda suprema videns?

Ad

Ad Marcellum. CLIX.

- Q**uod fuit astuto pugnax Aetolus Vlixi,
 Quod duro Telamon Amphitryoniadi;
 Quod fuit inflexo mitis Patroclus Achilli,
 Formoso Nifus quod celer Euryalo;
 5. Quod fuit e Thebis profugo Calydonius exul,
 Pirithoo casti quod pater Hippolyti,
 Quod fuit Emathius domitori Hephaestio rerum,
 Trux Epaminondae, quod Pelopida, suo,
 Quod totidem Libyae victoribus unus et alter
 10. Laelius; Augusto quod gener ipse fuit;
 Hoc tu magnanimo, nunc es, Marcelle, Renato,
 Felix, qui regum dignus amore venis.

Vulg. v. 10. quod fuit ipse gener.

In Spem et Fortunam. E Graeco. Anthol. L.
I. cap. 80. CLX.

- I**nveni portum, Spes et Fortuna valete,
 Nil mihi vobiscum, ludite nunc alios.

---

*De agna quae pavit lupum. E Graeco, Anth.
L. I. cap. 30. CLXI.*

Agna lupum pasco propriis invita mamillis,
Pastoris fatui sed jubet imperium.
Nutritus per me, rursus, scio, faeviet in me,
Vertere naturam, gratia nulla potest.

E Graeco, Anthol. L. I. cap. 27. CLXII.

Tu, qui nocturnum tentas accendere lychnum,
Ne filicis venas quaerito, neve focos;
Cor tribuet nostrum lumen tibi; nam mea faevis
Flammavit facibus pectora durus amor.

Vulg. v. 3. nam mihi faevis.

E Graeco, Anthol. L. I. cap. 27. CLXIII.

Nullus, Amor, Deus est, hominum sed prava voluptas,
Praetendit vitio, Numinis arma, suo.

De

Hoc epigr. vide aliter infra num. CLXXXIII.

*De Cupidine pharetrato. E Graeco, Anthol.
L. I. cap. 27. CLXIV.*

Ture pharetratum quidam formavit Amorem,
Hunc, quem saepe Deum sentit et ipse pater.
Vulcano objicitur tandem, qui debuit olim,
Non nisi flammarum tabe liquefieri.

Vulg. v. 1. Iure. v. 2. Nunc.

De Amore. E Graeco, Anthol. Lib. I. cap. 27. CLXV.

Ad fontes quidam tornatum erexit Amorem,
Dum putat has unda extinguere posse faces.

Vulg. v. 1. formatum. v. 2. in MSto. legitur: undis. Unde forte legendum: *undis stingvere*.

De gratia. E Graeco, Anthol. L. I. cap. 30. CLXVI.

Gratia cum properat, fit dulcior; ast ubi tardat,
Tota perit, nec jam nomine digna suo est.

De Theatro Veronensi. CLXVII.

Est tibi prostibulum, quod erat, Verona, theatrum;
Asidue Floram nunc colit ille locus.

De arbore pomis gravata. CLXVIII.

Furca levat, quam poma gravant; sic saepe fuerunt
Praesidio externi, quis nocuere sui.

De Arte. CLXIX.

Ars juvit nervos; tunc perfectissima rebus
Summa venit, cum vis nititur ingenio.

Initio deesse aliquid videtur in hoc epigrammate.

---

* Fragmentum epigrammatis alicujus. CLXX.

Tu mihi per terras, nec non jurata per undas,
Laeva tibi pontum, dextra premebat humum.

* * * * *

*Venus ad Palladem. E Graeco, Anthol. L.
I. cap. 38. CLXXI.*

Tu quid me Venerem Iovis edita vertice virgo,
Laedis? et arripiens praemia nostra tumes?
Esto memor quod me, frondenti nuper in Ida,
Non te, formosam censuit ipse Paris.

5. Hasta tua est et parma; meum, Tritonia, malum,
Sunt isti malo pristina bella fatis.

*Ptolemaeus. E Graeco. Anthol. L. I. cap.
46. CLXXII.*

Novi ego mortalem, nec me esse ignoro diurnum,
At cum fidereas, mente requiro vias,
Non jam tellurem pedibus contingo, sed alma,
Cum Iove discumbens impleor ambrosia.

De Amore Deo. CLXXIII.

Pasfio, non Deus est amor; ast humana libido,
Praetendit vitiis, nomen inane, suis.

Hoc epigr. vide aliter supra, num. CLXIII. Non videtur esse Iani, ob notionem vocabuli, *Pasfio*, vix hoc sensu Latinam.

Ad Gryllum. CLXXIV.

Grylle, Lycambeos, alias mittemus, Iambos,
Imbelles elegi, nunc tibi munus, erunt,

Hoc epigr. vid. paullo aliter expressum infra num. cxc.

Verba Trojae ad Palladem. E Graeco. Anthol.
L. I. cap. 30. CLXXV.

Parce, precor, Pallas; colui nam semper honores,
Aureis in templis, Troja misella, tuos.
At tu me vastas, et pomi unius ob iram,

De-

Decēpis tristi, moenia tota, manu.

5. Pastor ut occideret fuerat satis; improbus, esto,
Ille fuit, patriae non ea culpa tamen.

De Uva. CLXXVI.

Est simul et potat, qui dulci vescitur uva,
Hoc tibi, sed solo, cedit, Iacche, Ceres.

De laudibus Guarini. CLXXVII.

Si mihi gemmato, propinet Iupiter, auro,
Dulcia Dardania, pocula mixta, manu;
Non ego divinos malim potare liquores,
Quam quod Guarini, nectar ab ore fluit.

Ad Leonellum Principem Ferrariae. CLXXVIII.

Obtulerit fors si qua, meum tibi forte libellum,
Perpetua Estensis, lux, Leonelle, domus;
Non illo hunc vultu relegas, quo jura ministras,
Sed quo saepe levem, pellis et ipse pilam.

Ad eundem. CLXXIX.

Ludere, dive, tuos, festivo carmine, vates,
 Ne, Leonelle, veta; ludis et ipse pila.

Fragmentum Epigrammatis alicujus, ad Guarinum. CLXXX.

Dulce nec eloquium lingvae, quo Nestora vincis,
 Nec qua praecellis Nirea, forma decens,
 * * * * *

Ad Guarinum. CLXXXI.

Phoebum Graecia, gens Latina Faunum,
 Hammonem Libye, Pharos Serapin,
 Consultum in dubiis, Guarine, adibant.
 Te toto simul orbe confluentes
 5. Accedunt populi, tua ut beata
 Tingant arida corda disciplina.

De Ambrosio. CLXXXII.

Mentiris, Theodore, miser; sunt Numina coelo,

Nec vacat omnino regia celsa poli.

Nil sentis, Epicure; Dei mortalia curant;

Nec frustra in terras, fulmina torta cadunt.

Numina, clamemus: sunt et mortalia curant,

Pendentem postquam cernimus Ambrosium.

De Argyropylo philosopho. CLXXXIII.

Iure dedit clarum, tibi porta argentea, nomen;

Qui nitidum ad sophiam tam bene pandis iter.

Vulg. v. 1. parta.

De morte amici. CLXXXIV.

O nunquam mihi mors odiosior! o mihi nunquam

Stamina Parcarum flebilia trium!

Ad

Ad Leonellum Ferrariae Principem. CLXXXV.

Quod, Leonelle, tuam, Princeps, accessimus urbem,
Arctoi gelido nuper ab axe poli;
Da veniam, non nos rerum inclyta fama tuarum,
Nec domus augustis splendida, traxit, avis;
Nec tua praefulgens vario Ferraria cultu,
Nec septemgemi, brachia amoena Padi;
Non oculos, avidas huc pascere venimus aures,
Quarum Guarini manat ab ore cibus.

Ad Petrum. CLXXXVI.

Quid tibi, Petre, meo, tulerim scitaris, ab Istro;
Quod pridem e Cypro, tu mihi, Petre, tua.

Populos non producere electrum. CLXXXVII.

Quid manifesta adeo canitis mendacia vates?
Non placet id Phoebus; verum amat ille Deus.

At

At vos hoc omnes uno velut ore sonatis,
 Populeum in ripis Eridani esse nemus,
 5. Unde fluant rutilo, simulata electra, metallo,
 Migret et in gemmam, quae modo gutta fuit.
 En Padus! Heliadum famosa en silva sororum!
 Dicite, si pudor est, fuccina vestra ubi sunt?

Vulg. v. 3. *hic*, pro, hoc. v. 7. en alia formosa, in MSto.
 autem: en Alin, famosa.

In Cresfam. CLXXXVIII.

Lacte tuum nutris caprino, Cresfa, puellum,
 Numquid vis alium, tollere, Cresfa, Iovem?

Vulg. v. 1. tuam - puellam.

In Carolum. CLXXXIX.

Carole, me laudas, verum mea carmina culpas,
 Praecipis et, faltem tectius illa loqui.

Parebo monitis et flammea versibus addam;

Infit visceribus, menta pusilla, tuis.

Vide hoc epigr. paullo aliter ad numerum cclii.

---

* In Gryllum. CXc.

Grylle, Lycambeos vacui mittemus Iambos,

Hoc breve sufficiat nunc epigramma tibi.

Vide hoc idem epigr. paullo aliter expressum supra num. clxxiv.

Ad Lupum. CXci.

Vel metuunt vel amant, qui te, Lupe, non bene norunt;

Ast ego qui novi, nec metuo, nec amo.

* De vitae mutatione. CXcii.

Sat cuivis semel est habitum mutare priorem;

Felices! quibus id contigit in melius.

De

De quodam jactabundo. CXCI.

Est quidam nostri, qui se vocat archipoëtam,
 Temporis; en titulum, Bartholomaeae, novum!
 Sed cum nunc fatui sint mille, poëta nec unus,
 Hos inter primum, se, reor, ille, vocat.

Si Iani nostri hoc est epigramma, necesse est, alius hic archi-
 poëta fuerit, quam Camillus quidam Quernus, qui plus L. annis
 post Pannonium vixit.

De se ipso. CACIV.

Confiteor, veteres, ingentia nomina, vates,
 Vestra prius mihi fors invidiosa fuit,
 Quod vos et rerum delectu, et voce diserta
 Praestantes, nemo posset adire novus.
 5. At nunc ex aequo divisa est gloria nobis;
 Vinco materia, vincitis eloquio.

Ad

Valgo v. 6. Unica materia est.

Ad Perinum. CXCV.

De te, nos (tamen innocente) dicis,

Incasum mala multa suspicari.

Recte id forte putas, Perine, verum

Culpa non vocat ille, qui meretur

5. (Insons fit licet) esse sons putari.

Vulg. v. 5. sis -- putaris.

In inconstantem. CXCVI.

Fortunae non hac tantum ratione videris

Filius, asidue quod favet illa tibi;

Sed quod proposito, nec tu persistis, in uno,

Evehis et pravos, pellis ad ima probos.

5. Quid precer ergo tibi? nisi quod tua, pessime, mater,

In te etiam solitis moribus esse velit.

De

Vulg. v. 5. precor.

*De ave, quæ, capite licet abscisso, adhuc
volabat. CXCVII.*

Quis credat? bifido sagitta ferro
Currenti caput abscidit volucris,
Desit currere non tamen volucris,
Dum deesset caput. Unde vis peremptæ

5. Cum sic curreret, unde mors eunti?

An pars mortua, pars erat superstes?

Nec, quamvis posito procul cerebro,

Cor disperdiderat suum vigorem?

An casus levis hoc repente lussit,

10. Dum vivæ tenor ille motionis

Nec jam frigida membra derelinquit?

An dum, mors subito vocata, tardat,

Lentus substitit, et moræ vocantis

Momentum breve sensus occupavit?

15. An

Vulg. v. 4. perempti. v. 6. ær, pro, erat. v. 13. Ventus. Ibid.
more.

15. An quoddam medium locare tempus,
 Vitam inter licet, et necem supremam?
 Quod neutrum magis altero putari,
 Confusis pariter queat duobus?
 Ceu confinia noctium et dierum,
 20. Nec lux, nec tenebrae solent vocari,
 Sed mixtum et dubium tenere nomen.
 Verum quae potius fuere causae,
 Vos inquirete, quos fatigat ingens
 Naturae labor, et profunda rerum,
 25. Me facti fatis est venire testem.
 At tu Graecia fabulosa, profer,
 Si quid tale tui tulere agones,
 Quos Pytho, Nemeae, Isthmos, Elis egit.
 Dic centum celebrata Roma ludis,
 30. Viderunt tua si theatra quando,
 Truncum vivere, mortuum moveri.

In

Vulg. v. 19. *ac* pro *et*. v. 21. *medium*, pro, *dubium*. v. 28.
Nemus pro *Nemeae*. In MSto. erat: *Nemeae*.

In mendacem. CXCVIII.

Cum tua non ullus de te mendacia credat,
Mentiris soli, scilicet ipse, tibi.

Vulg. v. 2. Mentiri soli dedecet. cet. In MSto. Mentiris soli te decet.

* In eundem. CXCIX.

Te, non nos, fallis, cum nos ea credere credis,
Credere tute, alio quae referente, neges.
Desine mentiri, jam desine dicere, demens,
Quae vix crediderit morio Muscius.

v. 3. In MSto. erat: dicere dedecet.

In furem Virgilianum. CC.

Excusas sic te, cum quid furare Maroni,
Surripuit Chio, quod Maro multa, feni.
Excusatus eris, quin et laudabere vates,
Si modo surripias, ut Maro surripuit.

In eundem. CCI.

Non te ex Virgilio, sed magno dicis Homero

Furari, furtum quando poëta facis.

Sed cum furaris jam praefurata Maroni,

Furari ex ipso, te puto, Virgilio.

5. At male cum vati, simul huic furaris et illi,

Quid, nisi jure malam, stulte, merere crucem?

In furem suorum carminum. CCII.

Quod, Valline, tui, tot habent mea carmina, libri,

Vis imitatore, te rear esse, meum.

Totos saepe locos, verbum transcribis ad unum,

Materia est mecum saepius una tibi.

5. Non imitari hoc est, laus id, non culpa fuisset,

Hoc est pro scriptis, edere nostra, tuis.

Ad

Ad Liberam. CCIII.

Cum volo, tu non vis; cum nolo, Libera, tu vis;
Quando igitur fumes, Libera, quando dabis?

Ad amicam. CCIV.

Hei mihi! tam tarde congressi, tam cito quare
Digredimur? nec fas longius esse simul?
Hos ego complexus tunc vellem, vita, resolvi,
Quercubus implexae cum caderent hederæ.
5. Haec ego tum cuperem disjungi basia, quando
Defereret concham, lubrica concha, suam.
Confertos utinam Veneris sic vincla catenent,
Haeret ut implicito cum cane nexa canis!

Vulg. v. 5. conjungi. v. 8. cum Iove nexa foror.

In Basinum. CCV.

Cum sis Basinus, cur esse Basinius optas?
Aptius ut fiat, litera prima cadat.

In Luciam. CCVI.

Immérito plane succenses, Lucia, nobis,

Prodita sit tanquam res tua voce mea.

Prodita voce mea non est; Unde ergo loquuntur

Vicini? et tota rursus in urbe sonat?

5. An, rogo, tu quenquam tam furdum existere credis,

Qui non balistas audiat et tonitrus?

Vulg. v. 4. rumor, pro, rursus.

---

* In eandem. CCVII.

Lucia, vis futui; faciam, sed lege sub illa,

Ut teneas culi, murmura foeda, tui.

Spondes; non equidem credo, nisi pignora ponas;

Sed nec sic credit mentula nostra tamen.

De sua aetate. CCVIII.

Sextus hic et decimus vitae mihi ducitur annus,

Si verum nato rettulit ipsa parens.

Septi-

Septimus incipiet, medio cum ardebit Olympo,

Mensis ab Augusti tertia fine diēs.

Hoc epigr. aliter expresum vide sis supra ad numerum cvii.

Ad Marcellum. CCIX.

Non ego te idcirco vatem, Marcelle, negarim,

Vulgares numeros quod tua Musa sonat.

Quid refert qua quis scribat bona carmina lingua?

Laudamus mutam, si bene cantat, avem.

Vulg. v. 2. canit. v. 3. scribit. v. 4. canet.

Ad Bartholomaeum. CCX.

Mutua da septem; Superos et sidera testor,

Semper debebo, Bartholomaeae, tibi.

Ad eundem. CCXI.

Non idcirco fidem laesi, quod credita nondum

Perfolvi; laedam, si data reddidero.

Nam

Vulg. v. 2. caedam. Ibid. reddideris.

Nam bene si memor es; semper debere, nec unquam
Reddere juravi Bartholomaeae, tibi.

In excommunicatum. CCXII.

Interdicta tibi est hominum communio, et aude
Vadere nemo una, nemo comesse simul.
Ast ego, censurae quamvis id, Marce, juberent,
Nec conviva tibi, nec comes esse velim.

*De Sigismundo Malatesta, tyranno Ari-
mini. CCXIII.*

Cum Malatestaeos, aetas ventura, triumphos,
Cum tot Sismundi splendida facta leges,
Nil nisi vana leges levium mendacia vatum,
Quorum sola fuit Calliopea fames.

De eodem. CCXIV.

Urbis Ariminae modicus Malatesta tyrannus,
Caesaribus fummis major in orbe sonat.

Sic

Sic e formica, faciunt elephanta, poëtae,
Cogunt et muscas fulmina ferre Iovi.

De Slavina. CCXV.

Pars ea Pannoniae, quae nunc Slavina fertur,
Pagos complures, oppida rara gerit.

Vulg. v. 1. Slavonia. v. 2. oppida nulla.

De fortuna aulicorum. CCXVI.

Qui modo summus erat, nunc tota est imus in aula,
Est hodie summus, qui fuit imus heri.
Tene juvat rebus, Fortuna, ita ludere nostris?
Regia vel potius ludere corda suis?

Vulg. v. 4. *finis*, pro, suis.

De Borsio Principe Ferrariae. CCXVII.

Qualis, ubi plena per noctem lampade fulsit,
Pallida, mox orto Cynthia fratre, latet;

Succedens patria, Leonello, talis, in aula,

Splendida germani Borsius acta premit.

5. Comprime plangores, cohibe, Ferraria, luctus,

Iure potes fatis parcere, jure Deis.

Quod rapuere tibi, cumulo en majore refundunt,

Ingenti pensant et tua damna lucro.

Felix, qui tanto rediit cum foenore, jactus;

10. Quae sic convaluit plaga, salubris erat.

Vulg. v. 3. prima Leonellus.

De Vincentino navigante. CCXVIII.

Vincentinus eques, tumidi rudis ante profundi,

Miratus Venetae, dum redit, urbis opes,

Post vomitus crebros, et versum paene cerebrum,

Post fractum, rigido robore, molle latus,

5. Contigit ut litus; Non me vehet amplius, inquit,

Ad culum quisquis frena caballus habet.

Ad

Ad Ornitum. CCXIX.

Habin cerva, canis Cyrum, lupa nutriit illos,
 Quos gravida armifero Silvia Marte, dedit.
 Par Dis cura tui fuit Ornite; nam tibi parvo,
 Admovit mammas, fus lutulenta, suas.

Vulg. v. 1. Ibim. v. 3. Par Diis cura Orinthe tui, nam sic tibi parvo.

In Lupum fallacem. CCXX.

Fert aliud Leucon, aliud Leuconis asellus,
 Dicere, si memini, Graecula turba solet.
 Forsitan ista tuos, tangunt proverbia, mores,
 Nam, Lupe, mens aliud, quam tibi lingua gerit.

In MSto. prius distichon etiam separatim legitur sub lemmate:
Graecum proverbium.

Ad

---

* *Ad Anellum. CCXXI.*

Centum convivas, tam pauper, Anelle, vocasti,
Cum te non pascas, pascis, Anelle, canes.

Videtur esse depravatum hoc epigramma. In MSto. lemma erat:
Ad Anellum mortuum.

In Priscam. CCXXII.

Quid tibi cum claudio, dicebam, Prisca, marito?
Optimus est claudus, Prisca, fututor, ait.

Vulg. v. 2. Prisca subactor ait.

De homine praepostero. CCXXIII.

Quem tenebris vigilare juvat, dormire diebus,
Cur non et versis vestibus ire juvat?

De intempestive comedente. CCXXIV.

Ante diem prandes, medio vix pronus Olympo,
Deflexit Titan; coena parata tibi est.

Quis

Quis ferat haec? Illud tamen indulgebimus omnes,

Exul ab octava si, Ludovice, bibas.

Ad Prosperum. CCXXV.

Qui centena tuo numeravit nomine nobis,

Attulit is nullum, Prosper, epistolium;

An veritus non es centum cui credere numos,

Es veritus totidem credere literulas?

* In otacustas. CCXXVI.

Inter tot mala, pessimi otacustae,

Hoc unum facitis bonum, filetur.

* De eisdem. CCXXVII.

Tanta est malorum copia otacustarum,

Ut ipse taceat Eustachi Ladislaus.

* *De eisdem. CCXXVIII.*

Plus jam, Lazare, quam tacere oportet,
Nil dicas, licet; audit otacustes.

In Gasparem. CCXXIX.

Cum duo mitto tibi, reddis mihi carmina centum,
Sic tanquam numero sit superare fatis.
Sed nil, Gaspar, agis, nam libro Persius uno,
Quam longam Marfi vicit Amazoniden?

In superflua quaeritantem. CCXXX.

Hoc unum semper quaeris; superetne Maronem
Tullius? an major sit Cicerone Maro?
Nescio; verum illud belle scio, quod tibi nunquam
Est visus, Procopi, nec Maro, nec Cicero.

Epi.

Epitaphium Alfonsi, regis Neapolitani. CCXXXI.

Si Iovis ossa jacent Dictaeo condita busto,
 Alfonsi hic regis condita membra jacent.
 Iupiter aethereas sin possidet integer arces,
 Integer Alfonsus, fidera summa tenet.

Vulg. v. 1. dictaeo.

Epitaphium Papae Pii II. CCXXXII.

Cum totus petit astra Pius, de praesule tanto,
 Indignata sibi est terra manere nihil;
 Sed frustra conata animam retinere volucrem,
 Hic cupido, presit corpus inane, sinu.

Vulg. v. 3. frustra est.

Epitaphium Leonelli, Ferrariae Principis. CCXXXIII.

Principis hic artus Leonelli terra recepit,
 Ast animam reducem lacteus orbis habet.

Huc

Huc illam pietas, huc virgo Astraea levavit,

Huc cum Pierio, docta Minerva, choro.

5. Quodsi dexteritas, nitidae si gratia formae,

Corporeum pariter tollere posset onus;

Qua solum nunc parte sui tellure refedit,

Hac etiam summo fulgeret ille polo.

Vulg. v. 7. recedit.

Artemisia ad Mausolum. CCXXXIV.

In coelum si te poteram, dulcissime conjux,

Tollere; coeliferi pondus Atlantis eras.

Quod licuit, pelagi fluida nec mersus in unda,

Nec tegeris vili contumulatus humo;

5. Sed levat arte nova suspensum tertius aër,

Mortales ultra non valere manus.

Vulg. v. 1. poteram si te.

In Vitum. CCXXXV.

Nomine te vitulum qui dixit, Vite, minuto,
Verius hic potuit dicere, Vite, bovem.

De Marfilio Ficino. CCXXXVI.

Nuper in Elysiis animam dum quaero Platonis,
Marfilio hanc Samius dixit inesſe ſenex.

Suſpicio quaedam eſt, hoc Epigr. non eſſe Iani ſed alius cujus-
quam.

Ariſtoteles Argyropylo. CCXXXVII.

Gratia magna tibi, de Grajo qui facis ut ſim
Italus; et facilis, qui modo durus eram.

Vix bene nota meis, olim mea dicta, Pelasgis,

Te duce nunc Latiis, en patuere, viris!

5. Quid, conſangvinei quod ſunt, interpres et auctor?

Poſſidet et geminum, Graecia noſtra, decus?

Scripto-

Vulg. v. 5. quod uſ.

Scriptores alios, ipsi vertere Quirites,

At me, gentili munere, Roma legit.

De amore suo in Ledam puellam. CCXXXVIII.

Flava Cupidineis, laesit me Leda, sagittis,

Nubere digna Deo; gignere digna Deos.

Haec mihi nescio quas continget capta per artes,

Nam servat clausas, Tyndarus ipse fores.

5. Si via nulla patet, nisi quam mens alta Tonantis

Commenta est; et me candida pluma tegat.

In Severum. CCXXXIX.

Scripsisti egregium, Severe, librum,

Quo contemnere gloriam docemur.

Quae si vile quid est putanda cunctis,

Ut credi cupis, et probare tentas;

5. Quare tu minio tuum rubenti,

Summo margine nomen adnotasti?

De

De suo libro. CCXL.

Ludimus ecce jocos, ades huc non tetricæ Lector,
 Tu procul hinc contra, tetricæ Lector, abi.
 Triste supercilium cum sit tibi, ne lege nugas,
 Aut, si forte legis, pone supercilium.

Ad poëtam Martialem. CCXLI.

Te, vatum optime, culte Martialis,
 Ludorum pater, et pater leporum,
 Nugarum simul, et facetiarum,
 Prae cuius fale, Plautus ipse verna est,
 5. Qua possum, sequar in meis libellis.
 Nec Phoebum libet, aut vocare Musas,
 Ut coeptis properent adesce nostris.
 Unum te omnibus e Deis vocamus;
 Tu tantum, licet aemulo poëtae,

10. Ne

Vulg. v. 9. a malo poëtae.

10. Ne quaeso inideas tuos favores;

Quin si vera senis silentiosi,

Est sententia, qui putavit unam,

Multos posse animam, volare in artus,

Si mixtus facer Ennio est Homerus,

15. Postquam defierat superbus ales,

Pictam fideribus levare caudam;

Nostros labere totus in medullas,

Mentem certe ego si tuam merebor,

Iam nostrae dabo, crede, commeatum.

De Galeſo. CCXLII.

Non credis nostro, cur, Praetor inique, Galeſo?

Legitimos testes nonne Galeſus habet?

Vulg. v. 1. pro, *iniquus*, quaeso.

---

* *Ad Telesphorum cinaedum. CCXLIII.*

Lis magna est nobis, formose Telesphore, tecum,

Non tamen illa foro, verum agitata toro.

Quid

Quid frustra ambigimus? testes admitte, probabo.

Nec tibi magnus erit succubuisse dolor.

Ad Luciam. CCXLIV.

Quid nos, Lucia, temnis et repellis?

Nunquam displicuisse me puellae,

(Sic vivam et valeam,) recordor ulli.

Quodsi credere forsitan recusas,

5. Magnis testibus approbare possum.

De Ambrosio. CCXLV.

Non instrumento grandi, non testibus amplis,

In causa quicquam proficit Ambrosius.

Lis sibi cum Thecla est, sed quicquid pondere magno

Proferat Ambrosius, nil nisi, Thecla, negat.

Deridet euntes Romam ad Iubilaeum. CCXLVI.

Mille quadringentis, Hyperion aureus, annis,

Adjicit haec decimae tempora Olympiadis.

Natus ut aeterni, qui condidit omnia, patris,

Prodiit intacta virgine factus homo.

6. Nunc propius quaerenda salus, et ad aethera clarum,

Vilibus e terris maxima porta patet.

Iam Zephyri et Boreae gentes, Occasus et Arctos,

Omne quod hinc Tanais claudit, et inde Tagus,

Romam festinant, et confluit orbis in Urbem,

10. Nec capiunt ipsae, millia tanta, viae.

Nescio credulitas haec si sua proderit ipsis,

Hoc scio Pontifici proderit illa satis.

Vulg. v. 1. quadringentos - annos. v. 11. illis.

De eodem. CCXLVII.

Hispani, Galli, Sclavini, Teutones, Hunni,

Clavigeri, petitis limina sancta, Petri.

Quo ruitis stulti, Latios ditare Telonas?

Salvari in patria ficcine nemo potest?

Vulg. v. 1. Sclavi Teutones et Hunni. v. 3. *Penates*, pro, Telonas.

De eodem. CCXLVIII.

Iam fora cuncta viris, meritoria cuncta replentur,

Agmine tam denso, barbara turba venit.

Ipsam, divitiis nullus non copo lacescet,

Cosinum, si talis proximus annus erit.

Vulg. v. 1. meritorum. v. 2. Agmina. ibid. *ruit*, pro, venit. v. 3. cope.

De caupone qui anno Iubilaei ditatus. CCXLIX.

Pastor veris opes, aestatis carpit arator,

Vinitor autumnus; lenta quiescit hyems.

Nec nisi raro capit quicquam piscator et auceps,

Coponis nullo tempore lucra vacant.

Vulg. v. 4. Cauponis.

De eodem. CCL.

Nec mercatori, nec nunc ego bella gerenti,

Nec nautae invideo, nec, Macer, agricolae,

Nec medico, nec caufidico, nec, crede, poëtae,

Coponi multum sed, Macer, invideo.

De eodem. CCLI.

Utere, copo, tuo, nunc utere, si sapis, anno,

Quam longe distant altera lustra decem!

De se ipso. CCLII.

Laudas me nimium, priscis et vatibus aequas,

Mentiris, novi; me tamen, Ode, juvat.

In

In Carolum. CCLIII.

Carole, memet amas, verum mea carmina damnas,
 Hoc saltem velles, testius ut loquerer.
 Parebo monitis, et flammea versibus addam;
 Infit visceribus menta pusilla tuis.

Vide hoc epigr. paullo aliter ad numerum CLXXXIX. Vulgo v. 4.
 deest.

---

* *Laudat carmina Titi Strozzeae. CCLIV.*

Edita Strocigenae jam vatis Erotica tota
 Vulgus in urbe sonat, culte Tibulle, vale.

* *In Celsum. CCLV.*

Dico prudentem, dico te, Celse, disertum,
 Omnia tu credis, mentiar ipse licet.

In Aulum. CCLVI.

Nil fatis, Aule, tibi est, cupis omnia, et omnia captas,
 Quid dignum factis, imprecer, Aule, tuis?

Aut tibi, quanta Midae fuerat, sit copia rerum,

Aut Erisichthonia discruciare fame.

Vulg. v. 4. discruciere.

---

* *In Carolum. CCLVII.*

Aureolos abs te peterem cum forte novenos,

Utebar multis, Carole, blanditiis,

Nec dominum, nec te regem appellare verebar,

Tunc frugi et pulcher, doctus et acer eras.

5. Miraris quod te contra nunc, Carole, culpo;

Non ego, sed tempus dixerat illa tibi.

De Dionysio tyranno Syracusarum. CCLVIII.

Cum Siculis dapibus trepidus male vescitur hospes,

Ac suspenſa horret tela; tyrannus ait:

Haec mea conditio est, quem tu rebare beatum,

I, nunc, felicem, qui timet, esse puta!

Con-

Conqueritur de sua inopia. CCLIX.

Nec remanere queo, sed nec discedere possum,
Talia iussa vocant, talia vincla tenent.

Presus in angusto quid agam? quae Numina clamem?
Sunt, puto, sed miseris dura favere negant.

5. Te precor, affer opem, Mutinae placidissime praeful,
O decus! o Musis, prime patrone, meis!

Non tamen aut boreae pulsuum flabra cucullum,
Aut mulae posco, mollia terga, tuae,

Nec frenum, aut sellam, nec quicquam tale; quid ergo?

10. Debeo Guarino pauca; fidejubeas.

Vulg. v. 4 nego.

Ad Gallionem. CCLX.

Gallio, quid prenas? quid adhuc, infeste, resistis?
Si caveat, satis est, qui rediturus abit.

In-

In eundem. CCLXI.

Si nec legitimi curas chirographa ligni,
Nec te nostra fides, Numina nostra, movent,
Securum faxo te praestet idoneus auctor,
An dubitas etiam credere pontifici?

* *Ad Ioannem Antonium. CCLXII.*

Quod tibi, Ioannes Antoni, nulla refertur
Tam magnis in me gratia pro meritis;
Ne crede ingratum, neve admirere; referri
Gratia tunc debet, cum satis aequa potest.

Conqueritur, quod se, socii ad Lupanar se-
duxissent. CCLXIII.

Quo me, quo trahitis, mei sodales?
Ad foedum, puto, vadimus lupanar.
Nam quis tam procul hic locus recesit,

Post

Post pomœria sacra, post tot hortos,

5. Cellis vilibus et frequens cathedris?

Fucatae quibus insident puellae,

Structuris caput arduae superbis,

Collo pendula vela gestitantes,

Nec presae teretes sinu mamillas.

10. Quidnam hoc? ille manu retractat,

Ille amplectitur, hic perosculatur,

In cellam praeit ille subsequenter.

Ite hinc, ite, malam in crucem, scelesti;

Non vos ducere me deambulatum

15. Dixistis? simul ire cum negarem.

Hoc me jam indice resciet Guarinus.

Vulg. v. 9. defunt - mamillae. v. 14. totus deficit.

De Paulo summo Pontifice. CCLXIV.

Qui modo Petrus eras, Paulus nunc diceris idem,

Ac Petri et Pauli culmina summa tenes.

Cla-

Vulg. v. 1. Paulus nunc. v. 2. Et, p: o Ac.

Clave potens, meritis referat coelestia Petrus,

At Paulus gladio noxia cuncta fecat.

5. Sic et tu amborum fungens vice, maxime praeful,

Percute sacrilegos, sidera pande piis.

Ad Lunam. CCLXV.

Quid metuis? terraene umbram? magicosne susurros?

A torvo potius, Luna, Leone cave.

Vulg. v. i. terraeve -- magicosque.

---

* *De Bononia. CCLXVI.*

Quae poterat dici studiosa, Bononia, quondam,

Nunc eadem dici seditiosa potest.

* *De sacrilego. CCLXVII.*

Terreus iste Iovem spectans, quasi talia fatur:

Terra, volo, mea sit, tu, pater, astra tene.

* *De*

Quaedam deesse videntur in hoc epigr.

* *De Thrasymbulo Lacedaemonio. E Graeco,
Anthol. L. III. cap. 5. CCLXVIII.*

In clypeo exanimis Pytanen venit Thrasymbulus,
Septena Argolico vulnera ab hoste ferens,
Cuncta adversa tamen; perfusum sanguine, flammis
Tynnichus injiciens, protulit ista senex:
5. Dent timidi lacrymas, ego te sine fletibus uram,
Nate, meum nec non et Lacedaemonium.

* *Epitaphium Guarini. CCLXIX.*

Guarinus jacet hic, linguam diffudit in orbem
Qui Latiam; Latio reddidit Inachiam.

Epitaphium Christophori Galli, medici. CCLXX.

Nomine Christophorus fuerat, cognomine Gallus,
Cujus in hoc tumulo condita membra jacent.
Heu quantum distat natali a fede sepulcrum!

Pan-

Pannonia extinxit, Brixia progenuit.

5. Saepe colos medica fatales arte morantem,

Tres indignatae praeripuerunt Deae.

Qualem optet amicam. CCLXXI.

Si jaceat mecum laeta et lasciva, licebit

Ne sit bella nimis, neve puella nimis.

Non tristis facies, non me rudis allicit aetas,

Omnibus his unam, plus amo, nequitiam.

* In adulterum. CCLXXII.

Cum vicina magis sectare cubilia Crispo,

Uxorem quare non potes, Arbe, tuam?

An tibi securo langvet permisfa voluptas?

Nec nisi in illicito mentula amore viget?

In priore disticho menda latere videtur.

In Gryllum. CCLXXIII.

Aurea Pythagoras, argentea carmina fecit
Phocylides; sed tu plumbea, Grylle, facis.

* In Crispum. CCLXXIV.

Hispani ne, quaeso, legas epigrammata vatis
Cum mea legisti, sed tua, Crispe, legas.

De litera Pythagorae. CCLXXV.

Turma gruum bifido tranat connexa volatu,
Inde novae Samio ducta figura notae.

Vulg v. i. convexa.

---

* In meretricem lascivam. CCLXXVI.

Cum ventrem ventri, femori femur, ora labellis
Conferui, et dxoop nfouxmb delituit,

Principio cunctas vincis lasciva puellas,

Nequitiae, et cedit nostra libido, tuae.

5. Amplexus hederas superant, et basia conchas,

Nec deest officio, dextera, lingua, natis.

Postquam effusa tibi est nimium festina voluptas,

Iam satis est, clamas, Lucia, jam satis est!

Quid medium praecidis opus? quid inepta repugnas?

10. Expecta, nondum, Lucia, efgxuxk.

* *Ubi asini exonerantur.* CCLXXVII.

Dura, viatores, deponite pondera lasi,

Nam jubet hic asinos exonerare locus.

In Theclam. CCLXXVIII.

Dum culta incedis, major mihi, Thecla, videris,

Quam fuit Alcmene, quam fuit Andromache;

Stringere cum nudam volui, tunc corpore majus

Deplumata tuo, noctua corpus habet.

In Ovillum. CCLXXIX.

Esse super terras si quis, genus Acephalorum
Haesitat, is vultus cernat, Oville, tuos.
Nam tibi tam parvum caput est, ut sit prope nullum,
At minor et nullo est sensus, Oville, tibi.

Vulg. v. 4. et nullus sensus, Oville, tibi est.

In Hodum. CCLXXX.

Pomorum genus est, quae turpia, sed bona dicunt,
Tu dici bellus, sed potes, Hode, malus.

In adulterum. CCLXXXI.

Dum quasēs aliena fulcra moechus,
Uxori propriae, Severe, parcis.
Sic, cui cellula rumpitur Falerno,
Vicina bibit Hodus e taberna.

De

Vulg. v. 1. quasas.

De carminibus suis. CCLXXXII.

Accipitrum et leporum si te repetita fatigat
 Fabella, Hispani respice vatis opus.
 Invenies illic, toto quam saepe libello,
 Velox Marmarico, ludat in ore lepus.

* Belenes. CCLXXXIII.

Brigida Belluis, siue haec tibi nomina, regum
 Bela parens, certae, siue dedere, ferae,

* * * * *

Defunt quaedam. quia et lemma mendosum videtur.

In Brigidam podagrosam. CCLXXXIV.

Brigida dum molli podagrosa quiescit in herba,
 Repsit ad infirmum, longa colubra, pedem.
 Quam simul aspexit toto circum orbe volutam,
 Profiliens stratis currere coepit anus.

5. Nec

5. Nec deinceps ullos sensit curata dolores,
 Contulit et casus quod medicina negat.
 Seu timor id fecit, seu tactos forsan in artus,
 Paeonia arcanam bestia misit opem.
 Heu! sua quam meritis redduntur praemia raro,
 10. Ille opifer serpens fuisse peremptus obit.
 Iudice me, reduci fueras mox digna chiragra,
 In benefactorem, femina iniqua, tuum.

Vulg. v. 5 sensit ullos. v. 6. huic casus. v. 9. sua quod -- raris.

---

* *De Bilbili. CCLXXXV.*

Bilbilis et ferrum, pariter producit et aurum,
 Perdere mortales ista metalla solent.
 Aurum nam bellis causas et pabula praebet,
 Cudit de ferro noxia tela faber.

In Ladvancum. CCLXXXVI.

Est, mollis Ladvance, tibi tam mascula conjux,
 Uxoris possis uxor ut esse tuae.

Vulg. v. 1. Landvace. v. 2. posses.

De Byzantio. E Graeco. CCLXXXVII.

Prima mihi Odrysus praetendit moenia Byzas,
 Proxima Amyclaeo, debeo, Pausaniae.
 Haec postquam Libyci, trux verterat ira, Severi,
 Abstulit Augustis, qui sua regna, tribus,
 5. Reddidit hinc lapsos, mutato nomine, muros,
 Dum secat Ausonium, Flavius, imperium.

In Prosperum. CCLXXXVIII.

Quam te, Prosper, amem, potes hoc cognoscere solo,
 In coelum e terris, te quod abire velim.

In

Vulg. v. 1. agnoscere.

* *In Luciam. CCLXXXIX.*

Hunc cum, Lucia, mentulatiorem,

Qui nafatior est, inepta credas,

Rivali puto me carere summo,

Quod nondum tibi visus est Philemon.

v. 2. Etsi forte scripserit Ianus, *nasatum*; melius tamen legere-
tur: *vasatus* vel *nasutus*.

* *In Luciam eandem. CCXC.*

Dum juvenes poppysma rogant, tu, Lucia, nasum

Inspicis, et quantum prominet ille, notas.

Hoc perpendiculo virgas metire viriles,

Hic tibi pro palmo est scilicet, et cubito.

5. Si placuit nasus, placet illico mentula, amantis,

Nec plus blanditiis addita dona valent.

Nil jam in te, lenone opus est, nil arte magistra,

Lenonis vires nasus et artis habet.

Nec nisi nasatus tecum decumbit adulter,

10. Ut jam ego me fieri rhinocerotam velim.

Lucia, crede mihi, multum prognostica fallunt,

In me nam certe regula vana tua est.

---

v. 10. in MSto. erat: Rhinoceronta.

De eadem. CCXCI.

Astutus modo Luciam sodalis,

Miri fraude nova doli subegit.

Nasum, qui sibi non satis tumebat,

Nam crabronibus obtulit notandum.

5. Sic dum turgidus ore subrubenti,

Transire asinusulat, vocatus ultro est.

*Verba Clytaemnestrae ad filium Orestem. E
Graeco. Anth. L. I. cap. 30. CCXCII.*

In ventremne, tuum, vel mammas, dirigis, enfem?

Haec te mamma aluit, venter at iste tulit.

Ad

Ad libros suos. CCXCIII.

Vos, Ovidi, Lucane, Maro, si forte potestis,
Mutua praestetis bis mihi, quaeso, decem.

Cesfatis? jam vos faxo Iudaeus habebit,
Qui servat magnae, lintea juncta, viae.

5. Istic ignavi tineas et pascite mures,
Nil opus est vestris nunc mihi carminibus.

Nunc mihi opus numis; quarto vos mense videbo,
Venerit interea si quid ab Hungaria.

Vulg. v. 7. Nunc opus est numis. v. 8. incerta - Ungaria.

In Iudaeum foeneratorem. CCXCIV.

Lucanum, et juncto pariter Nasone, Maronem,
Redde mihi Iuda, seu mage tu Salomon.

Quid dubitas? ego tres olim tibi nempe libellos,
Inspice si Iani chartula nomen habet.

5. Quis

Vulg. v. 3. olim dedi.

5. Quis modus usurae? fortem, inquis, foenus adaequat.

Si verum dicis, perfide, non redimo,

Hic pereant; tanti vix illos auctio vendet;

Infanit suamet pignora quisquis emit.

De leonibus per Florentinos missis, ad Matthiam regem. CCXCV.

Non tibi, Matthia, rex invictissime, frustra

Gens Masfyleum misit Hetrusca pecus.

Multarum fecit par convenientia rerum,

Haec merito possent ut tibi dona dari.

5. Tu Princeps hominum, princeps leo nempe ferarum,

Nobilis ille juba, pulcher es ipse coma.

Ungvibus ille ferox, gladio tu fortis et hasta,

Parcere tu victis, parcere et ille solet.

Quid, quod idem ducibus, clarum est insigne, Boëmis?

10. Grande novi sceptri scilicet omen habes.

Vulg. v. 4 posint. v. 8. ipse solet.

De iisdem leonibus ad eundem regem. CCXCVI.

Iunge, licet, sacros, junge ad tua frena, leones,

Hoc tibi, Matthia, dat Cybele ipsa, decus.

Seu te per terras vectari forte juvabit,

Non cadet illorum sub pede laesa seges.

5. Sive voles pelago, Neptuni currere ritu,

Planta levis summa non madefiet aqua.

Tu tamen in coelum potius, sed ferus, abito,

Novere has etiam, talia monstra, vias.

Vulg. v. 3. libebit. v. 3. Norunt.

De iisdem ad eundem. CCXCVII.

Nil est, magnorum, Matthia maxime, regum,

Quod jam dite, petas amplius, e Latio.

Tota tibi in varios Oenotria certat honores,

Quaelibet et proprias, ora ministrat, opes;

5. Aurum, Roma parens, Veneti sua serica mittunt,

Prae-

Praebet cornipedes Appulus, arma Ligur.

Contulerat nullum, Florentia sola, tributum,

Quae nunc Marmaricas, obtulit, ecce, feras.

Dignum te, nostro, vectigal et illa pependit

10. Iudicio, fortem, fortia dona, decent.

De iisdem, ad eundem. CCXCVIII.

Haud leviter quondam laetatum Eurysthea dicunt,

Nec decus id titulis, vile putasse, fuis,

Alcides cum prima viri mandata secutus,

Torva Cleonaeae, protulit ora, ferae.

5. Clarior at quanto est, Matthiae gloria regis?

Cui venit hic longe, sed duplicatus, honos.

Quippe illi extremis, geminam, nec iustus, ab oris,

Sponte tua mittis, monstrifer Arne, jubam.

---

v. 1. pro, *Haud*, in MS. o. erat: *Quod*. Ibi. v. 4. erat: *prae-
lit*. forte legendum: *resulit*.

In Lappum. CCXCIX.

Pauper eram, tunc me nec noscere, Lappe, volebas,
 Sum locuples, offers mutua, Lappe, decem.
 Sume, triplum dono, sed conditione sub illa,
 Ut miser, adverso Numine, semper agas.

Vulg. v. 3. sub ista.

De Romanorum potentia. E Graeco. CCC.

Iulius aethereas divus cum scanderet arces,
 Iupiter ad Superos, talia dicta dedit:
 Nec pontus, rerum dominos, nec terra, Quirites,
 Iam capit, en etiam fidera nostra petunt!

De eodem. E Graeco. Anthol. L. I. cap. 5. CCCI.

Aeternum magni, Deus, obstrue lumen Olympi,
 Arces custodi, Iupiter, aethereas.
 Iam mare, jam terras, virtus Romana subegit,
 Nec nisi fidereum scandere restat iter.

Ad

Ad Matthiam regem. CCCII.

Quae te ultra tellus, quae gens feret, inclyte regum?

Quis non auditas procidet ante tubas?

Quandoquidem faevi, tibi jam cesfere, Boëmi,

Haud unquam externum, natio passa, jugum.

5. Si venit insignis, de quolibet hoste, triumphus,

Haftenus invicto qualis ab hoste venit?

Vulg. v. 1 quae te feret. v. 5. in MSto. erat: *Sic*, pro *Si*.

In Carolum. CCCIII.

Antiquarius es, dicis mihi Carole; certe;

Sed pejus multo est esse neotericum.

Vulg. v. 1. mihi dicis.

In

In Paulum. CCCIV.

Orationem, Paule, tu profam dictas,
 Ego dulce carmen concino, sed ut censeat
 Sane haud maligni iudices, nec indocti,
 Ambo figuris utimur parum bellis;
 5. Facio archaismos, Paule, ego, et metaplasmos,
 Tu barbarismos et facis soloecismos.

Vulg. v. 2. Ego dulce carmen gemo.

In Ugonem. CCCV.

Divitior cum sim, cum sim te junior, Ugo,
 Sangvinis et clari nobilitate prior,
 Cum melius cantem, cum pulchro pectore praestem,
 Cur dat nulla mihi? cur tibi nulla negat?
 5. An te tam gratum fecerunt balnea nuper?
 Nempe illic multis mentula visa tua est,

Men-

Vulg. v. 6. melior pars quoque visa tui est.

Mentula, Sileni quantam nec vector habebat,

Hellepontiaco, mentula digna, Deo.

Nimirum huic omnes se devovere puellae,

10. Haec praemit, haec dotes obruit una meas.

Vulg. v. 7. Membrum. v. 8. pars ea digna.

---

* *De vulva Urfulae. CCCVI.*

Blanda est lingua tibi, mollis caro, vultus honestus,

Ante opus et nobis, Urfula, tota places;

Cum vero incubui, tam laxo mentula cunno

Incidit, ut cunnum nec subisse putet.

5. Non latus aut fundum sentit, velut aëre nudo

Palpitet, in liquidis vel spatietur aquis.

Sed vasto infelix late bacchatur hiatu,

Ac frustra in votum nititur aegra suum.

Nec vibrare nates, aut stringere brachia prodest,

10. Alta nec in scapulas tollere crura juvat.

Conatus pereunt, perit omnis sudor anhelii

Pectoris, et ruptis ilibus ossa dolent.

Dii tibi vel tollant quo digna videris amari,
Vel tribuant possis, Urfula, quo futui.

In Theodorum. CCCVII.

Antiquarius es nimium, Theodore, nec illis
Uteris in nitido quae Cicerone legis,
Sed Plauti tibi verba placent, et si qua protervus
Incidit priscis, Appius, in tabulis.

5. Nec nisi sumta probas de docto nomina Festo,

Quondam roboreis illita caudicibus.

At Cadmi lingvam non affectavit Homerus,

Nec Numa Pilumni, Scipiadesque Numae.

Quodsi bella negas, culto quae protulit usu,

10. Aetas bis senis inclyta Caesaribus,

Iam, licet, usurpes, quae dixit Tullus et Ancus,

Quae fratri et tenero tradidit, Acca, Remo.

Vel potius Fauno Picus, Faunusve Latino,

Evan-

Vulg. v. 7. Ast. v. 8. Pelignum. v. 12. acta.

Evandri quibus est vaticinata parens;

15. Exul quae Latiis, didicit Saturnus, in oris,

Qualia non uno Ianus ab ore dabat.

Scilicet istud agis, solum miremur ut omnes,

Falleris; haud tali gloria calle venit.

Sit tibi praesentum sermo, sit vita priorum,

20. Laudari si vis, et, Theodore, legi.

Vulg. v. 15. Saturnius oris. v. 17. miremur ut unum.

* *Cur stellatum sit coelum. CCCVIII.*

Ante fuit simplex coeli color; ast ubi furto

Titanum, paene est regia capta Iovis,

Arcis Olympicae tum demum in turribus altis,

Astrorum excubias disposuere Dei.

In non restituentem mutuum. CCCIX.

Plus me, tu perdis, data quod duo reddere non vis,
Si duo reddisfes, mille daturus eram.

Vide paullo aliter expressum hoc Epigr. ad num. cccxx. Vulg.
v. i. Plus te nunc.

In Lupum. CCCX.

Mutua dissimules cum solvere; munera mittis;
Redde meum primo, da, Lupe, deinde tuum.

Vulg. v. i. dissimulas - munera solvere.

In eundem. CCCXI.

Grandem te et luscum, vere Cyclopa vocamus,
Verius id fiet cum, Lupe, caecus eris.

In Vitum. CCCXII.

Lector et auditor cum desit, Vite, requiris
Cur scribam; Musis et mihi, Vite, cano.

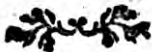

In Guidonem. CCCXIII.

Cum sis pauperior Codro vel Iro,
Cur dives, Guide, quaeris aestimari?
Conducti tibi quid, rogo, clientes?
Quid falso virides vitro smaragdi?
5. Quid mentita Tyron lacerna prodest?
Sortis praestigiae beatioris.
An passim tibi ducis invideri?
Nec cuiquam esse putas cor aut ocellos?
Sed jam te, licet, esse ditiozem
10. Lydorum simul, et Phrygum tyrannis,
Ostendas, Guide; credimus, fatemur,
Dum sis pauperior Codro vel Iro.

Vulg. v. 2. Guido. v. 5. tyro. v. 7. possum tibi dives invidere. v. 11. Ostentes.

* *In Ugonem. CCCXIV.*

In re vis omni, sapiens nimis, Ugo, videri,
Sed minus ille sapit, qui nimis, Ugo, sapit.

In MSto. erat: In te vis.

* *In Linum docentem paedicare. CCCXV.*

Praeco saluiferi, Line, flagrantissime, verbi,
Siccine deterres turpibus a vitiis?
Cum quis paedicat, fugere inquis daemonas omnes,
Quis non paedicet, si, Line, vera refers?

* *In eundem. CCCXVI.*

Interpres, Line, codicum sacrorum,
Francisci rigidam secute sectam;
Audires mea forte confitentem
Dum me crimina; saepe non negavi,
5. Lascivo cubuisse cum cinaedo.

Tu zelo, ilicet, ac furore plenus,
 Clamasti subito per omne templum,
 Cur tantum facinus miser patrassem?
 Hoc egi, Line, non libidinoſe,
 10. Sed tetros uti daemonas fugarem.

* *De eodem. CCCXVII.*

Orabam frustra, frustra jejunos agebam,
 Nil opis in donis, nil erat in crucibus;
 Nam tanto diris, gravius tentabar, ab umbris.
 Sed nunc paedico; daemones aufugiunt.

---

v. 2. In MSto. erat: Nil opus,

De eodem. CCCXVIII.

Infesti possent qua daemones arte fugari,
 Nemo prius norat; nunc Linus edocuit.

* *De*

Vulg. v. 1. possint.

* *De eodem. CCCXIX.*

Ite procul supera lapsi de sede maligni;
Formosus nostro, est Troïlus, in gremio.

De negante mutuum. CCCXX.

Mutua nescio cui dederam duo nuper amico,
Accepisse tamen, perfidus ille, negat.
Iactura o felix! o nobis utile damnum!
Si duo solvisset, mille daturus eram.

Hoc Epigr. paullo aliter expresum vid. supra num. CCCIX.
Vulg. v. 3. nobis simul utile.

De vulva Urfulae. CCCXXI.

Totus devoror Urfulae barathro,
Alcide, nisi subvenis perivi.

* *De*

Vulg. v. 2. Alcides.

* *De eadem.* CCCXXII.

Taenarias videor fauces, alta ostia Ditis

Ingressus, quoties, Urfula, te futuo;

Tam patet ingvinei siquidem descensus Averni;

Sed revocare gradum plurimus inde labor.

5. Nam quanto pressi magis, hoc magis atra vorago

Panditur, et late cedit inane Chaos,

Quod caperet teneri, coëuntia femina, mundi,

Quo posset atomi pervolitare leves.

Nec tantum penem, sed testes, ilia, lumbos,

10. Devorat, ac pariter brachia, crura, caput.

Pridem me trepidi, planta eduxere, ministri,

Traetus ab Alcida Cacus ut ante fuit.

Desine jam miseros, Erebo deducere manes,

Amplius hic barathrum, Pliade nate, patet.

* *De*

* *De eadem CCCXXIII.*

Quantus ad aethereum, coeli suspectus, Olympum,

In praeceps tantum bis tibi vulva patet.

Hujus non toto, sentirem Cerberon, antro,

Non Stygis hanc obeant flumina tota novem.

5. Haud illinc, Castor fraterna morte, redisset,

Virtute Alcides, carmine Threïcius.

Si sciat hoc rector Superum, qui jactat ab alto,

Facta Pyracmonia, tela trifulca, manu,

Hac et Aloïdas geminos demergat abysso,

10. Huc pariter Coeum trudet et læpetum.

Si Parnasiacae, sciat hoc, Deus incola, Cirrhæ

Vulture rodendum, porrigat hic, Tityon.

Nec quinquagenis immanem faucibus hydram,

Ipse alio, Pluton mallet hiare, loco.

15. O-

---

v. 9. In MSto. erat: Hoc --- demerget. v. 10. trudet. v. 12. por-
rigit.

15. Omnia sed quamvis concurrant monstra, nequibunt

Dimidia cunnum, parte replere, tuum.

Roma ad hospites. CCCXXIV.

Quisquis es, ignotis huc vecte a sedibus, hospes,

Advena nunc, olim civis et ipse meus;

Seu levis ambitio, seu lis te huc improba duxit,

Seu peregrinandi religiosus amor;

5. Hoc te, care hospes, precor urbs veneranda Quirini,

Cum secura tuis otia rebus erunt;

Perconfere meas, pia sit tibi cura, ruinas,

Sic videas patriae, moenia salva, tuae;

Vel si festinas, semel udo lumine saltem,

10. Aspice sim qualis, concipe qualis eram.

In duo epigrammata sunt divulsa in MSto. membra hujus epigrammatis. Vulg. v. 3. ducit.

De

De Pio pontifice maximo, qui obiit in expeditione contra Turcos. CCCXXV.

Cum Pius in Turcos pia tollit signa Secundus,
 Dum culpant segnes, strenua bella, patres,
 Dum simul Occasus sequitur, simul Arctos euntem,
 Solvere dum classem, dum dare vela parat;
 5. Hadriaci extinctus Piceno in litore ponti,
 Famosum subito funere rupit iter.
 Sis licet ingentis, vana spe lusa, triumphi,
 Da veniam fatis, anxia Roma tamen.
 Praecisas neu plange vias; fortasse fuisset
 10. Pervenisse minus, quam properasse fuit.

Vulg. v. 1. Dum. - - sumit signa.

In Ugonem. CCCXXVI.

Barbara me mater quod protulit, objicis, Ugo;
 De Phrygia nati, sunt genitrice, Dei.

Ad

Ad Troïlum. CCCXXVII.

Vis tua facta canam, nec vis dare, Troïle, quicquam,

Sed dicis: Tua sic fama perennis erit.

Nil de te scribam licet, hoc Tirynthius heros,

Hoc Ithacus nobis, hoc dabit Aeacides,

5. Vel Pagasæa ratis, vel mutua vulnera fratrum,

Vel pars Romanae quaelibet historiae.

Quid, quod tu pariter celebraberis? et tua semper

Vivent nominibus, nomina juncta, meis?

Aut etiam si me, neglectus omiserit index,

10. Te tamen insignem pagina tota feret.

Nil ago; cunctaris pretium taxare poetæ;

Haec summa est: vel da, Troïle, vel taceo.

Vulg. v. 5. Pegasæa. v. 9. omiseris.

Ad eundem. CCCXXVIII.

Troïle, non tantum nostræ mea carmina profunt,

Sed famæ profunt amplius illa tuæ.

Fac

Fac tamen amborum ponantur commoda in aequo;

Sic etiam medium jure subibis onus.

5. Pallori nostro sit inanis gloria merces,

At vobis constet, quod venit inde, decus.

Si pro me non vis, vel pro te, Troïle, solvas,

Perdo meam partem, perdere nolo tuam.

Hoc eme de nostro, gratis hoc fume, libello,

10. Qui sua partitur non vel iniquus homo est.

Ad Rullum. CCCXXIX.

Quantum Phryx Mida, Lydiusve Croesus,

Vel Xerxes habuit, paterve Xerxis;

Tantum si tibi, Rulle, opum suarum,

Pleno Copia fundat alma cornu,

5. Dici non poteris tamen beatus,

Affectum nisi comprimas habendi.

Non

Non, cum plurima, Rulle, possidentur,
Sed cum nil cupitur, beatitudo est.

In Lippum. CCCXXX.

Mendicissime de meis amicis,
Si censum tibi, Lippe, dent equestrem,
Menfores levium, Dei, bonorum,
Iam nunquid eris memor sodalis?
5. Vel centum tibi mutuabo numos,
Nec totis, ais, exigam Kalendis,
Nolo sim tibi, Lippe, tam molestus;
Istud, nunc quod es, esse persevera.

Ad Stoïcum quendam. CCCXXXI.

Virtutem nihil exteris egentem,
Inviictam, inviolabilem, incoactam,
Semper, Stoïce, praedicas ἡσυχίας,
Quam qui pectore possidebit alto,
5. Nudus, mille licet ferat labores,

Plagas, vulnera, carceres, catenas,
 Quamvis per cumulos Libysae arenae,
 Arctoeve nivis, vagetur exul;
 Non, inquis, poterit miser vocari,

10. Sed semper bene vivet ac beate.

Respondere finas tibi me, ἔχουσιν,

Concedo, bene, sed nego, beate.

Aut pugnantia copulare si vis,

Dicas hunc, misere, licet, beatum,

15. Sin perstas, et adhuc tenere crudum,

Ac defendere dogma perseveras;

Dii talem tibi dent beatitatem!

Vulg. v. 8. nimis. v. 10. et pro ac. v. 11. finis v. 14. beate.

De sua aetate. CCCXXXII.

Sextus hic et decimus vitae mihi ducitur annus,

Si nato verum tradidit ipsa parens,

Se-

Vulg. v. 1. et hic.

Septimus accedet, cum flava cucurrerit aestas,

Mitior et Phoebum devehet Erigone.

5. Iam mihi vox gravior, jam pubes ingvina circum,

Serpit, et in Venerem mentula saepe tumet.

Igneam jam visa, vibrantur corda, puella,

Iam mihi, per somnum, lintea saepe madent.

Eminus hinc igitur moneo, liberte, recedas,

10. Quem puero comitem cura paterna dedit.

Cedat et hircoso trux cum tutore magister,

Nec juris quisquam me vetet esse mei.

Hac, nucibus, teneris hac luce renuntio bullis,

Hac, decus Ausoniae fumo virile togae.

Vulg. v. 6. humanas admonet illa vices. v. 8. sese obversant somnia vana mihi. v. 11. magistro.

---

* *In Syllam. CCCXXXIII.*

Cum debes mihi, Sylla, fingis iram,

Ne te scilicet aes meum reposcam,

Sed dicam; tibi habe, modo gravari

De.

Desistas, et ut ante, sis amicus.

5. At nunquam hoc ego dixerim, sed illud:

Quantum me libet oderis, licebit,

Obtrectes, miniteris, insequaris,

Dum tantum mihi creditum refundas.

---

v. 5. erat in MSto: dixerem.

De Thespi et Aeschilo. E Graeco. CCCXXXIV.

Primus plaustrifono mirandus carmine Thespis

Unxit picta sui, faecibus ora, chori.

Proximus ingentem traxit per pulpita pallam,

Aeschylus, et fictas addidit arte genas.

* *De Thespi. CCCXXXV.*

Coepit fordidus ore faeculento,

Plaustris carmina vectitare Thespis.

* *In Cyprianum. CCCXXXVI.*

Quo tibi personam? nudo licet ore vageris,
Omnes larvatum te, Cypriane, putant.

In eundem. CCCXXXVII.

Quod toties ficta, tua velas ora, figura,
Non solo facis hoc, tu Cypriane, joco;
Sed magis ut foedus, tali sub imagine vultus,
Deliteat; larvam sic tibi larva tegit.

De se ipso. CCCXXXVIII.

Ille ego et haec cecini Dravum generatus ad altum,
Perlege et haec, si quis cetera forte legis.

Vulg. v. 2. leges. Male autem copulatum erat hoc epigramma cum sequenti.

De versibus Marcelli a se Latine expressis.

CCCXXXIX.

Saepe suas flammās, veteres flevēre poētae

Cuilibet et, pro se, Musa diferta fuit.

Nos in amore rudes, Marcelli lufimus ignes,

Quos modo vulgari lufarat ille lyra.

5. Sive voles cultos, Itala testudine, rhythmos,

Ille dabit quales ante Petrarca dedit.

Seu cupies elegos Latia sub lege sonantes,

Sumetur vacuo, pagina nostra, tibi.

Vulg. v. 1. cecinere poētae.

De eodem paullo aliter. CCCXL.

Saepe suos ignes, veteres cecinere poētae,

Cuilibet et, pro se, Musa diferta fuit.

Ipse in amore rudis, Marcelli incendia lusi,

Ille ego Pannoniae, gloria prima, meae.

De Agnete. (vel potius, de Alte.) CCCXLI.

Agnes, vita, tuos, quoties contemplor, ocellos,
 Sidera me toties bina videre puto;
 Sidera sed toto, longe pulcherrima, coelo,
 Qualia sunt nitido cum Iove nostra Venus,
 5. Aut inter fixos stellarum Sirius ignes,
 Sirius Arcturo si coeunte micet.

Vulg. v 6. nitet. In MSto. in duo loca, disiecta reperiuntur
 huius epigrammatis membra. Prius distichon lemma habet: *De eo-*
dem, ut ad Marcelli versus referatur. Reliqua duo disticha longe
 inferius extant, sub hoc lemmate: *Ad eandem*, puta Iustinam.
 Quare Sambucus aut quis alius composuit et inscripsit: *De Agnete*.
 Nam v. 1. pro *Agnes* extat, *Alte*; quod nobis ignotum est nomen.

In Malcum. CCCXLII.

Iejunam tolerare sitim, sudare sub armis,
 Frigus et infani caumata ferre canis,
 Cum belle possis haec omnia; non potes illud.
 Ne facias, male sit, cum bene, Malce, tibi est.

In Senecam lippum. CCCXLIII.

Quid, Seneca, obtusos, frustra caufaris, ocellos?

Ingenium clades adjuvat ista magis.

Testis Democritus, qui, quo sapientior esset,

Luminibus tenebras intulit ipse suis.

5. Caecus erat Cyclops, calamis cum dulce creparet,

Cum caneret Trojam, caecus Homerus erat.

Caecus et ille senex, Pyrrho qui pace negata,

Reppulit a Latio dedecus imperio.

Stesichorus sonuit melius, cum lucis egebat;

10. Plus etiam Thamyris tunc placuisse ferunt.

Caecum divitiis dominatur Numen; an hoc est,

Tam male quod mundi distribuuntur opes?

Caecus Amor, Grajo si verum carmine ludit

Sicelis arguti fistula Simichidae.

15. Quid, quod et ipsa caret nitido Rhamnusia visu,

Om-

Vulg. v. 9. *ludit*, pro *sonuit*.

Omnia quae rapidae, ventilat orbe rotae?

Hoc tamen illa unum recte iustissima vidit,

Quod de te, Seneca, reddidit Oedipodem.

* *Ad Guarinum. CCCXLIV.*

Non te mellifluæ Nestor Homericus,

Lingvæ dulciloquo nectare vicerit.

* *De Narcisso et Pygmalione. CCCXLV.*

Visa in aquis suamet Narcisum torfit imago,

Pygmalion mutum stultus amavit ebur.

Videtur carere apodossi hoc Epigr.

De se quod amare coepisset. CCCXLVI.

Quod mihi divino tu saepius ore solebas

Dicere, nunc, Michaël, exitus ecce probat.

Haesi-

Vulg. v. 2. pro, ecce, *ipse*.

Haefimus, et totis concepimus osibus ignem,

Concidit et tandem spiritus ille meus,

5. Cum te dementem dementia nostra vocabat,

Cum mox ridendo tu mihi rifus eras.

Quare in amore rudi, doctissimus ipse, sodali,

Consilium quaeso, confer et auxilium.

Ad Magdalenam. CCCXLVII.

Commater mea, Magdalena, quantis

Te possum precibus, misellus oro,

Praestes auxilium meo furori.

Priscam depereo tuam propinquam;

5. Hanc, quae continuis fere diebus,

Ad te ventitat, assequente nullo,

Tecum lusitat, ambulat, lavatur,

Tecum cantilat, et tuos per hortos,

Cervo saltitat ocyor quadrimo.

10. Novi

Vulg. v. 7. iustrat. Ibid. in MSto: *lanatur*, pro, lavatur.

10. Novi, quam tibi nil neget jubenti;
 Quantum consilio tuo acquiescat;
 Tu si praecipias, diebus octo,
 Potum non capiet, cibo abstinebit,
 Commenda, precor, huic meos amores,
 15. Neu me despiciat, mone propinquam,
 Quodsi plus aliquid mihi ordinares,
 Illud quod prohibet pudor fateri,
 Donarem tibi quicquid ipsa velles.

* *Ad Luciam. CCCXLVIII.*

Laesisti stultae morsu me, Lucia, lingvae,
 Nunc ego me culicem, scilicet esse velim.
 Ut possem contra te laedere; nunc ego moestus
 Quam jaceo, fieret tam tibi amara quies.

---

v. 2. in MSto. erat: *pulicem*, pro quo reposuimus, *culicem*.

Optat coitum puellae. CCCXLIX.

Agnes, da mihi, quod tuo marito;

Quodsi des, tamen inde nil peribit.

Ambos quod pariter datum juvabit,

Ad quod vos opifex Deus creavit,

5. Quodsi non foret, unde gigneremur?

Quod mater tua si patri negasset,

Nec tu nata fores, tui nec isti,

Qui me urunt facibus suis ocelli.

Semper quod dare feminae potestis,

10. Semper sumere quod viri nequimus.

Quod praesens placet, urit affuturum.

Nec triste est, nisi quando non habetur.

Quod terram replet, et profunda ponti,

Quo jucundius esse nil putatur.

15. Primo quod dare virgines recusant,

Aeter-

Vulg. v. 4. nos. v. 8. nimium fecias.

- Aeternum dare deinde concupiscunt,
 Quod dat Iuno Iovi, Venus Gradivo,
 Quod mortalibus et Deae dederunt.
 Quod tu si dederis, lucrum assequeris,
 20. Quod si non dederis, diu dolebis.
 Respondet nihil, ergo jam negavit,
 Sed ridet tamen, ergo jam sponpondit.
-

Vulg. v. 16 deince, sed in MSto: *deiv*.

Ad Georgium. CCCL.

Nil mihi das, quando tristi das fronte, Georgi,
 Larga suam faciem debet habere manus.

De Luciae prognostico. CCCLI.

Fecit Virgilius Prognostica, fecit Aratus,
 Praesciat unde imbres rusticus, unde notos.

* * * * *

Hoc

In MSto. duo epigrammata sub hoc lemma extant, quae Sambucus

Hoc, juvenes, vestris, Prognosticon addite libris,

Quod nec Virgilius, sed nec Aratus habet.

bucus confudit. Hic autem post prius distichon lacuna videtur esse, unde stichulis defectum notavimus.

De Luciae Prognostico. CCCLII.

Pisaeo a stadio doctissimus ille sopherum,

Mensuram plantae repperit Herculeae;

Lucia cum nasum cujusquam mensa videndo est,

Inginis extemplo conjicit inde modum.

5. Vel Physiognomon es, Lucia, vel Geometres,

Tale magisterium sola Matheſis habet.

v. 3. erat in MSto: *cujusque*, pro quo vel legendum: *cujusquam*; vel: *cujusque est m. vid.* Ad haec, totum distichon prius omisit Samb. et v. 4. hoc modo corrupit: *Extemplo alterius conjicit i. m.*

* *In Gryllum. CCCLIII.*

Socratis effigiem damnavit Zopyrus olim,

Quid si vidisset, pessime Grylle, tuam?

De

v. 1. in MSto. erat: *Sopyrus.*

De corporibus Mathematicis CCCLIV.

Punctum fit, cujus non possis sumere partem.

Extento gracilis decurrat linea puncto.

Inde superficiem geminato linea tractu

Efficiat, nullo pateat quae lata profundo.

5. Bina superficies solidi vim corporis edat,

Quod longo, et lato dimensum constat et alto,

Tesfera, seu cubus, seu quadrantale vocatum;

Quod promptum semper quovis consistere jactu,

Sena superficies, octonus et angulus ambit.

De Monade et Dyade, numeris. CCCLV.

Quod fit prima Monas summae Deitatis imago,

Mascula dividuas admittere nescia partes,

Non numerus, verum numeri pollentis origo.

Haec

Haec Dyadem geminata creet, quam prima secare

5. Posfit, et imbellem referat, ceu femina, sexum.

Ad Lazarum. CCCLVI.

Valde crasfus homo es, crebro mi, Lazare, dicis;

Qui te non novit, Lazare, crasfus homo est.

Vulg. v. 1. mihi.

Ad Iustinam. CCCLVII.

Mel, Iustina, meum, mea cara sororcula, quare

Misfa remisisti, munera nostra, tibi?

Non ideo mihi, quo te corrumpere vellem,

Sit procul a nobis hic, mea vita, furor.

5. Sed magis ut scires, quam te devotus amarem,

Vult aliquo nosci pignore castus amor.

Qualiter offensam valeas pensare, requiris?

Tu mihi fac mittas, ut nec ego accipiam.

* *Epi-*

Vulg. v. 6. carus amor.

* *Epitaphium Nicolai Pont. Max. CCCLVIII.*

Quintum quae tegit urna Nicolaum,
Cunctarum tegit artium parentem.

*De Tectis per Io. Archiep. Strigoniensem in-
stauratis. CCCLIX.*

In cathedra Petri, Paulo residente Secundo,
Tertius imperium dum Fridericus habet,
Haec instauravit Ioannes tecta Sacerdos,
Funditus obruerat quae prius ignis edax.
5. Pro quibus officiis aeternum vivat Olympo,
Sed postquam in terris vixerit ille diu.

* *De Aenea Pio summo Pont. CCCLX.*

Qui fuit Aeneas, mutato nominis usu,
Nil aliud certe, quam Pius, esse potest.

Ad Paulum. CCCLXI.

Carminibus nostris nocet illud, Paule, notavi,

Quod non sunt Latiis edita Consulibus.

Quidvis cana facit multo pretiosius aetas,

Rebus et a longo tempore surgit honos.

5. At tu, si quando mea legeris; esse putato

Prisca; videbuntur sic meliora tibi

Vulg. v. 2. sint.

* In Rufum. CCCLXII.

Ne scribam prohibes, et immerenti

* * * * *

Lectores mea pejeras minores.

At nos et tua, Rufe, lectitamus.

Videntur excidissee nonnulla post versum primum.

Ad

Ad Paulum. CCCLXIII.

Cum dare non valeas quantum petit improba Laïs,
Iudice me, frustra, Paule, Corinthon adis.

In MSto. lemma huic epigr. praescriptum erat: *De Laïde.*

De amatore librorum veterum. CCCLXIV.

Sunt quaedam, prope mille, puto, jam scripta per annos,
Docta quidem, sed non et speciosa fatis.

Tu tamen illa magis, quam nostra poëmata, laudas,
Hoc solo quod sint anteriora meis.

5. Tanta tibi nunc est prisca reverentia seculi,

Tam senium, canos et venerare dies!

At rerum plures, novitate placere videmus,

Non carie et putri, Bartholomaeae, situ.

Quid pro perversis adeo tibi moribus optem?

10. Haec

Vulg. v. 2. *Ut* pro et. v. 6. *sensum*, pro, ferium.

10. Haec opto quamvis exitiosa parum:

Plus sapiat musto, vetus ut tibi vappa Falerno,

Nec gustare nisi marcida poma velis.

Dormiat et tecum formosa Polyxena nunquam,

Verum Hecube, sed jam non anus, imo cauis.

Vulg. v. 11. et tibi. praeterea asfutum est huic epigrammati distichon, quod huc minus pertinere videtur.

Fragmentum, quod superiori epigrammati attributum erat a Sambuco. CCCLXV.

Turris avicularum, qua cineta palustribus undis
Instrepat argutis persona passeribus.

* * * * *

Vulg. v. 2. litoribus, pro passeribus.

---

* In Pindolam. CCCLXVI.

Quid mihi, nescio cur, arrides, Pindola, semper?
Istud non novi qua ratione facis.

Nil unquam de te merui bene; nil tibi certe

Ante dedi, sed nec forte deinde dabo;

5. Crustula tu nobis tamen, et diapasmata donas,

Vel ficos plena, castaneasve, manu.

Saepe ultro calamum largiris, saepe papyrum,

Saepe mihi dicis: sum tuus, esto meus.

Qui reblandiri norunt, blandire Latinis,

10. Pindola, dedidici nondum ego barbariem.

Ad Iulium. CCCLXVII.

Scribendi ratio cum sit, vel sola poëtis

Gloria, vel certe maxima; solus is es

Qui scripta abscondas. Vel, Iuli, plus sapis unus,

Vel nihil omnino, quod mage credo, sapis.

Vulg. v. 3. abscondis.

Adeundem. CCCLXVIII.

Quid tua tantum in te peccarunt carmina, Iuli?

Tristibus in tenebris semper ut illa premas.

Nec

Nec levius ferves, quam carcere quaestor in imo

Custodit, si quos ultima poena manet.

5. Tandem ea mitte foras, aut si meruere necari,

Fige cruci, vel sic perfruitura die.

* *In Pindolam.* CCCLXIX.

O scelus! o facinus! quare mihi saepe solebas

Pindola, blandiri, jam scio, jam video.

Quippe meum, pudet heu! paedicas ecce sodalem,

Nam sic praeceptor nominat illud opus,

5. Quando incurvati pueri fodit ingvine culum

Major, et obscenis turpe tremit natibus.

Istud idem tu nempe mihi patrare volebas,

Hinc illae illecebrae, dona, et amicitiae!

Nil tibi nobiscum, nil nobis, pessime, tecum,

10. Iam tua sunt etiam munera amara mihi.

Reddo datos calamos, malefadas reddo papyros,

Quin et, si possem poma comesta vomam.

Vana loquor, nihil ille rubet, nihil improbus horret,

Mulcet adhuc blanda, sed mea colla, manu.

15. Desinis? an clamo; succurrite! Pindola nunquam

Dat requiem! vel sic, o scelerate! fugis.

---

v. 15. erat in MSto: *Desinis, aut clamo.*

Ad Rinucium. CCCLXX.

Sunt natae tibi nobiles, Rinuci,

Moratae fatis, et fatis decentes.

Has tu tradere nuptui laboras,

Ac toto generos foro requiris;

5. Sed sic aedibus intimis retrusas

Custodis, uti Perseos parentem

Argivus focer aurei Tonantis.

Non illas, miser, ad facella, sanctas

Non accedere praedicationes

10. Permittis, quoties pater Rubertus,

Rauca se crucifigit in cathedra.

Nedum visere festa, vel choreas,

Per convivia vel finis vagari,

Aut

Aut communibus interesse ludis.

15. Non est haec via filias locandi,
O vicine pater; meo nec unquam
Hunc tu consilio modum sequeris.

Sed venalia mercium tuarum,
Prima fronte locabis officinae,

20. Imis nec penetralibus recondes.
Tali tractus ut hospes illecebra,
Vel nolens emat, et nec autumanti,
Securum tibi promat arrhabonem.

Omnis, iudicio meo, Rinuci,

25. Maturae genitor viro puellae,
Mores debet habere venditoris.

Ultimo versiculo pro, *venditoris*, liber MStus. habebat: *euctionis*,
in quo haud dubie latet ulcus. Nam *vō venditoris* a Sambuco est.

---

* *Ad Iulium. CCCLXXI.*

Gratum est, quod mea perlegenda poscis,

Iuli, carmina; gratius sed illud

Rr 3

Esset,

Esset, si tua mitteres vicissim.

Nam sunt iudicio diserta nostro,

5. Nec communis habent notam monetae,

Cunctis et dubio procul placerent.

Sed tu sic ea condis, et relegas

Intra scrinia, cistulas, locellos,

Communita feris fere ducentis,

10. Ut nec sol valeat videre, summo

Solus qui omnia cernit ex Olympo.

Tam servas vigili reposta cura,

Quam Phoebi Scythicos aves smaragdos,

Quam custos suus Inachi juvencam,

15. Quam mala Hesperidum, pecusve Phryxi,

Nullo perdomitus sopore serpens.

Securus potes esse, nec rapacis

Ullas praestigias timere dextrae.

Non haec Autolycus, nec ipse posset

20. Furari Autolyce pater sagacis,

Surreptor Clariae Deus pharetrae,

Titani radios, Stygi tenebras,

Qui

Qui vafro queat amovere furto.

At posunt tineae, potest teredo,

25. Ac mus improbus, et situs putrescens.

Quare si sapias, amice Iuli,

Captivos ita detinere versus,

Parces, ut capitis reos nocentes.

In lucem magis efferes apertam.

30. Nolunt Pieriae latere merces,

Quas famae pretium manet perennis.

Quodsi perpetuo legi recuses;

Multo simplicius nihil reponas.

Epitaphium Georgii More. CCCLXXII.

Fida jacet nostrae tutela Georgius arcis,

Amisam Martis nunc ego credo manum.

Vix reducem castris, rapuit domus; occidit aeger,

Inter tot sospes qui modo tela fuit.

5. I nunc, et placidae lentus confide quieti,

Cum minime speras, mors inopina venit.

Ille tamen pulchro fuerat per vulnera leto

Dignior; ignavos segnia fata decent.

Vulg. v. 6 Qua -- subit.

---

* *De manco. CCCLXXIII.*

Arva fodit mancus, regit et jumenta flagello;

Redde manus illi; desidiosus erit.

In Demetrium. CCCLXXIV.

Morio Demetri, nempe intellecta patefcit

Ars tua, deprenso, fallere parce, dolo.

Nam fapis, immo equidem plus quam fapis; omnia lustras

Tu loca, nec te usquam, lauta culina latet.

5. Mentiris, numos poscis, diætaria dicis,

Qui facit haec non est morio, sed nebulo.

In

---

v. 2. pro, *deprenso*, in MSto. erat: *defenso*. Samb. v. 3. *Iam*, pro,
Nam. Vulg. v. 6. *hoc*, pro, *haec*.

In eundem. CCCLXXV.

Fingis te, miser, esse morionem,

Vivas scilicet ut labore nullo.

Nobis morio non tamen videris;

Nunquam morio taliter jocatur,

5. Nullus morio litigare novit.

Nescit morio corrogare numos,

Nil non morio praestat exigenti,

Quicquid praecipio, statim facescit,

Quicquid porrigo, corripit libenter:

10. Tu structae petis unctiora mensae,

Turdos, fumina, Phasidas, botellos;

Lambis crustula, devoras placentas,

Nec potas, nisi de priore musto.

Quare morio verus est habendus,

15. Qui te censeat esse moriorem*

* *In*

Vulg. post v. 7. exciderat totus versiculus 9. quem e M^{sto}. restitui-
mu^s. v. 11. fagidas. pro quo reposuimus *Phasidas*.

* *In Crispum. CCCLXXVI.*

Nil danti tibi, Crispe, quod nihil do,

Dicis me minus esse liberalem.

Qui nil dantibus ipse multa donat,

Non est, ut puto, Crispe, liberalis,

5. Quidnam est ergo? rogas? furens et excors,

* *In eundem. CCCLXXVII.*

Das mihi, Crispe, nihil; vis dem tibi multa petenti,

Os tibi deest; deerit cor mihi, si faciam.

In eundem. CCCLXXVIII.

Vina rogas; dabimus, si tu des, Crispe, caballum

Nam tua belligerum, vix capit herba, pecus.

Da gratis, inquis; nescis, puto, lege caveri,

Ut curatorem prodigus accipiat.

Michaë.

Michaëli Vitésio nepoti. CCCLXXIX.

Misisti clypeum nobis, si miseris hastam,
Martis ero, Phoebi qui modo miles eram.

* *Fragmentum alicujus epigrammatis sine
lemmate. CCCLXXX.*

Invia faxa prius, Matthias pervia fecit,
Haec erat Herculea, gloria digna, manu.

* *Ian. Pannonius ad Aeneam Silvium. CCCLXXXI.*

Si Bilblitani tibi sunt epigrammata vatis,
Protinus huc ad nos, fac precor, illa volent.
Nonne vides quantos moveat Fortuna tumultus?
Nec sperare finat nos meliora timor?
5. Tempore sollicito tragicos deponere luctus
Convenit, et levibus pellere moesta jocis.

* *Respon-*

* *Responsio Aeneae Silvii ad Ianum Pannonium. CCCLXXXII.*

*V*enisti Latia madidus Graecaque Minerua,

Ut qui Guarini discipulum referas.

Dulce canis, vena stillant de divite versus,

Doctiloqui titulos vatis habere potes.

5. *Non est cur tecum temptare in carmina vires*

Conemur, bello non bona dextra seni est.

Dum juvenes fuimus, Pegaseo e fonte liquores

Hausimus, et nullum scribere pondus erat.

Nunc oblita mihi sunt carmina, friguit aetas,

10. *Atque sepulcralis unica cura mihi est.*

Quae Bilblitani quaesisti epigrammata vatis,

Ad te se celeri proripuerunt gradu.

Namque liber cum te Latiis didicisset ab oris

Adven-

---

v. 11. pro *Bilblitani*, in MSto. est: *Liblitani*. Idem obtinet in superiore epigr. v. 1. Ad haec lemma hujus epigr. erat: *Carmina Pii Papae Secundi, qui prius Aeneas Silvius dicebatur, ad Io. Pannonium Episcopum.*

Adventum; subito profugus hinc abiit.

15. *Teque petens dixit: Docti peto tecta Ioannis,*

Hic meus hospes erit, hic mea dicta leget.

At si quae currant nunc tempora conspicias, et spes

Afflictas; non nunc ludere, flere licet.

Non bene versiculos, sacrata nocte, petulcos,

20. *Invisas; Christi sumere dicta decet.*

Cedant e manibus dulces, tua cura, poetae,

Et divino animum codice pasce, Vale.

* 10. *Pannonii Responsio. CCCLXXXIII.*

Causaris senium, ne mecum carmine certes,

Sed plus eloquio pectora cana valent.

Aptior est tirone rudi veteranus in armis,

Certius et vitulo taurus aratra movet.

5. *Nos petimus, tu summa tenes; spes lubrica nobis*

Spondet adhuc, quod jam res dedit ipsa tibi.

Nec dum Pegaseis, te Cynthius arcet ab undis,

Non vox refrixit, non lyra muta filet.

Ergo

Ergo cave, ne qua cupis excusatus haberi,

10. Accuses illa, te ratione magis.

Quod Bilblitani rogitavi epigrammata vatis,

Suspecta est, video, nostra juventa tibi.

Crede, precor, melius! relegi non improba possunt;

Lascivos, oculo praetereunte, modos.

15. Ille quidem gresfu profugo mea castra petivit,

Sic tamen ut redeat cum revocabit herus.

v. 11. in MSto. Liblitani.

* *Ejusdem ad eundem. CCCLXXXIV.*

Define, quaeso, meas, Aenea, poscere, Musas,
Auribus et dignas esse putare tuis.

Non radios Phoebus Lunari sumit ab umbra,

Nec petit a rivis, maxima Tethys aquas.

5. Adde quod Italiae veni novus hospes ab oris,

Nec,

v. 1. pro, *Musas*, scripsisse Ianum puto: *nugas*.

Nec, si quod lusi, me comitatur opus.

Ipse tuos potius nobis trans mitte libellos,

Nec dubites, censor non ero, lector ero.

* *Epitaphium Andreolae, matris Nicolai V. P. R.*
CCCLXXXV.

Matronale decus, et moribus inclyta sanctis,
Andreola, obscuro cubat hic celebrata sub antro,
Quae gemino, fudit Christo, duo sidera partu;
Retia Nicolaum moderantem mystica Petri,

5. Cardine Bononiae sacratum jure Philippum.

Hanc igitur natis illustrem mundus adoret.

Hoc epigramma extat in MSto. codice chartaceo Mediolanensis
Bibliothecae Ambrosianae, signato litera R. sub numero 93. nos
autem accepimus a viro doctissimo, D. Cornides.

---

* *Aliud in eandem. CCCLXXXVI.*

Cui Deus immensi patiens consortia regni,
Et coeli et rerum mundi permisit habenas,

Pon:

Pontifici summo, Nicolao ex ordine Quinto:

*****.

5. Andreolae hunc sacro genuerunt viscera partu.

Adde et puniceo redimitum sacra galero

Tempora, Bononiae servantem jura Philippum.

Quae defuncta, brevi jacet hoc contenta sepulcro.

Cui probitas morum, nec sancta modestia vitae,

10. Inclyta nec soboles produxit longius annos.

At praelustre suum fecere in secula nomen,

Mens quoque fidereas, qua venerat, ivit ad arces.

Hoc quoque epigramma, puerilis ingenii foetus, in praedicto codice reperitur.

Finis Epigrammatum, quae libri MSti. auctoritate
nituntur.

IANI PANNONII

EPIGRAMMATUM LIBER SECUNDUS.

(*Hic Liber ea complectitur, quae in MSto. non extant,
sed vel in editione Frobeniana, vel Sambucina re-
periuntur.*)

Epitaphium Barbarae matris suae. I.

Nobilior vitae meritis quam praesule nato,

Hac sub marmorea, Barbara, mole jacet.

Dum licuit, stirpis fovit pia cura parentem,

Illi dulce fuit sospite prole mori.

3. Nunc pro se vicibus Numen coeleste precantur,

Filius in terris, mater in arce poli,

*Epitaphium clarissimae matronae, Dominae
Andreolae, Nicolai V. Pont. Romani
et Philippi Cardinalis Bononiensis
matris. II.*

Cujus puniceum proles gerit una galerum,
Altera Romanae praesidet ecclesiae,
Andreola hoc sacro recubat conclusa sepulcro,
Membra solum repetunt, spiritus astra tenet.

5. Postera venturae vix credent secula famae,
Tam brevis ut teneat viscera tanta locus.

*Epitaphium in Bartholomaeum Montagnam
physicum. III.*

Qui fueras medicae doctor celeberrimus artis,
Hoc situs in tumulo, Bartholomaeae, jaces.
Credo te Stygias, mundo invidisse, sorores,
Miratas raros Tartara ad ima trahi.

5. Quippe incredibiles poteras depellere morbos,

Et

EPIGRAMMATUM LIB. II. 643

Et vitae, exanimis reddere paene viros.

At licet extinctus sis corpore, nomine vivis,

Nam longe Aufonio clarus in orbe viges.

Epitaphium in Hectorem Sacratum. IV.

Sacratae hoc tumulo gentis decus occubat Hector,

Cui virtus claro sanguine major erat.

Hunc pietas Superis, probitas mortalibus, olim

Principibus gratum fecerat alma fides.

5. Tunc etiam aethereis, animam cum redderet, astris,

Rodigio praeses jura verenda dabat.

Extinctum cuncti flerunt; nam comis in omnes,

Iustitiae salva sed gravitate, fuit.

Abiens valere jubet sanctos reges, Waradini. V.

Omnis sub nive dum latet profunda

Tellus, et foliis modo superbum

Canas dum nemus ingravat pruinae,

Pulchrum linquere Chrysium jubemur,

5. Ac longe dominum volare ad Istrum.

Quam primum, o comites, viam voremus.

Non nos flumina, nec tenent paludes,

Totis stat gelidum gelu lacunis.

Qua nuper timidam subegit alnum,

10. Nunc audax pede contumelioso,

Insultat rigidis colonus undis.

Quam primum, o comites, viam voremus.

Non tam gurgite molliter secundo,

Lembus remigio fugit volucris,

15. Nec quando Zephyrus levi suburgens,

Crispum flamine purpuravit aequor,

Quam manni rapiunt traham volantem,

Quam primum, o comites, viam voremus.

Ergo vos calidi, valete fontes,

20. Quos non sulfurei gravant odores,

Sed mixtum nitidis alumen undis,

Visum luminibus salubriorem,

Offen-

---

v. 8. pro; *gelidum* forte leg. *rigidum*, vel, *nitidum*.

Offensa sine narium ministrat.

Quam primum, o comites, viam voremus.

25. Ac tu, bibliotheca, jam valetō,

Tot claris veterum referta libris,

Quam Phoebus Patara colit relicta,

Nec plus Castalios amant recessus,

Vatum Numina, Mnemonis puellae.

30. Quam primum, o comites, viam voremus.

Aurati pariter valete reges,

Quos nec sacrilegus perusfit ignis,

Dirae nec tetigit fragor ruinae,

Flammis cum dominantibus per arcem,

35. Obscura latuit polus favilla;

Quam primum, o comites, viam voremus.

At tu, qui rutilis eques sub armis

Dextra belligeram levas securim,

Cujus splendida marmorum columnis,

40. Sudarunt liquidum sepulcra nectar,

Nostrum rite favens iter secunda.

Quam primum, o comites, viam voremus.

*Hymnus in Musas, Apollinem, Iovemque, ab
Homero puero editus, Latinus factus Ia-
no Pannonio interprete. Ad Ludo-
vicum Cyprium. VI.*

Vos o Thespiades, et carminis auctor Apollo,
Et tu stelliferi pater ac moderator Olympi,
Ardor inest vestras nobis exponere laudes.
Vos o Thespiades, et carminis auctor Apollo,
5. Orbe viros toto vocali carmine claros,
Redditis, et dulces cithara datis edere cantus.
At tu, magne parens, radiantis rector Olympi,
Purpureos ornas pulchro diademate reges,
Imperiale decus, et sceptrum nitentia donans,
10. Ille tamen cunctis felicior, ille beatus,
Scilicet, et merito fortunatissimus ille est,
Dulcia cui doctae, tribuerunt carmina, Musae,
Cui dedit ipse suum, jaculator Apollo, furorem,
Illi nectareus sacro de pectore sermo,

15. Svavior et flavi manat dulcedine mellis;

De Iove nunc igitur genitæ salvete sorores!

Ad Ludovicum Cyprium, de Hymno. VII.

Nos tibi versiculos, Lodovice, dicavimus istos,

O decus, et fecli, gloria magna, tui!

Hos ego de sacro converti nuper Homero,

Qui tibi mansuri pignus amoris erunt.

Pro pace. VIII.

Opater omnipotens, qui coelum et sidera solus,

Aeterna ditione premis; defige potentes

His miseris oculos terris, quas Marte feroci,

Vastari cernis, longoque perire duello.

5. Et nobis tandem, tribuas pater optime pacem,

Quae mala cuncta procul, mortesque repellit acerbis.

Ad Galeottum pro dono quodam. IX.

- P**ectora si magnum, redolent nostra, Maronem,
Divinusque meo sub corde lateret Homerus,
Et mea centenis resonarent guttura lingvis;
Vix, Galeotte, tibi meritas persolvere grates,
5. Munere pro tali facundia nostra valeret.
Tot tibi sint igitur grates, quot litus harenas,
Timolus habet vites; maturas Gargara mesfes,
Dulcis Hymettus apes, vastas Hyrcania tigres,
Quot gruibus Strymon, niveis palus Asia cygnis,
10. Glandibus Epirus, quot abundat frondibus Ide,
Quot fluvii pisces, quot sidera stellifer axis,
Terra feras nutrit, volucres agitabilis aër.
Quot segetes aestas, vernalia tempora flores,
Quot pater Autumnus dulces in vite racemos,
15. Humentes pluvias quot bruma novissima gignit,
Irrigui pictis quot abundant floribus horti,

Arboribus montes, maturis frugibus agri.

Ergo vale, et nostri reminiscere semper amoris.

Agit gratias Sigismundo Mazono. X.

Ocyus ite Deae, celeres, precor, ite Camenae,

Corripe dulcisonam, pulcher Apollo, lyram;

Et tot Mazono, pro munere, reddite grates,

Quot tenues umbras regia Ditis habet.

5. Quot flores pratis, quot sunt super arbore frondes,

Quot fulgent rapido, sidera fixa polo.

Aequoreum flavis, quot abundat litus, harenis,

Quot gignit rabidas, terra Libysa, feras,

Et quot in Adriaco versantur gurgite pisces,

10. Quot gerit horrentes, Pannonis ursa, pilos.

Vulg. v. 8 rapidas.

Pro convivio, ad Philippum Bibium. XI.

Quas tibi pro tanto referemus munere grates?

Quae dabimus meritis, praemia digna, tuis?

Tu decus es Bibiae, lumenque, propaginis ingens,

Tu patriam, insigni laude, sub astra feres.

5. Urbs Genuae semper, tanto exultabit alumno,

Et quondam Idaliae, Cypros amata, Deae.

Rerum opifex summus, tibi det quaecunque rogabis,

Et tribuat factis, praemia digna, tuis.

Ad Guarinum Veronensem. XII.

Te precor, o nostri, decus et nova gloria, feci,

Qui calles lingvas, docte Guarine, duas,

Quo jam tot fuimus sub praeceptore per annos;

Hospes ut in coena nunc meus esse velis.

5. Quam dedit Evandro laudem Tirynthius hospes,

Hanc dabis ipse mihi, si meus hospes eris.

Responsio Guarini Veronensis. XIII.

Convenere pares paribus, convenit et aetas

Omnis, ero melius cum senibus senior.

Maturos refugit nutus urbana juvenus,

Et

Et jocus et ludus cum seniore tepent.

5. *Quare agite o juvenes, risus et amoena vocate,
Ne turbent faciles seria dura jocos.*

Refellit Guarinica excusationem. XIV.

Seria sunt, quae dura vocas, gratisima nobis,
Nec poterunt nostris, illa nocere, jocis.

Immo tua haud parvum, mensae praesentia nostrae,
Splendorem, poterit, clare Guarine, dare.

5. *Frenaque ne nostro nimium sint libera ludo,
Neve suum, excedant gaudia nostra, modum,
Illa augusta tui faciet reverentia vultus,
Et gravitas, magno dignaque forma Deo.*

Nec tamen inter nos et te juvenilia quaedam,

10. *Quanquam sis canus, dicere turpe puta.
Quippe nec in seris, (ex te hoc audivimus,) annis,
Horruit urbanos, Tullius ipse, sales.
Socrate quis gravior fuit, aut quis sanctior unquam?
Lusit cum pueris saepius ipse suis.*

15. Isse datur quondam, (non est ea fabula falsa,)

Stoicus ad Florae sacra jocosa Cato.

Tantum exemplis igitur moveare virorum,

Et quae saepe probas, ne fuge facta sequi.

Ne fuge, sed quamvis cum dispare, jungere turba,

20. Nec mihi rescribas, sed magis ipse veni.

Ianus Manuelli. XV.

Accipe quaeso tui munuscula parva Ioannis,

Exhilaras frontem, dum capis, ipse tuam.

Ante tamen nobis memor esto ignoscere, quod non

Redduntur meritis, praemia digna, tuis.

Ad Antoniolum Placidum. XVI.

Marfupium numo, numus custode crumena

Indiget; hoc etiam munera nostra probant.

*Ad Ianum Pannonium, Quinque ecclesiarum
Episcopum Porcelius poëta. XVII.*

Sume, pater divine, tui munuscula vatis,

Quae veniunt patriis, aurea mala, locis.

Gratus odos, dulcisque sapor, non aspera tactu,

Dives Atlantiadum qualia ramus habet.

5. *Munere sis liceat majori dignus, et auro,*

Cum venit ex animo gratia, digna Iove est.

Ture vaporatas si laeti incendimus aras,

Contentos parvo credimus esse Deos.

Ergo tuum vatem, munusque amplectere toto

10. *Pectore, mens magna est, munera parva licet.*

Ianus P. Porcelio poëtae. XVIII.

Misisti nobis et mala et carmina vates,

Nec factum hoc casu, sed ratione, reor.

Totum me duplici voluisti pascere dono,

Hic solet esse animi, corporis ille cibus.

5. *Quam*

Si potero monitus, forte subibo, tuos,
 Interea fixum, teneas sub corde, Ioannem,
 Digna Maronea carmina voce canens.

In edit. Samb. v. 18. *Qui canis Andina, carmina digna, tuba.* Pra-
 terea ascriptus erat huic epigr. numerus MCCCCLXIX.

Christophoro Crispo. XXI.

Scribere, Crispe, jubes regis me praella nostri,
 Nec non magnanimi, fortia facta, patris.
 Si superent vires, nec defint otia nobis,
 Exequar hortatus forsan, amice, tuos.
 5. Sed sunt non culicis memorandi voce leones,
 Nec bene grandifonas, cantat avena, tubas.
 Tu, cui cura minor, simul et facundia major,
 Cur aliis mandas quod magis ipse potes?

Apud Sambucum v. 5. At non sunt culicis.

*Epitaphium in Andream Marionum sophi-
stam. XXII.*

Quisquis ad hoc rigidum, flectis tua lumina, faxum,
Perlege flebilibus, carmina scripta, notis.
Andreas parva, jacet hac Marionus, in urna,
Qui doctor Logicae maximus artis erat.
5. Vincere sed duram, nequiere sophismata, mortem,
Quis fertur reliquos exuperasse viros.
Nil tibi, quin caderes, juvenilis profuit aetas,
Nec genus et mores, ingeniumve capax.

Epitaphium Homeri. XXIII.

Mole sub hac situs est Heroum orator Homerus,
Qui transis, dicas: summe poëta vale.

Vulg. v. 1. Molle. Eodem v. 1. pro, orator, legendum forte:
ornator.

Non extant haec duo epigrammata, de Mariono et Homero, in
ulla editione, Sambucina vetustiore; multo minus in MSto; eoque
genuina esse dubitare quis posset.

In Epiphaniam. XXIV.

Virginis partu Deus ortus infans,
Pauper in foeno cubat, hunc asellus
Bosque cognoscit Dominum; resultant
Astra triumphis.

5. Ecce pastores, ovibus relictis,
Convolant Bethlem, videant ut ortum
Principem mundi; properant et acti
Sidere reges.

Quos et Herodes rogat, ut reversi,
10. Nuntient, qua sub regione Christum
Viderint, ut sic veniens adoret
Illius aras.

At Magi tandem, puero reperto,
Procidunt proni, positae tiaris,
15. Dona deponunt, teneris ferentes,
Oscula plantis.

Suscipit ridens puer hic, parentem
Gaudio plenam, lacrymis et inde
Gestit, at justus capit ille sanctus

20. Munera Ioseph.

Ast iter docti melius, sub alta
Nocte felices redeunt tyranni,
Ad lares castos, referuntque laudes,

Dulcis Iesu.

25. Cautus Herodes pueros trucidat,
Christus Aegyptum fugit in propinquam,
Matre cum sancta, madet innocentum.

Sanguine tellus.

Gloriam patri chorus angelorum

30. Con-

---

v. 17. pro *Suscipit*, legendum forte: *Suspicit*, et pro, *hic*, *hinc*. Ceterum tres hi versus corrupti sunt. Nam quomodo *lacrymis gestivo ridens infans* potest? Cui verisimile videbitur, Iani scripasse: *justus capit ille sanctus*,? In mendo cubant haec omnia. Ceterum totum hoc carmen non Iani, sed barbari nescio cujus rudem foetum esse facile sentiet, qui modo naso voluerit uti. Nec MStum habet, nec ullae praeter Sambucinam editiones, quae ante illam prodierunt.

30. Concinat, nato, pariterque sancto
Spiritu, qui sunt Deus ille noster,
Trinus et unus.

Finis Epigrammatum
IANI PANNONII.

APPEN-

APPENDIX CARMINUM

IANI PANNONII.

(In qua continentur duae Elegiae Baptistae Guarini
fil.; nec non Epistola ad Fontium, Iano auctori
falso adhuc tributa; denique Epitaphia quae-
dam regis Matthiae, a Vesp. Strozza,
Marullo aliisque consignata, quae
cum Iani versibus edi solent.)

*Baptista Guarinus, Guarini fil. ad Ianum
Pannonium, Quinque-ecclesiensem Epi-
scopum. I.*

*Non ita muneribus, praesul doctissime, laetor,
Iudicio ut clarum me juvat esse tuo.*

Iane pater, cujus meritas percurrere laudes,

Non valet ingenii, vena pusilla, mei;

5. *Tu Latiae, Grajaeque simul pars optima, linguae;*

Te cuncti priscis dicimus esse parem,

Pallada crediderim, Phoebumque novemque sorores,

Thraciaque armifero qui terit arva pede,

Ante Iovem tales quondam fudisse precatus,

10. *Dum caneret vates, bella futura, Themis;*

Contra Turcarum populos, regemque superbum,

Ut te pontificem secula nostra darent,

Qui saevo regeres hosti contermina regna,

Et forti, premeres arma inimica, manu,

15. *Facundus Latias posses legatus ad urbes*

Dicere pro Christi, verba diserta, grege,

Credibile est igitur patrem mandasse supremum,

Ortus Gradivo Mercurioque tuos.

Nectare te parvum dulces aluere Camenae,

20. *Nutricesque tulit docta Minerva manus.*

Firmior hinc aetas magno est commissa Guarina,

Ornandumque bonis moribus ingenium.

Quippe ubi terra ferax docto cultore movetur,

Exoritur cumulo fertilior seges,

25. *Nec te pulchra minus Ferraria gaudet alumno,
Quam laeta est ortu, Pannonis ora, tuo.
Sic te nostra bonum viderunt tempora vatem,
Quales in coelum secla priora ferunt.
Nam seu clarorum, scribis connubia, regum,*
30. *Funera seu ploras, seu fera bella canis,
Seu praeceptorem laudat tua Musa Guarinum,
Seu de maternis, increpat astra, rogis,
Seu queritur morbos, celebrat seu Numina fontis,
Seu canit in medio, sidera visa, die;*
35. *Altisano quicquid memorandum carmine sumis,
Noscimus eloqui, flumina larga, tui.
Hinc rex Matthias, Turcarum maximus horror,
Pannoniae clarum, Marte togaque, decus,
Praeside te regni non parva negotia tractat,*
40. *Sive domi fuerint, sive gerenda foris.
Hinc te Pannoniae plebes miratur, amatque,
Nobilium hinc procerum turba verenda colit.
Hinc urbs pontificem te, Quinqueecclesia cepit,
Hinc gaudet rebus, sacra caterva, suis.*

45. *Cum te consilio magnis ductoribus aequas,
Et lingua promptus bella manuque juves,
Tales sancta duces votis ecclesia poscit,
Protegat ut miseros, debita cura, greges.
Is mihi bellorum damno fuit usus in isto,*
50. *Quod vultus nostra conspicio urbe tuos.
Namque ita gaudentes hilari te vidimus ore,
Ut solet aethereo plaudere Creta Iovi.
Ergo minus dono, quam doni auctore movemur,
Dantis bonos pretium munere majus habet.*
55. *Cornipede in niveo cum me obvia turba videbit,
Dicat delicias pectoris esse tui.
Verum opis haud nostrae est, dignas, pater optime, grati,
Solvere, nec meritis, praemia justa, tuis.
Mens tibi mercedem virtutis conscia reddat,*
60. *Et quae respiciunt, Numina sancta, pios.
Illa tibi ad patrios salvum remeare penates,
Hosque de tumido gaudia longa ferant!*

*Ad Ianum Pannonium, Quinqueecclesiensem
Episcopum, Baptista Guarinus, Gua-
rini filius. II,*

*N*on minus antiquis, praesul venerande, poëtis,
Iane, decus vitae, praesidiumque, meae,
Qui patrium, claris ornas virtutibus, Istrum,
Doctrina, ingenio, viribus, eloquio.

5. *Quando erit illa dies, qua tecum visere possim,*

Litora saxosae proxima Dalmatiae?

Illyricumque latus, Dravus quas irrigat oras,

Et glaciem gelidi cernere Danubii?

Et castella jugis, alte constructa, nivosis,

10. *Martiaque argentis moenia Pannoniae?*

Durum iter est fateor longos perferre labores,

Per pelagus, silvas, flumina, saxa, feras,

Qua fera fetosis incultisque horrida barbis,

Vocibus occurrat dissona turba meis.

15. *Omnia sed tecum vivendi optata voluptas,*

Atque incredibilis, lenia reddet, amor.

Tecum ego non dubitem Syrtes intrare vadofas,

Et loca quae nimius torret adusta vapor.

Tecum aufim pedibus mediam penetrare Charybdin,

20. *Cyaneasque vagas, navifragosque canes.*

O ego ter felix, si, te monstrante, videbo,

Qua patet asstrictis orbita fluminibus.

Qua conjuratus deduxerit agmina Dacus,

Quae Scythia non stabilis, quae colit arva Getes.

25. *Per quos intonsus discurrit Sarmata campos,*

Et quibus angusti, sunt sua plaustra, Lares.

Quae via Riphaeos, alto sub vertice, montes

Aspicit; Euxini qua fluit unda maris.

Atque Tomitanae qua sint confinia gentis,

30. *Nasonis nostri cognita terra malis.*

Discam etiam Augustus, quae vicerit oppida, Caesar,

Quae fuerint Latiis, sanguinolenta, viris.

Fervida Turcarum rabies, quas vicerit urbes,

Quos dederit populos, gens truculenta, neci.

35. *Qui desolati saevis populatibus agri,*

Atque unde ingenti, praeda sit acta, manu.

Si te forte pudor tua dicere gesta vetabit,

Non erit hic magnus, noscere cuncta, labor;

Cum valeant claris, dudum vulgata, triumphis,

40. *Illa vel ignavi, facta referre, senes;*

Quam longas hyemes, et quantos saepe calores,

Pertuleris, durae tempore militiae.

Quae vallata tuo fuerint, quae diruta ductu,

Quae defensa tuis, oppida, consiliis.

45. *Quam rapido cautum cursu praeveneris hostem,*

Difficilesque nova feceris arte vias.

Ut Maomethae, dederint tibi terga, cohortes,

Non ausae populi, tela videre, tui.

Agmina quae Stygio, fugientia miseris, Orco,

50. *Aut ferro, aut altis obruta gurgitibus.*

Haec pro Virgineo, gessisti praelia, Christo,

Hoc habuit sanctae religionis amor.

Nec minus aspiciam, quas praestant otia sedes,

Hic, ubi stat docti, sacra caterva, chori.

55. *Hic, ubi vel legitas priscorum carmina vatum,*

Vel nova venturis scripta legenda canis.

Tristia

Tristia Maeonio celebrans nunc praelia versu,

Nunc referens claudo, mitia facta, pede.

Hic, ubi Smyrnaeas, solitus percurrere chartas,

60. *Et gelidis quicquid vallibus Ascrea canit.*

Lucida sidereo, quae sint animalia, coelo,

Quae ventum aut pluvias praevia signa ferant,

Quicquid Sicania, pastor modulatur, avena,

Quicquid Aristophanes scribit, et Euripides.

65. *Quid tumido fingit stultae reus ore senectae,*

Et quis Olympiacis, scandit in astra, rotis.

Et, quos errores, acies quas Mantua narrat,

Et filvis pariter cognita et agricolis.

In nova quae fuerint mutatae corpora formae,

70. *Quos notet in fastis, Martia Roma, dies.*

Postquam legisti quae dat praecepta Cupido,

Discis quae tanti, sit medicina, mali.

Gramina quae pandat Macer, et quid Musa Catulli,

Quid genio Plautus nobilis et salibus,

75. *Qua Poenus foccos expresserit arte Menandri,*

Quid ludant Elegi, turba faceta, cheri.

Carmina quos celebrent fidibus Venusina canoris,

Qui prima, rapiant vellera fulva, rate.

Quo sonitu juvenis civilia bella tonarat,

80. *Laudanda jusfus seditione mori.*

Corduba quid memoret Grajos imitata cothurnos,

Qua fera Papinius concinat arma tuba.

Mordacisque jocos, et salsa epigrammata Marci,

Quae cantet Latius, Punica bella, senex.

85. *Quicquid Pierides mollis sonuere Canopi,*

Quos laniet Satyris, Musa Latina, suis.

Perspicis illustres vitas regumque ducumque,

Quas et Plutarchus tradit et Aemilius.

Nunc arguta gravis Tranquilli scripta revolcis,

90. *Nunc avide primi Caesaris acta vides.*

Lactea quam currant Patavinis flumina chartis,

Miranda Crispus quam brevitate juvet.

Iustinus quanta dulcedine permeet orbem,

Librorum numero par, Troge magne, tuo.

95. *Et quamcunque dedit lingvis Latialibus artem,*

Arpinas, cunctis altior ingeniis.

Nec documenta latent quae rhetor Cantaber, aut quas

Dant Senecae morum, scripta diserta, vias.

Non te divini fugiunt monumenta Platonis,

100. *Aut docti largum flumen Aristotelis.*

Non, quicquid dictat perplexa Academia veri,

Porticus aut rigidum Stoica quicquid habet.

Non, quisquis radio terras metitur et astra,

Aut rerum causas quaerit et ingenia.

105. *Non te pontificum, non te civilia jura,*

Scitaque divini non latuere fori.

Noscis et antiqui numerosa volumina Mosi,

Qui primi terras incoluere viri,

Qui sacri vates mundo cecinere futura,

110. *Quique Palaestinis, regna habuere, locis.*

Terrea quae suetae venerari Numina gentes,

Quos Deus imperiis, egit in arma, suis.

Perfida quam saevos passa est Iudaea tyrannos,

Quam saepe est meritis, obruta suppliciis.

115. *Nectantum haec legitas, verum hinc praecepta requiris,*

Ut vitae, constet formula certa, tuae.

Fortunatus ero, si quando ea venerit hora,

Qua fruar hospitiiis, optime Iane, tuis.

Et tecum insomnes valeam perducere noctes,

120. *Et tecum longos continuare dies.*

Interea memori, si te non, pectore servem,

Idem etiam possum non memor esse mei.

Epitaphium Iani Pannonii Quinquecclesien-
sis Episcopi, per Baptistam Guarinum,
Guarini filium. III.

*P*annoniae decus, et nostri, lux maxima, secl*i*,

Hic situs es cunctis, Iane gemende, bonis.

Te nemus Aonium, laceris, te Musa, capillis,

Te posita moestus flevit Apollo lyra.

Ad Bartholomaeum Fontium.

(In editione Sambuci lemma hujus Elegiae est : *Bartholomaeo Fontio*
respondet Florentiae Ian. Pan. Est haec Elegia sic satis culta, docta
et elaborata, sed quibusdam in locis usque eo depravata, ut omnis
spes emendationis intercisa possit videri. Ceterum, quemvis potius
quam Ianum Pannonium hujus epistolae scriptorem fuisse, id vero
his

his argumentis omni exceptione majoribus conficiemus: (I.) Satis constat, Ianum Pannonium A. 1463. Episcopum jam in Hungaria egisse, et anno tandem 1472. a vita discessisse. Fieri ergo minime potuit, ut post annum 1463. Florentiae studiis operam navarit, doctores artium ibidem audierit. Sed et illud aequè caret dubio, auctorem hujus Elegiae, Florentiae didicisse post annum illum 1463. Certum enim ratumque est, eum, Laurentio Medice, Petri Medicis filio, Principe, hos versus composuisse. Sic enim poëta hic, versu hujus Elegiae 29. sq. loquitur: *Tempèret ut cives tanta Laurentius arte, Stelligeros quanta, Iupiter ipse polos*, quae de Florentiae Principe Laurentio tunc vivo accipienda esse, evidentissimum est. Iam vero latere potest nemini, Cosmum I. obiisse A. 1464. eodemque tempore successisse filium ejus Petrum Medicem, qui decessit A. 1472. quo anno filius ejus Laurentius Medices successit, et reip. Florentinae praefuit usque ad A. 1492. Cum itaque scripta sit haec Elegia vivo et Principe Laurentio Medice, Petri filio, Cosmi magni nepote; sequitur, ut statuamus, scriptam fuisse intra annos 1472 et 1492. Atqui Ianus Pannonius diem obiit A. 1472. quo anno Laurentius Princeps factus. Ianus ergo noster, hanc epistolam scribere non potuit. (II.) Deinde in hoc carmine v. 31. sq. dicitur, Volaterranos a Florentinis subactos fuisse, qui desciverant, ob alumen, a Florentinis: *Ut tumidum conata jugo subducere collum, Protendit vittas, jam Volaterra, manus*. Atqui ipso Raphaële Volaterrano et Leandro Alberto testibus, contigit hoc, A. 1471. Quare Ian. Pannonius scribere ista Florentiae non potuit. (III.) Porro v. 47. hujus Elegiae dicitur: *Territus effugit patriis Detisalus ab oris, Nunc terit in longa, tempora pauperie*. Atqui vero hoc factum A. 1466 teste Machiavello in Hist. Florentina, quo anno Ianus in Hungaria jam pridem agebat. (IV.) Memorat haec Elegia v. 149. *Matthaeum Francum*, quem ex Politiani Epistola 12. Lib. XI. cognoscimus sub Laurentio Medice et ejus filio Petro, Florentiae habitasse. (V.) Denique Michlotius v. 229. memoratus, fuit

Cau.

Cancellarius five scriba Laurentii Medicis circa A. 1474. ut ex epistola 589. Cardinalis Papiensis, et ex epistolis 5. et 6. Lib. X. Politiani. A. 1477. scriptis constat. (VI) Accedit; quod v. 33 sq hujus carminis dicitur: *Ut modo Palladiae, Pisis cedetis Athenae, Orlaque antiquae, cet.* quod pariliter post mortem Iani factum. Nam illa schola apud Pisam, ab eodem Principe Laurentio Medice fuit instituta. auctor Machiavellus. Verum sexcenta alia in medium proferre possemus, si foret opus. Sic itaque pro certo habendum, hujus Elegiae conditorem longe alium, atque Iani Pannonium existisse; omniaque illa quae Norbertus Conradi, et hunc secutus Cl. Horányius in vita Iani describenda huic Elegiae superstruxerunt; cujusmodi sunt, quod Ianus Andronicum philosophiae Peripateticae, Marsilium vero Ficinum, Platonicae doctorem habuerit, et hunc Marsilium ingentem appellarit, et quae similia ex hac Elegia depromta Iano tribuuntur, omnia inquam liquido falsa esse constat. Quodsi tandem nostram quis conjecturam de scriptore hujus Elegiae nosse velit, sciat nobis illam sedere opinionem, Elegiam hanc ab Angelo Politiano conscriptam et Fontio misam fuisse; Sambucum autem, carmina Iani dispersa in Italia colligentem, forte incidisse in hanc quoque Elegiam, quae inscripta hoc modo esset: *Barth. Fontio An. P.* Hinc existimasse Sambucum, illas literas non satis diligenter ab se consideratas: *An. P.* Iani Pannonii nomen indicare, itaque deceptum inter carmina Pannonii temere retulisse. Neque facile conjectura haec nostra vocari in dubium poterit ab eo, qui Politiani carmina diligenter legisset; tanta locutionum Politiani propriarum similitudo passim hac in Elegia deprehenditur. Ut jam taceamus, hominum eidem Politiano familiarissimorum mentionem in hoc carmine fieri, cujus generis sunt, Christoph Landinus, Xandra five Alexandra Scalae filia doctissima, Ugolinus Verinus, Matthaeus Francus, Marsilius Ficinus, Andronicus, Carolus Marsupinus, Ioan. Baptista Bonifignius, Nicolaus Michlotius, Baccius Ugolinus, alii; de quibus, si quis Politiani episto-

stolas et Miscellanea cum hoc carmine contulerit; nae ille haud amplius dubitabit, quin Politiano hic foetus ascribendus omnino, et vindicandus esse videatur.)

-
- Clara licet summo, Federicum gloria, coelo,
 Et nitidis certet tollere sideribus;
 Vel quia munitam, castris inducere, fossam,
 Obstrusumque hosti claudere novit iter,
 5. Novit et armigeras, dictis incendere, turmas,
 Et fera magnanimos, vertere in arma, duces,
 Dejicit et celsas, ignitis molibus, urbes,
 Occultas aperit militibusque vias;
 Vel quod equum fufis, impellere doctus, habens,
 10. Qua ruit hostili sanguine tingit humum;
 Quantus Bistonio, Gradivus in axe coruscat,
 Quum rapit ardentem, in fera bella, Cetas;
 Vel magis argutos, placida quod fronte, poëtas,
 Allicit, effusis undique muneribus;
 15. Laurigerasque petit, posita modo cuspide, Nymphas,*

Im-

- Implicat et ternis, brachia nexa, choris;*
Et licet, Eridanum Phaëthontis flebile bustum,
Qui regit, et Mutinae tecta superba premit,
Aut rex Oebalii, qui temperat ora, Galefi,
20. *Teque olim Musis inclyta Parthenope,*
Materiam sacris, valeant praebere, poëtis,
Sive illi pacem, praelia sive gerant;
Quid tamen externo, juvat indulgere, labori?
Quid juvat externos, concinuisse, duces?
25. *Non libet amoto, fauces perfundere, vino,*
Quum propior valeat tollere lymphæ sitim.
Nonne magis referam Petrum, patriæque parentem
Cosmum? non Medicae, pignora bina, domus?
Temperet ut cives tanta Laurentius arte,
30. *Stelligeros quanta, Iupiter ipse polos,*
Ut tumidum conata jugo subducere collum,
Protendit victas, jam Volaterra, manus,
Ut modo Palladiae, Pisis cedetis, Athenae,
Otia.

---

v. 25. videtur corruptus esse versiculus; in: *amto vino*. Vulg. v. 26: *Quin.*

Otiaque antiquae, dulcia Parthenopes;

35. *Nonne magis referam ludicrae munera pugnae,*

Verinus quamvis dixerit illa meus?

Paene puer juvenes valido Laurentius ictu,

Dejecit forti conspiciendus equo.

Paene puer terrae, galeas devolvit inanes,

40. *Stravit cornipedes, arma virosque simul.*

Has ego non humili complectar carmine laudes,

Virtutis referens munera prima suae.

Paene puer fudit patris Laurentius hostes,

Compulit et proprios deseruisse lares.

45. *Armatus cives, armis circumdatus ipse,*

Duxit, et infidas, expulit urbe, manus.

Territus effugit patriis Detisalvus ab oris,

Nunc terit in longa tempora pauperie.

Haec mea Musa canet, nostro haec sunt ore canenda,

50. *Et meus hoc tantum pulvere sudet equus.*

His mihi descriptis, libeat quoque forsán ad illos,

Fle-

Flectere converso protinus axe rotas.

Ante, pharetratos cecinit Landinus amores,

Ante celebrata est carmine Xandra suo.

55. *At postquam Medicas, illud transmissit, in aedes,*

Et Petro meritum praestitit officium;

Leſtat hunc sacris, Ferraria culta, poëtis,

Miraturque animae, jam monumenta, suae,

Sic ubi jam Medicae, solvisti debita, genti,

60. *Carliaden vexas nunc, Ugoline, tuam,*

Carliaden, qua non Latio praestantius ullum,

Quod videam, nostro tempore surgit opus.

Ipse Cleonaeum liber contunde leonem,

Alcidaeque gravi, subjice colla, polo,

65. *Ipse et Erythraeos jam nunc molire juvencos,*

Pacatumque nemus, o Erymanthe, tuum.

Ipse refer perversa levis vestigia cervae,

Thermodontiacas, ipse referque, manus;

Me

Vulg. v. 55. illam transmissit. v. 56. E petro. v. 58. forte legendum; *arimi - sui* Vulg. v. 66. o arimantbe.

Me juvat in Medicam , versus connectere , gentem ,

70. *O animae , Fonti , portio magna , meae !*

Et tibi , Laurenti , noster praeludat Homerus ,

Molimur forti , dum tua gesta , pede .

Haëdenus hæc . sed jam tacito tibi pectore , Fonti ,

Sævus Amor rapidas ventilat usque faces .

75. *Asst ego mirabar , graciles quid protinus artus*

Vexat , cur tenero pallor in ore sedet ?

Permesst quoties laticem , cum decolor eses ,

Culpavi , et Phoebi Pieridumque choros ?

At quondam nostros , demens , luisse furores

80. *Te memini , et vario corripuisse joco .*

Ridebas gelidæ , tolerantem frigora , noctis ,

Quum tegeret madidas , cana pruina , comas ,

Ridebas , Fonti , dominae fastidia nostræ ,

Esset cum misero , janua clausa , mihi .

85. *Ridebas , scopulo , cum surdior illa , Sicano ,*

Temneret in duro limine pervigilem .

Nec te poenituit lacrymas ridere cadentes ,

Turgidulasque novo semper ab imbre genas .

I, nunc sacrorum, Fonti, derisor, amantum,

90. *I, temne aligeri, jura superba, Dei!*

Quam magis optares Ephyrei dura tyranni

Supplicia, et poenam, Tantale saeve, tuam!

Quam magis Atraciamque rotam, tortosque dracones!

Et Tityi volucres, tergeminumque canem!

95. *Nil tibi Socraticis, sapientia condita, libris*

Proderit, aut Samium consuluisse senem.

Nil tibi contulerit, sacri monumenta Maronis,

Aut Tulli varios, edidicisse, locos.

Frustra Hieronymum sublimia dicta tonantem,

100. *Frustra Augustini scripta severa leges.*

Frustra Nasonem, lepidi vel culta Tibulli

Carmina, vel qui te, Cynthia sola, canit.

Ab miser! in sterili sulcum producis arena,

Diligit Aonios, nulla puella, modos.

105. *Sed magis aurato, gaudent procedere, limbo,*

Sidonioque graves murice ferre sinus.

Sem-

Vulg. v. 103. *Ha miser.*

Semper Erythraeo poscunt de litore gemmas,

Ut lapis in tereti splendeat articulo.

Ab ego quos cecini versus ad limen amicae!

110. *Sed nebulae, et tepidi diripuerunt noti.*

Postibus ab quoties Elegeia nostra pependit!

Nec tamen excusfa, janua aperta, sera est.

Iactabam, memini, Phoebum, nostramque poësin,

Divitis illa tamen maluit usque torum.

115. *Auro flectuntur pueri, facilesque puellae,*

Corrumpunt justos, aurea dona, fenes.

Inclusam Danaën munibat abenea turris,

Perviaque aurato, est tegula facta, Iovi.

Quare, si sapias, aurum, viridesque smaragdos,

120. *I, lege; quae Venerem conciliare queant.*

Crede procellofis, turgentia lintea, ventis,

Ut dominae gravida classee parentur opes.

Nec te, si madidus nimbus confurgit Orion,

Terreat, aut si quas, ingerit Haedus aquas,

125. *Sive Therapnaeae, sidus pluviale, maritae,*

Ingruit, et pueri, stella proterva, Phrygis.

Nil

Nil habet in sacros, tempestas juris, amantes,

Cognatasque undas temperat alma Venus.

Sed quando in misero, quae tempora ducis, amore,

130. *Scripsisti, et vitae, munera cuncta, tuae;*

Nunc simul et nostro, Fonti, sermone vicissim,

Disce aliquid vitae, de ratione, meae.

Libera jam tuto, ratis est mihi condita, portu,

Nec metuit si quas, increpat aura, minas.

135. *Quare ego Maconii, divina poemata, vatis,*

Ut coepi, in Latios, vertere tendo, modos.

Sed quoniam variae, delectant fercula, mensae,

Dulcius et vario, gramina flore, nitent;

Saepe mihi numeris ficti referuntur amores,

140. *Et canitur gracili, mollis amica, pede.*

Nunc me contractis, epigrammata ludere, velis,

Nunc juvat ad mollem, flectere dicta, lyram.

Saepius eloquium magni Ciceronis adoro,

Hic quoque succedunt verba soluta mihi.

145. *Nam modo me, Fonti, vel epistola blanda moratur,*

Actio vel multis, plurima ficta, locis.

Et modo me retinent calamo praecepta quieto,

Tradita, pacatis, et pia verba, notis.

At quum Pieria, taedet pallere sub umbra,

150. *Egredior thalami, conscia tecta, mei.*

Protinus inde peto Matthaei limina Franci,

Ille mihi lepidos, ingerit usque, jocos.

Suscitat ille meo languentes pectore vires,

Et mentem a tetro, vindicat ille situ.

155. *Hinc me digressum Marsilius excipit ingens,*

Non minus ingenio, qui favet usque, meo.

Hic aperit quanto, currunt vaga sidera, lapsu,

Altus agit quali tramite Phoebus equos.

Hic docet undeni refecant ut sidera circi,

160. *Cur nitido tantum lacteus orbe patet.*

Ut cum patre Venus miseris mortalibus aequa est,

Cur saepe obscuris, Luna laborat, equis,

Aurea cur celfo, pendentia vincula, mundo,

Maenonii finxit Musa beata senis.

165. *Cur*

165. *Cur saepe aërii, luctantur in aequore, venti,
Cur glacie, et saeva grandine terra riget.
Atque eadem Icario cur mox perrumpitur aestu,
Cur pluvius madidas, combibit arcus, aquas.
Quae causa est vernum, laxari fulmine, coelum,*
170. *An ruat e puro, stella serena, polo?
Et modo pallentes, humano corpore, morbos,
Qua valeam, medica pellere monstrat ope.
Impia non sani, turbat modo dicta, Lucreti.
Imminet erratis, nunc Epicure, tuis.*
175. *Ille Iovis quarto solium conscendere passu
Edocet, et celsi, lucida signa, poli.
Namque agere ostendit pigrae nil corpora molis,
* Mox imperfecte cum loca forma super.
Hinc anima exeritur divinae conscia mentis,*
180. *Contiguus summo est angelus inde Iovi.
Saepe graves, pellit docta testudine, curas,
Et vocem argutis suggerit articulis.*

Qua-

Qualis Apollinei modulator carminis Orpheus,

Dicitur Odryfias allicuisse feras.

185. *Marmaricos posset cantu mulcere leones,*

Quasque niger tigres semper Amanus habet.

Caucaseo traheret duras e vertice cautes,

Saxaque Sicaniis condita gurgitibus.

Hinc, ubi conticuit; Musarum concitus oestro,

190. *Deferor ad solitos, protinus ipse, lares;*

Atque iterum meditor numeros, Phoebumque lacesso,

Attonitusque sacram, pectine plango, chelyn.

Rursus in Andronici doctum, me confero, ludum,

Qui tumidi, nodos laxat, Aristotelis.

195. *Smyrnaeique docet jucunda poemata vatis,*

Iam populat Grajas, Dardana flamma, rates;

Fulminei posthaec aperit Demosthenis artem,

Aequiparat nostri quem Ciceronis opus.

Hic Verinus adest, hic sacri templa Lucardi,

200. *Qui regit Aoniis, pectora nota, choris.*

Ca-

Carolus hic patrias, certat superare, Camenas,

Et Marsupinam, tollere ad astra, domum.

Carolus ille, inquam, Musarum dulcis alumnus,

Quo nullus toto, est gratior, orbe mihi.

205. *Nec minor egregia surgit virtute Ioannes*

Baptista, Hetrusci, gloria certa soli,

Et quos longa mora est tenui comprehendere versu,

Excipiunt socii, Dorica verba, mei.

Nec secus hinc reliquum teritur mihi temporis, et me,

210. *Bibliotheca tenet, Vespasiane, tua.*

Cui tantum Graejae debent, Latiaeque Camenae,

Smyrnaeo quantum Dorica terra seni.

Namque Deus veluti, Cresfis, Epidaurius herbis,

Extinctum patri reddidit Androgeon,

215. *Sic tu, quos rapuit nobis cariota vetustas,*

Restituis Latio, Vespasiane, viros.

Per te Lethaeos, jam spernit Graecia fluctus,

Nec metuit Stygium, Romula lingua, Deum.

Felix, cui liceat revocare in lumina vitae,

220. *Mortua praeceptorum, tot monumenta, virum.*

Felix, cui liceat sanctorum nomina vatum,

Perdita, flammatis eripuisse rogis.

Hunc prope confiso, donec Cythereus ignis,

Advocat exorta, lucida signa, face.

225. *Sic ego labentis, produco tempora, lucis,*

Inter Hyantei, munera grata, chori.

At quum festa dies svadet cessisse labori,

Quae subeant animum, gaudia disce, meum.

Attonita, geminos vestigo, mente poetas,

230. *Ut referat numeros, ille vel ille, suos.*

Sic Aganippaei, Michlotius incola, fontis,

Pierio blandos, ingerit ore, modos.

Sic arguta refers nobis epigrammata, Bacci,

Qui Marfi lepidam vincis Amazoniden.

235. *Par est ambobus studium, par vita, nec illis*

Ingrata est Musae, pars quotacunque, meae.

Nam licet et Marfi vincant, et scripta Catulli,

Augustique jocos exuperare queant,

Et

Et licet his cedat culti Getulicus oris,

240. *Vel Pede, vel celebris, Musa benigna, Coci;*

Attamen esse aliquid sitiunt mea carmina, vates

Esse aliquid nugas, censet uterque, meas.

Scilicet alterni, vos copula fallit, amoris,

O socii, mentis, vincla benigna, piae!

245. *Offundit tenebras, ac veri lumina tollit*

Sanctum jucundae, foedus, amicitiae.

His ego suffixus, totam vagor usque per urbem,

Atteritur pedibus, et via longa, meis,

Donec flammigeras, prono Phaëthonte, quadrigas,

250. *Lucidus Hesperio, Cynthia amne, lavat.*

Haec tibi, suscepto pro munere, munera reddo,

Haec pro susceptis, carmina, carminibus.

Ergo vate, Fonti, et memori nos mente reconde,

Mutuaque alternus, pectora servet amor.

Epi^a

Vulg. v. 240. Vel pede. v. 241. pro: *sitiunt*, forte legendum: *faciunt*, vel simile quid. Vulg. v. 244. montis. v. 254. alternis.

*Epitaphium Matthiae, regis Pannoniae, per
Tit. Vespasianum Strozam.*

- Quas tua non adiit, rex invictissime, gentes
Gloria? Matthiam quae tacitura dies?
Laeta novum mundo natura faventibus astris,
Addidit, in lucem te veniente, decus.*
5. *Nec fors, nec ratio, nec mentis vividus ardor,
Nec pars virtutis defuit ulla tibi.*
- Protulit antiquos regni, te Principe, fines,
Pannonis, Arctoïis, gens dominata, plagis.*
- Te Geta, te Dacus tremuere, acerque Boëmus,*
10. *Horrui et vires, ora Liburna, tuas.*
- Effera, quid bello posses, Germania sensit,
Nec vis conatus, ulla morata, tuos.*
- Ut coelum ornarent, animo maiora parantem,
Fatales terris te rapuere Deae.*

De eodem, Marullus.

*Legibus, imperioque aucto, bellicue domique,
Vix reliquus laudi jam locus ullus erat.*

*At postquam Aonidum studia accersere benigna,
Ulterius, dixi, nil dare cura potest.*

5. *Ulterius das ipse tamen, crescenteque passim
Plebe nova, e proprio tecta domosque paras.
Sic ope, sancte, tua, patriae pater, undique leges,
Crescunt, regna, artes, plebs nova, tecta nova.*

Aliud epitaphium per Thibaldeum.

*Hic jacet insignis Matthias; quem docuere,
Facta fuisse Deum, fata fuisse hominem.*

*Epitaphium Uladislai regis Hungariae, qui
caesus a Turcis in clade Varnensi occubuit*

A. 1444.

(Eti celeberrimum hoc Epigramma neque in MSto codice, neque
in ullis adhuc editis reperire licuerit; quoniam tamen a nostris homi-

nibus vulgo ad Iapum Pannonium auctorem refertur; etiam illud hōc apponendum duximus, ne quid, quod Iani nomine circumfertur, neglexisse videamur. Sic, ut alios praetermittam, V. C. Stephanus Benjamin Szilágyi, profesor Varadinus, ac dein Patakenfis celeberrimus, in oratione Latina, Liszkafalvae, super funere Ill. Comitis Petri Betlen de Iktar, *de fatali rerum periodo*, Anno 1646, 21. Octobr. habita, hoc Epigramma Iano nostro tribuit. Elegantia culturaque in eo tanta est, ut tersissima Iani Musa haudquaquam indignum possit existimari. }

Romulidae Cannas, ego Varnam clade notavi.

Discite mortales, non temerare fidem.

Me nisi Pontifices iussissent rumpere foedus,

Non ferret Scythicum, Pannonis ora, jugum.

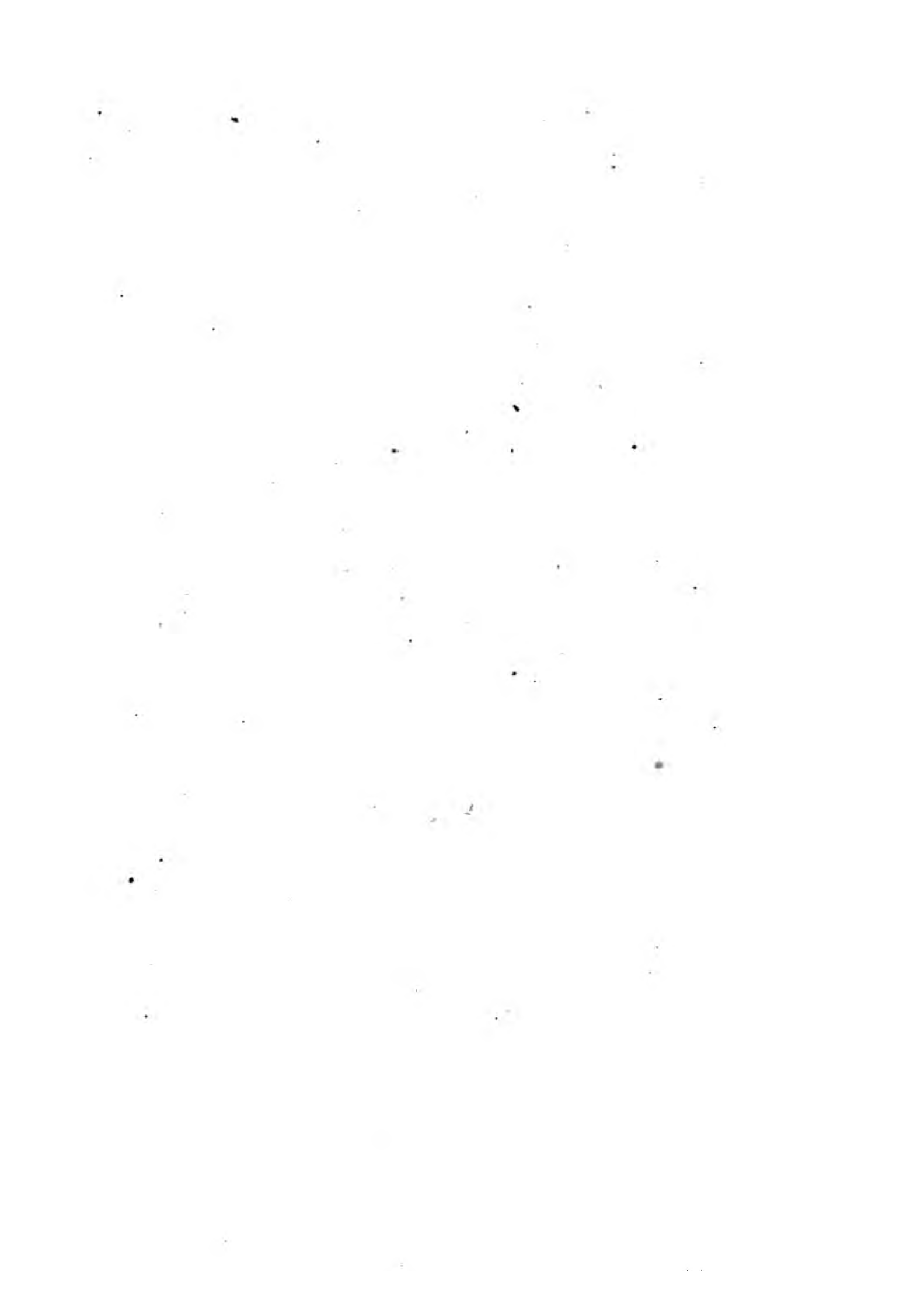
Ex hoc ultimo versiculo: *Non ferret Scythicum P. o. j.* recentiores quidam scriptores, negant hoc epitaphium ab ejus aevi homine scribi potuisse, eoque Iano Pannonio abjudicant. Sic Clariss. Timon, ascripto epitaphio: *quod quidem*, inquit, *recentioris ingenii partus esse videtur. Non enim statim a caede illius, Hungaria ab Asiatico Tyranno subacta est; imo refloruit sub Matthia rege.* Haec ille! Quasi vero hujus versiculi sensus esset, Hungariam jam tum, qua patet, omnem, Turcis subjectam fuisse. Atqui *ora* proprie significat rei extremitatem, et quando de regionibus usurpatur, praecipue maritimas notat partes; qua notione saepissime venit apud poetas, ut vel apud unum Ovidium, *Illyris ora, Libyca ora, Maeotis ora, Ponti sinistri ora*, et alibi sexcenties in hanc sententiam. Quare hic quoque oram tantum Pannonidem, h. e. fines et maritimas ejus regiones ob hanc cladem Varnensem

scia

sem in Turcorum potestatem venisse vult poëta. Id quod sane Iani aeco et ab eo, convenientissime verissimeque dici potuit. Nam ad annum Iani emortualem 1472. incredibiles Turci progressus in Europa fecere, praesertim Constantinopoli A. 1453. a Mohammede capta. Est igitur versus sententia: Ob violatum foedus, Deo permittente, cladem illam Varnensem, quasi viam et occasionem barbaris praebuisse invadendi in fines et provincias Pannoniae maritimas. Quid? Non potuit hoc epitaphium Ianus scribere v. gr. Ao 1463, quo Turci cuncta Bosnia potiti fuerunt? quoque Ianus ipse vel maxime florebat? Certe Bosnia, ora Pannonis erat, et Scythicum jugum, Iaicza capta, et omnibus aliis arcibus occupatis, tulit. Nam Pannonia superior et inferior Savo Dravoque amnibus perluitur; et ejus ora ultra Savum flumen ea regio est, quam postea Bosniam vocarunt. Nos, neque manu scripti libri auctoritate, neque alicujus editionis fide muniti, de auctore certum nescire fatemur; id unum docuisse contenti, istam quorundam rationem, qua sola nituntur ad eripiendum, quantum in se est, Iano Pannonio pulcherrimum ingenii foetum, minime valere. Ceterum de clade praedicta videtis *Aeneam Silvium de Europa* cap. 5. *Callimachum* L. 3. *Turotium* capp. 41. et 42.

Finis poëmatum
IANI PANNONII.

In an. 1820. Tudom. Gyűjt.
Tud. VI. p. 51-52.

Flercentriában az így nevezett
Nagy Hercegi Bibliotheca Caesari-
tis Medicea Kéziratai Között Cod.
50. Plut. 34. bannulva /2 emeltem
"Ditö" János Pannoniának fentár-
tatott eredeti Kéziratait, mel-
lyek itt is. eredeti irással tölt
leveleket befoglalnak - Az
irás olvasása felette nehéz.
Több helyett találtatnak itt
leművelt versei Jánosnak.

